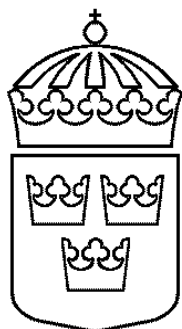

Regeringens proposition

1999/2000:100

2000 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 2000, skattefrågor, kommunernas ekonomi m.m.

Regeringens proposition 1999/2000:100

2000 års ekonomiska vårproposition

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 30 mars 2000

Göran Persson

Bosse Ringholm
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken. Regeringen föreslår ett utgiftstak för staten på 847 miljarder kronor 2003 samt ett mål för det finansiella sparandet i offentlig sektor på 2,0 procent av BNP 2003. Regeringen aviserar inom ramen för budgetmålen en politik för jämlikhet och utveckling. Regeringen redovisar även en bedömning av kommunsektorns ekonomiska utveckling m.m. samt lämnar förslag till tilläggsbudget för år 2000.

Innehållsförteckning

1	Finansplan	15
1.1	En politik för utveckling och jämlikhet.....	16
1.2	Det ekonomiska läget	19
1.2.1	Internationell ekonomisk utveckling.....	19
1.2.2	Svensk ekonomisk utveckling	19
1.2.3	Sysselsättning och arbetslöshet	21
1.2.4	Kalkyler till och med 2003.....	21
1.3	Den ekonomiska politiken	22
1.3.1	Sunda offentliga finanser	22
1.3.2	Stabila priser	24
1.3.3	Lönebildning.....	25
1.4	Full sysselsättning	26
1.4.1	En offensiv för tillväxt och rättvisa.....	26
1.4.2	Europasamarbetet.....	29
1.4.3	Hela Sverige skall växa	30
1.4.4	Livslångt lärande för tillväxt och jämlikhet	31
1.4.5	Ett ekologiskt hållbart Sverige	31
1.5	Rättvisa skatter för god välfärd	33
1.5.1	Skola, vård och omsorg.....	33
1.5.2	Trygghet mot brott	34
1.5.3	Rättvisa skatter	35
1.6	Lika möjligheter för alla.....	36
2	Förslag till riksdagsbeslut	41
3	Lagförslag.....	49
3.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk	49
3.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram.....	51
3.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden	52
3.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument	53
3.5	Förslag till lag om ändring i telelagen (1993:597).....	55
3.6	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	57
3.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1230) om ikraftträdande av inkomstskattelagen (1999:1229).....	61
3.8	Förslag till lag om allmän fastighetstaxering av småhusenheter år 2003	62

3.9	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting.....	63
4	Budgetpolitiska mål och statsbudgeten	67
4.1	Budgetpolitiska mål	67
4.1.1	Utgiftstak för staten	68
4.1.2	Utgiftstak för offentlig sektor	69
4.1.3	Överskott i den offentliga sektorns finanser	70
4.2	Makroekonomiska förutsättningar.....	71
4.3	Politiska prioriteringar	73
4.4	Statsbudgetens utveckling.....	78
4.4.1	Statsbudgetens inkomster	78
4.4.2	Statsbudgetens utgifter.....	79
4.4.3	Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statskulden.....	86
4.5	Kommunsektorns finanser.....	89
4.6	Ålderspensionssystemet	90
4.7	Den offentliga sektorns finanser	92
5	Uppföljning av 1999, prognos och tilläggsbudget för 2000	97
5.1	Inledning	97
5.2	Statsbudgetens preliminära utfall 1999.....	97
5.2.1	Budgetsaldo 1999	97
5.2.2	Takbegränsade utgifter 1999	98
5.2.3	Statsbudgetens preliminära utgifter 1999.....	98
5.3	Utgiftsprognos för 2000.....	103
5.3.1	Utgiftsbegränsande åtgärder 2000	104
5.3.2	Utgiftsprognoser per utgiftsområde	104
5.4	Förslag till tilläggsbudget	108
5.4.1	Teknisk justering av vissa anslag.....	108
5.4.2	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	108
5.4.3	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	109
5.4.4	Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd	110
5.4.5	Utgiftsområde 4 Rättsväsendet.....	111
5.4.6	Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan.....	112
5.4.7	Utgiftsområde 6 Totalförsvaret	112
5.4.8	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	114
5.4.9	Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	117
5.4.10	Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	117
5.4.11	Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	117
5.4.12	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	118
5.4.13	Utgiftsområde 15 Studiestöd	120
5.4.14	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	121
5.4.15	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	122
5.4.16	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	123
5.4.17	Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	124
5.4.18	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	126
5.4.19	Utgiftsområde 21 Energi.....	126

5.4.20	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	127
5.4.21	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringsar	137
5.4.22	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	138
5.4.23	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och landsting ..	141
6	Inkomster.....	145
6.1	Inledning.....	145
6.1.1	Antaganden om den makroekonomiska utvecklingen m.m.....	146
6.1.2	Regeländringar.....	146
6.2	Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning	147
6.2.1	Inkomstskatt hushåll.....	147
6.2.2	Inkomstskatt företag.....	150
6.2.3	Övriga inkomstskatter	151
6.2.4	Socialavgifter och allmän pensionsavgift	151
6.2.5	Egendomsskatter.....	152
6.2.6	Skatt på varor och tjänster	153
6.2.7	Restförda skatter m.m.....	156
6.3	Offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna.....	156
6.4	Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning	157
6.4.1	Skatter	157
6.4.2	Övriga inkomster	159
6.5	Kommunernas skatter.....	161
6.6	Uppföljning av statsbudgetens inkomster 1999.....	162
6.7	Skattekvoten	163
7	Utgiftsramar åren 2001–2003	167
7.1	Utgifternas fördelning på utgiftsområden	167
7.2	De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2000.....	169
7.3	Budgeteringsmarginalen och utnyttjande av saldoutrymme.....	171
7.4	Beskrivning av utgiftsområden.....	172
8	Skattefrågor.....	197
8.1	Inledning.....	197
8.2	Skattepolitiska prioriteringar.....	197
8.2.1	Inför budgetpropositionen aktuella åtgärder	198
8.2.2	Internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur	199
8.3	Företags- och kapitalskattefrågor	199
8.3.1	Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresor och resor i näringsverksamhet.....	200
8.3.1.1	Gällande rätt	200
8.3.1.2	Överväganden och förslag	202
8.3.2	Det utvidgade reparationsbegreppet.....	204
8.3.3	Ökade möjligheter till kvittning av kapitalförluster på marknadsnoterade delägarätter.....	206
8.4	Allmän fastighetstaxering av småhus.....	208
8.5	Förslag i särpropositioner m.m.	208
8.6	Effekter på de offentliga finanserna.....	209

9	Kommunsektorn	213
9.1	Allmänna utgångspunkter	213
9.2	Utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren	214
9.2.1	Kommunsektorns finansiella utveckling.....	215
9.2.2	Den ekonomiska resultat-utvecklingen	216
9.2.3	De kommunala verksamheterna	217
9.2.4	Sysselsättningsutvecklingen i kommuner och landsting fram till år 1999.....	219
9.2.5	Kommuner och landsting med ekonomiska problem	220
9.3	Förutsättningar för kommuner och landsting under de närmaste åren.....	222
9.3.1	Utvecklingen de närmaste åren i enskilda kommuner och landsting	222
9.3.2	Den finansiella utvecklingen i kommunsektorn.....	223
9.3.3	Utvecklingen på längre sikt.....	223
9.3.4	Sammanfattande bedömning.....	224
9.4	Satsningar på kommuner och landsting	225
9.4.1	Höjda statsbidrag.....	225
9.4.2	Förlängning av det åldersbaserade bidraget till kommuner	226
9.4.3	Kommunkontosystemet.....	226
9.4.4	Utjämning för kostnader för verksamhet enligt LSS	228
9.4.5	Förändringar i det kommunala utjämningsystemet.....	228
9.4.6	Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.....	229
9.4.7	Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner år 2001	230
9.5	Utvecklade uppföljning av kommuner och landsting	231
10	Revision av EU-medel	235
10.1	Bakgrund	235
10.2	Uppföljning av ansvarsfrihetsprövningen för genomförandet av budgeten för 1997	236
10.3	Utgångspunkter för Sveriges agerande rörande revisionsrättens iakttagelser.....	236
10.4	Iakttagelser i rapporterna för 1998 presenterade under 1999 samt svenskt agerande i rådet.....	236
10.5	Bedömning av iakttagelser som rör Sverige i årsrapporten.....	238

Bilagor

Bilaga 1	Svensk ekonomi
Bilaga 2	Avstämning av målet om en halverad arbetslöshet till år 2000
Bilaga 3	Fördelningspolitisk redogörelse
Bilaga 4	Redovisning av skatteavvikelser

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 mars 2000

Tabellförteckning

1.1 Föreslagna utgifts- och skatteförändringar i förhållande till budgetpropositionen, netto	18
1.2 Försörjningsbalans 1999–2001	20
1.3 Nyckeltal 1999–2001	20
1.4 Sysselsättning, arbetslöshet och löneutveckling	21
1.5 Tre kalkyler för BNP åren 2001–2003	22
1.6 Offentliga finanser 1994–2001	22
1.7 Gröna nyckeltal	32
1.8 Ökade resurser till skola, vård och omsorg i förhållande till 1996 års nivå	34
2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag för budgetåret 2000	44
4.1 Budgetpolitiska mål	68
4.2 Ökat EU-återflöde sedan 1999 års ekonomiska vårproposition	68
4.3 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten	69
4.4 Utgiftstak för staten	69
4.5 Utgiftstak för offentlig sektor	70
4.6 BNP-tillväxt	71
4.7 Makroekonomiska förutsättningar	72
4.8 Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar 2001–2003	74
4.8 (fortsättning) Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar	75
4.9 Statsbudgetens inkomster 1999–2003	79
4.10 Statsbudgetens utgifter 1999–2003	80
4.11 Takbegränsade utgifter 1999–2003	80
4.12 Förändring i fasta priser för takbegränsade utgifter 1999–2003	81
4.13 Utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten 1999–2003	84
4.14 Kassamässiga statsskuldräntor	85
4.15 Kostnadsmässiga statsskuldräntor	86
4.16 Statsbudgetens saldo och statsskulden	87
4.17 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter	88
4.18 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande	89
4.19 Kommunsektorns finanser 1999–2003	90
4.20 Ålderspensionssystemet	91
4.21 Den offentliga sektorns finanser 1999–2003	93
5.1 Statsbudgetens preliminära utfall 1999	98
5.2 Takbegränsade utgifter 1999	98
5.3 Minskning av anslagsbehållningar 1999 ¹	101
5.4 Statsbudgetens utgifter 1999	102
5.5 Statsbudgetens saldo 2000	103
5.6 Takbegränsade utgifter 2000	103
5.7 Begränsningsbelopp 2000	104
5.8 Prognos för takbegränsade utgifter 2000	107

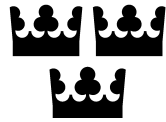
6.1 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster	145
6.2 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2000	146
6.3 Bruttoeffekter av regeländringar	147
6.4 Offentliga sektorns skatteintäkter 1998–2003	148
6.5 Genomsnittlig statslåneränta	151
6.6 Prisutveckling på småhus	152
6.7 Fastighetsskatt fördelat på fastighetstyp	153
6.8 Skatt på energi.....	155
6.9 Periodiserade skatter och skatter enligt NR.....	157
6.10 Offentliga sektorns totala inkomster.....	157
6.11 Statsbudgetens skatter.....	158
6.12 Betalningsförskjutningar fördelade på sektorer	158
6.13 Statsbudgetens inkomster 1999–2003	159
6.14 Skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten.....	163
6.15 Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot..	163
7.1 Preliminär fördelning på utgiftsområden 2001–2003	168
7.2 Förändring av takbegränsade utgifter mellan budgetpropositionen för 2000 och 2000 års ekonomiska vårproposition till följd av utgiftsreformer m.m. .	169
7.3 Saldoutrymme och budgeteringsmarginal 2001–2003.	172
8.1 Skattebaser och skatteintäkter för småhus och hyreshus åren 2000-2001.....	198
8.2 Budgeteffekter av i vårpropositionen presenterade skatteförslag m.m.	210
9.1 Kommunsektorns finanser 1995-1999	215
9.2 Kommunernas resultaträkning 1995–1999	216
9.3 Landstingens resultaträkning 1995–1999.....	216
9.4 Förändring av kommunernas nettokostnader 1996-1998 för olika verksamheter.....	217
9.5 Förändring av landstingens nettokostnader 1996-1998 för olika verksamheter.....	217
9.6 Antalet hel- och deltidsanställda/anställningar i kommuner och landsting 1993-1999 (exkl. timanställda).....	219
9.7 Resultatutveckling i kommuner och landsting 1999-2002	222
9.8 Kommunsektorns finanser 1999-2003	223
9.9 Höjda statsbidrag till kommuner och landsting 1997-2003	226
9.10 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner 2001-2003.....	231

Diagramförteckning

1.1 Det statliga utgiftstaket	23
1.2 KPI och UNDIK 1994–februari 2000	24
1.3 Ränteskillnad mot Tyskland, tioårig statsobligation	25
1.4 Försörjningsbörda. Antal försörjda med sociala ersättningar och bidrag i procent av antalet förvärvsarbetande 1977–1998	37
1.5 Förändring i disponibel inkomst justerad för försörjningsbörda, till följd av förbättrade pensionstillskott och bostadsbidrag till pensionärer samt maxtaxa inom barnomsorgen.....	38
1.6 Förändring i disponibel inkomst för män och kvinnor.....	38
4.1 Statsbudgetens saldo 1989-2003 ¹	78
4.2 Realekonomiskt fördelade takbegränsade utgifter 1999	81
4.3 Statsskuldräntor som andel av BNP 1980–2003	85
4.4 Statsskuldräntor som andel av stats- budgetens utgifter 1999–2003	85
4.5 Statsskuldens utveckling 1980–2003.....	89
6.1 Realisationsvinster 1987-2003.....	149
6.2 Årlig förändring av inkomstskatten	150
6.3 Mervärdesskatt uppdelad efter användning	154
6.4 Mervärdesskatt och konsumtionsutgifter i löpande priser, procentuell årlig förändring.....	154
6.5 Energiskatt	155
6.6 Kommunernas och landstingens skatter	161
7.1 Större förändringar av utgiftsområdesramar åren 2001 och 2002 jämfört med budgetpropositionen för 2000.....	173
9.1 Genomsnittlig skattesats i kommuner och landsting 1980-2000	216
9.2 Antal anställda i kommuner och landsting 1995-1999 per kvartal	220
9.3 Spridning av ekonomiskt resultat som andel av nettokostnaderna 2000.....	222

1

Finansplan

1 Finansplan

Sverige står starkt i början av det nya seklet. I den globala, informationsintensiva ekonomin har Sverige lyckats skapa en världsledande position inom ett antal strategiskt viktiga områden. Tillväxten är hög, sysselsättningen stiger, arbetslösheten minskar och priserna är stabila. Teknisk spetskompetens och bred delaktighet har gjort att den svenska tillväxten kan komma att utvecklas starkare än vad som tidigare har bedömts som möjligt utan att obalanser uppstår.

Den politiska inriktning som bidragit till dessa framgångar ligger fast. Sverige skall fortsätta att vara ett land där jämlikhet och jämställdhet är drivkrafter för utvecklingen. Regeringens politik syftar till att Sverige skall vara fortsatt starkt, såväl ekonomiskt, ekologiskt som socialt.

På en stabil ekonomisk grund vill regeringen fortsätta att modernisera och utveckla Sverige:

1. Sverige skall vara ett land med full sysselsättning, hög tillväxt och god välfärd. Grunden för detta är sunda offentliga finanser och stabila priser.
2. Sverige skall vara ett jämlikt och jämställt land. Varje människa måste få möjlighet att använda sin förmåga och vilja till delaktighet. Därför skall all diskriminering bekämpas. Lika möjligheter skall gälla för alla oavsett kön, etnisk eller kulturell bakgrund.
3. Sverige skall vara ett land där alla barn och ungdomar får en bra uppväxt. Ingen skall tvingas att avstå från att bilda familj och skaffa barn på grund av ekonomisk osäkerhet.
4. Sverige skall vara ett land som tar tillvara alla sina resurser. Alla skall få del av den goda utvecklingen. Hela Sverige skall leva.
5. Sverige skall vara en framstående kunskapsnation. Bredd och spets i kompetensen kommer att avgöra vår framtida konkurrenskraft. Sverige skall vara ett land som präglas av företagsamhet och innovationskraft. Ny teknik, nya kunskaper och nya idéer är nödvändiga drivkrafter för samhällets utveckling.
6. Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till ekologisk hållbarhet. Dagens levnadsmönster får inte bli ett hot mot morgondagens livsbetingelser.
7. Sverige skall vara ett land där medborgarna känner trygghet och delaktighet i förändringen. Den generella välfärden skall utvecklas och förstärkas.
8. Sverige skall vara ett land med låg brottslighet. Orsakerna till brott måste åtgärdas samtidigt som brottsligheten bekämpas med kraft.
9. Sverige skall vara ett land där medborgarnas insyn, inflytande och aktiva deltagande i samhället värnas och utvecklas. De demokratiska grundvärderingarna och folkstyret stärks när människor känner att de kan påverka.
10. Sverige skall aktivt och engagerat delta i samarbetet i EU. Sverige skall stå för solidaritet och samarbete i världen. En modern och aktiv politik skall främja demokrati och mänskliga rättigheter och förebygga och bekämpa svält, fattigdom och krig.

För att dessa långsiktiga mål skall kunna uppnås är det av stor vikt att den ekonomiska politiken utformas så:

- att risken för överhettning motverkas
- att goda förutsättningar skapas för en uthållig och stark tillväxt.
- att tillväxten kommer alla till del
- att utrymme skapas för att Sverige skall kunna klara de utmaningar som den ökande andelen äldre i ett längre perspektiv ställer samhället inför.

Med de förslag som presenteras i denna proposition läggs grunden för en politik som på en och samma gång stärker rättvisan och tillväxten, och bidrar till jämlikhet, jämställdhet, utveckling och god miljö.

1.1 En politik för utveckling och jämlikhet

Svensk ekonomi utvecklas väl. Tillväxten är hög. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten faller samtidigt som inflationen är låg. De offentliga finanserna uppvisar överskott, bytesbalansen likaså. Den svenska ekonomiska utvecklingen har inte sedan i slutet av 1960-talet varit så god och balanserad.

Svensk ekonomi har sedan mitten av 1990-talet genomgått stora förändringar. Budgetsänringen, låginflationspolitiken och satsningar på utbildning och företagande samt framväxten av en världsledande telekommunikations- och IT-industri är några förklaringar till att svensk ekonomi utvecklas väl. Dessa faktorer lägger en god grund för en fortsatt hög tillväxt.

Full sysselsättning är det övergripande målet. Som ett delmål skall den öppna arbetslösheten reduceras till 4 procent under året och andelen reguljärt sysselsatta mellan 20 och 64 år skall stiga till minst 80 procent 2004.

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är att sunda offentliga finanser och stabila priser är en förutsättning för en uthålligt hög tillväxt och ökad sysselsättning. Regeringen har därför sedan 1994 arbetat med ambitiösa budgetpolitiska mål. Samtliga mål har uppfyllts, de flesta med bred marginal. Därmed kan stora nedskärningar i nästa lågkonjunktur undvikas samtidigt som dagens reformer görs uthålliga.

Det är under de goda åren som den offentliga sektorns finansiella ställning skall konsolideras och den offentliga skulden minskas. Därför skall

överskotten i den offentliga sektorn bevaras och utgifterna hållas under kontroll. För detta talar också stabiliseringspolitiska skäl. De beslutade budgetpolitiska målen ligger sålunda fast och skall uppnås.

Starka offentliga finanser är en förutsättning för stabila välfärdssystem, så att alla skall få del av välfärdens kärna – skolan, vården och omsorgen. Välfärden skall gå att lita på, också i dåliga tider.

En politik som både syftar till utveckling och jämlikhet lägger grunden för välstånd och välfärd för alla. Den fortsatt höga efterfrågan får inte leda till ökad inflation. Effektiviteten måste därför öka såväl på produkt-, tjänste- och finansmarknaderna som på arbetsmarknaden.

Utmaningen för den ekonomiska politiken är nu att säkerställa att den ekonomiska uppgången blir långvarig och uthållig samt att den kommer alla till del. Nyckeln ligger i att vårda den goda ekonomin och fokusera på framtidens problem och utmaningar. Svensk ekonomi skall klara en lång period med hög tillväxt och tillväxten skall vara ekologiskt uthållig.

En offensiv för tillväxt och rättvisa

Tillväxt och rättvisa står inte i konflikt med varandra utan är varandras förutsättningar. En stabil och uthållig tillväxt bygger på delaktighet och att alla bidrar efter sin förmåga. Rättvisa handlar om att ge alla samma möjlighet att utvecklas och försörja sig samt att välfärden skall omfatta hela befolkningen och fördelas efter behov.

Regeringen föreslår därför en offensiv för tillväxt och rättvisa för att Sverige åter skall närma sig full sysselsättning.

Arbetslösheten skall pressas tillbaka.

Arbetslösheten skall betvingas. Ett brett åtgärdsprogram presenteras för att arbetslösheten skall kunna pressas ned till 4 procent under år 2000. Bland förslagen kan nämnas att de arbetsmarknadspolitiska programmen i än högre grad riktas in mot de långtidsarbetslösa.

Sysselsättningen och arbetskraftsutbudet skall öka

Den viktigaste vägen för att motverka risken för att människor stängs ute från arbetsmarknaden

är åtgärder som höjer sysselsättningen. Arbete har ett egenvärde och ger självkänsla. Ett brett program presenteras innehållande bl.a. förslag om maxtaxa inom barnomsorgen som minskar marginaleffekterna och därmed främjar arbete och utbildning. Dessutom skall aktiva åtgärder genomföras för att sjukskrivna och förtidspensionerade skall kunna återgå till arbetslivet. Kunskapslyftet förlängs.

Möjligheterna att delta i arbetslivet skall öka för alla

Människor med invandrarbakgrund har idag en betydligt högre arbetslöshet och lägre sysselsättning än övriga svenskar. Detta måste ändras. Alla behövs på arbetsmarknaden. Ett program för att öka sysselsättningen bland invandrare presenteras. Vidare föreslås en förlängning av storstads-satsningen.

Ökad rättvisa och trygghet

De sämst ställda pensionärernas ekonomi skall förbättras. Regeringen föreslår därför att bostadstillägget höjs och att den tillfälliga höjningen av pensionstillskottet nu permanentas.

Vård, skola och omsorg prioriteras genom att kommunsektorn inte behöver betala det under-skott på ca 4 miljarder kronor som uppkommit i det kommunala momssystemet. Därutöver tillförs kommunsektorn nu ytterligare resurser för dessa områden i enlighet med tidigare fattade beslut.

Allt fler upplever en ökad otrygghet i vardagen. Regeringen föreslår därför ett kraftigt resurstillskott för rättsväsendet. Även skatte- och tullväsendet tillförs ökade resurser.

Tandvården tillförs nya resurser från 2002. Regeringen återkommer med förslag om hur dessa skall användas.

Barnen – vår framtid

En bred familjepolitisk reform införs stegvis. Barn till arbetslösa ges rätt till barnomsorg den 1 juli 2001. En maxtaxa i barnomsorgen införs 2002 och medel tillförs kommunerna för att kvalitetsssäkra denna verksamhet. Samtidigt förlängs föräldraförsäkringen en månad. Inom ramen för den förlängda föräldraförsäkringen reserveras två

månader för mamman respektive pappan. Detta innebär att ytterligare en s.k. pappa- och mamamånad införs i föräldraförsäkringen Dessutom införs rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldralediga med yngre syskon. Allmän förskola för 4- och 5-åringar införs 2003.

Dessutom har regeringen tidigare aviserat andra åtgärder som träder i kraft under nästa år. Barnbidraget och studiebidraget höjs den 1 januari med ytterligare 100 kronor i månaden. Flerbarnstilläggen höjs i motsvarande mån. Studiestödssystemet reformeras och studiebidragets andel av studiemedlen höjs kraftigt.

Sammantaget uppgår tillskotten till barnfamiljerna till ca 9 miljarder kronor 2003. Till detta kommer ca 6 miljarder kronor för studiemedelsreformen.

Ett ekologiskt hållbart Sverige

Den ekologiska omställningen av Sverige drivs vidare. Utvecklingen av miljövänlig och resurssnål livsstil och teknik stimuleras med ekonomiska styrmedel och stöd till forskningen. En strategi för en grön skatteväxling i storleksordningen 30 miljarder kronor på tio år utarbetas. Ett planeringsmål skall snarast utarbetas för en utbyggnad av vindkraften. Viktiga järnvägsinvesteringar tidigareläggs.

Utöver tidigare kraftiga ökningsförslår regeringen nu ytterligare förstärkningar av anslagen för markinköp, biotopskydd, marksanering, kalkning samt miljöforskning, miljöövervakning och forskning inom jordbruket. Regeringen föreslår dessutom att de lokala investeringsprogrammen för att bygga om Sverige i ekologisk riktning förlängs till 2003.

Internationell solidaritet

Regeringen har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet för biståndet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Nu föreslås att biståndet höjs med 1,6 miljarder kronor, från 0,74 procent av BNI 2002 till 0,81 procent 2003. Samarbetet med Central- och Östeuropa förlängs.

Tabell 1.1 Föreslagna utgifts- och skatteförändringar i förhållande till budgetpropositionen, netto

<i>Miljoner kronor</i>			
	2001	2002	2003
Offensiv för tillväxt och rättvisa	1 890	2 210	9 150
Storstadsstatsningen			230
Integrationsåtgärder	100	100	100
Kunskapslyftet	-210	-210	4 930
Lönebidrag	120	240	240
A-politiska program m.m.	-780	-670	-470
Företagsskatteområdet	260	460	460
Arbetskyddsverket	20	20	20
Läsförbättrings insatser	100	100	
Utbyggnad av högskolan			500
Forskningsmedel			500
Studentbostäder	280	130	
Anställn.stöd, långtidsarbetslösa	750	840	840
IT infrastruktur			200
Skatteavdrag för bredband	800	800	800
Regionalpolitik/försvarsomställn.	210	110	10
Infrastruktur			500
Övrigt	240	290	290
Ökad rättvisa och trygghet	2 350	3 020	3 420
Rättsväsendet	1 000	1 500	1 600
Skatteförvaltning och tull	160	160	160
Tandvård		200	500
Sämst ställda pensionärer	1 130	1 130	1 130
Änkepensioner	30	30	30
Övrigt	30		
Barnen vår framtid	-1 550	2 000	1 500
Pappamånad		1 000	1 000
Maxtaxa m.m.	150	4 400	5 600
varav barn till arbetslösa	150	300	300
barn till föräldralediga		200	200
maxtaxa		3 400	3 400
kvalitetssäkring		500	500
allmän förskola			1 200
avgår finans. av maxtaxa m.m.	-1 700	-3 400	-5 100
Ett ekologiskt hållbart Sverige	610	610	2 580
Lokala investeringsprogrammet			900
Miljö och miljöövervakning	180	180	1 150
Barsebäck	340	340	340
Viltskador och biotopskydd	20	20	120
Ekologisk forskning	40	40	40
Skogsinköp	30	30	30
Internationell solidaritet	250	250	2 530
Bistånd			1 630
Samarbete central- och östeuropa		600	900

Internationella insatser	250		
Övrigt	990	780	810
Vägstöd, CSN och länsstyrelserna	580	640	640
Demokrati och ordf.skap m.m	310	30	30
Övrigt	100	110	140
Summa	4 520	9 220	19 980
varav utgiftsökningar	1 400	5 700	16 470
varav inkomstminskningar	3 120	3 520	3 510

Arbetstiden

Arbetstidsfrågan rymmer viktiga välfärdspolitiska val. Arbetstidsförkortning diskuteras i samhällsdebatten som ett medel för att minska risken för utbrändhet och ge utrymme för ett liv som inte enbart kretsar kring arbetet. Efter flera år med en ökad medelarbetstid per sysselsatt finns det hos många en önskan att öka utrymmet för livet vid sidan av arbetslivet.

Värdet av en arbetstidsförkortning måste dock alltid vägas mot behovet av andra reformer och hänsyn måste tas till kostnaderna. Kortar vi arbetstiden tar vi ut framtida tillväxt i form av mer fri tid istället för i ökad privat och offentligt konsumtion. De långsiktiga konsekvenserna av en arbetstidsförkortning för den offentliga verksamheten måste särskilt beaktas.

Regeringskansliets arbetsgrupp för arbetstidsfrågor har haft i uppdrag att bedöma förutsättningarna för och konsekvenserna av olika arbetstidsförändringar. Analyserna har avsett både ekonomiska aspekter och välfärdseffekter. Rapporten "Kortare arbetstid – för och emot" är nu ute på en bred remiss. Syftet är att stimulera till debatt och bidra med underlag till politiska bedömningar av på vilket sätt - avtal eller lagstiftning – som ett första steg till en arbetstidsförkortning kan tas. Regeringen avser att återkomma till denna fråga i samband med höstens budgetproposition.

Tid för demokrati

Demokratin skall utvecklas och folkstyret stärkas. Det sjunkande valdeltagandet är en allvarlig varningssignal. Utanförskapet och de växande klyftorna i samhället är ett hot mot demokratin. Regeringen avser därför att initiera ett långsiktigt utvecklingsarbete för folkstyret. För detta ända-

mål inrättas en särskild Demokratidelegation och resurser anvisas.

Sverige skall präglas av samarbete

Regeringen avser att under mandatperioden försöka skapa största möjliga uppslutning för en politik för full sysselsättning. Arbetsmarknadens parter har en viktig roll i detta sammanhang. Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet, vilka står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken, utgiftstaken, tilläggsbudgeten för 2000 och de nu föreslagna skatteförändringarna.

Samarbetet berör fem områden – ekonomi, sysselsättning, rättvisa, jämställdhet och miljö – och innefattar både konkreta förslag och åtaganden inför framtiden. Genom detta samarbete bekräftas att det finns en politisk majoritet för en ekonomisk politik som är inriktad på full sysselsättning, ett offentligt överskott om 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel och prisstabilitet. Politiken syftar vidare till jämlikhet, jämställdhet och ekologisk hållbarhet.

1.2 Det ekonomiska läget

Den ökade inhemska efterfrågan och den internationella konjunkturen bidrar till att svensk ekonomi utvecklas väl. Tillväxten i svensk ekonomi beräknas bli 3,8 procent i år och 2,9 procent nästa år.

1.2.1 Internationell ekonomisk utveckling

Utsikterna för världsekonomin är goda. Fortsatt låg inflation och låga räntor bidrar till ökad tillväxt i stora delar av världen. Den globala ekonomiska tillväxten väntas både i år och nästa år vara runt 4 procent.

Tillväxten i EU förutses stiga från drygt 2 procent 1999 till ca 3 procent både i år och nästa år. Exporten ökar samtidigt som den inhemska efterfrågan inom EU är stark. Utvecklingen understöds av låga räntor och svag växelkurs, stigande sysselsättning och ökad framtidsoptimism såväl hos företag som hushåll.

Utvecklingen i Förenta staterna fortsätter att överraska positivt. Den nuvarande högkonjunkturen har pågått i nio år. Högre räntor och en mer dämpad aktieprisutveckling väntas dock bidra till en gradvis avmattning. BNP-tillväxten bedöms avta från 4,2 procent 1999 till 3,8 procent i år och 2,7 procent nästa år.

Utsikterna för den japanska ekonomin är fortsatt osäkra. Ännu syns inga tecken på en varaktig återhämtning. Den inhemska efterfrågan är svag till följd av fortsatt lågt förtroende såväl bland hushåll som företag. Strukturella reformer är en nödvändig förutsättning för en bättre ekonomisk utveckling. Det kan även vara motiverat att pröva om penningpolitiken kan ge ytterligare bidrag till en återhämtning.

1.2.2 Svensk ekonomisk utveckling

Svensk ekonomi växer. Under 1998 ökade BNP med 3 procent och förra året var tillväxten närmare 4 procent. Den öppna arbetslösheten har fallit från 8 procent 1997 till ca 5,5 procent i början av innevarande år. Samtidigt har inflationen förblivit låg och reallöneökningarna varit betydande.

Förutsättningarna är gynnsamma för en fortsatt god tillväxt. Överskotten i den offentliga sektorn är stabila och de takbegränsade utgifterna ryms under utgiftstaken. Sverige är ett föregångsland på flera områden, bland annat inom telekommunikation och informationsteknologi. Den allt starkare tilltron till Sverige och svensk ekonomi tar sitt uttryck bl.a. i de i förhållande till omvärlden allt lägre räntorna.

De senaste årens tillväxt beror i huvudsak på stigande inhemska efterfrågan. Reallönerna har ökat som en följd av den låga inflationen i kombination med måttliga nominella löneökningar. Dessutom har de låga räntorna bidragit till ökande investeringar samt stigande tillgångs- och fastighetspriser. Hushållens förmögenhet har ökat ytterligare.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har ökat hushållens tilltro till såväl den egna som Sveriges ekonomi. Hushållen har åter börjat våga låna pengar. Sett över en längre period är dock hushållens skuldsättning fortfarande låg. Detta gäller framför allt i jämförelse med senare delen av 1980-talet. Därmed finns det förutsättningar för en fortsatt stabil ökning av hushållens konsumtion.

Tabell 1.2 Försörjningsbalans 1999–2001

	Mdkr		Procentuell volymförändring	
	1999	2000	2000	2001
Hushållens konsumtionsutgifter ²	997	4,0	2,7	
Offentliga konsumtionsutgifter ²	533	1,2	0,6	
Statliga	154	1,0	0,5	
Kommunala ²	378	1,3	0,7	
Fasta bruttoinvesteringar	327	5,0	5,4	
Näringsliv exkl. bostäder	246	5,4	5,1	
Bostäder	32	10,5	11,1	
Myndigheter	49	-0,4	3,0	
Lagerbidrag ¹	6	0,0	0,0	
Export	863	7,6	6,9	
Import	754	7,2	6,8	
BNP	1972	3,8	2,9	

¹ Bidrag till BNP-tillväxten² I denna tabell har effekten av kyrkans avskiljande från staten ej beaktats.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Utsikterna för svensk exportindustri har förbättrats under det senaste halvåret. Huvudorsakerna är den starkare efterfrågan i EU-området och en fortsatt stark utveckling i Förenta staterna. Under hösten har orderingsgången ökat och tillförsikten bland företagen stärkts. Särskilt tydligt är detta i bas- och verkstadsindustrierna vilket väntas medföra en bredare exportuppgång framöver. Även i de inhemska sektorerna ökar produktionen snabbt. Ett problem är dock de regionala skillnaderna.

Den starka utvecklingen inom näringslivet förutses leda till en fortsatt stigande investeringsaktivitet. Bostadsbyggandet fortsätter att öka kraftigt, men det sker från en låg nivå.

Inflationen är fortsatt låg. De prishöjningar som kan noteras återspeglar i stort sett administrativa prishöjningar och högre oljepriser. Den ökning av konsumentpriserna som redovisas i tabell 1.3 för år 2001 beror till stor del på ett tekniskt antagande om att fastighetsskatteuttaget ökar. Som redovisas längre fram avser regeringen att återkomma med förslag som begränsar ökningen av fastighetsskatteuttaget.

Sammantaget bedöms BNP-tillväxten under innevarande år bli ca 3,8 procent. Nästa år förväntas tillväxten mattas av något och uppgå till ca 2,9 procent.

Tabell 1.3 Nyckeltal 1999–2001

Förändring från föregående år i procent om ej annat anges

	1999	2000	2001
KPI, årsgenomsnitt	0,3	1,3	2,2
Kostnadstimon	3,4	3,5	3,5
Öppen arbetslöshet ¹	5,6	4,6	3,9
Arbetsmarknadspolitiska program ¹	3,1	3,1	3,1
Antal sysselsatta	2,2	1,7	0,9
Real disponibel inkomst ²	3,3	4,0	4,5
Hushållens nettosparkvot, nivå ²	2,1	2,4	4,0
Bytesbalans ³	2,5	2,6	3,6
Tysk ränta 10-års statsobligation ⁴	4,5	5,4	5,5
Svensk ränta 10-års statsobligation ⁴	5,0	5,7	5,8
TCW-index ⁴	125	123	120

¹ Andel av arbetskraften, årsgenomsnitt² Effekter av kyrkans avskiljande från staten har ej beaktats.³ Procent av BNP⁴ Årsgenomsnitt

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen, Sveriges Riksbank och Finansdepartementet

Efter det stora fallet för svensk ekonomi under början av 1990-talet har det funnits en stor osäkerhet om hur stor den långsiktigt uthålliga produktionsförmågan är. Erfarenheten från andra länder har varit att det efter omfattande kriser är svårt att komma tillbaka till samma höga produktionsnivå och låga arbetslöshet som tidigare. Huvudorsaken till detta är att under djupa lågkonjunkturer förlorar många arbetslösa kontakten med arbetsmarknaden. Detta gäller särskilt den äldre arbetskraften.

I Sverige är dock förutsättningarna förhållandevis goda för att få tillbaka arbetskraften i sysselsättning. Sverige har bland annat satsat stora resurser på aktiv arbetsmarknadspolitik och grundläggande utbildning, vilket har minskat risken för utslagning.

Strukturumställningen av ekonomin, innefattande bl.a. ny teknik, avregleringar och ökad konkurrens kan ha medfört att den goda tillväxten inte bara är en tillfällig konjunkturuppgång, utan inledningen på en längre period med högre långsiktigt uthållig produktionsförmåga än vad som tidigare bedömts vara möjligt. Det är i så fall en betydande framgång för de senaste årens ekonomiska politik inklusive den – ibland så kritiserade – aktiva svenska arbetsmarknadspolitiken.

Tabell 1.4 Sysselsättning, arbetslöshet och löneutveckling

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Antal sysselsatta ¹	3 927	3 986	3 963	3 922	3 979	4 068	4 136	4 174
varav näringslivet ¹	2 633	2 697	2 698	2 695	2 735	2 805	2 862	2 891
varav offentliga myndigheter ¹	1 290	1 287	1 263	1 223	1 241	1 260	1 270	1 279
Andelen sysselsatta mellan 20 och 64 år ²	74,2	74,8	74,7	73,9	74,6	75,9	76,7	77,3
Öppen arbetslöshet ³	8,0	7,7	8,1	8,0	6,5	5,6	4,6	3,9
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program ³	5,3	4,4	4,5	4,3	3,9	3,1	3,1	3,1
Kostnadstimplön ⁴	2,4	3,3	6,0	4,5	3,8	3,4	3,5	3,5
Produktivitetsutveckling i näringslivet ⁵	3,8	2,5	1,3	3,3	1,4	1,2	2,4	2,3

¹ Tusental personer² Reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 år i procent av befolkningen i den åldersgruppen³ I procent av arbetskraften⁴ Årlig procentuell förändring⁵ Räknat från användningssidan

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet

1.2.3 Sysselsättning och arbetslöshet

Svensk arbetsmarknad utvecklas väl även om problem kvarstår. Den öppna arbetslösheten bedöms år 2000 hamna på 4,6 procent i genomsnitt. Under slutet av året bedöms den hamna nära 4 procent. Målet om 4 procents öppen arbetslöshet år 2000 ligger därmed inom räckhåll.

Sysselsättningen väntas fortsätta att öka. Mellan 1997 och 1999 ökade sysselsättningen med ca 150 000 personer, eller med 3,7 procent. De flesta jobben har tillkommit i den privata tjänstesektorn, men även inom de kommunala verksamheterna har antalet arbetstillfällen ökat till följd av ökade resurser till skola, vård och omsorg.

De flesta indikatorer pekar mot en fortsatt gynnsam utveckling på arbetsmarknaden. Sysselsättningen förutses öka med ytterligare 106 000 personer mellan 1999 och 2001. Den reguljära sysselsättningsgraden för personer mellan 20 och 64 år beräknas stiga till 77,3 procent 2001. Målet om 80 procent reguljärt sysselsatta 2004 ligger inom räckhåll.

Arbetskraftsutbudet väntas under kommande år att öka i takt med att sysselsättningen stiger. Genom att fler platser vid högskolor och universitet skapas dämpas utbudsökningen något på kort sikt. På lite längre sikt är de ökade utbildningsinsatserna däremot positiva för arbetskraftsutbudet då antalet kvalificerade arbetstagar ökar.

Sysselsättningen har ökat och arbetslösheten har sjunkit i nästan alla delar av Sverige. Skillnaderna i arbetslöshetsnivåerna är dock fortfarande stora mellan olika delar av landet. Arbetslösheten har sjunkit för nästan alla utbildningsgrupper,

men är fortfarande hög för personer med lägre utbildning. Bland utländska medborgare har arbetslösheten sjunkit men den är fortfarande oacceptabelt hög.

1.2.4 Kalkyler till och med 2003

Utöver prognosen för 2000 och 2001 presenteras tre kalkyler som även innefattar åren 2002 och 2003. De skiljer sig dock åt redan från 2001. Den grundläggande skillnaden är antagandet om i vilken mån det finns lediga resurser i ekonomin som kan tas i anspråk utan att det uppstår inflationsdrivande löneökningar, dvs. hur stor den långsiktigt uthålliga produktionsförmågan är.

I baskalkylen utvecklas svensk ekonomi i takt med den långsiktiga tillväxttenden. Som ett resultat ligger den öppna arbetslösheten kvar på i stort sett samma nivå under hela perioden.

I överhettningkalkylen utvecklas svensk ekonomi sämre. Den långsiktigt uthålliga produktionsnivån visar sig här vara mindre än i baskalkylen. Inflationsdrivande flaskhalsar uppkommer tidigt och löneavtalen ger betydligt högre löner än vad som är förenligt med en balanserad utveckling. Såväl finans- som penningpolitiken måste stramas åt, vilket stabiliserar utvecklingen. Detta medför att sysselsättningen minskar och arbetslösheten stiger. Reformutrymmet för 2001 minskar kraftigt.

I högtillväxtkalkylen utvecklas svensk ekonomi bättre. Ett stort antal arbetslösa, personer i arbetsmarknadsprogram och personer utanför arbetskraften får jobb. Den långsiktigt uthålliga produktionsnivån är högre. BNP och sysselsättning kan öka mer än i baskalkylen utan att det

uppstår flaskhalsproblem. De offentliga finanserna förbättras ytterligare och reformutrymmet för kommande år blir större än i baskalkylen.

Tabell 1.5 Tre kalkyler för BNP åren 2001–2003

Procent			
	2001	2002	2003
Baskalkyl	2,9	2,0	2,0
Överhettningkalkyl	3,1	1,6	1,2
Högtillväxtkalkyl	3,4	2,6	2,4

Källa: Finansdepartementet

1.3 Den ekonomiska politiken

Utgångspunkten för den ekonomiska politiken är sunda offentliga finanser, stabila priser och en väl fungerande lönebildning. Detta är grunden för en hög och uthållig tillväxt och sysselsättning.

1.3.1 Sunda offentliga finanser

Med en rörlig växelkurs och ett inflationsmål för penningpolitiken är finanspolitikens främsta syfte att skapa goda betingelser för tillväxt och sysselsättning genom att säkerställa ett överskott i de offentliga finanserna och att hålla utgifterna under kontroll.

Finans- och budgetpolitiken styrs av två övergripande mål: De offentliga finanserna skall uppvisa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel och utgifterna skall inte överstiga de uppsatta utgiftstaken.

Det finns en rad orsaker till att båda dessa mål är av central betydelse för den ekonomiska politiken:

- En högkonjunktur varar inte för evigt. Det måste finnas en säkerhetsmarginal så att nästa lågkonjunktur kan mötas med en aktivt motverkande finanspolitik. Alltför stora underskott skulle även i en lågkonjunktur kunna leda till en kraftig ränteuppgång.
- Den offentliga skulden skall amorteras ner. Statsskulden var i inledningen av millenniet 1 374 miljarder kronor. Statens ränteutgifter 1999 uppgick till 90 miljarder kronor. De skulle kunna användas till viktigare ändamål.
- En stark välfärd kräver starka offentliga finanser. Som bland annat Långtidsutredningen visar kommer andelen äldre att öka kraftigt från omkring 2010. Detta medför ökade utgifter för såväl pensioner som vård och omsorg, samtidigt som deltagandet i arbetskraften blir lägre. Då bör statens budget inte belastas av ränteutgifter för 1990-talets upplåning.
- Sparandet i Sverige måste vara högt för att Sveriges internationella skuldsättning skall kunna minska samtidigt som investeringsnivån är hög. Även den offentliga sektorn måste bidra till ett högt sparande.
- Utgiftstaken hindrar att tillfälligt högre inkomster används för att bekosta varaktigt högre utgifter. Därigenom undviks smärtsamma besparingar när konjunkturen försämras.
- Sverige har i Stabilitets- och tillväxtpakten inom EU åtagit sig att ha ett medelfristigt mål för de offentliga finanserna nära balans eller i överskott.

Tabell 1.6 Offentliga finanser 1994–2001

Procent av BNP								
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Utgiftskvot	67,3	64,6	62,6	61,1	58,7	58,4	55,3	53,4
Inkomstkvot	56,4	56,7	59,3	59,1	60,6	60,2	58,1	56,7
Skattekvot ¹	47,3	48,3	51,3	52,0	53,4	53,5	51,8	51,0
Finansiellt sparande	-10,8	-7,9	-3,4	-2,0	1,9	1,9	2,8	3,2
Överskottsmål				-3,0	0,0	0,5	2,0	2,0
Nettoskuld	21,0	22,7	19,4	18,2	15,8	11,4	3,5	0,6
Konsoliderad bruttoskuld ²	77,4	76,3	76,0	74,9	72,4	65,5	57,6	52,5

¹ Inklusive skatter till EU

² Mätt enligt Maastricht-reglerna

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Överskott i de offentliga finanserna

Det långsiktiga målet för de offentliga finanserna är ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Ett uppfyllande av målet leder till att räntorna på statsskulden tar i anspråk en successivt mindre del av statens inkomster, vilket frigör utrymme när den demografiska utvecklingen leder till ökade resurskrav under kommande decennier.

Utifrån målet fastställs sedan preciserade mål för varje år. För åren 2001 och 2002 har målet fastställts till 2,0 procent. Regeringen fastslog att om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från den beräknade skall motsvarande avvikelse från överskottsmålen tolereras.

Med innevarande prognos för den ekonomiska utvecklingen uppkommer ett betydligt större överskott i de offentliga finanserna än målen. Skulle detta överskjutande utrymme i sin helhet utnyttjas för reformer blir finanspolitiken starkt expansiv under 2001. Detta år beräknas tillväxten bli god. Med hänsyn till att osäkerheten är betydande om den långsiktigt uthålliga produktionsförmågan i svensk ekonomi avser regeringen att i budgetpropositionen återkomma till frågan om överskottsmålet och om hur överskottet skall disponeras.

I avvaktan härpå föreslår regeringen att de nuvarande målen om ett överskott i de offentliga finanserna på 2,0 procent av BNP för 2001 och 2002 ligger fast och att målet för 2003 fastställs till 2,0 procent. Det överskjutande överskottet har i kalkylerna beräkningstekniskt överförs till hushållen.

Överskotten i de offentliga finanserna medför att den offentliga skulden minskar. Dessutom påverkas skulden av försäljningsinkomster. Bruttoskulden, mätt enligt Maastrichtreglerna, förväntas under innevarande år hamna under 60 procent av BNP. Nettoskulden förväntas vara borta redan 2002.

Utgiftstaken

I den nya budgetprocessen föreslår regeringen i samband med den ekonomiska vårpropositionen nominella utgiftstak för tre år framåt. De takbegränsade statliga utgifterna får sedan inte överstiga utgiftstaken. Utgiftstaken är en viktig del av den framgångsrika förtroendeskapande politiken

för ökad sysselsättning. Utgiftstaken för 1997, 1998 och 1999 klarades.

Enligt regeringens bedömning kommer även utgiftstaket år 2000 att klaras med en budgeteringsmarginal på ca 1 miljard kronor. Det är dock oroande att utgifterna ökar kraftigt inom vissa socialförsäkringar.

Det för 2001 fastlagda utgiftstaket överstiger det för år 2000 med 25 miljarder kronor. Dessa ökade resurser används till reformer som bl.a. ökat bistånd, förbättrat studiestöd och höjda barnbidrag. Men även 2001 beräknas utgifterna bli större på grund av den ökade ohälsan.

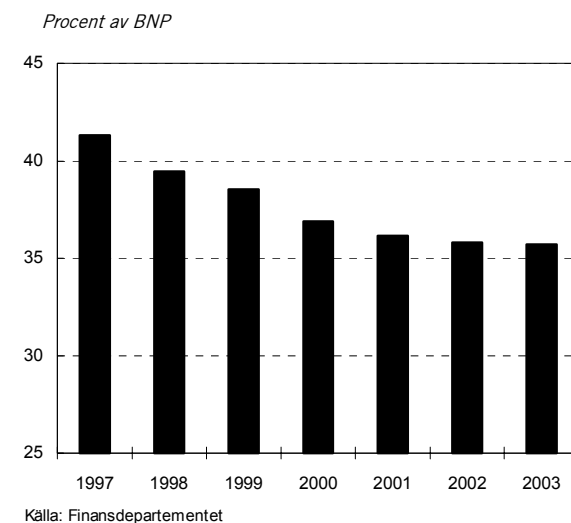
Regeringen ser mycket allvarligt på utvecklingen inom hälsoområdet, främst ur ett mänskligt perspektiv. Regeringen kommer därför att tillsätta en arbetsgrupp som skall utarbeta en handlingsplan för hela hälsoarbetet.

Om utgifterna inom hälsoområdet tillåts fortsätta att öka i samma takt som nu sker kommer utgifterna att överstiga de av riksdagen uppsatta utgiftstaken. För att klara utgiftstaken riskerar andra reformer därmed att inte kunna förverkligas. Utgiftstaken skall hållas.

För åren 2001 och 2002 ligger utgiftstaken kvar enligt principen med tak som sätts tre år framåt i tiden. Vissa tekniska justeringar görs dock av utgiftstaken till följd av att pensionsrätt införs för studier och totalförsvarspåbud och till följd av ökat återflöde från EU:s budget.

Regeringen lägger nu ett förslag om ett tak på 847 miljarder kronor för 2003. Det innebär att taket ökar med 30 miljarder kronor mellan 2002 och 2003. Som andel av BNP minskar utgiftstaket något, givet nuvarande prognos för den ekonomiska utvecklingen.

Diagram 1.1 Det statliga utgiftstaket

Reformerna redovisades i tabell 1.1. Detta utrymme förutsätter dock ett trendbrott för utgiftsökningen inom ohälsområdet.

En översyn av budgetprocessen har påbörjats såväl av riksdagen som av regeringen sedan några års erfarenheter nu har vunnits. Regeringens utgångspunkt är att principerna om budgetdisciplin och ordning och reda i de offentliga finanserna skall ligga fast. Den nya budgetprocessen har på ett avgörande sätt förbättrat betingelserna för en ansvarsfull ekonomisk politik. Därmed har förutsättningarna för att de svenska offentliga utgifterna hålls på en långsiktigt hållbar nivå ökat.

1.3.2 Stabila priser

Stabila priser är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik. Hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för en stabilt hög sysselsättning. En hög och svårförutsedd inflation har dessutom negativa fördelningseffekter.

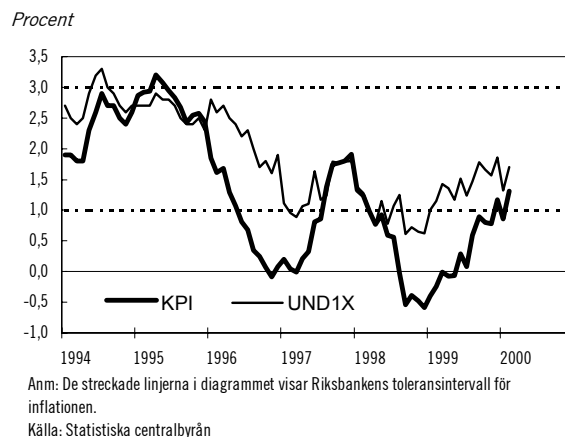
Den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt. Riksbanken har definierat prisstabilitet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt.

Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Inflationen är låg trots den starka efterfrågan i svensk ekonomi. I år beräknas KPI öka med 1,3 procent trots att världsmarknadspriset på olja under det senaste året har mer än fördubblats. Under prognosperioden klingar denna effekt av och i stället förväntas oljepriset sjunka.

Riksbanken har förtydligat att det för närvarande är bedömningen av UND1X på upp till två års sikt som avgör utformningen av penningpolitiken. UND1X är ett inflationsmått där de direkta effekterna av förändrade räntor, skatter och subventioner har exkluderats från KPI. Inflationen enligt UND1X låg i februari i år under 2 procent, trots kraftiga prishöjningar på bensin och diesel.

Diagram 1.2 KPI och UND1X 1994–februari 2000

Räntan

Under 1999 steg de internationella räntenivåerna kraftigt. De dämpade globala ekonomiska utsikterna efter Asien- och Rysslandkriserna förbyttes under året till en betydligt ljusare konjunkturbild. Inte minst stärktes de svenska tillväxtutsikterna. De svenska 10-åriga obligationsräntorna steg som mest med ca 2 procentenheter under 1999. Sedan oktober 1999 har 10-års räntan fallit från ca 6 till ca 5,5 procent.

Den förväntade låga inflationen medförde att Riksbanken under 1999 kunde sänka sin styrränta, den s.k. reporäntan, till under 3 procent. Det är den lägsta styrränta Sverige haft sedan den moderna kreditmarknaden började ta form under 1980-talet. Under hösten har Riksbanken fört penningpolitiken i en mindre expansiv riktning mot bakgrund av bl.a. det ljusare konjunkturläget och det ökade resursutnyttjandet i ekonomin. I slutet av mars 2000 var den svenska reporäntan 3,75 procent.

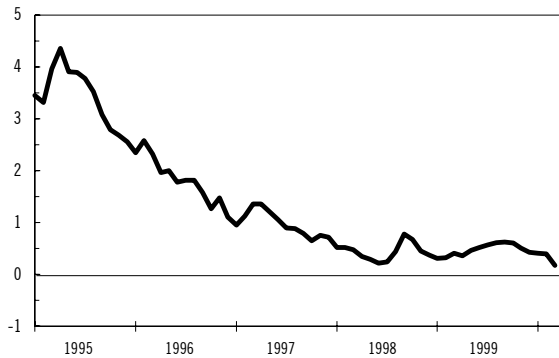
De svenska obligationsräntorna ligger i ett historiskt perspektiv på mycket låga nivåer relativt omvärlden. Ränteskillnaden mot Tyskland på en tioårig obligation har under året varit nere på någon tiondels procentenhet. Detta skall jämföras med drygt 4 procentenheter för fem år sedan. Avgörande för denna utveckling, som starkt förbättrat hushållens ekonomi, har varit den omfattande budgetsaneringen. Under våren har det funnits perioder då Sverige har haft lägre långräntor än alla andra medlemsländer i EMU förutom Tyskland.

Mot bakgrund av det starka förtroendet för svensk ekonomi är det inte otänkbart att den svenska tioårsräntan kan hamna under den tyska.

Saneringen av de offentliga finanserna, det minskade lånebehovet och penningpolitikens inriktning på prisstabilitet är de viktigaste förklaringarna till detta. En sådan utveckling ansågs bara för något år sedan som otänkbar.

Diagram 1.3 Ränteskillnad mot Tyskland, tioårig statsobligation

Procentenheter

Källa: Finansdepartementet

Kronan

Kronan har stärkts väsentligt mot euron sedan början av 1999. Växelkursen noterades till ca 9,50 kronor per euro då den nya valutan introducerades. Under början av hösten pendlade kronan kring 8,70 men har sedan dess stärkts ytterligare.

Jämfört med ett konkurrensvägt genomsnitt av valutor är kronans förstärkning mera begränsad. Detta förklaras av den starka uppgången för dollarn. Den starkare svenska kronan minskar riskerna för överhettning inom exportindustrin samtidigt som importpriserna hålls tillbaka.

EMU

EU:s gemensamma valuta euron har nu funnits i över ett år. Införandet av euron utgör ett historiskt och betydelsefullt steg i den europeiska integrationen. Valutaunionen påverkar i hög utsträckning Sverige både ekonomiskt och politiskt, även då vi som hittills står utanför. Det är viktigt för tillväxten och stabiliteten i hela EU att projektet blir en framgång.

Sverige har valt att inte delta i valutaunionen från starten. Sverige håller dock dörren öppen för ett senare inträde. Ett beslut om deltagande måste ha ett brett folkligt stöd och skall under-

ställas svenska folket för prövning i en folkomröstning.

En bred debatt om ett svenskt deltagande i valutaunionen pågår. En utredning kommer att tillsättas om finanspolitikens förutsättningar vid ett svenskt deltagande i valutaunionen. Denna utredning kommer även att analysera behovet av s.k. buffertfonder för att öka stabiliseringspolitikens möjligheter.

Regeringens uppfattning är att det för närvarande inte är aktuellt att delta i det europeiska växelkurssamarbetet ERM2.

1.3.3 Lönebildning

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en fortsatt god sysselsättningsutveckling. De nominella löneökningarna måste förbli måttliga även om efterfrågan på arbetskraft fortsätter att stiga och den öppna arbetslösheten minskar i snabb takt.

Som de senaste årens utveckling visat ger måttliga nominella löneökningar i förening med låg inflation utrymme för en god reallöneökning, kraftigt stigande sysselsättning och fallande arbetslöshet.

Det är fortfarande osäkert om lönebildningen har anpassats fullt ut till de nya krav som ställs i dagens svenska ekonomi. Under det senaste årtiondet har de nominella löneökningarna varit betydligt lägre än tidigare. Dämpningen har emellertid kommit till stånd på en arbetsmarknad som präglats av en oacceptabelt hög arbetslöshet.

Svensk lönebildning ställs inför ett avgörande prov i 2001 års avtalsrörelse. För första gången efter den ekonomiska krisen skall nya löner på huvuddelen av arbetsmarknaden fastställas i en omgivning av låg arbetslöshet och stark efterfrågan på arbetskraft.

Svensk ekonomi och välfärd står därmed inför ett avgörande. Om löneökningarna skulle bli för höga riskerar arbetslösheten att åter stiga. Med måttliga löneökningar öppnas däremot vägen mot full sysselsättning. Arbetsmarknadens parter skulle då åter medverka till att skapa en svensk modell i dess bästa mening.

Det har skett betydande förändringar av de institutionella ramarna för lönebildningen de senaste åren. Inom industrin och för tjänstemännen inom handelns område har samarbetsavtal tecknats utifrån vilka avtalsförhandlingarna bedrivs. Ett nytt medlingsinstitut kommer inom

kort att inrättas med uppgift att understödja parterna i deras strävan att uppnå såväl en stabil reallöneutveckling som en snabb och uthållig sysselsättningstillväxt. Vissa förändringar har även genomförts i det legala ramverk inom vilket förhandlingarna bedrivs.

För att minska risken för flaskhalsar och överhettning har arbetsmarknadspolitiken getts en ny inriktning och satsningar har genomförts inom utbildningsområdet. Trots de insatser som görs för att öka utbudet av kompetent och utbildad arbetskraft kan trycket uppåt på lönerna för de mest eftertraktade grupperna på arbetsmarknaden bli stort. Dessa problem måste kunna hantearas av arbetsmarknadens parter.

Det övergripande målet för den ekonomiska politiken är full sysselsättning. Detta kan endast nås vid en stabil makroekonomisk utveckling. Därför måste finanspolitiken utformas så att risken för överhettning minskas.

Fortsatta skattesänkningar är betingade av att lönebildningen fungerar väl. Alltför höga löneökningar i kombination med skattesänkningar riskerar att leda till en överhettningssituation som inte är förenlig med en uthållig sysselsättningstillväxt.

I budgetpropositionen återkommer regeringen till om det finns ett utrymme för en fortsatt skattemässig kompensation av arbetstagarnas egenavgifter. Då kommer även risken för en alltför snabb löneökning att vägas in.

Lönebildningen har en stor påverkan på många områden. Parterna har ett speciellt ansvar för att motverka löneskillnader på grund av kön. Det är en av jämställdhetspolitikens viktigaste frågor.

1.4 Full sysselsättning

Svensk ekonomi utvecklas för närvarande väl. Aktiviteten i ekonomin ökar på bred front. De två målen för arbetsmarknaden – att den öppna arbetslösheten vid slutet av år 2000 skall vara högst 4 procent och att 80 procent av alla personer i åldrarna 20–64 år skall vara sysselsatta 2004 – ligger inom räckhåll.

Sverige har nu möjlighet att åter uppnå full sysselsättning. Krisen under 1990-talet innebar att en stor del av befolkningen i förvärsaktiv ålder ställdes utanför arbetsmarknaden. Om inte den nuvarande konjunkturuppgången leder till att så många personer som möjligt återkommer

till arbetsmarknaden är situationen dyster inför nästa konjunkturedgång. De personer som inte har fått fotfäste på arbetsmarknaden riskerar då att aldrig mer komma tillbaka och få ett jobb.

Grunden för att nå full sysselsättning är att inte slarva bort vad som redan har uppnåtts. För att nå arbetslöshets- och sysselsättningsmålen krävs att den ekonomiska politikens framgångar, bl.a. i form av sunda offentliga finanser och prisstabilitet, befästs. Därtill krävs ytterligare insatser för att den ekonomiska uppgången skall kunna bli långvarig och uthållig och för att den skall kunna komma alla till del.

Den ekonomiska politikens inriktning utformas därför utifrån tre övergripande utmaningar till följd av det nuvarande ekonomiska läget:

Risken för överhettning skall motverkas. Finanspolitiken måste avpassas så att den sammanlagda efterfrågetillväxten i ekonomin inte blir för stark i förhållande till tillväxten i produktionskapacitet och faktisk produktion. Misslyckas detta läggs hela den stabiliseringspolitiska bördan på penningpolitiken, med därtill hörande risk för att kraftigt högre räntor i förtid bryter konjunkturuppgången. De budgetpolitiska målen skall klaras.

Goda förutsättningar för att den nuvarande konjunkturuppgången skall bli långvarig skall skapas. En god grund måste läggas för ett antal år med hög tillväxt utan att inflationen tar fart. För detta krävs att ekonomins långsiktiga produktionsförmåga höjs ytterligare. Det handlar om att mobilisera de lediga arbetskraftsresurser som finns. Det handlar också om att fortsätta arbetet med att främja konkurrens och mer effektivt fungerande marknader samt de senaste årens betydande utbildningsinsatser. Detta arbete skall drivas vidare.

Tillväxten skall komma alla till del. Åtgärder måste vidtas för att säkerställa att den ekonomiska återhämtningen bidrar till ökad rättvisa och integration i samhället. Den ekonomiska tillväxten måste bidra till regional balans och ökade utvecklingsmöjligheter för alla samhällsmedborgare.

1.4.1 En offensiv för tillväxt och rättvisa

Regeringen föreslår en offensiv för tillväxt och rättvisa. Den innehåller åtgärder som syftar till att pressa tillbaka arbetslösheten, öka sysselsättning och tillväxt samt öka sysselsättningen bland invandrare.

Arbetslösheten skall pressas tillbaka

Målet om 4 procents öppen arbetslöshet skall nås under året. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder som syftar till att ytterligare pressa tillbaka arbetslösheten:

- De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under år 2000 skall i än högre grad koncentreras till de långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna.
- Kraven på aktivitet i arbetslöshetsförsäkringen tydliggörs. För att stävja missbruk vid tidiga pensionsavgångar måste gällande regler i försäkringen tillämpas strikt. En landsomfattande nystartskampanj, där arbetslösa kallas in för information om de nya reglerna kommer att genomföras i samband med att försäkringen reformeras.
- En aktivitetsgaranti införs för personer som varit arbetslösa under mycket lång tid. Därmed stärks deras möjligheter att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden.
- Det förstärkta anställningsstödet som infördes under 1999 har varit framgångsrikt när det gäller att få ut arbetslösa i arbetslivet. Regeringen föreslår nu en utökning av detta genom att arbetsgivare som anställer personer som varit arbetslösa i minst 4 år får ett än högre stöd. Dessutom föreslår regeringen ett förstärkt särskilt anställningsstöd för arbetsgivare som anställer äldre personer som varit arbetslösa i minst 2 år. Därmed riktas resurserna än mer mot de grupper som har svårast att komma in på arbetsmarknaden.

Sysselsättningen och tillväxten skall öka

Målet om att andelen reguljärt sysselsatta mellan 20 och 64 år 2004 skall vara minst 80 procent skall uppnås. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder som syftar till att öka sysselsättningen och tillväxten:

- En bred familjepolitisk reform införs stegvis. Den 1 juli 2001 ges barn till arbetssökande rätt till förskoleverksamhet. Den 1 januari 2002 införs en maxtaxa i barnomsorgen. Högsta avgiften i förskolan skall vara 1 150 kronor i månaden för det första barnet, 767 kronor för det andra och 383 kronor för tredje barnet. För ytterligare barn betalas ingen avgift. Upp till detta tak skall avgiften vara

maximalt 3 procent av hushållets inkomst för första barnet och 2 respektive 1 procent för därpå följande barn. Rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldralediga med yngre syskon införs 1 januari 2002. En allmän förskola för 4- och 5-åringar införs från 1 januari 2003. Från 2002 avsätts 0,5 miljarder kronor för åtgärder som förbättrar kvaliteten i barnomsorgen.

- Arbetslöshetsförsäkringen reformeras i syfte att stärka dess roll som omställningsförsäkring. Kraven på den enskilde tydliggörs, en mer strukturerad sökprocess, med hjälp av bl.a. individuella handlingsplaner, införs och rundgången mellan öppen arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska program bryts. Successivt kommer kraven på den enskilde att öka när det gäller den yrkesmässiga och geografiska rörligheten. Förändringar sker av de krav som ställs för att deltidsarbetslösa skall få ersättning. Arbetsgivare skall i ökad grad medverka till att deltidsarbetslösa erbjuds önskad arbetstid. Vidare stärks arbetsförmedlingens kontrollfunktion och AMS tillsynsroll. Regeringen återkommer med förslag till riksdagen under 2000.
- Regeringen avser att under året föreslå lagstiftning som innebär att ingen skall tvingas att sluta sin anställning före 67-års ålder.
- Arbetsmarknadsverket ges i uppgift att öka övergångarna från anställning med lönebidrag till osubventionerad anställning. Därmed frigörs utrymme för fler arbetshandikappade att få ett fotfäste på arbetsmarknaden genom anställning med lönebidrag. Dessutom föreslås att anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade förstärks.
- Arbetslivsinstitutet ges i uppdrag att fortsätta sprida erfarenheter från sitt forskningsprojekt om tillväxt och utveckling avseende lärande nätverk. Det skall ske genom förbättrad informationsspridning i allmänhet och genom särskilda insatser på orter som berörs av försvarsnedläggningar.
- Utbildningens kvalitet och effektivitet är strategisk. Regeringen prioriterar insatser för en förbättrad måluppfyllelse i ungdomsskolan. Arbetsmarknadens framtida behov behöver i högre grad beaktas. I syfte att motverka eventuella flaskhalsar ges Högskoleverket i uppdrag att analysera hur högskolesektorns utbildningsutbud i ökad utsträckning skulle

- kunna svara mot arbetsmarknadens behov. Särskilt det naturvetenskapliga och tekniska området behöver lyftas fram, eftersom målpuffyllelsen är svår att nå inom detta område.
- Utvecklingen visar på ökad ohälsa. Detta är både ur ett mänskligt och ett ekonomiskt perspektiv allvarligt. Regeringen kommer därför att tillsätta en arbetsgrupp som skall utarbeta en handlingsplan för att minska ohälsan. Arbetet omfattar en översyn av bl.a. sjukpenning, rehabiliteringspenning, arbetsskadeförsäkring, tillsynen över arbetsmiljön och förtidspension. Det är av största vikt att arbetsförhållanden och arbetsmiljö inte ger upphov till sjukdom och arbetsskada. Förbyggande arbete skall därför prioriteras. Aktiva åtgärder skall genomföras för att sjukskrivna och förtidspensionerade skall kunna återgå till ett arbetsliv som inte ger skador eller sjukdomar och inte sliter ut människor. Arbetsgruppen skall bl.a. pröva möjligheten att göra försäkringarna mer försäkringsmässiga. Det bör även prövas om inte regelverken kan samordnas i högre grad, t.ex. vad gäller inkomstbegrepp, ersättningsnivåer och indexering. Lagstiftningen inom arbetsskadeområdet behöver moderniseras och göras mer rättvis och jämställd.
 - I arbetsgruppens uppdrag ingår också att undersöka olika typer av flaskhalsar, t.ex. vårdköer inom hälso- och sjukvården som försvårar rehabiliteringsarbetet. Skillnaden mellan könen samt regionala och lokala skillnader skall analyseras och övervägas i samband med reformförslag.
 - Hetsen i arbetslivet ökar. Bakom ökningen av antalet långtidssjuka och kraftigt stigande kostnader för samhället döljer sig ett mänskligt lidande som inte kan accepteras. Ytterligare medel avsätts till Arbetarskyddsverket.
 - Statskontoret ges i uppdrag att göra en kartläggning och genomgång av befintliga studier inom utbildningsväsendet och arbetsförmedlingarnas verksamhetsområden avseende kvalitetsjämförelser.
 - Insatser föreslås i syfte att öka bostadsbyggandet. Ett investeringsbidrag för anordnande av bostäder till studenter införs.
 - Regeringen föreslår ett antal åtgärder för att utveckla och stimulera utbyggnaden av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet.
 - Regeringen föreslår ytterligare förenklingar som särskilt bör gynna små och medelstora företag. Det gäller bl.a. förbättrade och förenklade regler om ökade avdrag för levnadsomkostnader för egenföretagare, förbättrade kvittningsmöjligheter för vinster på aktier i onoterade företag samt generösare avdragsregler vid ombyggnader av lokaler. Arbetet med regelförenkling skall intensifieras.
 - Regeringen föreslår ett antal åtgärder för att förbättra informationen till små och nystartade företag bl.a. genom ett Internetbaserat informationssystem.
 - Arbetet med att stärka konkurrensen till nytta för konsumenterna fortsätter. Konkurrensverket tillförs ytterligare medel för det konkurrensfrämjande arbetet. Regeringen avser att återkomma med förslag som ger ökad konkurrens och stärker konsumentens ställning i den konkurrenspolitiska propositionen senare i vår.

Möjligheterna att delta i arbetslivet skall öka för alla

Alla behövs på arbetsmarknaden. Människor med invandrarbakgrund har idag en betydligt högre arbetslöshet och lägre sysselsättning än övriga svenskar. Detta är slöseri med resurser. Regeringen föreslår därför en rad åtgärder för att öka arbetskraftsdeltagandet bland invandrare:

- Kompletterande utbildning för arbetslösa invandrare med utländsk utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet förstärks. Denna utbildning vänder sig till läkare och sjuksköterskor.
- Kompletterande utbildning för personer med utländsk högskoleutbildning inom läraryrken och teknik/naturvetenskap genomförs inom ramen för arbetsmarknadspolitiken.
- Valideringen av utländsk yrkeskompetens skall öka.
- AMS och vårdhuvudmännen skall tillsammans ordna utbildningar för tvåspråkig personal inom primärvård och äldreomsorg.
- Svenskundervisning och introduktion av nyanlända skall förbättras. Dessutom skall samverkan mellan kommuner och olika organisationer öka.

- En försöksverksamhet med alternativ platsförmedling för invandrare genomförs. Inriktningen är att pröva nya metoder och aktörer i syfte att finna effektivare former för att förmedla arbeten till arbetslösa invandrare.
- Åtgärder genomförs för att stimulera etnisk/kulturell mångfald inom offentlig förvaltning och privata företag. Insatsen skall främst riktas till personer som har utländsk erfarenhet/utbildning inom samhällsvetenskap, ADB, juridik eller ekonomi.
- Rådgivningsinsatser skall göras för invandrare som startar och driver småföretag. Insatser skall göras inom analys och metodutveckling av befintlig rådgivningsverksamhet riktad till invandrare som startar eller driver småföretag.

1.4.2 Europasamarbetet

Kampen för full sysselsättning är en central del i den svenska Europapolitiken. En god ekonomisk utveckling i våra grannländer bidrar till ökad sysselsättning i Sverige. Därför är våra grannekonomiers tillväxtkraft av stor betydelse. I en internationaliserad ekonomi är förmågan till omvandling och förändring central. Därför måste stela strukturer brytas ned och hämmande tillväxthinder bekämpas. Det ekonomiska utbytet med omvärlden måste bygga på öppenhet och beredskap till förändring. Därmed skapas förutsättningar att leda utvecklingen i såväl nya som mogna branscher. Genom att skärpa konkurrensen på hemmaplan rustar den inre marknaden det europeiska näringslivet att hävda sig internationellt. Priserna i EU pressas och bidrar till en låg inflation och därmed bättre förutsättningar att öka sysselsättningen.

På samma sätt kommer utvidgningen av EU till att omfatta 100 miljoner fler människor, att stimulera EU-ländernas ekonomier under lång tid framöver.

Människor skall inte lämnas åt sig själva att hantera de utmaningar som internationaliseringen för med sig. Gemensamma ansträngningar i EU för att hantera de förändringar på arbetsmarknaden som följer av en internationaliserad ekonomi ger stöd åt varje lands kamp mot nationell arbetslöshet. En ökad uppföljning av den förda politiken ger ökat erfarenhetsutbyte och sätter sysselsättningen högst på dagordningen.

Ambitionsnivån inom EU har höjts. Vid det extra toppmötet i Lissabon i mars 2000 slogs det

fast att ett av unionens övergripande mål skall vara full sysselsättning samt att medlemsländerna skall sätta upp nationella sysselsättningsmål. Sverige har aktivt bidragit till att dessa mål har lyfts fram. Ett nytt EU kan vara på väg att växa fram.

En politik för full sysselsättning i Europa tar liksom i Sverige sin utgångspunkt i starka offentliga finanser och stabila priser. En väl avvägd makroekonomisk politik skall kombineras med utbildning och andra insatser för att förbättra arbetsmarknadens förmåga till anpassning i den internationaliserade ekonomin. Strukturåtgärder skall genomföras för att göra produkt- och kapitalmarknaderna mer effektiva och för att främja en god konkurrens på den inre marknaden samt reducera statligt stöd.

Sysselsättningspolitiken är en integrerad del av den ekonomiska politiken. Den svenska regeringen kommer fortsatt att lyfta fram vikten av en höjd sysselsättningsgrad inom EU:s medlemsstater. Detta inte minst mot bakgrund av de krav på höjt deltagande i arbetslivet som den demografiska utvecklingen ställer.

Under sommaren 1999 inrättades den europeiska sysselsättningspakten inom EU. Pakten vilar på den grund som de allmänna ekonomiska riktlinjerna, sysselsättningsriktlinjerna och samarbetet kring ekonomiska reformer utgör. En makroekonomisk dialog har inrättats för att främja informationsutbyte mellan finans- och arbetsmarknadsministrarna, den europeiska centralbanken, den europeiska kommissionen och arbetsmarknadens parter.

Samordningen av sysselsättningspolitiken i EU sker främst genom de årliga gemensamma riktlinjerna för sysselsättningspolitiken. Sysselsättningsriktlinjerna för 2000 har utformats på grundval av tidigare riktlinjer med ambitionen att främst befästa och genomföra de riktlinjer som man enats om. Riktlinjerna ligger väl i linje med svenska ambitioner och bygger liksom tidigare på fyra huvudområden:

- att förbättra anställbarheten,
- att utveckla företagandan,
- att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga, samt
- att stärka jämställdheten.

De tillägg som har gjorts stämmer väl överens med svensk ekonomisk politik. Bland annat har betydelsen av ökade utbildningsinsatser och vikten av att utbilda elever och lärare i IT-kunskap och att främja elevens tillgång till datorer och Internet lyfts fram. Fokus har satts på ar-

betsförmedlingens roll i att främja en god matchning på arbetsmarknaden.

Sverige uppfyller i de flesta fall de mål och intentioner som riktlinjerna ger uttryck för. I flera fall är regeringens ambition mer långtgående än vad riktlinjerna anger, till exempel vad gäller att motverka långtidsarbetslöshet bland ungdomar.

Sverige skall under våren 2001 vara ordförande i EU. Detta ökar Sveriges möjligheter att driva en politik för full sysselsättning i EU. Sverige kommer under våren 2001 att ordna ett extra toppmöte om sysselsättning och ekonomiska reformer.

1.4.3 Hela Sverige skall växa

Hela Sverige får inte del av de goda tiderna. Många län brottas med negativ befolkningsutveckling och stiltje på arbetsmarknaden. Samtidigt har andra län brist på arbetskraft och kraftigt stigande fastighetspriser till följd av ökad inflyttning.

Staten har ett övergripande ansvar för utvecklingen i hela Sverige. Samtidigt krävs aktiva lokala insatser i alla delar av landet för att skapa förutsättningar för tillväxt och nya jobb.

Ett exempel är arbetet med de regionala tillväxtavtalen. I samtliga län har företrädare för statliga myndigheter, kommuner, landsting, regionala självstyrelseorgan, företag, arbetsmarknadens parter, utbildningsväsendet och många andra arbetat fram gemensamma förslag om hur det egna länet kan stärkas genom ökad tillväxt och sysselsättning. Ett annat exempel är de lokala utvecklingsavtal som nu tecknas mellan staten och vissa kommuner om insatser i storstadsregionernas mest utsatta bostadsområden. Syftet är att också dessa områden skall få del av den ökade tillväxten.

För att ytterligare stärka den regionala utvecklingen har antalet platser inom den högre utbildningen ökat kraftigt. Stora insatser görs också för att säkerställa en god kvalitet i vård, skola och omsorg i hela landet.

Statsbidragen till kommuner och landsting har ökat markant under de senaste åren. Den ekonomiska tillväxten har dock en ännu större betydelse genom att skattebaserna och därmed kommuners och landstings skatteinkomster ökar kraftigt. Det kommunala utjämningsystemet medför att alla Sveriges kommuner får del av den goda tillväxten. Dessutom görs insatser för att stödja kommuner och landsting med särskilt svå-

ra ekonomiska problem samt kommuner som har svårigheter i det kommunala bostadsbeståndet.

Regeringen har nyligen lagt förslag om viktiga investeringar i IT-infrastruktur. Det är regeringens uppfattning att även hushåll och företag i gles- och landsbygd måste få tillgång till snabb dataöverföring till en rimlig kostnad.

Storleken på statens insatser för förbättrad IT-infrastruktur beräknas till totalt ca 8,3 miljarder kronor och insatserna skall pågå fram till och med 2004.

Regelverket kring dessa insatser förutsätter att marknadens olika aktörer själva investerar lika mycket. Detta innebär att det sammanlagda satsningarna på bredband kommer att hamna på nivå runt 17 miljarder kronor under en fyraårsperiod.

Det första steget i utvecklingen mot en tillgänglig infrastruktur med hög överföringskapacitet tas genom utbyggnad av ett stomnät för bredbandskommunikation mellan landets alla kommuner på marknadsmässiga villkor. Investeringkostnaderna för ett nationellt optofibernet som når fram till varje kommunhuvudort har beräknats till ca 2,5 miljarder kronor. Svenska Kraftnäts investeringar i ett nationellt optokabelnät beräknas finansieras på marknadsmässiga villkor.

Regeringen föreslår att ca 2,6 miljarder kronor avsätts för att stödja utbyggnad av transportnät m.m. i glesbygden. Stödet skall ges till de sträckor där marknaden inte bedöms genomföra utbyggnaden. Insatserna finansieras till stor del genom omprioritering av medel från arbetsmarknads- och regionalpolitik.

Regeringen avser också att lägga fram ett förslag om skattereduktion för bredbandsanslutning. Förslaget kommer att utformas så att det subventionerar anslutningskostnaden över ett visst belopp för såväl hushåll som företag. Genom denna utformning får skattelättnaden en bra regionalpolitisk profil och riktas främst till de regioner som har höga anslutningskostnader. Även kommuner i glesbygd kommer att kunna få stöd för bredbandsuppkoppling. Förslaget skall rymmas inom en ram på 3,2 miljarder kronor fram t.o.m. 2004.

Samtidigt sker stora satsningar på infrastruktur i utsatta regioner. Ett exempel är Botnibanan. Det är en investering på ca 10 miljarder kronor om förbättringarna av Ådalsbanan inkluderas. Elektrifieringen av Blekingebanan tidiga-

reläggs. Likaså tidigareläggs åtgärder för ökad bärrighet av godståg.

Regeringen har initierat ett utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten. Programmen innebär bl.a. att sammanlagt ca 1 280 statliga arbetstillfällen skall lokaliseras till nio orter och att förutsättningarna för över 1 000 arbetstillfällen skall skapas.

Det är av stor vikt att länen fullt ut utnyttjar de växande resurserna från EU:s strukturfonder som nu ställs till Sveriges förfogande. Sammanlagt utgör de 20 miljarder kronor under sju år.

En särskild regionalpolitisk utredning lämnar under hösten sina analyser och förslag om hur framtidens regionalpolitik skall utformas. Regeringen räknar med att förelägga riksdagen en särskild regionalpolitisk proposition under våren 2001.

1.4.4 Livslångt lärande för tillväxt och jämlikhet

En sammanhållen strategi för livslångt lärande är en central del av regeringens politik för tillväxt och rättvisa. Målet är att ge fler tillgång till lärande på alla nivåer och att fokusera på kvalitetsfrågorna. Alla måste ges möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar.

Förstärkningen av förskolans pedagogiska uppdrag markerar dess uppgift som bas för det livslånga lärandet. Reformen som allmän förskola, maxtaxa inom barnomsorgen och utökad rätt till förskola för barn till arbetslösa ger fler tillgång till förskola.

Utvecklingen i samhälle och arbetsliv medför ökade krav på elevernas lärande. Det nya betygssystemet fokuserar på måluppfyllelsen i skolan. Decentraliseringen av skolan förutsätter ett effektivt kvalitetssäkringssystem med deltagande av stat och kommun. Kommunernas resurser ökar vilket ger möjlighet att prioritera kvaliteten i förskola och skola. För att möta den moderna skolans utmaningar återkommer regeringen med förslag till reformering av lärarutbildningen.

Kunskapslyftet har varit en stor framgång. Regeringen föreslår därför att kunskapslyftet förlängs t.o.m. 2003.

Utbyggnaden av högskolan fortsätter i hela landet. En halv miljard kronor avsätts för en ytterligare utbyggnad av högskolan 2003. Det lång-

siktiga målet är att hälften av en årskull skall påbörja högskolestudier senast vid 25 års ålder.

Sverige skall vara en framstående forskningsnation, där forskningen håller hög kvalitet och där det finns utrymme för både bredd och specialisering. Staten är garant för fri och vital grundforskning med långsiktig och obunden finansiering. Forskarutbildningen har strategisk betydelse. Behoven av personer med forskarutbildning ökar. En successiv satsning sker därför på grundforskning och forskarutbildning. Regeringen avsätter därför en halv miljard kronor för 2003 för detta ändamål.

Regeringen avser att återkomma med en proposition om inriktning och dimensionering av vuxenutbildningen efter kunskapslyftet.

1.4.5 Ett ekologiskt hållbart Sverige

De övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling. Denna utmaning kräver insatser som förenar miljöpolitiken med ekonomi, sysselsättning och social välfärd. Den kräver också att en grön teknisk utveckling stimuleras. Även lokala initiativ måste stimuleras och kretsloppstänkandet befästas. Den nya miljöbalken har visat sig vara ett effektivt verktyg för en ekologisk hållbar utveckling.

Jordens klimat och växthuseffekten tillhör de globalt viktigaste miljöfrågorna. Utsläppen av växthusgaser måste enligt FN:s Kyotoprotokoll minska med minst 5 procent till 2008–2012, i EU-området med minst 8 procent.

Genom energiöverenskommelsen förverkligas ett omfattande program för omställning av energisystemet. I programmet genomförs stora satsningar på miljövänliga och ekonomiskt försvarbara alternativ till kärnkraften, samtidigt som kraftfulla insatser görs för att bättre hushålla med el och energi. Bland annat handlar det om satsningar på information, utbildning, teknikupphandling av energieffektiv teknik, kommunal rådgivning samt provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning. Dessutom görs stora satsningar på forskning och utveckling. Ett planeringsmål skall snarast utarbetas för en utbyggnad av vindkraften.

Svensk fordonsindustri har inbjudits till ett ökat samarbete kring utveckling av mer miljövänliga fordon. Fordonsindustrins uthålliga

konkurrenskraft är beroende av att miljöbelastningen såsom utsläpp av växthusgaser i möjligaste mån begränsas.

Regeringen har under tre år, med början 1998, gett ca 5 miljarder kronor i stöd till lokala investeringsprogram för hållbar utveckling i 130 kommuner. Programmen, som minskar energiförbrukningen, oljeanvändningen och utsläpp i mark och vatten, förlängs till att gälla också 2003. Riktlinjer skall utarbetas för en vidareutveckling av de lokala investeringsprogrammen.

Utöver tidigare kraftiga ökningsföreslår regeringen även ytterligare förstärkningar av anslagen för markinköp, biotopskydd, marksanering, kalkning samt miljöforskning och miljöövervakning.

Naturvården är ett central område i politiken för miljö och hållbar utveckling. Artbevarande på vetenskaplig grund är och förblir en central uppgift. Naturvårdens sociala och estetiska dimensioner behöver emellertid utvecklas liksom friluftsliv, ekoturism och möjligheterna till lokal förvaltning av skyddade områden. Regeringen anser att det därför bör beredas möjligheter för pilotprojekt för lokal förvaltning av naturreservat m.m.

Jordbrukssektorn spelar en stor roll i det ekologiska kretsloppet, upprätthåller natur- och kulturmiljö, och har en stor betydelse för en levande landsbygd. Regeringens förslag till miljö- och landsbygdsprogram har en starkt markerad miljöprofil. Totalt sett omfattar de miljörelaterade åtgärderna ca 3 miljarder kronor per år.

Regeringen initierar nu tillsammans med bl.a. folkrörelserna en bred, vardagsnära studieverksamhet, "Det gröna kunskapslyftet". Syftet är att förstärka och förnya det lokala arbetet med den ekologiska omställningen.

Gröna nyckeltal

Sedan 1999 års ekonomiska vårproposition redovisas s.k. gröna nyckeltal som ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen. Nyckeltalen som redovisas nedan speglar energianvändningen samt ett antal miljöproblem.

Tabell 1.7 Gröna nyckeltal

<i>Energianvändning (TWh respektive Wh/kr)</i>					
	1980	1985	1990	1995	1998
Total anv.	439	443	437	469	480
Energi-effektivitet ¹	327	301	263	274	264
<i>Utsläpp till luft (tusentals ton)²</i>					
	1980	1985	1990	1995	1998
Klimatpåverkan					
Koldioxid	82 438	67 587	59 650	63 475	64 330
Försurning					
Svaveldioxid	508	266	136	94	66*
Kväveoxider	448	426	388	354	297*
<i>Belastning på havet (tusentals ton)</i>					
	1987	1990	1992	1995	1998
Övergödning					
Fosfor	5,8	4,6	4,2	4,8	4,9
Kväve	148,2	122,9	132,5	134,5	152,6
<i>Påverkan på luftkvaliteten (µg/m³)</i>					
	1992/93	1994/95	1996/97	1997/98	1998/99
Bensen ³	4,3-10,4	2,4-6,2	1,9-5,1	1,7-4,3	1,9-4,9

¹ Energieffektiviteten mäts som total energianvändning i relation till BNP. BNP är från reviderade Nationalräkenskaper, 1995 års priser.

² Inkluderar bunkring för internationell flyg- och sjöfart (skiljer sig därför något i förhållande till Sveriges rapportering till den internationella klimatkonventionen som ingår i Sveriges åtaganden gentemot konventionen).

³ Bensenhalt i luften, vinterhalvårsmedelvärden i olika tätorter (11, 25, 33, 29 resp. 36 orter).

*Uppgifterna är inte exakt jämförbara med tidigare år p.g.a. att beräkningsmetodiken för industriutsläpp har förändrats. Detta påverkar dock ej resultatet att båda utsläppen har minskat.

Källor: Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Statistiska centralbyrån

Den totala energianvändningen har ökat de senaste tjugo åren. Samtidigt har det dock skett en successiv effektivisering. Under perioden 1999–2001 räknar Energimyndigheten med en ökning av den inhemska energianvändningen med 15 TWh, vilket motsvarar en ökning med drygt 3 procent. Energianvändningen är känslig för konjunktursvängningar och väderlek.

Nyckeltal för utsläppsnivåer och tillståndet i miljön, visar en till största delen positiv utveckling ur ett långsiktigt perspektiv. Mellan 1980 och 1998 har koldioxidutsläppen minskat med 22 procent, även om en ökning skett under de senaste åren. Under perioden 1999–2001 beräknas koldioxidutsläppen öka med 1,6 miljoner ton enligt Energimyndighetens bedömning.

Försurande svaveldioxidutsläpp har minskat avsevärt och riksdagens mål om en 80-procentig minskning mellan 1980 och 2000 har uppnåtts. Försurande kväveoxidutsläpp har dock inte minskat i lika stor omfattning. Nya mål för de försurande utsläppen har satts upp för perioden fram till 2010.

Belastningen på haven av fosfor och kväve har minskat fram till mitten av 1990-talet. Trots att utsläppen från punktkällor har fortsatt att minska, har den totala belastningen ökat något på grund av mer nederbörd. Luftkvaliteten i tätorter har förbättrats markant under 1990-talet och den genomsnittliga bensenhalten 1998/99 var mindre än hälften av 1992/93 års nivå. Nivån ligger dock fortfarande över fastställd lågrisknivå.

Miljövärdsberedningen har lagt fram ett nytt förslag rörande gröna nyckeltal. Det omfattar 12 olika områden. Ovan redovisade nyckeltal utgör ett urval av Miljövärdsberedningens gröna nyckeltal och är de i dagsläget bäst tillämpbara. Ett viktigt kriterium är att de skall vara mätbara och gå att följa över tiden. En del av de föreslagna nyckeltalen är ofullständiga i detta avseende. Miljövärdsberedningens förslag remissbehandlas under våren och bereds därefter inom Regeringskansliet.

Som en följd av regeringen förslag om femton svenska miljömål (prop. 1997/98:145) tillsattes två utredningar:

- Klimatkommittén, som fick till uppgift att lägga fram ett förslag till en svensk strategi och ett åtgärdsprogram för att begränsa klimatpåverkan. Klimatkommitténs betänkande presenteras under våren och remissbehandlas sedan.
- Miljömålskommittén, som har till uppgift att föreslå delmål och åtgärdsstrategier för att uppfylla de övriga fjorton nationella miljö kvalitetsmålen. Miljömålskommittén skall presentera sitt betänkande senast den 1 juni i år.

1.5 Rättvisa skatter för god välfärd

Skatternas främsta syfte är att finansiera välfärden och att styra konsumtion bort från varor som har negativa effekter på miljö och hälsa. Ytterst bestäms nivån på skatterna av de välfärds-politiska ambitionerna för bl.a. skola, vård och omsorg. Välfärden måste finansieras.

1.5.1 Skola, vård och omsorg

Regeringen har konsekvent prioriterat vård, skola och omsorg, först genom saneringsprogrammets inriktning och sedan genom att resurser tillförts i kommuner och landsting i takt med

att ekonomin förbättrats. Den goda tillväxten medför dessutom att den kommunala sektorn får betydande ökning av skatteintäkterna de närmaste åren.

Jämfört med för fyra år sedan har statsbidragen till kommuner och landsting ökat med totalt 20 miljarder kronor. Därutöver får kommuner och landsting ytterligare ca 1,3 miljarder kronor år 2000 genom att de 200 kronor i statlig inkomstskatt som alla löntagare betalar omförs till den kommunala sektorn. Vård, skola och omsorg tillförs i år 21,3 miljarder kronor mer från staten än 1996.

För 2001 har regeringen aviserat att ytterligare 4 miljarder kronor skall tillföras kommuner och landsting, varav en miljard kronor skall gå till vård- och omsorgssektorn och 700 miljoner kronor till särskilda insatser till kommuner och landsting som har problem med att nå balans. Omföringen av den statliga inkomstskatten om 200 kronor har förlängts så att ca 1,3 miljarder kronor även 2001 tillförs den kommunala sektorn.

Den särskilda satsningen på vård- och omsorgssektorn utökas. Försvarsuppgörelsen innebär att totalt ca 8 miljarder kronor bedöms kunna frigöras för sådana insatser under perioden 2002–2004. Av dessa resurser skall 1 miljard kronor utgå 2002, 3 miljarder kronor 2003 och 4 miljarder kronor 2004.

En bred familjepolitisk reform genomförs stegvis. De kommuner som inför maxtaxa får statsbidrag för detta. Dessutom tillförs dessa kommuner 0,5 miljarder kronor för kvalitetssäkring av barnomsorgen.

Totalt innebär de av regeringen aviserade satsningarna att ca 25,9 miljarder kronor kommer att tillföras den kommunala verksamheten från staten 2003 jämfört med 1996. Därutöver tillkommer de ökade resurserna för den familjepolitiska reformen.

I det kommunala moms systemet har det uppkommit ett underskott till följd av att kommunernas och landstingens avgifter har varit för låga i förhållande till den ersättning som har betalats ut från systemet. Sammantaget beräknas underskottet uppgå till ca 4 miljarder kronor under innevarande år. Regeringen anser det vara av stor vikt att kommunsektorn prioriterar skola, vård och omsorg samtidigt som balanskravet uppfylls. Regeringen aviserar därför att staten tar över detta underskott som annars skulle ha fått återbetalas via en högre momsavgift.

Tabell 1.8 Ökade resurser till skola, vård och omsorg i förhållande till 1996 års nivå*Miljarder kronor*

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
1997 års ekonomiska vårproposition	4	8	8	8	8	8	8
Budgetpropositionen för 1998			4	8	8	8	8
1998 års ekonomiska vårproposition		4	4	4	4	4	4
Budgetpropositionen för 1999			1,3		0,3	0,7	0,9
1999 års ekonomiska vårproposition				1,3	2	3	5
Budgetpropositionen för 2000					3 ¹		
2000 års ekonomiska vårproposition						0,5 ²	0,5 ²
Summa	4	12	17,3	21,3	25,3	24,3	26,4
Utbetalda kommunalskatter	-1	5	14	42	64	69	81

¹ Detta belopp avser 1 miljard kronor som tillförts för vård och omsorg, 0,7 miljarder kronor för särskilda insatser samt 1,3 miljarder kronor för den s.k. 200-kronan.

² Detta belopp avser kvalitetssäkring av barnomsorgen för de kommuner som inför en maxtaxa

De ökade resurserna till vården, skolan och omsorgen innebär att den kommunala sysselsättningen värnas. Därmed ges goda förutsättningar för en god kvalitet i dessa verksamheter. Åtgärder skall vidtas för att åstadkomma en väsentlig ambitionshöjning i uppföljningen av hur den kommunala verksamheten utvecklas.

Regeringen startade 1998 ett särskilt utvecklingsarbete vad gäller uppföljningen av kommuner och landsting. Bland annat skall ett förslag till en kommunal databas presenteras i juni i år. Syftet med databasen är att stimulera till jämförande mellan de olika kommunerna för att de skall kunna lära av varandra, men också för att bättre kunna samverka med den nationella uppföljningen.

På grund av den goda tillväxten och den ökade sysselsättningen har de kommunala skatteintäkterna ökat och beräknas att öka ytterligare de närmaste åren, se tabell 1.8. Den ekonomiska utvecklingen för sektorn som helhet bedöms som god och sektorn beräknas klara kravet på balans i ekonomin. En grundläggande förutsättning för att på sikt ge kommuner och landsting likvärdiga förutsättningar att bedriva sin verksamhet är det kommunala utjämningsystemet.

Det finns dock enskilda kommuner och landsting som har svårt att klara balanskravet. En del kommuner har ekonomiska problem trots omstruktureringar och effektiviseringar i verksamheten bl.a. på grund av utflyttning. För de kommuner som har ekonomiska problem till följd av stora åtaganden för boendet finns möjligheter att få stöd i form av medel för särskilda insatser genom Bostadsdelegationen.

För att stödja kommuner och landsting som har särskilda problem har regeringen tillsatt Kommundelegationen som har till uppgift att bereda ärenden om stöd för åtgärder så att de kan nå ekonomisk balans. Under åren 2000 och 2001 finns ca 4 miljarder kronor avsatta för sådana insatser.

1.5.2 Trygghet mot brott

Rättsväsendet befinner sig mitt i en period av intensivt reformarbete för att bli effektivare och bättre när det gäller att tillförsäkra medborgarna trygghet, rättvisa och rättssäkerhet. Det gäller bl.a. att förebygga och bekämpa vardagsbrottsligheten, grov och gränsöverskridande brottslighet, ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrottslighet och IT-relaterad brottslighet, narkotikabrottslighet och brottslighet med rasistiska eller politiska förtecken. Andra viktiga inslag är att fortsätta att utveckla myndigheternas kompetens och att utveckla medborgarperspektivet i myndigheternas arbetssätt.

Rättsväsendet tillförs medel för fortsatt modernisering. För polisens del handlar det bl.a. om att öka antalet poliser, säkerställa närpolisreformen, öka antalet uppklarade brott, förstärka gränskontrollen och utveckla teknikstödet. Det redan genomförda, omfattande reformarbetet inom åklagarväsendet konsolideras och fullföljs. Domstolarna skall också i framtiden kunna fungera på det självständiga och rättssäkra sätt som krävs i ett modernt samhälle. Kriminalvården ges möjligheter att möta det ökande platsbehovet och att fortsätta att utveckla verksamheten.

1.5.3 Rättvisa skatter

Under mandatperioden har ett nytt skede i skattepolitiken inletts. De förbättrade utsikterna för svensk ekonomi har i år möjliggjort skattesänkningar som både stimulerar tillväxten och ökar rättvisan.

Som ett första steg i en inkomstskattereform har en skattereduktion införts som kompenserar för en fjärdedel av egenavgiften. Förutom att öka köpkraften för främst låg- och medelinkomsttagare bidrar denna åtgärd också till att minska marginaleffekterna och stimulera till ett ökat arbetsutbud. Dessutom höjdes brytpunkten för statlig skatt samtidigt som den temporära skattereduktionen riktad mot låginkomsttagare förlängdes. Sammantaget innebär dessa förändringar att inkomstskatterna 2001 blir 15,8 miljarder kronor lägre än 1999.

Regeringen avser att i samband med budgetpropositionen hösten 2000 göra en bedömning av det samhällsekonomiska utrymmet för att bl.a. gå vidare med kompensationen för egenavgifterna.

Skattepolitik för företagsamhet

Ett viktigt mål för skattepolitiken är att medverka till ett gott företagsklimat. Företagsskatterna har därför sänkts och många av åtgärderna har varit särskilt inriktade till små och medelstora företag. Villkoren för avsättningar till periodiseringsfond har bättrats. De allra flesta s.k. stoppregler för fåmansföretag har avskaffats och de s.k. 3:12-reglerna som reglerar beskattningen av utdelningen och reavinst på aktier i fåmansföretag ses över.

Ny lagstiftning som under vissa förutsättningar tillåter återköp av egna aktier har trätt i kraft. En sänkning av jordbrukets energibeskattnings genomförs. Regeringen föreslår också ytterligare förenklingar inom kapital- och företagsbeskattningsområdet som särskilt bör gynna små och medelstora företag. Det gäller förändringar av reglerna om avdrag för ökade levnadsomkostnader för egenföretagare, reglerna för kvittning av vinster och förluster på aktier samt avdragsreglerna vid ombyggnad av lokaler.

Regeringen avser att fortsätta att förenkla regler, medverka till sund konkurrens och på andra sätt förbättra villkoren för företagande och sysselsättning.

Fastighetsbeskattningen

Fastighetsskatten är en viktig del av kapitalbeskattningen. År 1997 tillsatte regeringen Fastighetstaxeringsutredningen med uppdrag att åstadkomma en större träffsäkerhet i fastighetstaxeringen. I avvaktan på utredningens förslag stoppades den årliga omräkningen av taxeringsvärdena.

År 1998 tillsattes Fastighetsbeskattningskommittén med uppdrag att bland annat åstadkomma en rättvisare utformning av fastighetsbeskattningen och en mer likformig behandling av olika upplåtelseformer. Utredningen lägger fram sitt slutbetänkande under våren 2000.

Uttaget av fastighetsskatt har genom en rad beslut de senaste åren begränsats. Taxeringsvärdena har i princip varit oförändrade sedan 1997. Dessutom sänktes skattesatsen 1998 från 1,7 till 1,5 procent. För bostadshyreshusen har skattesatsen sänkts ytterligare till 1,2 procent under år 2000.

Såväl frysningen av taxeringsvärdena som den tillfälligt sänkta skatten för hyreshus upphör 2001. Detta innebär att om inga beslut fattas av riksdagen kommer fastighetsskatteuttaget att öka såväl för boende i småhus som i hyreshus. Detta skulle innebära kraftiga skattehöjningar, framför allt för många enskilda villaägare i attraktiva områden i storstäderna där fastighetspriserna stigit kraftigt under de senaste åren.

Enligt nuvarande bedömningar skulle detta innebära ett ökat uttag av fastighetsskatt och förmögenhetsskatt med i storleksordningen 8 miljarder kronor. I vissa fall motsvaras inte skattehöjningen av en lika stor ökning av köpkraften för det enskilda hushållet. Regeringen avser därför att återkomma i budgetpropositionen med förslag som begränsar ökningen av skatteuttaget.

Grön skatteväxling

I budgetpropositionen för 2000 togs ytterligare ett steg i miljörelateringen av skattesystemet genom att skatten på dieselolja höjdes med 25 öre, produktionsskatten på kärnkraft höjdes med 0,5 öre och konsumtionsskatten på el med 1 öre. Samtidigt utlovades den nyss redovisade lättningen i energibeskattningen för jordbruket och en satsning på kompetensutveckling i arbetslivet.

En ökad miljörelatering av skattesystemet genom grön skatteväxling är nödvändig för att möjliggöra ett förverkligande av de mål regering-

en och riksdag fastställt på miljöområdet. Skatteväxlingskommittén angav i sitt betänkande (SOU 1997:11) att ekonomiska styrmedel har visat sig effektiva för att hejda och minska miljöhot, och förutsatte att utrymmet för skatteväxling i ett femtonårsperspektiv var minst lika stort som det som utnyttjats under 1980- och 1990-talet. Omräknat i dagens penningvärde och med hänsyn till dagens BNP-nivå torde detta utrymme vara ca 30 miljarder kronor under perioden 2001–2010.

Regeringen avser att i höstens budgetproposition presentera en strategi för en successivt ökad miljörelatering av skattesystemet genom grön skatteväxling. Denna strategi skall grundas på de slutsatser om storleksordning som angivits ovan. En särskild arbetsgrupp med företrädare för regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet har tillsatts för att bereda frågan. Arbetsgruppen skall beakta såväl miljö- och sysselsättningsaspekter som fördelnings- och regionalpolitiska aspekter på skatteväxlingen.

Det pågår också ett arbete inom regeringskansliet för att ta fram ett förslag till ett nytt energiskattesystem baserat på Skatteväxlingskommitténs modell. Utformningen av energiskattesystemet kommer att diskuteras med övriga riksdagspartier innan ett förslag föreläggs riksdagen.

Internationalisering

Ytterst styrs det svenska skatteuttaget av medborgarnas vilja att betala för välfärden. Det svenska skattesystemet ställs dock inför betydande utmaningar som ett resultat av den fortgående internationaliseringen där marknaderna för varor, tjänster liksom arbets- och kapitalmarknaderna alltmer integreras med omvärlden. Regeringen kommer därför att tillsätta en särskild utredning med uppgift att förbättra kunskapsunderlaget om internationaliseringens betydelse för olika skattebaser och den framtida skattestrukturen.

Den ökade rörligheten över gränserna innebär att förutsättningarna för skattesystemet förändras de närmaste åren. Avtrappningen av införselreglerna för alkohol och tobak som inleds den 1 juli innebär att punktskatterna kommer att behöva ses över. Även kapitalbeskattningen sätts under allt hårdare press i takt med att det blir lättare att utnyttja utländska bankers och försäkringsbolags tjänster från Sverige.

Sverige bedriver tillsammans med många andra medlemsstater ett arbete inom bland annat EU och OECD för att åstadkomma ett gemensamt handlingsprogram för beskattning på de områden som är särskilt känsliga för internationell rörlighet. Motståndet hos vissa andra länder gör dock att detta arbete kan komma att gå alltför långsamt. Regeringen anser därför att det är angeläget att upprätthålla en beredskap att vidta åtgärder inom de områden som är särskilt känsliga för rörlighet över gränserna.

1.6 Lika möjligheter för alla

Den ekonomiska utvecklingen i Sverige under 1990-talet visar tydligt de starka sambanden mellan tillväxt och välfärd. Den ekonomiska krisen med hög arbetslöshet undergrävde de offentliga finanserna. Underskotten steg till ohållbara nivåer. Räntorna drevs upp. Den offentliga skulden blev en börda som tvingade fram försämringar i de sociala transfereringarna och välfärdstjänsterna.

Kommittén Valfärdsbokslut beskriver i sin delrapport, Välfärd vid vägskalet (SOU 2000:3), effekterna av krisen. Välfärden är på många områden sämre i slutet av 1990-talet än i början. Det gäller särskilt boendesegregationen och invandrararnas villkor, barns och ungdomars ekonomiska standard, beroendet av socialbidrag, resurserna i skolan, sjukvården och barnomsorgen, ökad sjukfrånvaro och stress i arbetslivet osv. Barnafödandet har minskat kraftigt.

Men bilden är inte enbart negativ. På vissa områden är välfärdsnivån trots den djupa krisen oförändrad. Det gäller exempelvis beträffande hälsa, boendevillkor, tunga och slitsamma arbeten, alkoholmissbruk. På några områden visas t.o.m. förbättringar, som t.ex. minskad dödlighet, utbyggd barnomsorg, IT-satsningar i skolan, expanderande högskola, förbättringar för svårt funktionshindrade.

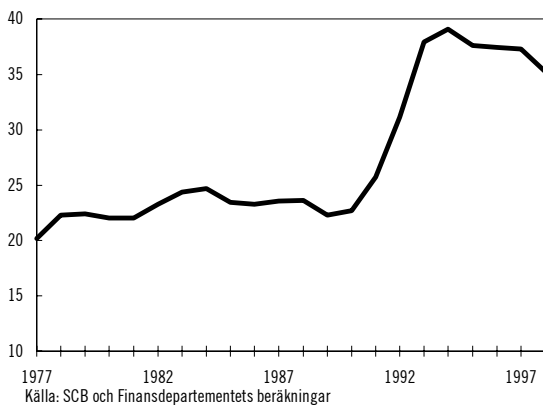
I den fördelningspolitiska redogörelsen i bilaga 3 visas också att en ökad spridning av marknadsinkomster har motverkats av en ökad utjämning genom skatte- och bidragssystemet. Inkomstspridningen minskade något fram till 1995 men har ökat något därefter. En viss förbättring för barnfamiljernas kan iaktas under de senaste åren. Sverige har trots krisen lyckats bevara en av de jämnaste inkomstfördelningarna bland OECD-länderna.

Den ekonomiska krisen har gjort fler människor marginaliserade. De är långtidsarbetslösa, långtidssjuka eller beroende av sociala bidrag under längre tider. Invandrare och andra grupper möter stora svårigheter att få jobb, även om de har en god utbildning.

I slutet av 1970-talet försörjde fem helårsarbetande en person på sociala transfereringar (diagram 1.4). År 1998 var det mindre än tre förvärvsarbetande per transfereringsmottagare.

I slutet av 1990-talet var en av tio personer i åldern 20–64 år till mer än hälften beroende av sociala transfereringar för sin försörjning. Trots den ökade efterfrågan på arbetskraft har de marginaliserade små chanser att få ett varaktigt jobb. Denna utveckling måste vändas.

Diagram 1.4 Försörjningsbörda. Antal försörjda med sociala ersättningar och bidrag i procent av antalet förvärvsarbetande 1977–1998

Den långsiktiga trenden ger anledning till oro. En ökad andel marginaliserade är ett fördelningsproblem i sig. Ökningen får också återverkningar på fördelningen av ekonomiska resurser. Marginaliserade får inte del av den ökade standarden som följer av en högre ekonomisk tillväxt. En omfattande marginalisering minskar inkomströrligheten. Lärdomen för välfärdspolitiken är klar och tydlig. Sverige skall aldrig mer hamna i en ekonomisk och finansiell kris. Under de närmaste åren väntar en fortsatt snabb ökning av efterfrågan på arbetskraft. Sverige måste mobilisera alla lediga resurser för att undvika flaskhalsar och överhettning. Om fler förvärvsarbetare kan hetsen i arbetslivet minska. En rättvisare fördelning av arbete är avgörande för en jämn fördelning av landets ekonomiska resurser.

En hög sysselsättning är dessutom nödvändig för ett långsiktigt uthålligt välfärdssystem. De analyser som presenterats i Långtidsutredningen och i andra rapporter visar att välfärdssystemen

utsätts för stora påfrestningar när befolkningen åldras. En hög statsskuld innebär att de yngre generationerna får bära en oproportionellt stor del av krisens bördor.

Det långsiktiga arbetet för sänkta margineffekter fortsätter. Det bör löna sig bättre att studera, arbeta och starta egna företag. I den fördelningspolitiska redogörelsen visas att det för många hushåll fortfarande lönar sig dåligt att gå från arbetslöshet till arbete eller att öka sin arbetstid. De beror på de kombinerade effekterna av skatter, inkomstprövade bidrag och avgifter. Margineffekterna har dessutom ökat sedan 1991.

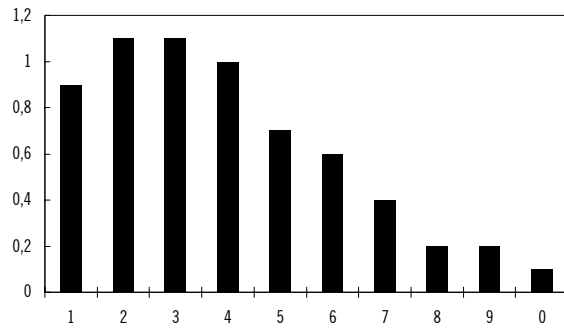
Skattesänkningen i år för låg- och medelinkomsttagare bidrar till både en jämnare fördelning och sänkta margineffekter. Den 1 juli 2001 ges barn till arbetssökande rätt till förskoleverksamhet. Den 1 januari 2002 införs en maxtaxa i barnomsorgen. Samtidigt ges rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldralediga med yngre syskon. En allmän förskola för 4- och 5-åringar införs från 1 januari 2003. Reformen innebär sänkta margineffekter för många barnfamiljer, särskilt för ensamstående föräldrar. Den ekonomiska familjepolitiken ses över vad gäller träffsäkerhet och margineffekter.

I sysselsättningspolitiken genomförs nu en offensiv för tillväxt och rättvisa som innebär att flera initiativ tas för att särskilt stödja marginaliserade grupper. Dessutom skall aktiva insatser, i form av t.ex. rehabilitering, genomföras i syfte att skapa nya möjligheter för människor som drabbats av ohälsa att förbli eller återgå i arbete. Alla medborgare skall kunna ta del i arbetsliv och ekonomi efter sin förmåga. Det behövs en bred och samordnad politik som innefattar många verksamhetsområden.

De förändringar som nu föreslås har en gynnsam fördelningsprofil (diagram 1.5 och 1.6). I decil 1, den första stapeln, finns de hushåll som har den lägsta ekonomiska standarden. I decil 10, den sista stapeln, finns de hushåll som har den högsta ekonomiska standarden. Höjda bostadstillägg och pensionstillskott för de sämst ställda pensionärerna och införande av en maxtaxa inom barnomsorgen ger störst relativ förbättring av de disponibla inkomsterna bland de 50 procent av befolkningen som har lägst ekonomisk standard, d.v.s. decil 1 till decil 5. Förslagen gynnar kvinnor betydligt mer än män.

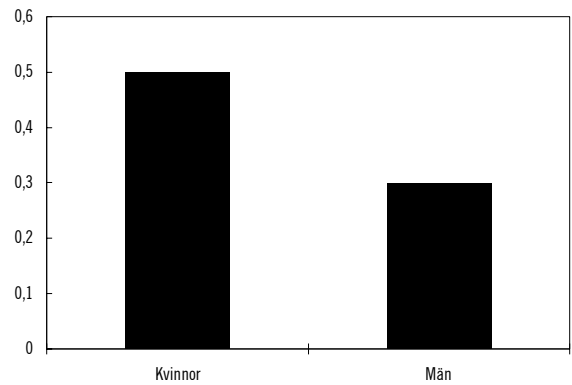
Diagram 1.5 Förändring i disponibel inkomst justerad för försörjningsbörda, till följd av förbättrade pensionstillskott och bostadsbidrag till pensionärer samt maxtaxa inom barnomsorgen

Procent

Källa: HINK, SCB, Finansdepartementets beräkningar

Diagram 1.6 Förändring i disponibel inkomst för män och kvinnor

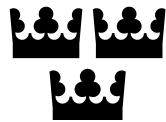

Källa: HINK, SCB, Finansdepartementets beräkningar

Riksdagen har tillkännagivit att regeringen vid lämpligt tillfälle bör redovisa hur arbetet fortskrider med att utveckla och bredda fördelningsstatistiken. I bilaga 3 sker en redovisning av pågående utvecklingsarbete och olika problem i fördelningsanalyserna.

2

Förslag till
riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket

1. godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (kapitel 1),
2. med anledning av förslagen om pensionsrätt för studier och totalförsvarsplikt samt ett ökat återflöde från EU fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 792 miljarder kronor år 2001 och 817 miljarder kronor år 2002 (avsnitt 4.1.1),
3. fastställer utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för år 2003 till 847 miljarder kronor (avsnitt 4.1.1),
4. godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 2001–2003 (avsnitt 4.1.2),
5. fastställer målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn till 2,0 procent av bruttonationalprodukten för år 2003 (avsnitt 4.1.3),
6. godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2001–2003 enligt tabell 7.1 som riktlinje för regeringens budgetarbete (avsnitt 7.1),

såvitt avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000

7. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (avsnitt 5.4.15),
8. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram (avsnitt 5.4.15),
9. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden (avsnitt 5.4.15),
10. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument (avsnitt 5.4.15),
11. antar regeringens förslag till lag om ändring i telelagen (1993:597) (avsnitt 5.4.20),
12. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda ramanslaget C3 *Allmänna val* (avsnitt 5.4.2),
13. bemyndigar regeringen att för ändamål som omfattas av det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda ramanslaget B4 *Riksgäldskontoret: Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning* under år 2000 teckna eller förvärva aktier för högst 2 000 000 kronor i bolag som driver verksamhet i syfte att tillhandahålla en elektronisk marknadsplats primärt för handel i statsobligationer (avsnitt 5.4.3),
14. bemyndigar regeringen att under år 2000 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 500 000 000 kronor för att tillgodose Premiépensionsmyndighetens

- behov av likviditet i handeln med fondandelar (avsnitt 5.4.3),
15. godkänner att vissa avgifter i Tullverkets verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2000 redovisas mot det under utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppörd uppförda ramanslaget B1 *Tullverket* (avsnitt 5.4.4),
 16. godkänner att avgifter i samband med att polismyndigheterna utfärdar pass fr.o.m. den 1 juli 2000 redovisas mot det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet uppförda ramanslaget A1 *Polisorganisationen* (avsnitt 5.4.5),
 17. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan uppförda ramanslaget B4 *Fredsfrämjande verksamhet*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 150 000 000 kronor efter år 2000 (avsnitt 5.4.6),
 18. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 6 Totalförsvaret uppförda ramanslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* (avsnitt 5.4.7),
 19. godkänner vad regeringen anfört om reformering av det förstärkta anställningsstödet (avsnitt 5.4.12),
 20. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppförda ramanslaget B3 *Forskning, utveckling, och utbildning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 250 000 000 kronor under åren 2001-2004 (avsnitt 5.4.12),
 21. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppförda ramanslaget B5 *Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 420 000 000 kronor under åren 2001-2005 (avsnitt 5.4.12),
 22. bemyndigar regeringen att under år 2000 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 25 000 000 kronor för att tillgodose Statens pensionsverk behov av likviditet i pensionshanteringen (avsnitt 5.4.12),
 23. godkänner att avgiften för uppläggning av lån vid Centrala studiestödsnämnden med verkan fr.o.m. 1 januari 2000 redovisas mot det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda ramanslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* (avsnitt 5.4.14.),
 24. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande uppförda ramanslaget A8 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 7 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.16),
 25. godkänner vad regeringen föreslår om icke slutbehandlade ärenden om bidrag till åtgärder mot radon i bostäder (avsnitt 5.4.16),
 26. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande föreslagna nya ramanslaget A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter*, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 400 000 000 kronor under åren 2001 och 2002 (avsnitt 5.4.16),
 27. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det på utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling uppförda ramanslaget A1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* besluta om ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 588 000 000 kronor under åren 2001-2008 (avsnitt 5.4.17),
 28. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget A2 *Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 46 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.18),
 29. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget A4 *Sanering och återställning av förorenade områden*, ingå ekonomiska för-

- pliktelse som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.18),
30. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och allmän naturvård uppförda ramanslaget A5 *Miljöforskning*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 30 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.18),
 31. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 21 Energi uppförda ramanslaget B5 *Energi-teknikstöd*, besluta om stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 520 000 000 kronor under åren 2001-2005 (avsnitt 5.4.19),
 32. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget A2 *Väghållning och statsbidrag*, besluta om bidrag till enskilda vägar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 566 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.20),
 33. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget C1 *Post- och telestyrelsen: Förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter* (avsnitt 5.4.20),
 34. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget B 10 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 300 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.21),
 35. bemyndigar regeringen att under år 2000, såvitt avser det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget D1 *Främjande av rennäringen m.m.*, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 8 000 000 kronor under år 2001 (avsnitt 5.4.21),
 36. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar uppförda ramanslaget D1 *Främjande av rennäringen m.m.* (avsnitt 5.4.21),
 37. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda ramanslaget E5 *Näringslivsutveckling i Östersjöregionen* (avsnitt 5.4.22),
 38. godkänner den föreslagna användningen av det under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner uppförda reservationsanslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* (avsnitt 5.4.23),
 39. på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar ändrade och nya anslag i enlighet med specifikation i tabell 2.1,
- såvitt avser skattefrågor*
40. antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 8.3.1-3),
 41. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:1230) om ikraftträdande av inkomstskattelagen (1999:1229) (avsnitt 8.3.2-3),
 42. antar regeringens förslag till lag om allmän fastighetstaxering av småhusenheter år 2003 (avsnitt 8.4),
- såvitt avser kommunfrågor*
43. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting (avsnitt 9.4.2).

Tabell 2.1 Specifikation av ändrade ramar för utgiftsområden samt ändrade och nya anslag för budgetåret 2000

Tusental kronor

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 2000	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
1		Rikets styrelse	4 460 583	233 000	4 693 583
	C1	Regeringskansliet m.m., ramanslag	2 497 155	233 000	2 730 155
2		Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 578 345	-6 700	1 571 645
	A2	Riksrevisionsverket, ramanslag	156 106	-7 542	148 564
	A3	Ekonomistyrningsverket, ramanslag	60 960	-1 289	59 671
	A6	Statistiska centralbyrån, ramanslag	384 772	1 500	386 272
	A10	Statens kvalitets- och kompetensråd, ramanslag	10 184	631	10 815
4		Rättsväsendet	22 667 103	76 882	22 743 985
	A1	Polisorganisationen, ramanslag	11 506 881	100 420	11 607 301
	B2	Ekobrottsmyndigheten, ramanslag	250 993	13 462	264 455
	F6	Rättshjälpkostnader m.m., ramanslag	802 396	-47 600	754 796
	F7	Kostnader för vissa skaderegleringar m.m., ramanslag	10 399	10 600	20 999
5		Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 983 393	-175 630	2 807 763
	A1	Utrikesförvaltning, ramanslag	1 891 058	-175 630	1 715 428
6		Totalförsvaret	46 648 614	11 890	46 660 504
	A1	Förbandsverksamhet och beredskap m.m., ramanslag	19 543 954	-700 000	18 843 954
	A3	Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling, ramanslag	22 340 782	700 000	23 040 782
	B1	Funktionen Civil ledning, ramanslag	437 983	700	438 683
	B3	Funktionen Befolkningskydd och räddningstjänst, ramanslag	691 677	4 931	696 608
	D3	Försvarets radioanstalt, ramanslag	428 494	11 190	439 684
	D6	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom totalförsvaret, obetecknat anslag	93 196	-4 931	88 265
9		Hälsovård, sjukvård och social omsorg	25 362 652	2 125 530	27 488 182
	A2	Bidrag för läkemedelsförmånen, ramanslag	14 137 000	2 000 000	16 137 000
	A9	Smittskyddsinstitutet, ramanslag	131 224	10 000	141 224
	A13	Ersättning till steriliserade i vissa fall, reservationsanslag	90 000	101 530	191 530
	A14	Personligt ombud, ramanslag	45 000	-15 000	30 000
	B1	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken, ramanslag	260 000	-1 000	259 000
	B2	Vissa statsbidrag inom handikappområdet, reservationsanslag	330 000	-55 000	275 000
	B3	Statsbidrag till vårdtjänst m.m., ramanslag	183 019	-24 450	158 569
	B4	Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder, obetecknat anslag	78 394	1 000	79 394
	B5	Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer, obetecknat anslag	132 194	20 500	152 694
	B9	Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m., obetecknat anslag	63 000	2 000	65 000
	B12	Statens institut för särskilt utbildningsstöd, ramanslag	8 663	1 500	10 163
	B15	Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor, ramanslag	6 908	-250	6 658
	B16	Statens institutionsstyrelse, ramanslag	557 032	96 200	653 232

Tusental kronor

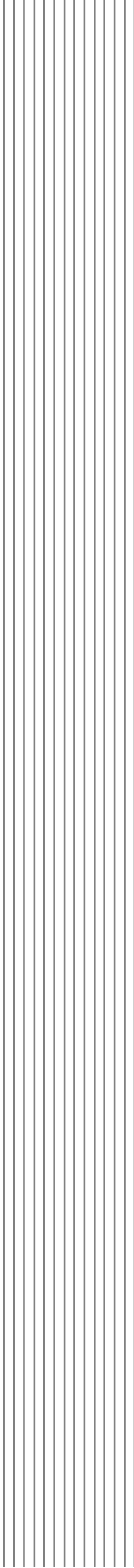
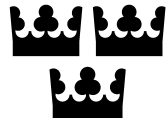
UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 2000	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
	C1	Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning, ramanslag	117 655	-10 400	107 255
	C2	Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning, ramanslag	9 735	-1 100	8 635
10		Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	92 470 469	1 500 000	93 970 469
	A1	Sjukpenning och rehabilitering m.m., ramanslag	31 502 036	1 500 000	33 002 036
11		Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 618 800	0	33 618 800
	A2	Efterlevandepensioner till vuxna, ramanslag	12 988 000	-103 000	12 885 000
	A4	Delpension, ramanslag	122 800	103 000	225 800
12		Ekonomisk trygghet för familjer och barn	44 755 500	12 500	44 768 000
	A3	Underhållsstöd, ramanslag	2 737 500	12 500	2 750 000
14		Arbetsmarknad och arbetsliv	46 130 042	-212 920	45 917 122
	A1	Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, ramanslag	4 527 565	-3 000	4 524 565
	A2	Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ramanslag	19 590 591	-100 000	19 490 591
	B13	Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, ramanslag	3 018	80	3 098
	D2	Statliga tjänstepensioner m.m., ramanslag	7 755 800	-110 000	7 645 800
15		Studiestöd	20 981 447	-539 805	20 441 642
	A2	Studiemedel m.m., ramanslag	9 806 499	195	9 806 694
	A3	Vuxenstudiestöd m.m., ramanslag	8 195 998	-540 000	7 655 998
16		Utbildning och universitetsforskning	32 572 588	-38 013	32 534 575
	A16	Svenska EU- programkontoret för utbildning och kompetensutveckling, ramanslag	17 163	1 500	18 663
	B52	Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m., ramanslag	1 543 659	487	1 544 146
	B53	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m., ramanslag	451 293	-60 000	391 293
	C3	Centrala studiestödsnämnden, ramanslag	343 250	20 000	363 250
17		Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 570 486	18 000	7 588 486
	A2	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, ramanslag	116 196	12 500	128 696
	E2	Ersättningar och bidrag till konstnärer, ramanslag	252 184	7 500	259 684
	N2	Lotteriinspektionen, ramanslag	28 459	-2 000	26 459
18		Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggnade	15 592 068	-499 000	15 093 068
	A10	Bostadsbidrag, ramanslag	5 670 000	-500 000	5 170 000
	A12	Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter, ramanslag	nytt	1 000	1 000
19		Regional utjämning och utveckling	3 310 433	175 036	3 485 469
	A1	Allmänna regionalpolitiska åtgärder, ramanslag	1 303 850	-75 000	1 228 850
	A4	Ersättning för nedsättning av socialavgifter, ramanslag	313 734	-150 000	163 734
	A7	Statens institut för regionalforskning, ramanslag	8 068	36	8 104
	A13	IT-infrastruktur: Regionala transportnät, ramanslag	nytt	400 000	225 000

Tusental kronor

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER		BELOPP ENLIGT STATSBUDGETEN 2000	FÖRÄNDRING AV RAM/ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
21		Energi	1 445 526	434 870	1 880 396
	A1	Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader, ramanslag	113 768	4 870	118 638
	B10	Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket, ramanslag	nytt	430 000	430 000
22		Kommunikationer	25 532 440	-13 093	25 519 347
	C2	Upphandling av samhällsättaganden, ramanslag	157 484	-4 000	153 484
	C4	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmringstjänst enligt avtal, ramanslag	140 000	4 000	144 000
	D1	Ersättning till statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier, ramanslag	50 000	-17 000	33 000
	D2	Rikstrafiken: Administration, ramanslag	10 000	542	10 542
	E1	Statens väg- och transportforskningsinstitut, ramanslag	30 099	2 000	32 099
	E2	Kommunikationsforskningsberedningen, ramanslag	155 851	1 365	157 216
23		Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	9 726 327	6 610	9 732 937
	B1	Statens jordbruksverk, ramanslag	249 096	6 610	255 706
	B8	Miljö-, struktur- och regionala åtgärder, ramanslag	2 118 000	-15 000	2 103 000
	C1	Fiskeriverket, ramanslag	65 514	2 560	68 074
	F3	Kostnader för livsmedelsberedskap, ramanslag	16 518	-2 560	13 958
	G3	Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning samt kollektiv forskning, ramanslag	208 320	15 000	223 320
24		Näringsliv	2 983 313	17 522	3 000 835
	A1	Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader, ramanslag	223 209	300	223 509
	A3	Stöd till kooperativ utveckling, ramanslag	20 000	-300	19 700
	A5	Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m., ramanslag	139 714	25 000	164 714
	A8	Fortsatt program för småföretagsutveckling, reservationsanslag	180 000	-14 100	165 900
	B6	Patent- och registreringsverket: Finansiering av viss verksamhet (likvidatorer), ramanslag	nytt	6 100	6 100
	F1	Marknadsdomstolen, ramanslag	4 941	-500	4 441
	F2	Konsumentverket, ramanslag	84 340	250	84 590
	F4	Fastighetsmäklarnämnden, ramanslag	7 247	522	7 769
	F7	Bidrag till miljömärkning av produkter, obetecknat anslag	3 600	250	3 850
Summa anslagsförändringar på tilläggsbudget				3 126 679	

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 16 och 26 e §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

De arkiv och bibliotek som avses i tredje och fjärde styckena har rätt att framställa exemplar av verk, dock inte datorprogram,

1. för bevarande-, kompletterings- eller forskningsändamål,
2. för utlämning till lånesökande av enskilda artiklar eller korta avsnitt eller av material som av säkerhetsskäl inte bör utlämnas i original eller
3. för användning i läsapparater.

I de fall som avses i första stycket 2 och 3 får exemplar framställas endast genom reprografiskt förfarande.

Rätt till exemplarframställning enligt denna paragraf har

1. de statliga och kommunala arkivmyndigheterna,
2. *Arkivet för ljud och bild,* 2. *Statens ljud- och bildarkiv,*
3. de vetenskapliga bibliotek och fackbibliotek som drivs av det allmänna samt
4. folkbiblioteken.

Regeringen får i enskilda fall besluta att vissa andra arkiv och bibliotek än de som anges i tredje stycket skall ha rätt till exemplarframställning enligt denna paragraf.

¹ Senaste lydelse 1994:190.

26 e §²

Ett radio- eller televisionsföretag som har rätt att sända ut ett verk får ta upp verket på en anordning genom vilken det kan återges, om det görs

1. för användning vid egna utsändningar ett fåtal gånger under begränsad tid,
2. för att säkerställa bevisning om utsändningens innehåll eller
3. för att en statlig myndighet skall kunna utöva tillsyn över utsändningsverksamheten.

Upptagningar som avses i första stycket 2 och 3 får användas endast för de ändamål som anges där. Om sådana upptagningar har dokumentariskt värde, får de dock bevaras i *Arkivet för ljud och bild*.

En statlig myndighet som har till uppgift att utöva tillsyn över reklamen i ljudradio- och televisionsutsändningar får återge utsändningar i den omfattning som motiveras av ändamålet med tillsynen.

Upptagningar som avses i första stycket 2 och 3 får användas endast för de ändamål som anges där. Om sådana upptagningar har dokumentariskt värde, får de dock bevaras i *Statens ljud- och bildarkiv*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

² Senaste lydelse 1994:190.

3.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram

Härigenom föreskrivs att 16 och 18 §§ lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Arkivet för ljud och bild får ha terminalåtkomst till de uppgifter i registret som behövs för arkivets verksamhet.

Statens ljud- och bildarkiv får ha terminalåtkomst till de uppgifter i registret som behövs för arkivets verksamhet.

18 §³

Bestämmelser om att biografbyrån har terminalåtkomst till det register som *Arkivet för ljud och bild* för över pliktexemplar av filmer och videogram finns i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

Bestämmelser om att biografbyrån har terminalåtkomst till det register som *Statens ljud- och bildarkiv* för över pliktexemplar av filmer och videogram finns i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

³ Senaste lydelse 1993:1393.

3.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 7 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

7 §⁴

I lokalradiolagen (1993:120) och i radio- och TV-lagen (1996:844) finns ytterligare bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla inspelningar av radioprogram.

I lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek eller till *Arkivet för ljud och bild*.

I lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument finns bestämmelser om skyldighet att lämna skrifter och upptagningar till bibliotek eller till *Statens ljud- och bildarkiv*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

⁴ Lagen omtryckt 1998:1442.

3.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument

Härigenom föreskrivs att 1, 25, 26 och 31 §§ lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag ges föreskrifter om skyldighet att till bibliotek eller *Arkivet för ljud och bild* lämna exemplar av dokument (pliktexemplar).

I denna lag ges föreskrifter om skyldighet att till bibliotek eller *Statens ljud- och bildarkiv* lämna exemplar av dokument (pliktexemplar).

Pliktexemplar skall bevaras och tillhandahållas för forskning och studier enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

25 §

Pliktexemplar av film, av annat dokument för elektronisk återgivning än sådant som avses i 10 § eller av upptagning av ljudradio- och televisionsprogram skall lämnas till *Arkivet för ljud och bild*.

Pliktexemplar av film, av annat dokument för elektronisk återgivning än sådant som avses i 10 § eller av upptagning av ljudradio- och televisionsprogram skall lämnas till *Statens ljud- och bildarkiv*.

26 §

Den som har lämnat pliktexemplar av film har rätt att återfå filmen och skall beredas tillfälle att hämta filmen sedan *Arkivet för ljud och bild* har haft skälig tid för att framställa en kopia.

Den som har lämnat pliktexemplar av film har rätt att återfå filmen och skall beredas tillfälle att hämta filmen sedan *Statens ljud- och bildarkiv* har haft skälig tid för att framställa en kopia.

31 §

Arkivet för ljud och bild skall med hjälp av automatisk databehandling föra ett särskilt register över pliktexemplar av videogram som har lämnats till arkivet. I registret skall antecknas ett nummer för varje videogram. Statens biografbyrå får ha terminalåtkomst till detta register.

Arkivet för ljud och bild skall underrätta den som har lämnat pliktexemplar av videogram om de nummer som videogrammen har fått i registret.

Den som är skyldig att lämna pliktexemplar till *Arkivet för ljud och bild* skall föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten och i förteckningen ange de registernummer som de ingivna pliktex-

Statens ljud- och bildarkiv skall med hjälp av automatisk databehandling föra ett särskilt register över pliktexemplar av videogram som har lämnats till arkivet. I registret skall antecknas ett nummer för varje videogram. Statens biografbyrå får ha terminalåtkomst till detta register.

Statens ljud- och bildarkiv skall underrätta den som har lämnat pliktexemplar av videogram om de nummer som videogrammen har fått i registret.

Den som är skyldig att lämna pliktexemplar till *Statens ljud- och bildarkiv* skall föra en förteckning över videogram som omfattas av plikten och i förteckningen ange de

emplaren har fått.

registernummer som de ingivna
pliktexemplaren har fått.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

3.5 Förslag till lag om ändring i telelagen (1993:597)

Härigenom föreskrivs i fråga om telelagen (1993:597)⁵
dels att 64 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 23 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 b §

Den som innehar ett telenät för mobila teletjänster och som har tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet skall tillgodose en begäran av en annan tillståndshavare om att på marknadsmässiga villkor låta abonnenter hos denne via detta nät sända och ta emot telemeddelanden. Skyldigheten gäller bara under förutsättning att

1. den andre tillståndshavaren innehaft tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet i högst sju år,

2. fråga är om område där telemeddelanden inte kan förmedlas via den andre tillståndshavarens telenät för mobila teletjänster,

3. fråga är om tjänst som båda tillståndshavarna tillhandahåller, och

4. fråga är om tjänst för vilken den som skall tillgodose en begäran har innehaft tillstånd i mer än fem år.

En begäran enligt första stycket skall tillgodoses på villkor som är icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet och, om det finns flera andra tillståndshavare, är konkurrensneutrala i förhållandet mellan dessa.

Tillsynsmyndigheten får i enskilda fall medge undantag från skyldigheten enligt första stycket om det finns särskilda skäl.

Om flera juridiska personer inom samma koncern beviljats tillstånd skall de anses som en enda tillståndshavare vid tillämpning av denna paragraf.

⁵ Lagen omtryckt 1999:578.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som *regeringen* har *meddelat* med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

64 §

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har *meddelats* med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som inte avser återkallelse av tillstånd eller påförande av avgift, gäller omedelbart om inte annat har bestämts.

Tillsynsmyndigheten och domstol som prövar ett överklagande får bestämma att ett beslut om återkallelse av tillstånd skall gälla omedelbart, om det finns särskilda skäl för det.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.
 2. Skyldigheten i 23 b § tillämpas bara på tillståndshavare som efter ikraftträdandet beviljas ett tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet. Skyldigheten gäller inte gentemot tillståndshavare som då har bedrivit sådan verksamhet i mer än sju år.

3.6 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)
dels att 48 kap. 22 § skall upphöra att gälla,
dels att nuvarande 16 kap. 36 § skall betecknas 16 kap. 28 b § och att nuvarande 16 kap. 37 § skall betecknas 16 kap. 36 §,
dels att 12 kap. 14–16 §§, 19 kap. 2 § samt 48 kap. 19–21, 24 och 27 §§ skall ha följande lydelse,
dels att rubrikerna närmast före nuvarande 16 kap. 36 och 37 §§ skall sättas närmast före 16 kap. 28 b respektive 36 §,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 16 kap. 28 a §, samt närmast före 16 kap. 28 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

14 §

Om den skattskyldige fått ersättning för ökade utgifter för måltider och småutgifter (dagtraktamente) för en tjänsteresa i Sverige, skall *ett belopp som motsvarar ersättningen dras av*. För varje hel dag som tagits i anspråk för resan *skall avdraget dock uppgå till högst* ett maximibelopp och för varje halv dag *till högst* ett halvt maximibelopp.

Visar den skattskyldige att den sammanlagda utgiftsökningen under samtliga tjänsteresor under beskattningsåret i en och samma tjänst varit större än det sammanlagda avdraget, beräknat enligt första stycket, skall i stället ett belopp som motsvarar den faktiska utgiftsökningen dras av.

15 §

Om den skattskyldige fått dagtraktamente för tjänsteresa utomlands, skall *ett belopp som motsvarar ersättningen dras av*. För varje hel dag som tagits i anspråk för resan *får avdraget dock uppgå till högst* ett normalbelopp och för varje halv dag *till högst* ett halvt normalbelopp.

Visar den skattskyldige att utgiftsökningen under en tjänsteresa varit större än avdraget, beräknat enligt första stycket, skall i stället ett belopp som motsvarar den faktiska utgiftsökningen dras av.

16 §

Om den skattskyldige inte fått dagtraktamente men gör sannolikt att han haft ökade utgifter för mål-

Om den skattskyldige fått ersättning för ökade utgifter för måltider och småutgifter (dagtraktamente) för en tjänsteresa i Sverige, skall *avdrag göras för* varje hel dag som tagits i anspråk för resan *med* ett maximibelopp och för varje halv dag *med* ett halvt maximibelopp.

Om den skattskyldige fått dagtraktamente för *en* tjänsteresa utomlands, *skall avdrag göras för* varje hel dag som tagits i anspråk för resan *med* ett normalbelopp och för varje halv dag *med* ett halvt normalbelopp.

Om den skattskyldige inte fått dagtraktamente men gör sannolikt att han haft ökade utgifter för mål-

tider och småutgifter, skall avdrag göras för varje hel dag med ett *halvt* maximibelopp vid tjänsteresa i Sverige och med ett *halvt* normalbelopp vid tjänsteresa utomlands.

tider och småutgifter, skall avdrag göras för varje hel dag med ett maximibelopp vid tjänsteresa i Sverige och med ett normalbelopp vid tjänsteresa utomlands. *För varje halv dag skall avdrag göras med ett halvt maximibelopp vid tjänsteresa i Sverige och med ett halvt normalbelopp vid tjänsteresa utomlands.*

Visar den skattskyldige att den sammanlagda utgiftsökningen under samtliga tjänsteresor i Sverige under beskattningsåret i en och samma tjänst varit större än det sammanlagda avdraget, beräknat enligt första stycket, skall i stället ett belopp som motsvarar den faktiska utgiftsökningen dras av.

Visar den skattskyldige att utgiftsökningen under en tjänsteresa utomlands varit större än avdraget, beräknat enligt första stycket, skall i stället ett belopp som motsvarar den faktiska utgiftsökningen dras av.

16 kap.

Ökade levnadskostnader vid resor i näringsverksamheten

28 a §

Om den skattskyldige har ökade levnadskostnader på grund av sådana resor i näringsverksamheten som är förenade med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten, tillämpas bestämmelserna om ökade levnadskostnader vid tjänsteresor i 12 kap. 7 §, 8 § första och andra styckena samt 10–13 och 16 §§. Vad som sägs i dessa bestämmelser om tjänsteresa skall i stället avse resa i näringsverksamheten.

När arbetet utanför den vanliga verksamhetsorten varit förlagt till samma ort under mer än tre månader i en följd, gäller inte första stycket längre. En resa i näringsverksamheten anses pågå i en följd om den inte bryts av uppehåll som beror på att arbetet förläggs till en annan ort under minst fyra veckor.

19 kap.**2 §**

Utgifter för reparation och underhåll av en byggnad får dras av omedelbart.

Utgifter för sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i den *bedrivna verksamheten* behandlas som utgifter för reparation och underhåll. Hit räknas inte åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden.

I 24 och 25 §§ finns särskilda bestämmelser om reparation och underhåll i samband med statliga räntebidrag.

Utgifter för sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i den *skattskyldiges näringsverksamhet* behandlas som utgifter för reparation och underhåll. Hit räknas inte åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden.

48 kap.**19 §**

Bestämmelserna i 20–24 §§ gäller för kapitalförluster i inkomstslaget kapital. Vad som sägs om en tillgång i dessa bestämmelser skall tillämpas också på en förpliktelse med sådan underliggande tillgång.

Att kapitalförluster på utländsk valuta eller fordran i utländsk valuta i vissa fall inte skall dras av följer av 6 §.

Bestämmelserna i 20, 21, 23 och 24 §§ gäller för kapitalförluster i inkomstslaget kapital. Vad som sägs om en tillgång i dessa bestämmelser skall tillämpas också på en förpliktelse med sådan underliggande tillgång.

20 §

Kapitalförluster på andra marknadsnoterade delägarätter än *andelar i svenska värdepappersfonder* skall dras av i sin helhet mot kapitalvinster på *marknadsnoterade delägarätter*.

Kapitalförluster på andra marknadsnoterade delägarätter än *sådana som avses i 21 § samt kapitalförluster på sådana andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade* skall dras av i sin helhet mot kapitalvinster på *sådana tillgångar*.

21 §

Kapitalförluster på sådana andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade, skall dras av i sin helhet mot kapitalvinster på sådana tillgångar samt mot kapitalvinster på sådana marknadsnoterade tillgångar som avses i 20 § och 22 § första stycket.

Kapitalförluster på marknadsnoterade andelar i svenska värdepappersfonder som innehåller bara svenska fordringsrätter skall dras av i sin helhet.

24 §

Om inte hela kapitalförlusten skall dras av enligt bestämmelserna i 20–23 §§, skall 70 procent dras av.

Om inte hela kapitalförlusten skall dras av enligt bestämmelserna i 20, 21 eller 23 §, skall 70 procent dras av.

27 §

I fråga om kapitalförluster som uppkommer i svenska handelsbolag tillämpas 19–24 §§.

I fråga om kapitalförluster som uppkommer i svenska handelsbolag tillämpas 19–21, 23 och 24 §§.

Kapitalförluster på sådana delägarrätter och fordringsrätter vars innehav betingats av rörelse som bedrivs av handelsbolaget eller av någon som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå handelsbolaget nära, skall dock alltid dras av i sin helhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000. I fråga om beskattningsår som påbörjats före ikraftträdandet och som taxeras vid 2002 års taxering skall 48 kap. 19–22, 24 och 27 §§ i deras äldre lydelse tillämpas på avyttringar som skett före ikraftträdandet till den del detta leder till lägre skatt.

3.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1230) om ikraftträdande av inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1999:1230) om ikraftträdande av inkomstskattelagen (1999:1229) skall införas två nya paragrafer, 5 kap. 9 och 10 §§, samt närmast före dessa paragrafer nya rubriker av följande lydelse.

5 kap.

Avdrag för kapitalförluster

9 §

I stället för vad som sägs i 27 § 5 mom. första och andra styckena i den upphävda lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall följande gälla. Förlust på marknadsnoterad tillgång som avses i 27 § 1 mom. samma lag samt förlust på aktie i svenskt aktiebolag som inte är marknadsnoterad respektive på andel i utländsk juridisk person som inte är marknadsnoterad får dras av mot realisationsvinst på sådana tillgångar. Detta gäller dock inte sådan tillgång som avses i 27 § 6 mom. samma lag.

Avdrag för vissa ändringar

10 §

Vid tillämpning av punkt 3 av anvisningarna till 23 § i den upphävda kommunalskattelagen (1928:370) skall med den bedrivna verksamheten förstås den skattskyldiges näringsverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000 och tillämpas vid 2001 års taxering. De nya bestämmelserna i 5 kap. 9 och 10 §§ tillämpas på avyttringar som skett respektive ändringsarbeten som påbörjats från och med den 1 januari 2000.

3.8 Förslag till lag om allmän fastighetstaxering av småhusenheter år 2003

Härigenom föreskrivs följande.

Allmän fastighetstaxering av småhusenheter som enligt 1 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) skall ske år 2002 skall istället ske år 2003.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.

3.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Generellt statsbidrag till kommuner fördelas med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen den 1 november året före det år bidraget betalas ut.

För åren 1997-2000 fördelas därutöver ett generellt åldersbaserat statsbidrag med ett enhetligt belopp per invånare inom respektive åldersgrupp 7-15, 16-18, 65-74, 75-84 samt 85 år och äldre den 1 november året före det år bidraget betalas ut.

Föreslagen lydelse

1 §⁶

Generellt statsbidrag till kommuner fördelas med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen den 1 november året före det år bidraget betalas ut.

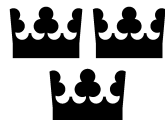
För åren 1997-2001 fördelas därutöver ett generellt åldersbaserat statsbidrag med ett enhetligt belopp per invånare inom respektive åldersgrupp 7-15, 16-18, 65-74, 75-84 samt 85 år och äldre den 1 november året före det år bidraget betalas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

⁶ Senaste lydelse 1997:554.

4

Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

4 Budgetpolitiska mål och statsbudgeten

I detta kapitel redovisas de av riksdagen beslutade budgetpolitiska målen, regeringens förslag till tekniska justeringar av utgiftstaken för staten för åren 2001–2002, regeringens förslag till utgiftstak för staten och mål för den offentliga sektorns finansiella sparande för 2003 samt reviderade beräkningar av utgiftstaket för offentlig sektor. Vidare redovisas makroekonomiska förutsättningar, politiska prioriteringar, statsbudgetens och statskuldens utveckling samt den offentliga sektorns finanser.

4.1 Budgetpolitiska mål

De budgetpolitiska mål som regeringen föreslagit och som riksdagen ställt sig bakom ligger fast. Målen kan sammanfattas på följande sätt:

- De takbegränsade utgifterna skall rymmas inom beslutade utgiftstak för staten.
- Den offentliga sektorns finansiella sparande skall uppgå till 2 procent av bruttonationalprodukten (BNP) i genomsnitt över en konjunkturcykel.

De takbegränsade utgifterna omfattar utgiftsramarna för 26 utgiftsområden (nr 1–25 samt 27), utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten samt minskning av anslagsbehållningar. Utgiftsområde 26 Statsskuld-räntor m.m. ingår inte i de takbegränsade utgifterna eftersom regeringen och riksdagen i mycket begränsad omfattning kan påverka dessa utgifter på kort sikt. De takbegränsade utgifterna utgörs av faktiskt förbrukade anslagsmedel, vilket innebär att myndigheternas utnyttjande av ingående reservationer, anslagssparande och an-

slagskredit ingår. Budgeteringsmarginalen utgör skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna. Budgeteringsmarginalens syfte är att den skall utgöra en buffert mot såväl makroekonomisk osäkerhet som den osäkerhet som finns kring de finansiella konsekvenserna av redan fattade beslut. Om budgeteringsmarginalen tas i anspråk innebär det i regel att överskottet i de offentliga finanserna försämras.

Den offentliga sektorns finansiella sparande visar den förändring i den offentliga sektorns finansiella nettoförmögenhet som beror på reala transaktioner. Finansiella transaktioner, såsom köp och försäljning av aktier och andra finansiella tillgångar, påverkar således inte det finansiella sparandet. Detsamma gäller värdeförändringar på tillgångar och skulder. Däremot påverkas den offentliga sektorns bruttoskuld av anskaffning och försäljning av finansiella tillgångar samt värdeförändringar.

De utgiftstak för staten och årsvisa mål för överskottet i de offentliga finanserna som riksdagen tidigare fastställt för åren 1999–2002 redovisas i tabell 4.1. Det preliminära utfallet för 1999 innebär att de budgetpolitiska målen uppfylldes. År 1999 uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande preliminärt till 1,9 procent av BNP, vilket är ca 30 miljarder kronor över målet på 0,5 procent av BNP. Utgiftstaket klarades med en budgeteringsmarginal på preliminärt 1,5 miljarder kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition att en teknisk justering görs av utgiftstaken för staten för åren 2001–2002. Vidare föreslås nivåer för utgiftstaket för staten och för målet för överskottet i de offentliga finanserna för 2003.

Tabell 4.1 Budgetpolitiska mål

	1999	2000	2001	2002
Utgiftstak för staten, miljarder kronor	753	765	790	814
Finansiellt sparande i offentlig sektor, procent av BNP	0,5	2,0	2,0	2,0

4.1.1 Utgiftstak för staten

Regeringens förslag: Med anledning av förslagen om pensionsrätt för studier och totalförsvarsplikt samt ett ökat återflöde från EU fastställs utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 792 miljarder kronor år 2001 och 817 miljarder kronor år 2002.

För 2003 fastställs utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 847 miljarder kronor.

Utgiftstak för staten

Utgiftstaket för staten infördes fr.o.m. budgetåret 1997. Syftet med utgiftstaket är framför allt att ge riksdagen och regeringen förbättrad kontroll och styrning över anvisade medel och utgiftsutvecklingen. Genom att riksdagen beslutar om ett tak för utgifterna tydliggörs även behovet av prioriteringar mellan olika utgiftsområden. Utgiftstaket ger budgetpolitiken en långsiktig inriktning med hög förutsägbarhet och främjar därmed trovärdigheten i den ekonomiska politiken.

Riksdagen har tidigare fastställt utgiftstaket för staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 765 miljarder kronor år 2000, 790 miljarder kronor år 2001 och 814 miljarder kronor år 2002.

Regeringen föreslår nu att en teknisk justering görs av utgiftstaken för staten för åren 2001–2002. Justeringen beror på att pensionsrätt för studier och totalförsvarsplikt införs från och med 2001 samt på ett ökat återflöde av medel från EU för åren 2001–2002. Införandet av pensionsrätt för studier leder till att utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd beräknas öka med 740 miljoner kronor år 2001 och med 1 530 miljoner kronor år 2002. Det lägre beloppet 2001 förklaras av att det nya studiemedelssystemet

införs från och med den 1 juli 2001. Pensionsrätt för totalförsvarsplikt inom utgiftsområde 6 Totalförsvar medför att utgifterna ökar med 240 miljoner kronor per år från och med 2001. Återflödet från EU blir högre i förhållande till vad som tidigare budgeterats, dvs. innan förhandlingsresultatet av Agenda 2000 var helt klart. Det ökade återflödet leder till att utgifterna inom utgiftsområdena 14, 19 och 23 sammantaget beräknas öka med knappt 1 miljard kronor per år. Ökningen motsvaras dock, med vissa periodiseringsavvikelse, av ökade inkomster under inkomsttyp 6000 Bidrag m.m. från EU.

Tabell 4.2 Ökat EU-återflöde sedan 1999 års ekonomiska vårproposition

<i>Miljoner kronor</i>		
Differens mot VP1999	2001	2002
Uo 14 Europeiska Socialfonden	60	82
Uo 19 Europeiska Regionala utvecklingsfonden	520	400
Uo 23 Europeiska Utvecklings- och garantifonden för jordbruket	296	453
Total differens	876	935

En teknisk justering av utgiftstaket för staten för åren 1999–2002 gjordes hösten 1998 och hösten 1999 till följd av den statliga ålderspensionsavgift som införts på pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp.

Införandet av pensionsrätt för studier och totalförsvarsplikt leder till ökade utgifter för staten och till högre takbegränsade utgifter samtidigt som inkomsterna i ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ökar i motsvarande grad. Därmed påverkas inte den konsoliderade offentliga sektorns utgifter, inkomster och finansiella sparande under den kommande treårsperioden till följd av förändringen. Förändrade utgifter till följd av att pensionsrätt införs för studier och för totalförsvarsplikt bör därför motivera en höjning av utgiftstaket.

Ett ökat återflöde av medel från EU inom ramen för det fastställda finansiella perspektivet är önskvärt. Storleken på återflödet ligger dock utanför regeringens direkta kontroll. Ett ökat återflöde utgör dessutom en över tiden saldo-neutral förändring för statsbudgeten, under förutsättning att eventuellt ökad medfinansiering hanteras genom omprioritering inom befintliga ramar, och påverkar därför inte det skatteuttag som krävs för att finansiera de offentliga utgifterna. Detta innebär att ökningen av återflödet

bör föranleda en teknisk justering av utgiftstaken.

I enlighet med tidigare praxis avrundas utgiftstaket till hela miljarder kronor. Regeringen föreslår därför att utgiftstaket höjs med 2 miljarder kronor år 2001 och med 3 miljarder kronor år 2002.

Tabell 4.3 Tekniska justeringar av utgiftstaket för staten

Miljarder kronor

	2001	2002
Nuvarande utgiftstak	790	814
Pensionsrätt för studier	0,7	1,5
Pensionsrätt för totalförsvarsplikt	0,2	0,2
Ökat EU-återflöde	0,9	0,9
Summa tekniska justeringar	1,9	2,7
Förslag till utgiftstak	792	817

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

Regeringen föreslår vidare att utgiftstaket för staten för 2003 skall uppgå till 847 miljarder kronor. Denna nivå innebär att utgiftstaket ökar med 30 miljarder kronor i förhållande till utgiftstaket för 2002 eller med 1,8 procent i fasta priser. Ökningen av utgiftstakets reala värde 2003 är något högre än den årliga ökningen under perioden 2000–2002. Förändringen av utgiftsramarna mellan 2002 och 2003 till följd av pris- och löneomräkning av förvaltningsanslagen, förändrat prisbasbelopp och högre timlön uppgår till omkring 10 miljarder kronor.

Tabell 4.4 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Utgiftstak för staten	753	765	792	817	847
Procent av BNP	38,2	36,7	36,1	35,8	35,7
Procent av BNP efter tekniska justeringar ¹	38,5	36,9	36,1	35,8	35,7
Takbegränsade utgifter	751,5	764,1	789,7	810,8	826,9
Budgeteringsmarginal	1,5	0,9	2,3	6,2	20,1

¹ För att möjliggöra en rättvisande jämförelse över tiden bör utgiftstaken justeras åren 1999–2001 för de tekniska justeringar som tidigare har gjorts av utgiftstaken samt de tekniska justeringar som föreslås i denna proposition för åren 2001–2002. De korrigerade utgiftstaken uppgår till 760, 768 och 793 miljarder kronor för respektive år 1999–2001.

Förslaget till utgiftstak innebär att utgiftstaket i relation till BNP kommer att minska med 0,1 procentenhet mellan 2002 och 2003. Som andel av BNP minskar utgiftstaket något långsam-

mare mellan 2002 och 2003 jämfört med den genomsnittliga årliga minskningen under perioden 1999–2002, bl.a. till följd av att BNP-tillväxten förutsätts vara lägre 2003. Att utgiftstaket minskar i relation till BNP bidrar till en successivt fallande utgiftskvot för den offentliga sektorn.

Utgiftsprognoserna för de kommande åren är behäftade med osäkerhet, främst till följd av att de ekonomiska konsekvenserna av redan fattade beslut kan bli annorlunda än vad som antagits och att ett relativt stort antal anslag påverkas av den makroekonomiska utvecklingen. För att ge flexibilitet och därmed minska risken för revideringar av utgiftstaken finns därför en budgeteringsmarginal.

För det tredje kommande budgetåret året bör en budgeteringsmarginal på omkring 2,5 procent av de takbegränsade utgifterna finnas för att möta osäkerhet. Det innebär att en marginal på omkring 20 miljarder kronor är nödvändig för 2003. Denna bedömning gjordes även i 1996 års ekonomiska vårproposition där principerna för budgeteringsmarginalen redovisades för första gången. Den särskilde utredare som regeringen har tillsatt (dir. 1999:23) för att utvärdera den reformerade budgetprocessen skall bl.a. analysera hur olika former av osäkerhet har hanterats samt belysa hur budgeteringsmarginalen har använts. Vidare ingår i detta arbete att föreslå riktlinjer för den nivå på budgeteringsmarginalen som krävs för det innevarande året och de kommande tre åren för att budgeteringsmarginalen skall utgöra en tillräcklig buffert mot osäkerhet.

4.1.2 Utgiftstak för offentlig sektor

Regeringens förslag: Den offentliga sektorns utgifter beräknas till 1 108 miljarder kronor år 2001, 1 148 miljarder kronor år 2002 och 1 192 miljarder kronor år 2003.

Utgiftstak för offentlig sektor

Vid varje beslut om ett statligt utgiftstak har riksdagen även godkänt en beräkning av den offentliga sektorns utgifter. Utgiftstaket för den offentliga sektorn beräknas som summan av det fastställda utgiftstaket för staten och den beräknade kommunala utgiftsnivån med avdrag för interna transaktioner mellan staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet vid sidan av

statsbudgeten. Den största delen av de interna transaktionerna utgörs av statsbidrag till den kommunala sektorn, bl.a. det generella statsbidraget.

I enlighet med den kommunala självstyrelsens princip beslutar kommuner och landsting själva om sina utgifter. Utgiftstaket för den offentliga sektorn måste därför ges en annan innebörd än utgiftstaket för staten. Den lösning som valts innebär att riksdagen godkänner en beräkning av de kommunala utgifterna i enlighet med aktuella ekonomiska bedömningar och regelmässiga förutsättningar. I det statliga utgiftstaket ingår dock statens bidrag till kommunerna, vilket innebär att riksdagen indirekt påverkar de kommunala utgifternas storlek. Att riksdagen skall godkänna ett tak för hela den offentliga sektorn kan bl.a. motiveras med att det är de totala offentliga utgifterna som på sikt är avgörande för skatteuttagets nivå.

Det preliminära utfallet 1999 för de utgifter som omfattas av utgiftstaket för den offentliga sektorn blev 1 056 miljarder kronor eller 53,5 procent av BNP. I 1996 års ekonomiska vårproposition redovisade regeringen den första beräkningen av utgiftstaket för den offentliga sektorn för 1999. Det preliminära utfallet för 1999 innebär att utgiftstaket för den offentliga sektorn blev 21 miljarder kronor lägre än denna beräkning. I regeringens skrivelse avseende årsredovisningen för staten 1999 kommer regeringen att redovisa en uppföljning av utfallet för utgiftstaket för den offentliga sektorn.

Riksdagen godkände i budgetpropositionen för 2000 beräkningen av den offentliga sektorns utgiftstak till 1 066, 1 101 och 1 142 miljarder kronor för åren 2000–2002. Utgiftstaket revideras nu upp med mellan 5 och 7 miljarder kronor per år i förhållande till dessa beräkningar.

Det statliga utgiftstaket ökar med 2 respektive 3 miljarder kronor åren 2001–2002 jämfört med beräkningen hösten 1999. Orsaken är regeringens förslag i denna proposition om en teknisk justering av utgiftstaket för staten för dessa två år. Utgifterna i kommunsektorn är i stort sätt oförändrade 2000–2001 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000 och har reviderats upp med 4,5 miljarder kronor 2002. Förändringarna respektive år beror bl.a. på att den institutionella överföringen av Svenska kyrkan från kommunsektorn till hushållens ideella organisationer fr.o.m. 2000 medför att kommunsektorns utgifter minskar och på ökade utgifter för kommunsektorn till följd av bl.a. nytt utfall och

nya makroekonomiska förutsättningar. Posten interna transaktioner beräknas minska med mellan 4 och 6 miljarder kronor åren 2000–2001 samt ökar med 1,8 miljarder kronor år 2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Större delen av ökningen 2002 förklaras av införandet av pensionsrätt för studier och totalförsvarsplikt.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn åren 2000–2003 beräknas till 1 071, 1 108, 1 148, respektive 1 192 miljarder kronor. Som andel av BNP minskar utgiftstaket från 53,5 procent 1999 till 50,3 procent 2003 eller med 3,2 procentenheter.

Tabell 4.5 Utgiftstak för offentlig sektor

<i>Miljarder kronor</i>					
	1999	2000	2001	2002	2003
Staten inkl. ålderspensionssystemet	753	765	792	817	847
Kommunsektorn ¹	474	480	496	516	534
Interna transaktioner	-171	-174	-180	-185	-189
Summa	1 056	1 071	1 108	1 148	1 192
Procent av BNP	53,5²	51,4	50,5	50,3	50,3

Anm.: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Kommunsektorn redovisas exkl. Svenska kyrkan fr.o.m. 2000.

² Exkl. Svenska kyrkan motsvarar det 53,0 % av BNP.

4.1.3 Överskott i den offentliga sektorns finanser

Regeringens förslag: Målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn fastställs till 2,0 procent av bruttonationalprodukten för år 2003.

Ett centralt mål för finanspolitiken är att upprätthålla ett överskott i de offentliga finanserna på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Därigenom minskar den offentliga nettoskulden och den framtida räntebördan. På detta sätt läggs en god grund för att möta de påfrestningar på de offentliga finanserna som den långsiktiga demografiska utvecklingen medför. Ett ambitiöst överskottsmål ökar också möjligheterna att motverka en kraftig konjunkturavmattning med aktiva åtgärder utan att underskottsgränsen på 3 procent av BNP i Stabilitets- och tillväxtpakten överskrids.

Konjunkturmässiga avvikelser från den långsiktiga tillväxttenden bör föranleda motsvarande

justeringar av de årsvisa målen. I en högkonjunktur bör därför överskottsmålet överstiga 2 procent. Det motsatta skall gälla i en lågkonjunktur. Om överskottsmålet sätts till 2 procent oavsett konjunkturläget riskerar finanspolitiken att förstärka konjunktursvängningarna.

I budgetpropositionen för 2000 gjordes en avstämning av överskottsmålen för perioden 2000–2002. Denna avstämning medförde att de av riksdagen tidigare fastställda årsvisa överskottsmålen på 2 procent av BNP bibehölls. Jämfört med budgetpropositionen görs nu en mer positiv bedömning av tillväxten. Sammantaget har BNP-nivån år 2001 justerats upp med 1,7 procent.

Tabell 4.6 BNP-tillväxt

	1999	2000	2001	Totalt
VP2000	3,8	3,8	2,9	10,8
BP2000	3,6	3,0	2,2	9,1
Differens	0,2	0,8	0,7	1,7

Trots den högre tillväxten under perioden 1999–2001 bedöms risken för en accelererande inflation vara begränsade. Bedömningen av ekonomins långsiktigt hållbara produktionsförmåga har justerats upp. Något betydande gap mellan faktisk och potentiell produktion torde därför inte uppkomma under år 2001. För åren därefter antas ekonomin växa i takt med den långsiktiga trenden. Med hänsyn till att osäkerheten är betydande om den långsiktigt uthålliga produktionsförmågan i svensk ekonomi avser regeringen att i budgetpropositionen för 2001 återkomma till frågorna om årliga överskottsmål och om hur överskottet skall disponeras. I avvaktan härpå föreslår regeringen att de nuvarande målen om ett överskott i de offentliga finanserna på 2,0 procent av BNP för 2001 och 2002 ligger fast och att målet för 2003 fastställs till 2,0 procent.

Om den ekonomiska utvecklingen väsentligt skulle avvika från den nuvarande bedömningen måste målen omprövas. Det gäller avvikelser från bedömningen av såväl den faktiska tillväxten som ekonomins långsiktigt hållbara produktionspotential. Budgetberäkningarna bygger på det s.k. basalternativet, som redovisas i bilaga 1 Svensk ekonomi. I bilagan redovisas också två alternativa kalkyler för perioden 2001–2003. I överhettningalternativet ökar löner och priser kraftigt under 2001 till följd av en mer pessimistisk bedömning av ekonomins produktionspotential. Den ökade efterfrågan på arbets- och varumark-

naderna driver upp priser och löner. Såväl penning- som finanspolitiken måste stramas åt för att återställa balansen i samhällsekonomin. Överskottsmålet för de offentliga finanserna måste därför höjas och utrymmet för fortsatta reformer begränsas kraftigt. Överhettningalternativet visar att utrymme för permanenta reformer bara kan skapas genom de överskott som uppkommer vid den långsiktigt hållbara BNP-nivån. I alternativet med högre tillväxt antas ekonomins produktionsförmåga vara bättre än i basalternativet. Tillväxten blir högre utan att inflationen tar fart och reformutrymmet blir större.

4.2 Makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningarna är av stor betydelse vid beräkningen av såväl statsbudgetens som den offentliga sektorns inkomster och utgifter. De offentliga finanserna påverkas exempelvis starkt av konjunktursvängningar och bruttonationalproduktens nivå. Skatteinkomsterna varierar i stort sett med bruttonationalprodukten (BNP) i löpande priser, eftersom viktiga skattebaser (löner, hushållens konsumtionsutgifter m.m.) är relaterade till BNP, medan merparten av transfereringsutgifterna inte påverkas alls eller reduceras vid en högre tillväxt. En tumregel är att 1 procent högre BNP innebär att överskottet i de offentliga finanserna, uttryckt som andel av BNP, förbättras med omkring 0,75 procentenheter eller med i storleksordningen 15 miljarder kronor. Även de takbegränsade utgifterna är känsliga för den makroekonomiska utvecklingen. En höjning av den öppna arbetslösheten med 0,1 procentenheter eller en höjning av prisbasbeloppet med 100 kronor innebär exempelvis att de takbegränsade utgifterna ökar med drygt en halv miljard kronor.

Svensk ekonomi är inne i en stark expansionsfas. I förhållande till antagandena i budgetpropositionen för 2000 har exportutsikterna förbättrats och hushållens konsumtion väntas utvecklas snabbare under de kommande åren.

De centrala makroekonomiska förutsättningarna för budgetberäkningarna redovisas i tabell 4.7. Dessa förutsättningar, som finns återgivna i sin helhet i baskalkylen i bilaga 1 Svensk ekonomi, innebär att BNP-nivån 2001 i fasta priser revideras upp med sammantaget ca 1,7 procent, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Större delen av denna upprevidering

förutsätts också innebära en upprevidering av ekonomins potentiella produktionsförmåga.

Tabell 4.7 Makroekonomiska förutsättningar

Värden från budgetpropositionen för 2000 anges inom parentes

	1999	2000	2001	2002	2003
BNP ¹	3,8 (3,6)	3,8 (3,0)	2,9 (2,2)	2,0 (2,0)	2,0
BNP i nivå ²	1972 (1951)	2083 (2042)	2195 (2129)	2282 (2217)	2371
Prisbasbelopp ³	36,4 (36,4)	36,6 (36,6)	36,9 (36,9)	37,6 (37,6)	38,3
KPI ⁴	0,3 (0,3)	1,3 (1,2)	2,2 (1,9)	2,0 (2,0)	2,0
Årsgenomsnitt					
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	4,1 (3,1)	5,0 (3,0)	2,7 (2,2)	2,0 (2,1)	2,0
Utbetald lönesumma ⁵	6,0 (5,9)	5,2 (4,6)	4,4 (3,5)	3,8 (3,2)	3,8
Sysselsättningsgrad ⁶	75,9 (76,2)	76,7 (77,1)	77,3 (77,3)	77,3 (77,3)	77,3
Öppen arbetslöshet ⁷	5,6 (5,4)	4,6 (4,5)	3,9 (4,2)	3,9 (4,2)	4,0
Arbetsmarknadspolitiska program ⁷	3,1 (3,3)	3,1 (3,5)	3,1 (3,5)	3,1 (3,5)	3,1
Ränta 5 år	4,5 (4,3)	5,6 (4,8)	5,5 (5,0)	5,2 (5,0)	5,0
Årsgenomsnitt					
Ränta 6 månader	3,3 (3,2)	4,4 (3,6)	4,7 (4,1)	4,6 (4,4)	4,6
Årsgenomsnitt					

¹ Årlig procentuell förändring i fasta priser. Bortsett från effekten av att Svenska kyrkan institutionellt överförs till hushållssektorn ökar hushållens konsumtionsutgifter med 4,0 % år 2000.

² Miljarder kronor i löpande priser.

³ Tusental kronor.

⁴ Årlig procentuell förändring.

⁵ Årlig procentuell förändring i löpande priser.

⁶ Andel av befolkningen mellan 20 och 64 år i reguljär sysselsättning.

⁷ Andel av arbetskraften.

I fasta priser prognostiseras BNP växa med 3,8 procent 2000 och med 2,9 procent 2001. För åren 2002 och 2003 presenteras utöver en baskalkyl alternativa kalkyler med olika antaganden om hur BNP-tillväxten utvecklas. Den baskalkyl som ligger till grund för budgetberäkningarna innebär en långsiktig tillväxttakt på omkring 2,0 procent per år. I löpande priser beräknas BNP öka med i genomsnitt ca 4,7 procent per år under perioden 1999–2003.

Inflationen, beräknad utifrån konsumentprisindex (KPI), ökar mellan åren 2000 och 2001 med 0,9 procentenheter. Ökningen förklaras till betydande del av att frysningen av taxeringsvärdena antas upphöra 2001. För regeringens bedömning av fastighetsskatten och skatteuttaget 2001 hänvisas till avsnitt 8.2. Åren därefter be-

räknas inflationen stabiliseras på en nivå på omkring 2 procent. Prisbasbeloppen beräknas bli lika stora under perioden 2000–2002 som i beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Prisbasbeloppet påverkar framför allt statens och AP-fondens utgifter för basbeloppsanknutna transfereringar samt grundavdragen vid beräkningen av fysiska personers inkomstskatt.

I fasta priser beräknas hushållens konsumtionsutgifter öka med 4,0 procent 2000 (bortsett från effekten av att Svenska kyrkan institutionellt överförs till hushållssektorn) och med 2,7 procent 2001. En viktig förklaring till ökningarna är att hushållens reala disponibla inkomster stiger samt en ökad tilltro såväl till den egna ekonomin som till den allmänna ekonomiska utvecklingen. Ökningstakten dämpas åren därefter och antas uppgå till ca 2,0 procent 2003. Detta innebär en betydande uppjustering av hushållens konsumtionsutgifter åren 2000 och 2001, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Hushållens konsumtionsutgifter ligger framför allt till grund för beräkningen av inkomsterna från mervärdesskatten.

Den årliga förändringen av den utbetalda lönesumman revideras upp samtliga år under perioden 2000–2002, jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Ökningarna förklaras bl.a. av ett högre antagande om timlönen, som nu beräknas öka med i genomsnitt 3,5 procent per år under den kommande perioden. Utvecklingen av utbetald lönesumma ligger framför allt till grund för beräkningarna av såväl fysiska personers inkomstskatt som socialavgifter.

Den öppna arbetslösheten beräknas minska successivt under perioden, från 5,6 procent 1999 till 4,0 procent 2003. År 2000 beräknas den öppna arbetslösheten uppgå till i genomsnitt 4,6 procent. Målet om högst 4 procents arbetslöshet 2000 beräknas dock uppnås i slutet av 2000. Den öppna arbetslösheten beräknas nu bli 0,3 procentenheter lägre åren 2001–2002 jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2000, vilket bl.a. innebär lägre utgifter för arbetslöshetsförsäkring. Antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program beräknas under perioden ligga kvar på samma nivå som utfallet för 1999, vilket innebär ett genomsnittligt antal deltagare om 135 000 per år.

I budgetpropositionen för 1999 presenterade regeringen ett mål för sysselsättningen som innebär att den andel av befolkningen i åldrarna 20–64 år som är reguljärt sysselsatt skall uppgå

till minst 80 procent 2004. Sysselsättningsgraden var 75,9 procent 1999 och beräknas i baskalkylen stiga till 77,3 procent 2003. Sysselsättningsgraden beräknas bli i stort sett oförändrad under perioden 2000–2002 jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen för 2000.

Den femåriga marknadsräntan väntas falla mellan 2000, då den är som högst, och 2003. Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000 antas dock både 6-månadersräntan och den femåriga räntan bli högre samtliga år under de kommande åren.

4.3 Politiska prioriteringar

I 1999 års ekonomiska vårproposition föreslogs en rad åtgärder för ökad tillväxt, sysselsättning och rättvisa, samt ökad jämställdhet och förbättrad miljö. I budgetpropositionen för 2000 föreslogs sänkt skatt för hushåll och företag på sammanlagt 15 miljarder kronor 2000 och ca 20 miljarder kronor för de kommande åren. För 2001 föreslogs satsningar på Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd, assistansersättning och ytterligare resurser till kommuner och landsting.

Regeringen föreslår nu att ytterligare satsningar görs för högre tillväxt och ökad rättvisa. Regeringen prioriterar i denna proposition att skapa goda förutsättningar för fler jobb så att arbetslöshetsmålet och sysselsättningsmålet uppnås. De två målen för arbetsmarknaden, att den öppna arbetslösheten skall vara högst 4 procent vid slutet av 2000 och att 80 procent av alla personer i åldrarna 20–64 år skall vara sysselsatta 2004 är nu inom räckhåll.

Regeringen föreslår ett brett program med åtgärder som syftar till att minska arbetslösheten, öka sysselsättningen och tillväxten. Programmet innehåller också särskilda insatser för att öka sysselsättningen för invandrare. Insatserna redovisas i avsnitt 1.4.1. Bland åtgärderna kan bl.a. nämnas att de arbetsmarknadspolitiska programmen i än högre grad riktas mot de långtidsarbetslösa. Större delen av dessa åtgärder finansieras dock inom befintliga utgiftsramar.

Andra prioriterade områden är insatser för de sämst ställda pensionärerna samt förstärkning av familjepolitiken, det internationella biståndet och miljöområdet. Dessutom föreslås ökade resurser till statlig myndighetsutövning inom vissa områden, bl.a. skatteförvaltningen och rättsväsendet. I

tabell 4.8 redovisas de beräknade effekterna för de offentliga finanserna till följd av de förslag till nya satsningar och utgiftsminskningar som regeringen presenterar i denna proposition. Budgeteffekterna redovisas per kalenderår. Dessutom redovisas varaktiga budgeteffekter för den offentliga sektorn av de olika förslagen. Vid temporära åtgärder utgörs den varaktiga effekten av räntan på nuvärdet av framtida saldoförändringar. Ikraftträdandeårets volymer används i beräkningen av den varaktiga budgeteffekten. I tabellen redovisas också budgeteffekten av de förslag som berör budgetens inkomstsida. Samtliga åtgärder ingår i regeringens förslag till utgiftsramar som presenteras i kapitel 7 och i den beräkning av statsbudgetens- och den offentliga sektorns inkomster som presenteras i kapitel 6.

I förhållande till budgetpropositionen för 2000 ökar de takbegränsade utgifterna åren 2001 och 2002 till följd av de föreslagna satsningarna och utgiftsminskningarna med 2,4 respektive 7,5 miljarder kronor. Totalt innebär de föreslagna satsningarna 2003 att de takbegränsade utgifterna ökar med 18,3 miljarder kronor i förhållande till vad som följer av gällande regler. Till stor del utgörs dessa utgifter av förlängningar av olika temporära program. Den varaktiga budgeteffekten för offentlig sektor av de föreslagna utgiftsförändringarna uppgår till 9,4 miljarder kronor.

Försvagningen av de offentliga finanserna till följd av åtgärderna på budgetens inkomst- och utgiftssida beräknas sammantaget uppgå till 4,5, 9,2 respektive 20,0 miljarder kronor för åren 2001–2003, varav inkomstminskningar, netto, förklarar 3,1, 3,5 respektive 3,5 miljarder kronor av försvagningen. Den varaktiga budgetförsvagningen för offentlig sektor beräknas till 12 miljarder kronor.

Nedan redovisas per utgiftsområde de viktigaste förändringarna jämfört med budgetpropositionen för 2000.

Tabell 4.8 Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar 2001–2003

Nettoförsvagning av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till budgetpropositionen för 2000.

Miljoner kronor	2001	2002	2003	Varaktigt effekt
Uo1 Hovet, demokratimedel, Regeringskansliet	243	13	5	15
Uo3 Skatteförvaltning och tull	135	135	135	135
Uo4 Rättsväsendet	820	1 320	1 420	1 400
Uo5 Utrikesförvaltningen	50			2
Uo6 Internationella insatser och pensionsrätt för totalförsvarsplikt ²	490	240	240	250
Uo7 Bistånd			1 632	1 500
Uo7 Samarbete Central- och Östeuropa		600	900	80
Uo8 Integrationsåtgärder	100	100	100	10
Uo8 Storstadssatsning			230	10
Uo9 Tandvård		200	500	470
Uo11 Sämst ställda pensionärer	1 130	1 130	1 130	1 100
Uo11 Änkepensioner	30	30	30	30
Uo12 Växelvis boende i underhållsstödet, mamma/pappamånad	13	1 000	1 000	960
Uo13 Lönegaranti	-220	-220	-220	-220
Uo14 Arbetsmarknadspolitiska program	-775	-665	-465	-475
Uo14 Lönebidrag	120	240	240	230
Uo14 Arbetarskyddsverket	20	20	20	20
Uo15 Vuxenstudiestöd			2 600	120
Uo15 Pensionsrätt för studier ²	740	1 530	1 530	1 500
Uo16 Kunskapslyftet och kvalificerad yrkesutbildning m.m.	-100	-100	2 440	200
Uo16 Maxtaxa, allmän förskola, föräldraledigas barn m.m. ¹	-1550	1 000	500	400
Uo16 Läsfrämjande insatser	100	100		10
Uo16 Utbyggnad av högskolan			500	450
Uo16 Forskningsmedel			500	450
Uo16 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	-60	-60	-60	-60
Uo16 Specialskolor	-96	-96	-96	-90
Uo16 CSN	20	20	20	20
Uo17 Konstnärers villkor, kulturinstitutioner	70	70	70	70
Uo18 Administration av skogsinköp, fukt- och mögelskador	35	35	25	3
Uo18 Lokala investeringsprogrammet			900	30
Uo18 Studentbostäder	275	125		10
Uo19 IT-infrastruktur	50	50	250	25
Uo19 Regionalpolitik/försvarsomställningar, resurscentra	210	110	10	20
Uo20 Miljö, miljöövervakning	175	180	1 149	50
Uo21 Barsebäck	337	344	338	140
Uo22 Infrastruktur			500	460
Uo23 Ekologisk forskning, viltskador och biotopskydd	50	50	150	10
Övrigt	-75	-29	14	-4
Summa ökning av takbegränsade utgifter	2 385	7 472	18 267	9 361
Summa försvagning av offentliga finanser, utgifter	1 405	5 702	16 467	9 361

¹ Förändring i förhållande till tidigare avsatta medel för maxtaxa m.m. Totalt avsätts 150 mkr 2001, 4400 mkr 2002 och 5600 mkr 2003.² Pensionsrätt för studier och totalförsvarsplikt påverkar ej de offentliga finanserna åren 2001–2003.

Tabell 4.8 (fortsättning) Nu föreslagna utgifts- och inkomstförändringar

Nettoförsvagning av offentliga finanser och effekter på takbegränsade utgifter i förhållande till budgetpropositionen för 2000.

Miljoner kronor	2001	2002	2003	Varaktig effekt
Anställningsstöd för långtidsarbetslösa	750	840	840	835
Skatteavdrag för IT-installationer	800	800	800	160
Vägverket, offentligrättsliga avgifter	480	540	540	500
Åtgärder på företags- och kapitalbeskattningsområdet	260	460	460	360
Lönegaranti	220	220	220	220
Rättsväsendet och UD, avgiftsinkomster för pass, viseringar m.m.	205	205	205	205
Arbetspraktik	200	200	200	200
Länsstyrelserna, körkort (avgiftsinkomster)	40	40	40	40
Specialskolor, avgiftsinkomster	48	96	96	90
CSN, avgiftsinkomster	80	80	80	80
Tullen, avgiftsinkomster	25	25	25	25
Utvidgning av yrkesfiskaravdrag	10	10	10	10
Flygledarutbildning (Luftfartsverkets inkomster till staten)	-1	-2	-2	-2
Summa inkomstminskning, netto	3 117	3 514	3 514	2 723
Nettoförsvagning av den offentliga sektorns finanser	4 522	9 216	19 981	12 054

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Regeringskansliet beräknas engångsvis tillföras 130 miljoner kronor 2001 i avvaktan på regeringens samlade överväganden med anledning av utredningen om Regeringskansliets dimensionering och verksamhet. Vidare beräknas ytterligare 100 miljoner kronor för toppmötet under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd första halvåret 2001.

Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000 att man skulle återkomma med förslag som syftar till att förbättra effektiviteten i skatteförvaltningens skattekontroll. Bakgrunden är att effektiviteten sjunkit de senaste åren. Målet är att återställa kontrollverksamheten till 1997 års nivå. Skattekontrollen skall förebygga och åtgärda fel och fusk. För att kontrollen skall få önskvärd effekt måste den vara synlig. Antalet revisioner har minskat sedan 1997. När nivån på skattekontrollen sjunker leder detta ofrånkomligen till att den preventiva effekten och lojaliteten med skattesystemet minskar. På sikt kommer därför bristande skattekontroll att leda till stora problem. Mot bakgrund av ovan redovisade skäl beräknas skatteförvaltningen tillföras ytterligare 125 miljoner kronor per år fr.o.m. 2001. Tullverket tillförs 10 miljoner kronor samt ges möjlighet att disponera avgiftsmedel.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Regeringen har tidigare aviserat att de avser att återkomma till riksdagen när det gäller utvecklingen av rättsväsendet. Rättsväsendet beräknas tillföras 1 000 miljoner kronor fr.o.m. 2001, 1 500 miljoner kronor 2002 samt 1 600 miljoner kronor 2003. Av dessa belopp belastar 180 miljoner kronor per år statsbudgetens inkomstsida. Tillskott motiveras huvudsakligen av polisens mycket bekymmersamma ekonomiska situation. Medlen är främst avsedda att säkra närpolisreformen, inte minst i storstadsområdena, samt att förstärka gränskontrollen. Därutöver kommer tillskottet att möjliggöra ett fortsatt moderniseringsarbete inom domstolsväsendet, en konsolidering av det reformarbete som utförts inom åklagarväsendet samt en ökning av platsantalet och fortsatt verksamhetsutveckling inom kriminalvården.

Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Utrikesförvaltningen tillförs engångsvis 50 miljoner kronor 2001 i avvaktan på regeringens samlade överväganden med anledning av utredningen om Regeringskansliets dimensionering och verksamhet. Från och med 2001 föreslås att utrikesförvaltningen får disponera 25 miljoner kronor per år av de offentligrättsliga avgifterna för pass, viseringar m.m.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

Utgiftsområdet beräknas tillföras 250 miljoner kronor 2001 för fredsfrämjande truppinsatser. Från 2001 beräknas 240 miljoner kronor tillföras för pensionsrätt för totalförsvarsplikt.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Regeringen bedömer att samarbetsprojektet med Central- och Östeuropa kommer att fortsätta även efter 2001. Regeringen har preliminärt beräknat 600 miljoner kronor år 2002 och 900 miljoner kronor 2003, dvs. ett program i samma omfattning som tidigare. Innan medel anvisas skall dock en oberoende utvärdering av verksamheten genomföras.

Regeringen föreslår att biståndsmålet höjs från 0,74 procent av BNI 2002 till 0,81 procent av BNI 2003. Regeringen har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentmålet när de statsfinansiella förutsättningarna föreligger.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

För att öka sysselsättningen bland invandrare beräknas utgiftsområdet tillföras 100 miljoner kronor per år 2001–2003. Utvecklingsinsatserna i storstadsregionerna förlängs vilket innebär att 230 miljoner kronor tillförs detta område 2003.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anvisade och beräknade medel under perioden 1999 till 2001 bygger på uppskattningen att 1 000 personer skulle komma att erhålla ersättning för tvångssterilisering. Den senaste prognosen visar att närmare 1 700 personer kommer att beviljas ersättning. Mot bakgrund av detta beräknas utgiftsområdet tillföras 21 miljoner kronor. Därutöver beräknas utgiftsområdet tillföras 200 miljoner kronor 2002 och 500 miljoner kronor 2003 för insatser inom tandvårdsområdet.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Till utgiftsområdet aviseras att ca 1 100 miljoner kronor tillförs insatser för pensionärer med låga inkomster. Av dessa medel avsätts ca 830 miljoner kronor till förändringar inom bostadstillägget till pensionärer (BTP). BTP ersätter med nuvarande regler boendekostnader mellan 100 kronor och 4 000 kronor till 90 procent. Regeringen aviseras i denna proposition dels att den övre gränsen skall höjas från 4 000 till 4 500 kronor, dels att den undre gränsen vid

100 kronor skall slopas. Vidare avsätts ca 35 miljoner kronor för att höja gränsen för skälig levnadsnivå i det särskilda bostadstillägget till pensionärer (SBTP) samt totalt 280 miljoner kronor (varav cirka 60 miljoner kronor till utgiftsområde 10) för att den tillfälliga höjningen av pensionstillskottet (PTS), som riksdagen beslutade om i juni 1999, skall kunna permanentas.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgiftsområdet tillförs 1 000 miljoner kronor fr.o.m. 2002. Regeringen avser att förlänga föräldraförsäkringen med 30 dagar fr.o.m. 1 januari 2002. Inom ramen för den förlängda föräldraförsäkringen kommer sammanlagt 60 dagar att vara reserverade för mamman respektive pappan.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Det förstärkta anställningsstödet, som infördes under hösten 1999, har visat sig vara en verkningfull åtgärd för de mest utsatta grupperna. Regeringen föreslår därför att det förstärkta anställningsstödet skall förbättras för personer som varit arbetslösa eller deltagit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i minst fyra år. Vidare föreslås i regeringens proposition 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för deltagande och tillväxt ett särskilt anställningsstöd för äldre personer som varit arbetslösa i minst två år. Vidare beräknas ramen för utgiftsområdet att minska med 200 miljoner kronor till följd av att regeringen i budgetpropositionen för 2001 avser föreslå riksdagen att Arbetsmarknadsverket får disponera avgiftsinkomster för arbetspraktik.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Riksdagen beslöt hösten 1999 att ett reformerat studiestödssystem skall införas från och med den 1 juli 2001. En del av studiestödsreformen innebär att studerande som uppbär studiemedel skall ges pensionsrätt i det reformerade ålderspensionssystemet.

Medel för detta ändamål har avsatts inom utgiftsområdet med 740 miljoner kronor 2001 och 1 530 miljoner kronor för vart och ett av åren 2002 och 2003, utöver de medel som avsattes för hela reformen i budgetpropositionen för 2000.

Regeringen beräknar att kunskapslyftet skall ha samma omfattning t.o.m. hösten 2002 och avser att återkomma i en proposition om vuxenstudiestödets fortsatta inriktning och dimensionering efter kunskapslyftsperioden. I avvaktan på denna proposition beräknas medel om ca

2 600 miljoner kronor avsätts för ett fortsatt vuxenstudiestöd efter 2002.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Regeringen föreslår att ett stegvis införande av allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen påbörjas nästa år. Den 1 juli 2001 föreslås barn till arbetssökande föräldrar få rätt till förskoleverksamhet. Den 1 januari 2002 föreslås en maxtaxa i barnomsorgen införas. Vidare föreslås rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldralediga med yngre syskon, fr.o.m. den 1 januari 2002. En allmän förskola för 4- och 5-åringar införs från 1 januari 2003. Från 2002 avsätts 500 miljoner kronor för åtgärder som förbättrar kvalitén i barnomsorgen och för 2003 beräknas 5 600 miljoner kronor, vilket motsvarar en fullt utbyggd reform.

Regeringen förslår vidare att 100 miljoner kronor avsätts per år under 2001 och 2002 i syfte att främja ökad måluppfyllelse i grundskolan.

Regeringen prioriterar insatser för att förbättra gymnasieskolans utbildningar och avser att återkomma med ett förslag om utökad undervisningstid i gymnasieskolans samtliga program i budgetpropositionen för 2001.

För 2003 har ca 2 300 miljoner kronor avsatts för platser i kunskapslyftet och den kvalificerade yrkesutbildningen.

Regeringen föreslår vidare att Centrala studiestödsnämnden (CSN) ges ett resurstillskott på ca 100 miljoner kronor per år under perioden 2000–2003. Resurstillskottet föreslås ske dels i form av att CSN:s anslag ökas med 20 miljoner kronor genom en omfördelning inom utgiftsområdet, dels att CSN får disponera de avgiftsinkomster som tas ut för uppläggning av lån och som i dag redovisas mot inkomsttitel. Avgiftsinkomsterna beräknas uppgå till ca 80 miljoner kronor per år.

Regeringen avser att föreslå en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor. För 2003 har för detta ändamål avsatts 500 miljoner kronor (inklusive studiestöd). Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya högskoleplatserna.

Efter förslag i 1999 års ekonomiska vårproposition har riksdagen beslutat om en förstärkning av anslagen för grundforskning och forskarutbildning inom utgiftsområde 16 med 70 miljoner kronor 2000, 470 miljoner kronor 2001 och 779 miljoner kronor 2002. Regeringen beräknar i föreliggande proposition en ytterligare förstärk-

ning av anslagen för grundforskning och forskarutbildning med 500 miljoner kronor för 2003. Regeringen avser att senare återkomma med förslag till inriktning och fördelning av resurserna.

Utgiftsområde 17 Kultur, media, trossamfund och fritid

Regeringen föreslår att utgiftsområdet tillförs 40 miljoner kronor för att förbättra konstnärernas villkor på arbetsmarknaden. Dessutom föreslås 30 miljoner kronor för att stärka den ekonomiska basen för kulturinstitutionerna.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Regeringen föreslår att ett tillfälligt investeringsbidrag införs fram till och med år 2002 för anordnande av studentbostäder på eller i anslutning till orter där det finns universitet eller högskola. Bidrag lämnas för ny- och ombyggnader som påbörjas under perioden 13 april 2000 till 31 december 2002. Bidragsgivningen rambegränsas så att bidrag totalt beviljas med högst 400 miljoner kronor. Finansiering av investeringsbidraget sker genom att det statliga räntestödet för reparation och underhåll (RBF-stöd) avvecklas i sin helhet och genom att utgifterna under utgiftsområde 25 minskar. Regeringen föreslår också att stödet till lokala investeringsprogram förlängs till att omfatta även 2003. Regeringen beräknar ett ytterligare tillskott på 900 miljoner kronor för denna verksamhet. Resursförstärkningar föreslås vidare till länsstyrelsernas administration av skogsinköp och till fonden för fukt- och mögelskador.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Regeringen beräknar att 200 miljoner kronor tillförs utgiftsområdet 2001 och 100 miljoner kronor 2002 i syfte att förstärka satsningarna på de orter som drabbas av särskilda omställningsproblem främst p.g.a. strukturomvandlingar inom försvarsmakten. Regeringen föreslår ett antal åtgärder för att utveckla och stimulera utbyggnaden av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

För att fortsätta den tidigare satsningen på programmet Hållbara Sverige föreslår regeringen att tidigare resursförstärkningar inom utgiftsområdet förlängs till att omfatta även 2003. Det innebär att medel tillförs för bl. a. fortsatta satsningar

på miljöforskning, sanering och återställande av förorenade områden, miljöövervakning samt markinköp och kalkning. Därutöver förstärks utgiftsområdet med ytterligare 175 miljoner kronor 2001, 180 miljoner kronor 2002 och 310 miljoner kronor 2003 för bl.a. miljöövervakning, miljöforskning och marksanering.

Utgiftsområde 21 Energi

Ett nytt ramanslag B10 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket föreslås anvisas på tilläggsbudget för 2000. Anslaget skall kunna användas för ersättning till Barsebäcks Kraft AB (BKAB) för de särskilda kostnader som uppstår vid singeldrift i Barsebäcksverket till följd av avställningen av den första reaktorn i verket. Vidare skall anslaget användas för att utbetala ersättning till BKAB för merkostnader för avställnings- och servicedrift för den avställda reaktorn. Dessa kostnader specificeras närmare i regeringens proposition om godkännande av avtal om ersättning i samband med stängningen av Barsebäcksverket m.m. (prop. 1999/2000:63).

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

År 2003 beräknas utgiftsområdet tillföras 500 miljoner kronor. Ambitionshöjningen avser i första hand drift-, bärighet- och underhållsåtgärder för statliga vägar och järnvägar. Från och med 2001 föreslås att vägverkets offentligrättsliga avgifter, som i dag redovisas mot inkomsttitel, skall budgeteras netto.

Vidare överväger regeringen en särskild skattelättnad för utgifter för anslutning för datakommunikation som innebär en väsentlig kapacitetshöjning och ett stöd till kommuner för att möjliggöra abonnentanslutning med hög överföringskapacitet i gleset bebyggda områden.

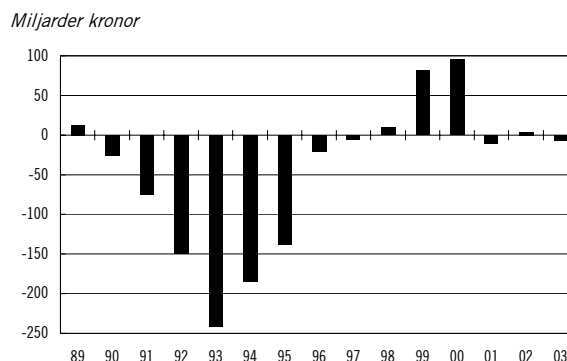
4.4 Statsbudgetens utveckling

Den gynnsamma utvecklingen av de offentliga finanserna sedan mitten av 1990-talet har burits upp av en framgångsrik budgetsanering. Det saneringsprogram som påbörjades 1994 innebär en varaktig årlig förstärkning av de offentliga finanserna med 126 miljarder kronor eller ca 8 procent av BNP. Förstärkningen av de offentliga finanserna har åtföljts av en förstärkning av statsbudgetens saldo.

Statsbudgetens saldo är sedan 1997 det samma som statens lånebehov. Ett budgetöverskott innebär att staten amorterar på statsskulden. År 1998 var statsbudgetens saldo positivt för första gången sedan 1989 och staten kunde amortera knappt 10 miljarder kronor på statsskulden. För år 1999 uppgick budgetöverskottet till 82 miljarder kronor. Det är ca 27 miljarder kronor högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000, vilket till största delen förklaras av högre skatteinkomster.

Som framgår av diagram 4.1 beräknas statsbudgeten uppvisa ett stort överskott 2000 och därefter mindre under- och överskott för åren 2001–2003. Det har i beräkningarna av statsbudgetens saldo förutsatts att den del av de beräknade överskotten i de offentliga finanserna som överstiger de målsatta överskotten överförs till hushållssektorn. Det stora överskottet 2000 förklaras till stor del av försäljningar av statligt aktieinnehav. Totalt beräknas staten amortera drygt 80 miljarder kronor på statsskulden under perioden 2000–2003. Statsskulden skrivs dessutom ned med knappt 100 miljarder kronor till följd av den överföring av statsobligationer som sker från AP-fonden till staten 2001.

Diagram 4.1 Statsbudgetens saldo 1989–2003¹

¹ Statens lånebehov med omvänt tecken för åren 1989–1996

4.4.1 Statsbudgetens inkomster

I tabell 4.9 redovisas det preliminära utfallet av statsbudgetens skatteinkomster och övriga inkomster för 1999 samt den förväntade utvecklingen under perioden 2000–2003. Mellan 1999 och 2003 beräknas statsbudgetens totala inkomster öka med ca 60 miljarder kronor. Av ökningen utgörs 46 miljarder kronor av skatter medan 14 miljarder kronor utgörs av övriga

inkomster och då framför allt försäljningsinkomster. År 2000 förväntas försäljningsinkomsterna tillfälligt öka med 94 miljarder kronor. I relation till BNP beräknas såväl statsbudgetens totala inkomster som statsbudgetens skatteinkomster vara lägre i slutet av perioden än 1999.

Tabell 4.9 Statsbudgetens inkomster 1999–2003

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Skatteinkomster	672,4	646,7	652,8	686,6	717,9
Övriga inkomster	52,1	162,9	67,8	67,5	66,1
Totala inkomster	724,5	809,6	720,6	754,2	784,0
<i>Diff. mot budgetpropositionen för 2000</i>					
Skatteinkomster	20,0	29,6	30,0	30,9	
Övriga inkomster	-2,3	-2,3	-3,0	-3,6	
Totala inkomster	17,6	27,3	27,0	27,3	
<i>Procent av BNP</i>					
Skatteinkomster ¹	34,1	31,1	29,7	30,1	30,3
Totala inkomster	36,7	38,9	32,8	33,1	33,1

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹Denna kvot skall inte förväxlas med skattekvoten för hela offentliga sektorn.

Statsbudgetens inkomster beräknas öka med drygt 85 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. Ökningen förklaras främst av att försäljningsinkomsterna beräknas öka med ca 94 miljarder kronor mellan åren och av att inkomster från aktieutdelningar tillfälligt beräknas bli högre 2000. De lägre skatteinkomsterna 2000 i förhållande till 1999 är framför allt ett resultat av den avgiftsväxling som sker till följd av pensionsreformen och den fr.o.m. 2000 påbörjade kompensationen för den allmänna pensionsavgiften. Ökningen av skatteinkomsterna under perioden 2000–2002 förklaras främst av högre skattebaser till följd av den makroekonomiska utvecklingen och av att frysningen av taxeringsvärdena för fastigheter antas upphöra 2001.

Som framgår av tabell 4.9 beräknas skatteinkomsterna bli avsevärt högre under perioden 2000–2002 jämfört med vad som redovisades i budgetpropositionen för 2000. De högre skatteinkomsterna förklaras främst av en mer gynnsam utveckling av skattebaserna. Det är främst inkomstskatt från fysiska personer, mervärdeskatt och socialavgifter som reviderats upp jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Skatteinkomsterna minskar till följd av förslaget om förstärkt anställningsstöd vid an-

ställning av långtidsarbetslösa och av förslaget om särskild skattelättnad för utgifter för datakommunikation som innebär en väsentlig kapacitetshöjning.

Under övriga inkomster är det framför allt inkomster av statens verksamhet som förändrats sedan beräkningen i budgetpropositionen för 2000. En viktig förklaring till det är Riksbankens förhållandevis låga nettoresultat 1999 och att metoden för att prognostisera Riksbankens inlevererade överskott har förändrats, vilket medför lägre inkomster under perioden 2000–2003 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. För 2000 beräknas inkomster av försäld egendom uppgå till ca 95 miljarder kronor och därefter till 15 miljarder kronor per år. Under perioden 2000–2003 beräknas därmed försäljningar om 140 miljarder kronor genomföras.

En utförlig redovisning av statsbudgetens och den offentliga sektorns inkomster presenteras i kapitel 6.

4.4.2 Statsbudgetens utgifter

Statsbudgetens utgifter är indelade i 27 utgiftsområden. Vidare ingår posterna minskning av anslagsbehållningar, kassamässig korrigerings och Riksgäldskontorets nettoutlåning på statsbudgetens utgiftssida.

Som framgår av tabell 4.10 uppgick det preliminära utfallet för statsbudgetens utgifter till 643 miljarder kronor eller 32,6 procent av BNP 1999. För 2003 beräknas statsbudgetens utgifter uppgå till 732 miljarder kronor. Utgifterna beräknas därmed öka med knappt 90 miljarder kronor under perioden 1999–2003.

Tabell 4.10 Statsbudgetens utgifter 1999-2003

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Utgifter exkl. statskuldräntor ¹	615,4	624,2	645,0	659,4	668,5
Statsskuldräntor ²	89,9	93,4	69,3	65,7	58,6
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ³	-62,7	-3,5	-10,6	-10,6	5,2
Totala utgifter	642,6	714,1	703,6	714,5	732,3
<i>Procent av BNP</i>					
Utgifter exkl. statskuldräntor	31,2	30,0	29,4	28,9	28,2
Totala utgifter	32,6	34,3	32,1	31,3	30,9

¹ Inklusivt minskning av anslagsbehållningar.² Avser utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.³ Inklusivt kassamässig korrigerigering och finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret.

En stor del av ökningen av statsbudgetens utgifter mellan 1999 och 2003 förklaras av att Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. tillfälligt är lägre 1999 på grund av den överföring från AP-fonden till statsbudgeten på 45 miljarder kronor och den inbetalning av premiepensionsmedel på 26 miljarder kronor som gjordes 1999.

Utgifterna på statsbudgetens 27 utgiftsområden, inklusive minskning av anslagsbehållningar och statsskuldräntor, ökar med endast 22 miljarder kronor mellan 1999 och 2003. Exklusive statsskuldräntor ökar utgifterna på statsbudgetens utgiftsområden med 53 miljarder kronor. De förändringar som föranleder tekniska justeringar av utgiftstaket under perioden förklarar ca 7 miljarder kronor av denna ökning.

Takbegränsade utgifter

De utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten, de s.k. takbegränsade utgifterna, beräknas öka med 75 miljarder kronor mellan åren 1999 och 2003 eller med 2,4 procent per år. I relation till BNP minskar de takbegränsade utgifterna 1999 och 2003 med 3,2 procentenheter. Exkluderas ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgår ökningen till 53 miljarder kronor, vilket motsvarar en årlig ökning på 2,1 procent under perioden 1999-2003. Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten förväntas öka med 22 miljarder kronor eller med 16,4 procent under denna period.

För att möjliggöra en mer rättvisande jämförelse över tiden bör hänsyn tas till de tekniska justeringar av utgiftstaket för staten som görs under perioden. Som andel av BNP minskar då

de takbegränsade utgifterna med 3,6 procentenheter under perioden 1999-2003.

Tabell 4.11 Takbegränsade utgifter 1999-2003

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Takbegränsade utgifter	751,5	764,1	789,7	810,8	826,9
Procent av BNP	38,1	36,7	36,0	35,5	34,9
Procent av BNP efter tekniska justeringar ¹	38,5	36,8	36,0	35,5	34,9

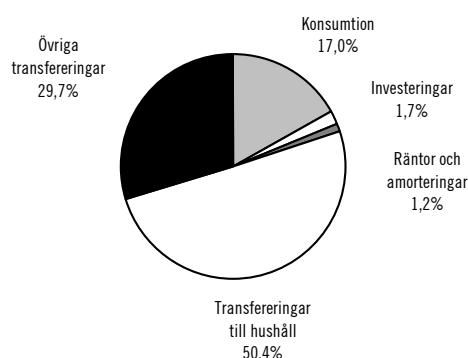
¹ För att möjliggöra en rättvisande jämförelse över tiden bör de takbegränsade utgifterna justeras åren 1999-2001 för de tekniska justeringar som tidigare har gjorts av utgiftstaken samt de som föreslås i denna proposition för åren 2001-2002. De korrigerade takbegränsade utgifterna uppgår till 758,5, 767,1 och 790,7 miljarder kronor för respektive år 1999-2001.

Av den totala ökningen av de takbegränsade utgifterna under perioden 1999-2003 på 75 miljarder kronor förklaras 11 miljarder kronor av pris- och löneomräkningen av förvaltningsanslagen. Den makroekonomiska utvecklingen leder till drygt 20 miljarder kronor högre utgifter. Till följd av högre prisbasbelopp och högre löner ökar utgifterna för olika transfereringar till hushållen. Detta kompenseras endast delvis av lägre utgifter för arbetslöshetsförsäkringen. Kostnaden för volymökningar inom utgiftsområdena 9-12 uppgår till ca 15 miljarder kronor under perioden. Kostnaderna inom ålderspensionssystemet utanför statsbudgeten ökar med ca 15 miljarder kronor under perioden utöver vad som kan hänföras till högre prisbasbelopp, främst till följd av högre genomsnittlig ATP-poäng. Den resterande förändringen av de takbegränsade utgifterna under perioden beror främst på reformer och tekniska förändringar, men också på utfasningen av det äldre räntebidragssystemet.

Den realekonomiska fördelningen av de takbegränsade utgifterna beräknas i stort sett vara oförändrad under perioden 1999-2003. I diagram 4.2 redovisas den realekonomiska fördelningen för 1999. Detta år var ca 80 procent av utgifterna under utgiftstaket transfereringsutgifter, varav den största delen är transfereringar till hushållssektorn. Övriga transfereringar består till större delen av transfereringar till kommunsektorn men också av transfereringar till företag, internationellt bistånd och avgiften till EU. Statlig konsumtion uppgick 1999 till 128 miljarder kronor, vilket motsvarar 17 procent av de takbegränsade utgifterna. Konsumtionen avser till övervägande del de statliga myndigheternas utgifter för den löpande verksamheten och består till stor del av löner och hyror. Som statlig konsumtion inräk-

nas också försvarets utgifter för sådana investeringar som saknar alternativ civil användning, vilka uppgår till 14 miljarder kronor eller 1,8 procent av de takbegränsade utgifterna. Investeringarna uppgick 1999 till 13 miljarder kronor eller till 1,7 procent av utgifterna under utgiftstaket. Investeringar som belastar statsbudgeten återfinns till största delen inom infrastrukturområdet och avser transitvägar och järnvägar. Slutligen svarade räntor och amorteringar för 1,2 procent av de takbegränsade utgifterna. En stor del av ränteutgifterna avser räntesubventioner för de lån som Centrala studiestödsnämnden tar upp i Riksgäldskontoret. Resterande ränteutgifter samt amorteringar avser myndigheternas räntor och amorteringar för investeringslån tagna i Riksgäldskontoret. Räntor på statsskulden ingår inte i de takbegränsade utgifterna.

Diagram 4.2 Realekonomiskt fördelade takbegränsade utgifter 1999

De takbegränsade utgifterna ökar reallt med knappt 7 miljarder kronor under perioden 1999–2003, vilket motsvarar en årlig ökningstakt om 0,2 procent. I tabell 4.12 redovisas de utgiftsområden som uppvisar större ökning eller minskningar i fasta priser under denna period.

Tabell 4.12 Förändring i fasta priser för takbegränsade utgifter 1999–2003

Miljarder kronor

	1999–2003	Procent per år
Takbegränsade utgifter¹	6,6	0,2
<i>Större ökning</i>		
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	11,2	2,0
Uo 7 Internationellt bistånd	4,5	8,0
Uo 9 Hälsa, sjukvård och social omsorg	3,1	3,0
Uo 10 Ek. trygghet sjukdom/handikapp	8,6	2,3
Uo12 Ek. trygghet familjer och barn	5,7	3,3
Uo 15 Studiestöd	3,1	3,8
Uo 16 Utbildning och univ.forskning	7,5	5,9
<i>Större minskning</i>		
Uo 13 Ek. trygghet vid arbetslöshet	-9,9	-7,9
Uo 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	-5,8	-3,1
Uo 18 Samhällsplan, bostadsförsörjn. m.m	-7,2	-12,6

¹ Fastprisberäkning av de totala takbegränsade utgifter är gjord med BNP-deflator. För att möjliggöra en rättvisande jämförelse över tiden har utgifterna 1999 korrigerats för de tekniska justeringar som har gjorts av utgiftstaket. För fastprisberäkning av respektive utgiftsområde har implicitprisindex för statlig konsumtion och investeringar använts samt KPI för övriga delar. Belopp i miljarder kronor är beräknade i 1999 års prisnivå.

I tabell 4.13 redovisas de beräknade utgifterna i löpande priser per utgiftsområde för åren 1999–2003.

De största utgiftsökningarna under perioden återfinns under följande utgiftsområden:

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Under perioden 1999–2003 ökar utgiftsområdet med 5,8 miljarder kronor eller med 46,4 procent. I fasta priser motsvarar det en årlig ökningstakt om 8 procent.

Ökningen mellan åren 1999 och 2003 förklaras av bruttonationalinkomstens (BNI) tillväxt och av att biståndsmålet successivt höjs under perioden. BNI i löpande priser beräknas öka med i genomsnitt 4,9 procent per år under perioden 1999–2003. Biståndsmålet för 1999 uppgår till 0,705 procent av BNI. Regeringen föreslår i denna proposition att biståndsmålet 2003 höjs till 0,81 procent av BNI. Biståndsmålet ökar därmed med 0,105 procentenheter mellan åren 1999 och 2003.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna ökar med 5,2 miljarder kronor under perioden 1999–2003, vilket i fasta priser motsvarar en ökningstakt om 3 procent per år.

Anslaget *Kostnader för statlig assistansersättning* beräknas öka kraftigt under perioden 1999–2003.

För 1999 uppgick utgifterna för assistansersättningen till 4,5 miljarder kronor. Under perioden 1999–2003 förväntas utgifterna öka med i genomsnitt 17 procent per år för att 2003 uppgå till 8,5 miljarder kronor. Ökningen beror främst på att antalet personer med assistansersättning och antalet assistanstimmar per person och vecka ökar kraftigt under beräkningsperioden.

Vidare beräknas anslaget *Sjukvårdsförmåner* öka med 0,8 miljarder kronor under perioden 1999–2003. Ökningen beror huvudsakligen på regeringens förslag att tillföra tandvården 200 miljoner kronor år 2002 och 500 miljoner kronor år 2003.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Anslagen inom utgiftsområdet beräknas öka med 16,1 miljarder kronor under perioden 1999–2003 eller med i genomsnitt 4,3 procent per år. I fasta priser motsvarar det en ökning på 2,3 procent per år. För 2003 beräknas utgifterna till totalt 104,7 miljarder kronor, vilket innebär att utgiftsområdet är det största på statsbudgeten detta år.

Utgifterna för sjukförsäkringen ökade kraftigt under 1998. Utvecklingen under 1999 har inneburit en fortsatt ökning av sjukfrånvaron, om än i något avtagande takt. Antalet ersatta nettosjukdagar (hela dagar) ökade med drygt 24 procent under 1999. Beräkningen för åren 2000–2003 bygger bl.a. på att antalet ersatta sjukdagar under år 2000 kommer att öka med drygt 20 procent jämfört med 1999 och att antalet sjukdagar åren därefter ökar i proportion till arbetskraften. Prognosen är dock osäker. Anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* beräknas öka med 12,8 miljarder kronor 1999–2003 eller med i genomsnitt 9,9 procent per år. Vidare beräknas anslaget *Förtidspensioner* öka med 3,4 miljarder kronor under perioden 1999–2003. Orsaken är bl.a. prisbasbeloppets ökning.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna beräknas öka med 9,2 miljarder kronor under perioden 1999–2003. I fasta priser motsvarar det en genomsnittlig årlig ökning på 3,3 procent.

Huvuddelen av ökningen återfinns på anslagen *Allmänna barnbidrag* och *Föräldraförsäkring*. Utgifterna för barnbidrag ökar 2000 och 2001 till följd av att bidraget höjs med 100 kronor per barn och månad respektive år. Under perioden

1999–2003 ökar utgifterna för barnbidrag med totalt 3,9 miljarder kronor. Utgifterna för föräldraförsäkringen ökar 1999–2003 med 4,8 miljarder kronor. Ökningen förklaras bl.a. av ökad medelersättning och av förslaget om en extra s.k. pappa- och mammamånad i föräldraförsäkringen fr.o.m. 2002.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgifterna inom utgiftsområdet ökar med 4,9 miljarder kronor under perioden 1999–2003, vilket i fasta priser motsvarar en ökning om 3,8 procent per år.

Förändringen under beräkningsperioden beror till största delen på utvecklingen för anslagen *Studiemedel m.m.* och *Vuxenstudiestöd m.m.* Utgifterna för studiemedel beräknas öka med 10,6 miljarder kronor under perioden 1999–2003. De ökade utgifterna är främst en konsekvens av det nya studiestödssystem som infördes den 1 juli 2001 och som beräknas öka utgifterna på anslaget med 7,8 miljarder kronor år 2003. De ökade utgifterna kan i övrigt främst hänföras till högre utgifter för räntor och avskrivningar om ca 2,7 miljarder kronor. Utgifterna för vuxenstudiestödet beräknas minska med 5,8 miljarder kronor mellan åren 1999 och 2003. Minskningen beror på en lägre efterfrågan på vuxenstudiestöd, delvis till följd av att det sker en nedtrappning av platsbidraget till kommunerna för kommunal vuxenutbildning (kunskapslyftet) på utgiftsområde 16, vilket medför lägre utgifter för vuxenstudiestödet.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Inom utgiftsområdet ökar utgifterna med 11,6 miljarder kronor åren 1999–2003, vilket motsvarar en genomsnittlig ökning på 5,9 procent per år i fasta priser.

Införandet av en maxtaxa i barnomsorgen väntas leda till utgifter om totalt ca 5,6 miljarder kronor vid en fullt utbyggd reform, vilket inkluderar införande av allmän förskola för fyra- och femåringar 2003. Under perioden planeras en betydande utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor samt en förstärkning av anslagen till forskning. Totalt har drygt 5 miljarder kronor tillförts utgiftsområdet för nya högskoleplatser och forskning. Antalet platser i kunskapslyftet minskar under perioden vilket förväntas leda till att utgifterna för kunskapslyftet minskar med 2,2 miljarder kronor under perioden 1999–2003. Resterande ökning av utgif-

terna på utgiftsområdet förklaras främst av pris- och löneomräkning av förvaltningsanslagen samt kostnader för statliga avtalsförsäkringar.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Mellan åren 1999 och 2003 beräknas utgifterna öka med drygt 22 miljarder kronor eller med i genomsnitt 3,9 procent per år. I fasta priser motsvarar detta en årlig ökning med i genomsnitt 2 procent.

Antalet pensionärer ökar i relativt begränsad utsträckning. Orsaken till den kraftiga utgiftsutvecklingen beror till stor del på högre prisbasbelopp och högre genomsnittlig ATP-nivå. Prisbasbeloppet förväntas öka med 1 900 kronor mellan 1999 och 2003, vilket förklarar omkring hälften av utgiftsökningen under perioden 1999–2003. Resterande del förklaras huvudsakligen av att äldre pensionärer med låg ATP successivt ersätts av nytillkommande pensionärer med avsevärt högre ATP. Dessa nytillkommande pensionärer har i genomsnitt fler ATP-år och även högre medelöpnings.

De största utgiftsminskningarna under perioden 1999–2003 finns under följande tre utgiftsområden:

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Mellan åren 1999 och 2003 beräknas utgifterna minska med 8 miljarder kronor. I fasta priser uppgår minskningen till i genomsnitt 7,9 procent per år.

År 1999 var den öppna arbetslösheten 5,6 procent av arbetskraften, vilket motsvarar omkring 241 000 personer. Den öppna arbetslösheten beräknas minska successivt under perioden för att 2003 uppgå till i genomsnitt 4 procent av arbetskraften. Det motsvarar en minskning med omkring 66 000 personer jämfört med 1999. Till följd av lägre antaganden om den öppna arbetslösheten beräknas utgifterna för anslaget *Bidrag till arbetslöshetsersättning* minska med 7,5 miljarder kronor under perioden 1999–2003.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

De totala utgifterna för utgiftsområdet minskar med 2,3 miljarder kronor under perioden 1999–2003. I fasta priser motsvaras detta en minskning med i genomsnitt 3,1 procent per år.

Större delen av minskningen härrör från anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*. De relativt sett höga utgifterna 1999 förklaras främst av höga styckkostnader inom olika arbetsmarknadspolitiska program. År 1999 uppgick antalet personer i arbetsmarknadspolitiska program till 135 000 eller till 3,1 procent av arbetskraften. Åren 2000–2003 beräknas antalet deltagare i de arbetsmarknadspolitiska programmen ligga kvar på denna nivå.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Under perioden 1999–2003 minskar utgifterna med 6,3 miljarder kronor. I fasta priser motsvarar detta en minskning med i genomsnitt 12,6 procent per år.

Anslaget *Räntebidrag m.m.* beräknas minska med ca 5 miljarder kronor mellan 1999–2003. Den kraftiga minskningen beror främst på att det äldre räntebidragssystemet snabbt avvecklas och på att bostadsbyggandet ligger kvar på en låg nivå. Ytterligare en anledning till de allt lägre utgifterna för räntebidragen är att det subventions-system som infördes 1993 är konstruerat på ett sådant sätt att det statliga bidraget minskar för varje ny årgång som påbörjas. Resterande del av minskningen under perioden 1999–2003 förklaras till största delen av lägre utgifter för anslagen *Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet* och *Bostadsbidrag*. De minskade utgifterna för statliga garantier för investeringar i bostäder förklaras av färre aktualiserade skador inom resultatområdet äldre garantier. Det minskade skadefallet beror främst på en lägre räntenivå jämfört med tidigare år och på att garantiärenden enligt det äldre systemet avslutas.

Tabell 4.13 Utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten 1999–2003

Miljarder kronor

	1999	2000 Prognos	2001 Beräknat ¹	2002 Beräknat ¹	2003 Beräknat ¹
UO 1 Rikets styrelse	4,5	5,1	5,3	5,1	5,0
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,5	1,7	1,6	1,6	1,6
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	6,0	6,3	6,2	6,3	6,4
UO 4 Rättsväsendet	22,3	23,5	24,0	25,1	25,7
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,9	3,1	2,9	2,9	2,9
UO 6 Totalförsvaret	44,3	45,9	46,5	45,5	44,5
UO 7 Internationellt bistånd	12,4	15,2	15,0	15,6	18,2
UO 8 Invandrare och flyktingar	4,4	4,7	4,9	4,6	4,9
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,5	27,5	27,0	28,3	29,7
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	88,5	97,2	100,1	102,6	104,6
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34,4	33,4	34,2	33,7	33,4
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	41,2	44,6	48,2	49,6	50,4
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	35,4	30,8	27,4	27,4	27,4
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	48,8	44,7	45,6	45,9	46,5
UO 15 Studiestöd	19,7	18,7	21,9	24,6	24,5
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	29,1	32,2	34,7	39,7	40,7
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,6	7,6	7,7	7,9	8,1
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	17,2	13,9	12,0	11,3	10,9
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3,7	3,7	4,1	3,2	3,3
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,6	1,7	2,0	2,2	2,4
UO 21 Energi	1,1	1,8	2,3	2,1	1,3
UO 22 Kommunikationer	25,6	25,9	24,7	25,1	26,1
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	11,9	10,3	13,7	13,8	13,9
UO 24 Näringsliv	3,2	3,3	3,2	3,0	2,9
UO 25 Allmänna bidrag till kommuner	102,5	98,2	101,8	101,8	104,2
UO 26 Statsskuldräntor m.m.	89,9	93,4	69,3	65,7	58,6
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,9	23,2	24,1	24,8	24,7
Minskning av anslagsbehållningar			4,0	5,5	4,0
Summa utgiftsområden	705,2	717,6	714,2	725,1	727,1
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	615,4	624,2	645,0	659,4	668,5
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	136,1	139,9	144,7	151,3	158,4
Takbegränsade utgifter	751,5	764,1	789,7	810,8	826,9
Budgeteringsmarginal	1,5	0,9	2,3	6,2	20,1
Utgiftstak för staten	753,0	765,0	792,0	817,0	847,0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Enligt förslaget till preliminära utgiftsområdesramar (se tabell 7.1). Beräknad förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit redovisas sammanlagt för samtliga utgiftsområden under posten Minskning av anslagsbehållningar.

Statsskuldräntor

Räntor på statsskulden ingår under utgiftsområde 26 *Statsskuldräntor m.m.* Utgifterna för statsskuldräntorna påverkas av flera faktorer. Viktigast är storleken på statsskulden samt ränte- och valutakursutvecklingen. Statsskuldräntorna

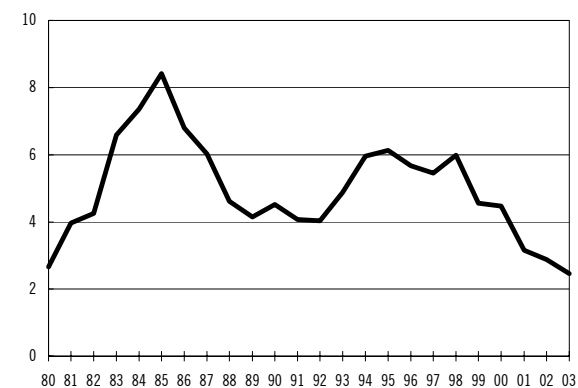
påverkas även av tekniska faktorer till följd av Riksgäldskontorets upplånings- och skuldförvaltningsteknik.

År 1999 uppgick statsskuldräntorna till 90 miljarder kronor eller 4,5 procent av BNP. Under perioden 1999–2003 beräknas

statsskuld räntorna minska med 32 miljarder kronor för att 2003 uppgå till 58 miljarder kronor eller 2,5 procent av BNP. De kraftigt minskade ränteutgifterna förklaras främst av den amortering på statsskulden som sker till följd av överföringar från AP-fonden till staten i samband med ålderspensionsreformen samt försäljningar av statligt aktieinnehav. En ytterligare förklaring till de kraftigt minskade ränteutgifterna är att lån med höga kupongräntor successivt förfaller och refinansieras med lägre kupongräntor. I diagram 4.3 redovisas statsskuld räntorna som andel av BNP för åren 1980–2003.

Diagram 4.3 Statsskuld räntor som andel av BNP 1980–2003

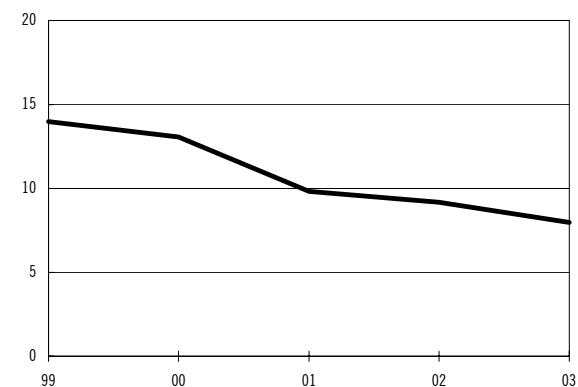
Procent av BNP

Statsskuld räntornas andel av statsbudgetens totala utgifter uppgick 1999 till 14,0 procent. Som framgår av diagram 4.4 beräknas statsskuld räntornas andel av de totala utgifterna minska med 6,0 procentenheter under perioden 1999–2003 för att 2003 uppgå till 8,0 procent av statsbudgetens utgifter.

Diagram 4.4 Statsskuld räntor som andel av statsbudgetens utgifter 1999–2003

Procent av statsbudgetens utgifter

I statsbudgeten redovisas statsskuld räntor kassamässigt. De kassamässiga statsskuld räntorna redovisas i tabell 4.14.

Tabell 4.14 Kassamässiga statsskuld räntor

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Räntor på lån i svenska kronor	68,5	63	47	45	43
Räntor på lån i utländsk valuta	22,0	21	20	19	18
Räntor på in- och utlåning	-2,4	-3	-4	-4	-5
Över-/underkurser vid emission	-2,4	2	0	-2	-3
Summa räntor	85,7	82	62	57	53
Valutaförluster/-vinster	-6,3	0	6	5	4
Kursförluster/-vinster	10,2	11	1	3	1
Övrigt	0,2	0	0	0	0
Summa ränteutgifter	89,8	93	69	66	58

Anm. Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

I tabell 4.15 redovisas de kostnadsmässiga statsskuld räntorna.

Kostnadsmässig redovisning innebär att ränteutgifterna periodiseras över lånens löptid. De kostnadsmässiga statsskuld räntorna är mindre beroende av upplåningstekniken och kan lättare förklaras av den underliggande lånebehovs- och ränteutvecklingen. De kostnadsmässiga statsskuld räntorna påverkar beräkningen av statens finansiella sparande. Enligt den periodiserade redovisningen kommer räntekostnaderna att minska från 85 miljarder kronor år 1999 till 58 miljarder kronor år 2003. I förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 2000 minskar de kostnadsmässiga statsskuld räntorna med 3 respektive 5 miljarder kronor åren 2000 och 2001. För 2002 beräknas de kostnadsmässiga statsskuld räntorna uppgå till ungefär samma nivå som angavs i budgetpropositionen för 2000. De lägre kostnadsmässiga statsskuld räntorna 2000 och 2001 förklaras huvudsakligen av en redovisningsmässig förändring till följd av att kupongutbetalningar periodiserats (se justering för övriga räntor i tabell 4.15). Redovisningsförändringen görs för att nå en bättre överensstämmelse med nationalräkenskaperna.

Tabell 4.15 Kostnadsmässiga statsskulsräntor*Miljarder kronor*

	1999	2000	2001	2002	2003
Summa räntor enligt tabell 4.13	85,7	82	62	57	53
Justering för kursdifferenser vid emission	2,1	-3	-1	3	2
Justering för noll-kuponräntor	2,7	1	3	4	5
Justering för övriga räntor	-5,9	-7	-2	-2	-3
Summa kostnadsjusteringar	-1,2	-10	1	6	4
Summa räntekostnader	84,6	73	64	63	58

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

4.4.3 Statsbudgetens saldo, statens finansiella sparande och statsskulden

Statsbudgetens saldo

För att statsbudgetens saldo skall överensstämma med statens lånebehov redovisas Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning och en kassamässig korrigerig på statsbudgeten. Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigerig ingår på budgetens utgiftssida vid sidan av de utgifter som är grupperade på 27 utgiftsområden. Riksgäldskontorets nettoutlåning och den kassamässiga korrigerig redovisas i tabell 4.16. Den finansiella överförig från AP-fonden till staten som föranleds av det reformerade pensionssystemet särredovisas också i tabellen.

Statsbudgetens saldo uppgick till 82 miljarder kronor 1999. I år beräknas statsbudgetens saldo uppgå till 96 miljarder kronor. Under perioden 2001–2003 beräknas statsbudgetens saldo uppgå till 17, 40 respektive 52 miljarder kronor vid oförändrade regler och politik. Till följd av att överskotten i de offentliga finanserna beräknas överstiga den målsatta nivån på 2 procent av BNP under perioden 2001–2003 uppkommer ett utrymme som i kalkylerna överförts till hushållssektorn så att målet för den offentliga sektorns finansiella sparande uppnås exakt. Om hela detta utrymme tas i anspråk beräknas statsbudgetens saldo uppgå till -10, 4 respektive -7 miljarder kronor åren 2001–2003.

Riksgäldskontorets nettoutlåning

Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning utgörs av förändring av dess utlåning och inlåning till myndigheter, affärsverk, statliga bolag och vissa fonder. De största delposterna utgörs av förändringar av myndigheternas räntekontobehållningar, in- och utbetalningar av premiepensionsmedel, Centrala studiestödsnämndens (CSN) upplåning för finansiering av studielån samt insättningsgarantiavgifter.

Sedan 1995 har medel för premiepension avsatts i RGK. För åren 1999–2003 beräknas de årliga inbetalningarna till drygt 20 miljarder kronor. Inbetalningarna inklusive ränta kommer att överföras till Premiepensionsmyndigheten (PPM) med två års eftersläpning. Utbetalningen år 2000 till PPM, som avser premiepensionsmedel för åren 1995–1998, medför att RGK:s nettoutlåning ökar med drygt 50 miljarder kronor mellan 1999 och 2000.

Riksgäldskontorets utlåning till CSN beräknas uppgå till omkring 11 miljarder kronor per år under perioden 1999–2003. Underskottet i det kommunala moms-systemet uppgick vid årsskiftet 1999/2000 till drygt 2 miljarder kronor. För 2000 beräknas ett ytterligare underskott på 1,6 miljarder kronor. Sammantaget beräknas underskottet uppgå till ca 4 miljarder kronor under innevarande år. Regeringen föreslår att staten tar över detta underskott som annars skulle fått återbetalas av kommunsektorn via en högre momsavgift.

Kassamässig korrigerig

Kassamässig korrigerig utgör skillnaden mellan å ena sidan saldot av statsbudgetens anslag och inkomsttitlar och å andra sidan nettot av in- och utbetalningar över statsverkets checkräkning (SCR) i Riksbanken. Skillnaden uppstår eftersom redovisningen över SCR är kassamässig medan statsbudgeten till viss del redovisas utgiftsmässigt. Prognoser görs inte för denna post.

Tabell 4.16 Statsbudgetens saldo och statsskulden

Miljarder kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Inkomster	648,9	706,3	724,5	809,6	720,6	754,2	784,0
Utgifter exkl. statsskulsräntor ¹	569,2	585,7	615,4	624,2	645,0	659,4	668,5
Statsskulsräntor m.m. ²	98,4	113,4	89,9	93,4	69,3	65,7	58,6
Saldo exkl. Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. och beräkningsteknisk överföring	-18,6	7,2	19,3	92,0	6,3	29,0	57,0
Riksgäldskontorets nettoutlåning	-10,4	-2,8	-17,9	41,5	9,1	8,5	8,8
varav Kommunomssystemet	-0,4	1,5	1,2	1,6			
In-/utlåning från myndigheter (räntekonto) ³	10,5	2,6	-3,5				
Inbetalning av premiepensionsmedel inkl. ränta	-12,1	-13,7	-26,1	-22,8	-22,1	-23,1	-23,9
Utbetalning av premiepensionsmedel				53,4	21,0	21,5	22,3
Lönegarantifonden, inkl. ränta	-0,7	-0,9	-0,4				
CSN, studielån	9,9	10,1	11,0	11,0	11,0	10,6	10,6
Insättningsgaranti	-2,1	-2,1	-2,3	-2,3	-0,7	-0,7	-0,8
Övrigt, netto	-15,6	-0,3	2,1	0,6	-0,1	0,2	0,6
Kassamässig korrigerig	-2,0	0,4	-44,8⁴				
Överföring från AP-fonden				-45,0	-19,7	-19,1	-3,6
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring till hushållen	-6,2	9,7	82	95,5	16,9	39,6	51,8
Beräkningsteknisk överföring till hushållen					27,3	35,9	58,9
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring till hushållen	-6,2	9,7	82,0	95,5	-10,4	3,7	-7,1
Skulddispositioner m.m.	14,7	26,4	7,3	-22,4	-113,3 ⁵	-7,0	-4,0
Statsskulsförändring	20,9	16,8	-74,7	-117,9	-102,9	-10,7	3,1
Statsskuld vid årets slut efter beräkningsteknisk överföring till hushållen	1 432,1	1 448,9	1 374,2	1 256,3	1 153,3	1 142,6	1 145,7
<i>Procent av BNP</i>	<i>79,4</i>	<i>76,7</i>	<i>69,7</i>	<i>60,3</i>	<i>52,5</i>	<i>50,1</i>	<i>48,3</i>

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹Inklusive minskning av anslagsbehållningar.²Avser hela utgiftsområde 26 Statsskulsräntor m.m.³Normalt görs inga prognoser på in-/utlåning från myndigheter (räntekonto) utan här redovisas endast utfallet.⁴Varav 45 mdkr överföring från AP-fonden.⁵Varav nedskrivning av statsskulden p.g.a. statsobligationsöverföring från AP-fonden 98 mdkr.

Överföring från AP-fonden till statsbudgeten

Som ett led i den finansiella infasningen av det nya ålderspensionssystemet kommer medel att överföras från AP-fonden till RGK. Syftet med överföringarna är att reducera den ökning av statens lånebehov som det nya ålderspensionssystemet annars leder till. För åren 1999 och 2000 har riksdagen beslutat att 45 miljarder kronor skall överföras för vart och ett av åren. För 2001 har riksdagen fastställt överföringsbeloppet till 155 miljarder kronor. Den sammanlagda överföringen åren 1999 till 2001 uppgår därmed till 245 miljarder kronor. Det slutliga överföringsbeloppet fastställs enligt pensionsöverenskommelsen vid en kontrollstation 2004.

Överföringen på 155 miljarder kronor år 2001 antas vara portföljneutral för AP-fonden. Detta innebär, med nuvarande portföljsammansättning, att statsobligationer till marknadsvärdet 105 miljarder kronor och bostadsobligationer till marknadsvärdet 50 miljarder kronor överförs detta år. Till skillnad från beräkningen i budgetpropositionen för 2000 får överföringen av statsobligationer inte någon effekt på statsbudgetens saldo. Statsskulden skrivs i stället direkt ned med statsobligationernas nominella värde motsvarande 98 miljarder kronor. Av bostadsobligationsöverföringen, 50 miljarder kronor, antas 20 miljarder förfalla 2001, 19 miljarder kronor år 2002 och 4 miljarder kronor år 2003 vilket förbättrar statsbudgetens saldo med mot-

svarande belopp dessa år. Efter 2003 beräknas bostadsobligationer till ett värde av ca 10 miljarder kronor återstå vilket kommer att förbättra statsbudgetens saldo kommande år.

Statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter

I tabell 4.17 redovisas statsbudgetens saldo justerat för större engångseffekter. Vid beräkningen av det justerade budgetsaldot förutsätts det att den del av överskottet i de offentliga finanserna som överstiger det målsatta överskottet (2 procent av BNP) överförs till hushållen.

Av tabellen framgår att det justerade budgetsaldot uppgick till 10 miljarder kronor år 1999. En justering av budgetsaldot har då gjorts för engångseffekter i form av inbetalningar av premiepensionsmedel, försäljning av statligt aktieinnehav och för överföringar från AP-fonden till staten på 45 miljarder kronor. Under perioden 2000–2003 visar det justerade budgetsaldot underskott under samtliga år. Det justerade budgetsaldots kraftiga försämring mellan 1999 och 2000 beror främst på avgiftsväxlingen till följd av det reformerade pensionssystemet.

Tabell 4.17 Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring till hushållen	82	96	17	40	52
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring till hushållen	82	96	-10	4	-7
Större engångseffekter	72	122	35	34	19
varav försäljning av statligt aktieinnehav ¹	1	108	15	15	15
Överföring från AP-fonden ²	45	45	20	19	4
Premiepensionsmedel, nettoinbetalningar	26	-31 ³			
Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring till hushållen och justerat för större engångseffekter	10	-27	-45	-30	-26

¹ Beloppet inkluderar aktieutdelning och inbetalning av reavinstskatt från Förvaltningsaktiefonderna Statstums försäljning av aktieinnehav i Pharmacia&Upjohn.

² Överföringen år 2001 uppgår till marknadsvärdet 155 mdkr, varav statsobligationer 105 mdkr och bostadsobligationer 50 mdkr. Statsskulden skrivs ner 2001 med statsobligationernas nominella värde 98 mdkr medan statsbudgetens saldo förbättras med 19,7, 19,1 och 3,6 mdkr åren 2001-2003 till följd av överföringen av bostadsobligationer. Efter år 2003 återstår bostadsobligationer till ett värde av 9,9 mdkr.

³ Varav inbetalning 22,8 mdkr och utbetalning 53,4 mdkr. Utbetalningen avser premiepensionsmedel för åren 1995-1998.

Engångseffekterna under perioden 2000–2003 uppgår sammantaget till över 200 miljarder kronor. År 2001 uppstår dessutom en engångseffekt på statsskulden då statsobligationer till ett nominellt värde av 98 miljarder kronor skrivs av i samband med den finansiella överföringen från AP-fonden. Engångseffekter förklarar därmed hela minskningen av statsskulden mellan 1999 och 2003 på 230 miljarder kronor.

Medan engångseffekterna förbättrar statsbudgetens saldo och möjliggör att statsskulden amorteras, påverkar inte engångseffekterna överskotten i de offentliga finanserna och därmed inte heller möjligheterna att uppnå målsatta överskott. Utgiftstaket påverkas inte heller av dessa engångseffekter.

Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Statsbudgetens saldo omfattar alla transaktioner som påverkar statens lånebehov, dvs. även Riksgäldskontorets nettoutlåning och överföringar till eller från AP-fonden. Statens finansiella sparande visar däremot endast den förändring av statens finansiella nettoförmögenhet som beror på reala transaktioner. Detta innebär att förändringar av statsbudgetens saldo inte alltid leder till en motsvarande förändring av statens finansiella sparande. Ett exempel på en transaktion som påverkar statsbudgetens saldo men inte statens finansiella sparande är försäljning av statligt aktieinnehav. Försäljning av statligt aktieinnehav förbättrar statsbudgetens saldo medan statens finansiella sparande förblir oförändrat eftersom statens förmögenhet inte förändras genom att en tillgång (aktier) byts mot en annan tillgång (pengar).

I tabell 4.18 redovisas de viktigaste skillnaderna mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande. Den stora skillnaden 2001 beror på att överföringen från AP-fonden ökar statens finansiella sparande med 155 miljarder kronor medan statsbudgetens saldo endast ökar med 20 miljarder kronor. En mer permanent skillnad mellan statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande utgörs av den årliga utlåning som Riksgäldskontoret förmedlar till studerande via CSN. Denna utlåning belastar statsbudgetens saldo med 8–9 miljarder kronor varje år medan statens finansiella sparande inte påverkas. Ytterligare en post som påverkar statsbudgetens saldo, men inte statens finansiella sparande, är kurs- och valutaförluster på statsskulden.

Tabell 4.18 Statsbudgetens saldo och statens finansiella sparande

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Statsbudgetens saldo före beräkningsteknisk överföring	82,0	95,5	16,9	39,6	51,8
Effekt av överföring från AP-fonden		0	135,3	-19,1	-3,6
CSN studielån ¹	7,9	8,4	8,5	8,1	8,2
Försäljning av aktiebolag m.m.		-108	-15	-15	-15
Kurs-/valuta förluster på statskulden	4,1	11,2	6,8	8,1	5,4
Periodiserings-effekter m.m.	-17,5	-8,6	5,9	-0,8	-4,1
Finansiellt sparande i staten före beräkningsteknisk överföring	76,5	-1,5	158,4	20,9	42,7
Beräkningsteknisk överföring till hushållen			27,3	35,9	58,9
Finansiellt sparande i staten efter beräkningsteknisk överföring	76,5	-1,5	131,1	-15,0	-16,2

¹Nettot inkluderar förutom "CSN studielån" under Riksgäldskontorets nettoutlåning (tabell 4.16) även inbetalningar på inkomsttypen 4000 Återbetalning av lån.

Av tabell 4.18 framgår att statens finansiella sparande på sikt visar ett underskott. Överskottet i de offentliga finanserna kommer i stället att genereras i kommunsektorn och i ålderspensions-systemet vid sidan om statsbudgeten (se tabellerna 4.19 och 4.20). Detta är en följd av att ålderspensionsreformen innebär en omfördelning av det offentliga sparandet från staten till ålderspensionssystemet.

Statsskulden

Statsskulden uppkommer genom statens upplåning för att täcka underskott i den löpande verksamheten eller för att finansiera investeringar och kreditgivning. Statsskuldens utveckling bestäms framför allt av statsbudgetens saldo. Skulden påverkas emellertid också av valutakursförändringar eftersom nära 30 procent av skulden är upplånad i utländsk valuta. Denna del av skulden värderas till aktuella valutakurser.

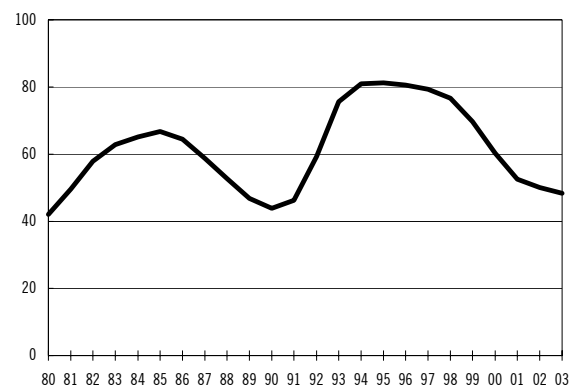
Statsskulden uppgick vid utgången av 1999 till 1 374 miljarder kronor vilket är 75 miljarder kronor lägre än föregående år. Som framgår av tabell 4.16 beräknas statsskulden minska med

228 miljarder kronor under perioden 1999–2003. Statsskulden beräknas minska med 147 miljarder kronor mer än det under perioden ackumulerade budgetsaldot. Den främsta förklaringen till detta är att statsobligationer till ett nominellt värde av 98 miljarder kronor skrivs av mot statsskulden i samband med att medel förs över från AP-fonden 2000 till följd av det reformerande pensionssystemet. En annan viktig förklaring är att kronan antas stärkas mot övriga valutor vilket beräknas minska valutaskulden med cirka 40 miljarder kronor under perioden 1999–2003. Minskningen av statsskulden till följd av kronförstärkningen redovisas under posten skulddispositioner m.m. i tabell 4.16.

I diagram 4.5 redovisas statsskuldens andel av BNP (skuldkvoten) under perioden 1980–2003. Stora budgetunderskott i början av 1990-talet innebar att statsskulden ökade till drygt 75 procent av BNP 1993. Under åren 1994–1997 stabiliserades skuldkvoten kring 80 procent av BNP. Skuldkvoten minskar åren därefter och beräknas uppgå till 48 procent 2003. Den kraftiga minskningen av skuldkvoten beror till största delen på de engångseffekter som har redovisats ovan samt på BNP-tillväxten.

Diagram 4.5 Statsskuldens utveckling 1980–2003

Procent av BNP

4.5 Kommunsektorns finanser

Kommuner och landsting är enligt kommunallagen skyldiga att uppnå ekonomisk balans från och med 2000. Om utfallet visar att kostnaderna överstiger intäkterna skall underskottet täckas inom två år. Bedömningen av hur kommunsektorns konsumtionsutgifter utvecklas har gjorts

mot beaktande av balanskravet. Kalkylerna bygger på oförändrade skattesatser fr.o.m. 2000.

Kommunsektorns konsumtionsutgifter beräknas öka relativt starkt 1999 och 2000 med tillväxttal mellan 1,5 procent och 2,0 procent per år (exklusive den institutionella överföringen av Svenska kyrkan till hushållssektorn). Under perioden 2001–2003 dämpas konsumtionsutvecklingen till drygt 0,5 procent per år, vilket hänger samman med den svagare utvecklingen av skattebasen.

Den institutionella överföringen av Svenska kyrkan till hushållens ideella organisationer minskar kommunsektorns inkomster och utgifter med cirka 13 miljarder kronor från och med 2000. Kommunsektorns finansiella sparande 2001–2002 förutses bli ungefär detsamma som det som prognostiserades i budgetpropositionen för 2000. Det finansiella sparandet beräknas till 11 miljarder kronor i år och till 13 miljarder nästa år.

Om det finansiella sparandet justeras för vissa skillnader jämfört med den kommunala redovisningen, bl.a. skatternas periodisering, årets nyintjänade pensionsrätter, investeringar och avskrivningar, erhålls ett justerat sparande som är jämförbart med årets resultat. Det justerade sparandet förbättras kraftigt fram till 2001. För kommunsektorn som helhet torde balanskravet vara i huvudsak uppfyllt från och med 2000.

Tabell 4.19 Kommunsektorns finanser 1999-2003

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Inkomster	451	472	487	500	518
Skatter	316	337	348	356	370
Statsbidrag ¹	83	84	87	90	92
Skatter och statsbidrag, % av BNP	20,2	20,2 ²	19,8	19,5	19,5
Övrigt	52	51	53	54	55
Utgifter	454	461	477	497	516
Konsumtion	378	384	399	417	433
Volymförändring ³	2,0	-1,3 ⁴	0,7	0,4	0,6
Övrigt	75	77	79	81	83
Finansiellt sparande	-3	11	10	2	2
Justerat sparande	-3	6	8	5	6

Anm: Kommunsektorn redovisas exkl. kyrkan fr.o.m. år 2000.

¹ Statsbidrag redovisas netto efter avdrag för kommunernas och landstingens avgifter till det kommunala momssystemet.

² Efter överföringen av kyrkan till hushållssektorn. Inkl. kyrkan uppgår andelen till 20,8 %.

³ Årlig procentuell förändring av konsumtionsutgifter i fasta priser.

⁴ Effekten av överföringen av kyrkan från kommunsektorn till hushållens ideella organisationer uppgår till 2,7 % av konsumtionsutgifterna. Exkl. överföringen blir utvecklingstakten 1,3 %.

Källa: Konjunkturinstitutet, Statistiska centralbyrån, Finansdepartementet

4.6 Ålderspensionssystemet

Ålderspensionsreformen innebär att AP-fonden fr.o.m. 1999 har fått en delvis ny roll. Fonden finansierar numera inkomstbaserade ålderspensioner inom det reformerade systemets s.k. fördelningsdel. Finansieringen av efterlevande- och förtidspensioner sker över statsbudgeten. Vidare medför reformen att fondens avgiftsinkomster förstärks genom införande av statliga ålderspensionsavgifter på vissa transfereringar m.m., som betalas över statsbudgeten. Avgiftsuttaget är fr.o.m. i år 10,21 procent för ålderspensionsavgiften och 7 procent för den allmänna pensionsavgiften.

Vid sidan av AP-fonden sker en förmögensuppbyggnad inom premiepensionssystemet. De medel som sedan 1995 avsätts motsvarar intjänad premiepensionsrätt och placeras först i Riksgäldskontoret (RGK) och därefter hos den fondförvaltare som den enskilde själv väljer. Genom att den statliga myndigheten Premiépensionsmyndigheten (PPM) formellt är ägare av fondandelarna inräknas sparandet i premiepensionssystemet i den offentliga sektorn. Under den tillfälliga förvaltningen i RGK ingår avsättningarna till premiepensionssystemet i statens sparande och reducerar därmed statskulden. Under 2000 överförs retroaktiva premiepensionsmedel avseende inkomståren 1995–1998 från RGK till PPM. Därefter överförs medel motsvarande premiepensionsrätten till PPM andra året efter inkomståret. Det sparande som sker inom premiepensionssystemet motsvaras således av ett minskat sparande i staten.

Ålderspensionsreformen medför en påtaglig belastning för statens finanser. Det är en följd av ändrad fördelning av avgiftsinkomster och pensionsutbetalningar mellan staten och pensionssystemet samt statliga ålderspensionsavgifter. Som kompensation överförs under åren 1999 och 2000 ett belopp om 45 miljarder kronor vardera åren från AP-fonden till staten. År 2001 sker ytterligare en överföring på 155 miljarder kronor. Den finansiella infasningen av det reformerade ålderspensionssystemet påverkar det finansiella sparandet under perioden 1999–2001. När infasningen är över beräknas sparandet i pensionssystemet, dvs. AP-fonden och premiepensionssystemet, uppgå till 2,6 procent av BNP åren 2002 och 2003. Det innebär att mer än hela överskottsmålet för de samlade offentliga finanserna ligger i pensionssystemet och används för att bygga upp pensionsfonderna. Överskottet i

Ålderspensionssystemet fördelas med omkring hälften på AP-fonden och hälften på PPM. Jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000 har det finansiella sparandet, till följd av en större överföring av premiepensionsmedel från RGK:s förvaltning till PPM samt högre inkomster av räntor och utdelningar, reviderats upp med ca 6 miljarder kronor 2000.

Samma faktorer samt högre avgiftsinkomster medför att det finansiella sparandet justeras upp med ca 10 miljarder kronor 2002. För 2001 är sparandet oförändrat jämfört med prognosen i budgetpropositionen.

Tabell 4.20 Ålderspensionssystemet

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Inkomster	148	235	203	210	220
Avgifter	111	149	155	162	168
Premiepensionsmedel		53	21	22	22
Räntor, utdelningar m.m.	37	32	27	27	30
Utgifter	185	185	300	152	159
Pensioner	135	139	144	150	157
Överföring till staten	45	45	155		
Övriga utgifter	5	1	1	1	1
Finansiellt sparande i ålderspensionssystemet	-37	49	-97	58	61
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,9</i>	<i>2,4</i>	<i>-4,4</i>	<i>2,6</i>	<i>2,6</i>
AP-fonden	-37	-4	-121	33	34
Premiepensionsmyndigheten		53	23	25	27

4.7 Den offentliga sektorns finansier

Förra året uppgick den offentliga sektorns finansiella sparande till 38 miljarder kronor eller 1,9 procent av BNP. Det är nära 30 miljarder kronor över det ursprungligt satta målet om ett överskott på 0,5 procent av BNP.

År 2000 beräknas sparandet till 2,8 procent av BNP, vilket överstiger målet på 2 procent av BNP med en marginal på ca 17 miljarder kronor. De totala inkomsterna sjunker med 1,5–2 procentenheter som andel av BNP jämfört med 1999. Av nedgången beror ca 0,5 procentenheter på att Svenska kyrkan från och med 2000 ej längre räknas in i den offentliga sektorn och därmed bortfaller kyrkoskatten. De offentliga utgifterna reduceras i motsvarande grad av Svenska kyrkans skiljande från staten. Sammantaget sjunker utgifterna som andel av BNP med drygt 3 procentenheter. Därav svarar minskade ränteutgifter för 1 procentenhet.

Vid hittills beslutade och föreslagna regler ökar det finansiella sparandet som andel av BNP till 3,2 procent 2001, till 3,6 procent 2002 och till 4,5 procent 2003. Det förbättrade sparandet beror på en fortsatt nedgång av utgifterna som andel av BNP, bl.a. genom sänkta ränteutgifter för statsskulden. Inkomst- och skattekvoten går ned ytterligare 2001, delvis till följd av att en del av de från och med i år genomförda skattesänkningarna påverkar inkomsterna först nästa år. Den antagna återföringen av den rullande fastighetstaxeringen och återställningen av fastighetsskatten för bostadshyreshus från och med nästa år får till större delen genomslag på skatteinkomsterna 2002. Inkomsterna av räntor och utdelningar minskar eftersom de finansiella tillgångarna minskar, främst genom AP-fondens överföringar till staten (se avsnitt 4.4.3), men även till följd av försäljningar av statligt aktieinnehav. Inkomsterna från dessa försäljningar räknas inte in i det finansiella sparandet. Däremot reduceras den offentliga skulden och ränteutgif-

terna när försäljningsinkomsterna används till amorteringar av statsskulden.

Det prognostiserade finansiella sparandet åren 2001, 2002 och 2003 överstiger målet om ett överskott på 2 procent av BNP med 27, 36, och 59 miljarder kronor. I beräkningarna av ränteutgifter och statsskuld har detta finansiella utrymme beräkningstekniskt överförts till hushållssektorn så att målet för den offentliga sektorns finansiella sparande uppnås exakt.

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld definieras enligt de s.k. Maastrichtkriterierna som det nominella värdet av skulder minskat med den offentliga sektorns innehav av egna skulder. För svenska förhållanden innebär definitionen att statsskulden och den kommunala sektorns skulder på kreditmarknaden minskas med AP-fondens innehav av statliga och kommunala skulder. Den konsoliderade bruttoskulden är lägre än statsskulden och uppgick vid utgången av 1999 till 65,5 procent av BNP. Som andel av BNP har den konsoliderade skulden minskat sedan 1995. Under prognosperioden minskar den även nominellt och beräknas understiga 60 procent av BNP i år.

Nettoskulden, som är nettot av den offentliga sektorns samtliga finansiella tillgångar och skulder, sjunker i takt med de finansiella överskotten och de värdeförändringar som sker på tillgångar och skulder.

Under 2002 beräknas nettoskulden vara borta och vändas till en positiv finansiell nettoställning för den offentliga sektorn. De finansiella tillgångarna, som till största delen finns i pensionssystemet, kommer då att vara större än skulderna.

Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2000 har det finansiella sparandet reviderats upp med 17 miljarder kronor 2000, med 28 miljarder kronor 2001 och med 17 miljarder kronor 2002. Uppjusteringen beror till större delen på högre skatteinkomster och lägre ränteutgifter än vad som beräknades i budgetpropositionen. De offentliga utgifterna exklusive räntor har också reviderats upp.

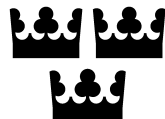
Tabell 4.21 Den offentliga sektorns finanser 1999–2003

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Inkomster	1 188	1 210	1 244	1 292	1 343
<i>Procent av BNP</i>	60,2	58,1	56,7	56,6	56,6
Skatter och avgifter	1 043	1 066	1 106	1 154	1 199
<i>Procent av BNP</i>	52,9	51,2	50,4	50,6	50,6
Kapitalinkomster	70	68	60	58	61
Övriga inkomster	74	76	78	80	83
Utgifter	1 151	1 151	1 173	1 211	1 237
<i>Procent av BNP</i>	58,4	55,3	53,4	53,1	52,2
Transfereringar	464	465	473	485	492
Konsumtion och investeringar	582	599	622	648	673
Ränteutgifter	105	87	77	77	71
Finansiellt sparande offentlig sektor	37	59	71	82	106
<i>Procent av BNP</i>	1,9	2,8	3,2	3,6	4,5
Saldoutrymme			27	36	59
<i>Procent av BNP</i>			1,2	1,6	2,5
Finansiellt sparande enligt mål	10	42	44	46	47
<i>Procent av BNP</i>	0,5	2,0	2,0	2,0	2,0
Finansiell ställning					
Nettoskuld	224	73	14	-39	-91
<i>Procent av BNP</i>	11,4	3,5	0,6	-1,7	-3,8
Konsoliderad bruttoskuld	1 292	1 199	1 153	1 130	1 124
<i>Procent av BNP</i>	65,5	57,6	52,5	49,5	47,4

5

Uppföljning av 1999, prognos och tilläggs- budget för 2000

5 Uppföljning av 1999, prognos och tilläggsbudget för 2000

5.1 Inledning

För budgetåret 1999 redovisas ett preliminärt utfall i avsnitt 5.2. En detaljerad redovisning av det slutliga utfallet för budgetåret 1999 kommer att ges i en skrivelse till riksdagen i slutet av maj 2000. En uppföljning av det preliminära utfallet för inkomsterna återfinns i avsnitt 6.6.

I avsnitt 5.3 redovisas en första utgiftsprognosen för 2000, inklusive utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. En andra prognos kommer att redovisas i budgetpropositionen för 2001. Inkomstberäkningarna för 2000 redovisas i avsnitt 6.4.

Förslag till tilläggsbudget för 2000 redovisas i avsnitt 5.4.

5.2 Statsbudgetens preliminära utfall 1999

5.2.1 Budgetsaldo 1999

Statsbudgetens saldo är detsamma som statens lånebehov (med motsatt tecken). Ett positivt saldo innebär att staten amorterar på statsskulden.

I tabell 5.1 redovisas det preliminära utfallet för statsbudgeten och en jämförelse görs med anvisade belopp i statsbudgeten. Budgetsaldot uppgick 1999 till 82 miljarder kronor. I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till 16 miljarder kronor. Utfallet blev därmed 66 miljarder kronor bättre än beräknat. Jämfört med utfallet 1998 har statsbudgetens saldo förbättrats med

72,3 miljarder kronor. Det stora budgetöverskottet för 1999 beror till stor del på engångseffekter i form av överföringar från AP-fonden, 45 miljarder kronor, och inbetalningar av premiepensionsmedel till Riksgäldskontoret, 26 miljarder kronor. Justerat för dessa större engångseffekter uppgick statsbudgetens saldo för 1999 till 10 miljarder kronor.

Statsbudgetens inkomster beräknades i statsbudgeten till 696,4 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 724,5 miljarder kronor, vilket är 28,1 miljarder kronor högre än beräknat. Ökningen förklaras främst av högre skatteinkomster, som preliminärt blev 41,9 miljarder kronor högre än beräknat, se vidare avsnitt 6.6.

Det preliminära utfallet för statsbudgetens utgifter blev 642,6 miljarder kronor. Det är 37,8 miljarder kronor lägre än budgeterat. Orsaken är främst att Riksgäldskontorets nettoutlåning blev 45 miljarder kronor lägre än beräknat, varav den största delen förklaras av att starten av det nya premiepensionssystemet försenades. Därmed genomfördes inte den budgeterade överföringen på 37 miljarder kronor till Premiepensionsmyndigheten under 1999. Dessutom gjordes en extra överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret för att korrigera för att Premiepensionssystemet tillfördes för lite medel under åren 1995–1997.

Tabell 5.1 Statsbudgetens preliminära utfall 1999

Miljarder kronor

	Stats budget	Tilläggs- -budget	Totalt	Preli- minärt utfall	Diff utfall stats- budget
Inkomster	696,4		696,4	724,5	28,1
Varav skatte- inkomster	630,6		630,6	672,4	41,9
Utgifter:	680,4	8,6	688,9	642,6	-37,8
Varav utgifter exkl. stats- skuldsräntor	613,8 ¹	8,6	622,4	615,4	1,5
Varav stats- skuldsräntor	84,6	0,0	84,6	89,9	5,3
Varav riks- gäldskontor- ets nettoutlä- ning m.m. ²	-18,0	0,0	-18,0	-62,7	-44,7
Budgetsaldo	16,0	-8,6	7,5	82,0	66,0

¹ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 5 miljarder kronor.² Inkl. kassamässig korrigerings och finansiell överföring från AP-fonden till Riksgäldskontoret.

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

5.2.2 Takbegränsade utgifter 1999

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1–25 samt 27. Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. ingår inte i de utgifter som utgiftstaket omfattar. I de takbegränsade utgifterna ingår också ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten samt posten Minskning av anslagsbehållningar. Skillnaden mellan det fastställda utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen.

Riksdagen fastställde våren 1996 utgiftstaket för staten för budgetåret 1999 till 735 miljarder kronor. Med anledning av riksdagsbeslutet om sänkt fastighetsskatt sänktes utgiftstaket med 1 miljard kronor (bet. 1997/98:FiU20) till 734 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 1999 gjordes en teknisk justering av utgiftstaket till följd av ålderspensionsreformen med 19 miljarder kronor, vilket innebar att utgiftstaket höjdes till 753 miljarder kronor.

I budgetpropositionen för 1999 beräknades de takbegränsade utgifterna till 749,7 miljarder kronor (se tabell 5.2). Budgeteringsmarginalen beräknades uppgå till 3,3 miljarder kronor.

I 1999 års ekonomiska vårproposition gjorde regeringen bedömningen att utgiftstaket för staten var hotat. Främsta orsaken var att utgifterna för anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* under utgiftsområde 10 förväntades bli högre än anvisade medel på statsbudgeten. Regeringen be-

slutade därför om ett antal utgiftsbegränsande åtgärder för att undvika ett överskridande. Sammantaget beräknades dessa åtgärder reducera utgifterna med ca 8 miljarder kronor. Efter dessa åtgärder beräknades budgeteringsmarginalen uppgå till 1,2 miljarder kronor. I budgetpropositionen för 2000 beräknades budgeteringsmarginalen för 1999 till 1 miljard kronor.

Det preliminära utfallet för de takbegränsade utgifterna blev 751,5 miljarder kronor. Det innebär att budgeteringsmarginalen uppgick till 1,5 miljarder kronor, vilket är 1,8 miljarder kronor lägre än vad som ursprungligen beräknades i budgetpropositionen för 1999. Statens utgifter exklusive statsskuldsräntor beräknas bli 1,5 miljarder kronor högre än vad som budgeterades i statsbudgeten. Det preliminära utfallet för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten är 0,3 miljarder kronor högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999.

Som andel av BNP uppgick de takbegränsade utgifterna för 1999 preliminärt till 38,1 procent, vilket är 0,1 procentenheter högre än 1998. Justerat för tekniska förändringar (ålderspensionsreformen) är däremot de takbegränsade utgifterna som andel av BNP ca 0,9 procentenheter lägre jämfört med 1998. Jämfört med 1998 ökade de takbegränsade utgifterna med 33,4 miljarder kronor, varav ca 19 miljarder kronor p.g.a. ålderspensionsreformen.

Tabell 5.2 Takbegränsade utgifter 1999

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Preliminärt utfall	Differens
Utgifter exkl. statsskulds- räntor	613,8 ¹	615,4	1,5
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	135,8	136,1	0,3
Takbegränsade utgifter	749,7	751,5	1,8
Budgeteringsmarginal	3,3	1,5	-1,8
Utgiftstak för staten	753,0	753,0	0,0

¹ Inkl. posten Minskning av anslagsbehållningar med 5 miljarder kronor.

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

5.2.3 Statsbudgetens preliminära utgifter 1999

Som framgår av tabell 5.1 uppgick det preliminära utfallet för statsbudgetens utgifter till 642,6 miljarder kronor.

Avvikelserna per utgiftsområde i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten redovisas i tabell 5.4. En större förbrukning än anvisade

medel kan finansieras genom att myndigheterna utnyttjar ingående reservationer/anlagssparande eller anslagskredit eller genom att regeringen beslutar om s.k. medgivet överskridande.

Det preliminära utfallet för de 27 utgiftsområdena är 6,9 miljarder kronor högre än budgeterat. För utgiftsområde 26 Statsskuldräntor blev utfallet 5,3 miljarder kronor högre än budgeterat.

För tre utgiftsområden där större delen av utgifterna består av transferingar, utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn och utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, blev det preliminära utfallet sammanlagt 11 miljarder kronor högre än anvisat på statsbudgeten.

Fyra utgiftsområden redovisar utfall som underskrider budgeterade belopp i statsbudgeten med mer än 1 miljard kronor: utgiftsområde 15 Studiestöd, utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen. Tillsammans redovisar dessa utgiftsområden ett preliminärt utfall som är 8,1 miljarder kronor lägre än anvisat på statsbudgeten.

Nedan kommenteras de större avvikelserna mellan anvisade belopp i statsbudgeten och det preliminära utfallet.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 11,9 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 0,5 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till anslaget *Biståndsverksamhet*, vars utfall blev 0,4 miljarder kronor högre än anvisat. Förklaringen är att regeringen i december 1999 beslutade om ökade utbetalningar från anslaget för att uppnå målet om ett biståndsutfall på 0,7 % av bruttonationalinkomsten. Den högre förbrukningen inom utgiftsområdet ryms inom tillgängliga medel, då reservationer från tidigare budgetår har nyttjats.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 24 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 0,5 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till anslaget *Bidrag för läkemedelsförmånen*, vars utfall blev 0,7 miljarder kronor högre än anvisat. Förkla-

ringen till det högre utfallet är främst att slutregleringen av utbetalningen till landstingen avseende 1998 blev högre än väntat. På tilläggsbudget tillfördes anslaget läkemedelsförmåner knappt 0,2 miljarder kronor och dessutom höjdes anslagskrediten. Vid utgången av 1999 hade anslagskrediten utnyttjats med 0,8 miljarder kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 80,5 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 8 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till anslaget *Sjukpenning och rehabilitering*, vars utfall blev 7,8 miljarder kronor högre än anvisat. Anslaget tillfördes i budgetpropositionen för 2000 7,4 miljarder kronor på tilläggsbudget. Därutöver har anslagskrediten höjts till maximala 10 % och regeringsbeslut har tagits om medgivet överskridande på drygt 0,4 miljarder kronor. Utgifterna för sjukförsäkringen har ökat kraftigt under 1999. Antalet ersatta nettosjukdagar (hela sjukdagar) blev drygt 24 % högre än 1998 och medelersättningen per dag ökade med ca 5 %.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 39,9 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 1,3 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till anslagen *Föräldraförsäkring* och *Underhållsstöd*, vars utfall blev 0,8 respektive 0,4 miljarder kronor högre än anvisat. Förklaringen till ökningen av föräldraförsäkringen är bl.a. att fäder, som i genomsnitt har en högre ersättningsnivå, ökade sitt uttag av föräldraledighet. De högre utgifterna för underhållsstödet beror bl.a. på att antagandet om de bidragsskyldigas totala antal barn var för lågt. Den högre förbrukningen inom utgiftsområdet finansierades delvis genom utnyttjande av gällande anslagskrediter och därutöver tilldelades underhållsstödet 0,5 miljarder kronor på tilläggsbudget.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 33,8 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 1,7 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är hänförliga till anslaget *Bidrag till arbetslöshetsersättning*, vars utfall blev 1,7 mil-

jarder kronor högre än anvisat. Därmed har anslagskrediten utnyttjats med 1,3 miljarder kronor. En förklaring till den högre förbrukningen är att utgifterna tidigare har underskattats för de personer som räknas som sysselsatta i SCB:s arbetskraftsundersökning, men samtidigt uppbär arbetslöshetsersättning, t.ex. deltidsarbetslösa och tillfälligt anställda.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 48,3 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 0,5 miljarder kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*. Utfallet för anslaget blev 0,4 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten och 1,3 miljarder högre än totalt anvisade medel. Den högre förbrukningen ryms inom tillgängliga medel, då anslagskrediten för anslaget höjdes under senare delen av 1999. Vid 1999 års utgång hade anslagskrediten utnyttjats med 1,3 miljarder kronor.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 22,4 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 2,8 miljarder kronor lägre än budgeterat. De lägre utgifterna är framför allt hänförliga till anslagen *Studiemedel m.m.* och *Vuxenstudiestöd m.m.*, vars utfall blev 1,5 respektive 1,2 miljarder kronor lägre än anvisat. Den lägre förbrukningen inom utgiftsområdet förklaras av att studiemedelsanslaget minskade p.g.a. en redovisningsteknisk förändring som innebar att avräkningsreglerna för Centrala studiestödsnämnden gjorts mer enhetliga. I stället för att som tidigare tillämpa både utgifts- och kassamässig avräkning för olika slag av utgifter under anslaget tillämpas efter förändringen endast kassamässig avräkning. Förändringen medför att ca 1,1 miljarder kronor anslagsavräknas 2000 i stället för 1999. Anslaget *Vuxenstudiestöd m.m.* minskade till följd av en lägre efterfrågan på det särskilda utbildningsbidraget. Den minskade efterfrågan beror främst på att regelverket ändrats så att bidraget nu bara kan uppbäras i ett år, i stället för som tidigare två år, men även det förbättrade läget på arbetsmarknaden har haft betydelse.

Utgiftsområde 18 Sambällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 20,5 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 3,3 miljarder kronor lägre än budgeterat. De lägre

re utgifterna är framför allt hänförliga till anslagen *Statens bostadskreditnämnd: Garanti-verksamhet* och *Bostadsbidrag*, vars utfall blev 1,8 respektive 0,8 miljarder kronor lägre än anvisat. Orsaken till den kraftiga minskningen av det förstnämnda anslaget är att myndigheten haft lägre tillströmning av skadeärenden än förväntat. Utgifterna för bostadsbidragen har minskat främst till följd av högre prognos för hushållens inkomster.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 2,7 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 1 miljard kronor högre än budgeterat. De högre utgifterna är framför allt hänförliga till äldreanslaget *Regionalpolitiska åtgärder* från statsbudgeten 1998, vars utfall blev 0,7 miljarder kronor. Utgifterna täcks av anslagssparande från tidigare år.

Utgiftsområde 21 Energi

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 1,7 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 0,6 miljarder kronor lägre än budgeterat. De lägre utgifterna är framför allt hänförliga till verksamhetsområdet *Omställning och utveckling av energisystem*, vars utfall blev 0,7 miljarder kronor lägre än anvisat. Förklaringarna är de utgifts begränsningar och besparingar som regeringen vidtog i 1999 års ekonomiska vårproposition samt en lägre utbetalningstakt än förväntat.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 103,6 miljarder kronor och är därmed det största utgiftsområdet på statsbudgeten. Det preliminära utfallet blev 1 miljard kronor lägre än budgeterat. De lägre utgifterna är hänförliga till anslagen *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* och *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*, vars utfall blev 0,7 respektive 0,3 miljarder kronor lägre än anvisat. Detta förklaras av att Statistiska centralbyråns slutliga beräkning av utjämningsbidragen blev lägre än budgeterat och att vissa ärenden avseende bidrag till särskilda insatser inte hann färdigbehandlas under 1999.

Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 84,6 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 5,3 miljarder kronor högre än budgeterat. Där-

med har det direkt till anslaget kopplade bemyndigande som riksdagen gett regeringen utnyttjats. En viktig förklaring till de högre utgifterna är att överkurser vid emission blev mindre än budgeterat. Överkurser uppkommer vid emission av statsobligationer med högre kupongränta än aktuell marknadsränta. Överkurserna blev lägre än budgeterat p.g.a. lägre emissionsvolym och högre räntenivåer än beräknat. Större valutavinster än beräknat reducerade dock en del av ökningen av ränteutgifterna.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

I statsbudgeten anvisades utgiftsområdet 21,9 miljarder kronor. Det preliminära utfallet blev 1 miljard kronor lägre än budgeterat. De lägre utgifterna beror framför allt på en tilläggs- och ändringsbudget från Europeiska kommissionen där BNI-avgiften minskades med anledning av överskottet i EU-budgeten 1998 och där också avgiftsbaser och växelkurser uppdaterades, vilket minskade den BNI-baserade EU-avgiften. Denna prognosjustering under löpande år föregriper och minskar den utfallsjustering som normalt sker efter avslutat budgetår.

Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten för 1999 beräknades minskningen av anslagsbehållningarna till 5 miljarder kronor. Denna förbrukning redovisades i den särskilda posten *Minskning av anslagsbehållningar*. Posten är ett netto mellan förbrukning av kvarstående medel från föregående budgetår och sparade medel från innevarande budgetår samt utnyttjande av anslagskredit. I redovisningen av det preliminära utfallet ingår förbrukningen av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit i utgifterna för respektive anslag och utgiftsområde. Det preliminära utfallet visar att anslagsbehållningarna minskade med 7,3 miljarder kronor 1999, se tabell 5.3.

Tabell 5.3 Minskning av anslagsbehållningar 1999¹

Miljarder kronor

	1999
Ingående reservation och ramöverföringsbelopp 1999-01-01	37,6
Anvisat i statsbudget	577,0
Tilläggsbudget	8,6
Medgivna överskridanden	0,6
Indragningar	-7,9
Utfall	-584,5
Indragningar p.g.a. överstigande maximalt anslagssparande	-1,0
Utgående reservation och ramöverföringsbelopp 1999-12-31	30,3
Förändring av anslagsbehållningar	-7,3

¹ Avseende ram- och reservationsanslag exklusive statsskuld räntor.
Anm. Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.

Det preliminära utfallet för Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning inklusive den kassamässiga korrigeringen uppgick till -62,7 miljarder kronor (minustecknet innebär en nettoinlåning). Utfallet för RGK:s nettoutlåning m.m. blev därmed hela 44,7 miljarder kronor lägre än vad som beräknades i statsbudgeten. Den stora skillnaden beror främst på att de beräknade premiepensionsmedel, motsvarande 37 miljarder kronor, som under 1999 skulle ha betalats ut till Premiepensionsmyndigheten senarelades till 2000.

Tabell 5.4 Statsbudgetens utgifter 1999

Miljarder kronor

	Statsbudget	Tilläggs- budget	Totalt anvisat	Preliminärt utfall	Differens utfall stats- budget
U0 1 Rikets styrelse	4,2	0,0	4,2	4,5	0,4
U0 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,7	0,0	1,7	1,5	-0,2
U0 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,8	0,0	5,8	6,0	0,1
U0 4 Rättsväsendet	21,9	0,0	21,9	22,3	0,3
U0 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,9	0,0	2,9	2,9	0,0
U0 6 Totalförsvaret	44,1	0,1	44,2	44,3	0,2
U0 7 Internationellt bistånd	11,9	0,0	11,9	12,4	0,5
U0 8 Invandrare och flyktingar	4,3	0,3	4,6	4,4	0,1
U0 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,0	0,2	24,3	24,5	0,5
U0 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	80,5	7,5	88,0	88,5	8,0
U0 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34,3	0,1	34,4	34,5	0,1
U0 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	39,9	0,5	40,4	41,2	1,3
U0 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	33,8	0,1	33,9	35,4	1,7
U0 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	48,3	-0,3	48,0	48,8	0,5
U0 15 Studiestöd	22,4	-0,1	22,4	19,7	-2,8
U0 16 Utbildning och universitetsforskning	29,0	0,1	29,1	29,1	0,1
U0 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,5	0,0	7,5	7,6	0,1
U0 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	20,5	0,0	20,5	17,2	-3,3
U0 19 Regional utjämning och utveckling	2,7	0,0	2,8	3,7	1,0
U0 20 Allmän miljö- och naturvård	1,5	0,0	1,6	1,6	0,1
U0 21 Energi	1,7	0,0	1,7	1,1	-0,6
U0 22 Kommunikationer	25,5	0,0	25,5	25,6	0,1
U0 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12,0	0,0	12,0	11,9	0,0
U0 24 Näringsliv	2,9	0,0	2,9	3,3	0,4
U0 25 Allmänna bidrag till kommunerna	103,6	0,0	103,5	102,5	-1,0
U0 26 Statsskuldsräntor m.m.	84,6	0,0	84,6	89,9	5,3
U0 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	21,9	0,0	21,9	20,9	-1,0
Minskning av anslagsbehållningar	5,0	0,0	5,0	0,0	-5,0
Summa utgiftsområden	698,4	8,6	706,9	705,2	6,9
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m.	-18,0		-18,0	-62,7	-44,7
Summa statsbudgetens utgifter	680,4		688,9	642,6	-37,8

5.3 Utgiftsprognos för 2000

I statsbudgeten beräknades budgetsaldot till 82,5 miljarder kronor för 2000 (se tabell 5.5). Aktuell prognos för statsbudgetens saldo uppgår till 95,5 miljarder kronor, dvs. en förbättring med 13 miljarder kronor. Det förbättrade budgetsaldot förklaras av att inkomsterna ökar med 27,3 miljarder kronor, samtidigt ökar dock utgifterna med 14,3 miljarder kronor. Inkomsternas ökning beror till största delen på att fysiska personers inkomstskatt beräknas bli ca 14 miljarder kronor högre och att mervärdesskatten beräknas bli ca 7 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen i statsbudgeten (se kapitel 6.4 för en mer detaljerad redovisning av inkomstprognoser för 2000).

Statsbudgetens utgifter exklusive statsskuld- räntor beräknas till 624,2 miljarder kronor, vilket är en ökning med 0,7 miljarder kronor jämfört med statsbudgeten. Det är främst utgifterna för sjukpenning och läkemedel som ökar, samtidigt som utgifterna för bl.a. arbetsmarknadspolitiska program och vuxenstudiestöd minskar.

Aktuell beräkning av statsskuld räntorna uppgår till 93,4 miljarder kronor. Upprevideringen i förhållande till beräkningen i statsbudgeten på 11,6 miljarder kronor, beror huvudsakligen på höjt ränteantagande, lägre beräknade överkurser vid emission och högre kursförluster. De högre kursförlusterna beror på att Riksgäldskontoret (RGK) nu beräknas genomföra en större förtidsinlösen av lån under 2000 jämfört med vad som antogs i beräkningen i budgetpropositionen.

Prognosen för Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. uppgår till -3,5 miljarder kronor, vilket innebär större inlåning än utlåning. I jämförelse med statsbudgeten innebär den aktuella prognosen för RGK:s nettoutlåning att budgetsaldot försämras med 2 miljarder kronor. Försämringen beror till största delen på ett beräknat underskott, uppgående till 1,6 miljarder kronor, i det kommunala momssystemet. Dessutom beräknas nettot av utbetalningar och inbetalningar av premiepensionsmedel, öka utlåningen med 0,5 miljarder kronor.

Tabell 5.5 Statsbudgetens saldo 2000

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Prognos	Differens
Inkomster	782,3	809,6	27,3
Utgifter	699,8	714,1	14,3
Varav utgifter exkl. statsskuld räntor	623,5 ¹	624,2	0,7
Varav statsskuld räntor	81,8	93,4	11,6
Varav riksgäldskonto rets nettoutlåning m.m. ²	-5,5	-3,5	2,0
Budgetsaldo	82,5	95,5	13,0

¹ Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar med 6 miljarder kronor.

² Inklusive kassamässig korrigerings och den finansiella överföringen från AP-fonden till RGK.

Prognos för takbegränsade utgifter 2000

Det av riksdagen beslutade utgiftstaket för 2000 på 765 miljarder kronor ligger fast. Regeringen följer noggrant utgiftsutvecklingen under innevarande budgetår. Kontinuerlig utgiftsuppföljning och granskning av prognoser är nödvändig för att i tid kunna vidta korrigerande åtgärder.

Tabell 5.6 Takbegränsade utgifter 2000

Miljarder kronor

	Stats- budgeten	Prognos	Differens
Utgifter exkl. statsskuld- räntor	623,5 ¹	624,2	0,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	140,0	139,9	-0,1
Takbegränsade utgifter	763,5	764,1	0,6
Budgeteringsmarginal	1,5	0,9	-0,6
Utgiftstak för staten	765,0	765,0	0,0

¹ Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar med 6 miljarder kronor.

De takbegränsade utgifterna beräknades i statsbudgeten till 763,5 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen uppgick därmed till 1,5 miljarder kronor. I den nu aktuella prognosen uppgår de takbegränsade utgifterna till 764,1 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknas därmed till 0,9 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalens minskning förklaras till största delen av kraftigt ökade utgifter för sjukförsäkringen.

Som andel av BNP beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till 36,7 procent. År 1999 var motsvarande andel av BNP preliminärt 38,1 procent. För att möjliggöra en rättvisande jämförelse över tiden bör emellertid utgifterna för 1999 justeras för de tekniska förändringar som höjde utgiftstaket 2000 med 4 miljarder kronor. Efter en sådan korrigerings blir de takbegränsade utgifternas andel av BNP 1999 i stället 38,5 %, dvs.

1,7 procentenheter högre än 2000. Jämfört med 1999 ökar nu de utgifter som omfattas av utgiftstaket för staten med 12,7 miljarder kronor, varav 4,1 miljarder kronor förklaras av tekniska justeringar. Realt minskar de takbegränsade utgifterna med ca 0,6 % jämfört med 1999.

5.3.1 Utgiftsbegränsande åtgärder 2000

Utgiftstaket är ett allvarligt budgetpolitiskt åtgärande för regeringen. Om det finns risk för att utgiftstaket för staten kommer att överskridas, skall regeringen för att undvika detta enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

I budgetpropositionen för 2000 meddelade regeringen att den förberedde ett antal åtgärder för att begränsa utgifterna för 2000. Regeringskansliets utgiftsprognoser visade att utgiftstaket för staten riskerade att överskridas 2000 till följd av att framför allt utgifterna för sjukpenning och avgiften till EU steg mer än vad som tidigare beräknats.

Mot bakgrund av detta beslutade därför regeringen att senarelägga utgifter uppgående till 3,7 miljarder kronor, avseende arealersättning från 2000 till 2001. Vidare redovisade regeringen i budgetpropositionen för 2000 att ett antal utgiftsområden skulle komma att beröras av utgiftsbegränsningar. I budgetpropositionen preciserades emellertid inte närmare de vidtagna åtgärdernas omfattning.

Regeringen har bestämt att begränsningsbelopp skall införas 2000 på sammanlagt sex utgiftsområden. Begränsningsbeloppens syfte är att säkerställa att anslagsförbrukningen inte överstiger en viss bestämd nivå. I tabell 5.7 redovisas de nu fastlagda utgiftsbegränsningarna. De nivåer som anges i tabellen utgör således de maximala utgifterna för berörda utgiftsområden och anslag.

Regeringen avser att under året noggrant följa utgiftsutvecklingen och kommer, om utgiftstaket för staten är hotat, att i samband med budgetpropositionen för 2001 vidta åtgärder.

Tabell 5.7 Begränsningsbelopp 2000

Miljoner kronor

Utgiftsområde/Anslag	Nivåer som ej får överskridas
Uo 3, B1 Tullverket	1 155
Uo 6 Totalförsvaret	46 648
Uo 7, Vo A Bistånd	14 185
Uo 7, Vo B Central- och Östeuropa	975
Uo16 Utbildning och universitetsforskning	32 263
Uo18 E1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 050
Uo 21 Energi	1 959

5.3.2 Utgiftsprognoser per utgiftsområde

I tabell 5.8 redovisas de prognostiserade utgifterna för respektive utgiftsområde och för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. För vissa utgiftsområden avviker utgiftsprognoserna kraftigt i förhållande till anvisade medel på statsbudgeten. Nedan beskrivs de största skillnaderna utgiftsområdesvis.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgiftsprognosen uppgår till 5,1 miljarder kronor och är därmed 0,6 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Avvikelsen förklaras av att anslagssparande beräknas förbrukas, bl.a. 0,2 miljarder kronor på äldreanslaget *Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen* och 0,1 miljarder kronor på riksdagens anslag. Vidare beror avvikelsen på att en justering av kostnaderna för statliga pensionsavgifter och bildandet av en sammanhållen IT-organisation i Regeringskansliet nu inkluderas i prognosen. På tilläggsbudget tillförs utgiftsområdet sammanlagt 0,2 miljarder kronor avseende anslaget *Regeringskansliet m.m.*, se avsnitt 5.4.2.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Utgiftsprognosen uppgår till 23,5 miljarder kronor och är därmed 0,8 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utgifterna för anslaget *Polisorganisationen* beräknas överstiga anvisade medel i statsbudgeten med 0,5 miljarder kronor. Polisens ekonomiska situation är bekymmersam och regeringen föreslår därför att medel tillskjuts på tilläggsbudget, se avsnitt 5.4.5. Dessutom ökar utgifterna för *Kriminalvården* med 0,2 miljarder kronor, till viss del beroende på en ökad platsbeläggning.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsprognosen uppgår till 15,2 miljarder kronor och är därmed 1,9 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Avvikelsen härrör främst från anslaget *Biståndsverksamhet*. I den nu aktuella prognosen beräknas det att 1,7 miljarder kronor av reservationerna kommer att användas under 2000. Delar av utgiftsområdet omfattas även under 2000 av en utgiftsbegränsning (se tabell 5.7).

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgiftsprognosen uppgår till 27,5 miljarder kronor och är därmed 2,2 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Utgifterna för anslaget *Läkemedelsförmånen* beräknas bli 1,5 miljarder kronor högre p.g.a. att landstingen kompenseras för pris- och volymökningar för 1999 samt höjda antaganden om priser och volymer för 2000. Anslaget tillförs därför 2 miljarder kronor på tilläggsbudget. Vidare beräknas utgifterna för *Kostnader för statlig assistansersättning* nu bli 0,2 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen i statsbudgeten.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgiftsprognosen uppgår till 97,2 miljarder kronor och är därmed 4,7 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Ökningen härrör främst från anslaget *Sjukpenning och rehabilitering m.m.*, vars utgifter beräknas bli ca 4,6 miljarder kronor högre än tidigare anvisat. Orsaken är bl.a. att antalet nettosjukdagar (hela sjukdagar) för 2000 beräknas stiga med 12 procent jämfört med beräkningen i statsbudgeten. Prognosen för sjukpenningen, som är behäftad med stor osäkerhet, utgår från att antalet ersatta nettosjukdagar kommer att öka i en något långsammare takt än under 1999. En tendens till en avtagande ökningstakt är synbar under de sista månaderna 1999. Prognosen utgår från att medelersättningen ökar i samma takt som under 1999.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utgiftsprognosen uppgår till 30,8 miljarder kronor och är därmed 0,2 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. De högre utgifterna är hänförliga till anslaget *Bidrag till arbetslöshetsersättning* och beror på att den öppna arbetslösheten nu beräknas bli något högre jäm-

fört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000.

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Utgiftsprognosen uppgår till 44,7 miljarder kronor och är därmed 1,4 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Den främsta orsaken till minskningen är att anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* beräknas minska med 1,1 miljarder kronor, vilket förklaras av en minskad omfattning av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgiftsprognosen uppgår till 18,7 miljarder kronor och är därmed 2,3 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Den främsta orsaken till minskningen är att anslaget *Vuxenstudiestöd* minskar med 1,7 miljarder kronor, bl.a. beroende på en minskad efterfrågan på det särskilda utbildningsbidraget.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostad och byggande

Utgiftsprognosen uppgår till 13,9 miljarder kronor och är därmed 1,7 miljarder kronor lägre än vad som anvisades i statsbudgeten. Minskningen förklaras av lägre utgifter på anslagen *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* och *Bostadsbidrag*, samtidigt som utgifterna för räntebidragen ökar något. Anslagsförbrukningen på anslaget *Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet* minskar till följd av att regeringen beslutat om en utgiftsbegränsning för anslaget. Utgifterna för bostadsbidraget beräknas bli lägre på grund av högre prognos för hushållens inkomster.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utgiftsprognosen uppgår till 3,7 miljarder kronor och är därmed 0,4 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Ökningen förklaras huvudsakligen av anslaget *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995–1999*. I den aktuella prognosen beräknas att 0,4 miljarder kronor av anslagssparandet kommer att användas under 2000.

Utgiftsområde 21 Energi

Utgiftsprognosen uppgår till 1,8 miljarder kronor och är därmed 0,4 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Ökningen förklaras helt av det nya anslaget *Ersättning för*

utvecklingen av en reaktor i Barsebäcksverken, som skall användas för att täcka de särskilda kostnader som uppstår vid avställning av den första reaktorn.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske m.m.

Utgiftsprognosen uppgår till 10,3 miljarder kronor och är därmed 0,6 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. De högre utgifterna kan hänföras till anslaget *Miljö, struktur- och regionala åtgärder*, som bl.a. används för nationell medfinansiering av EG-stöd, samt tre anslag som helt finansieras av EG-budgeten, *Från EG-budgeten finansierade miljö-, struktur- och regionala åtgärder, Arealersättning och djurbidrag m.m.* och *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter*. Den högre förbrukningen inom utgiftsområdet ryms inom tillgängliga medel, då anslagssparande från tidigare budgetår beräknas förbrukas.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Utgiftsprognosen uppgår till 3,3 miljarder kronor och är därmed 0,4 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten. Ökningen förklaras huvudsakligen av anslaget *Teknisk forskning och utveckling*. I den nu aktuella prognosen beräknas att 0,3 miljarder kronor av anslagssparandet skall användas under 2000.

Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten var förbrukningen av anslagsbehållningar ej fördelad per utgiftsområde, utan redovisades under posten *Minskning av anslagsbehållningar*. Förbrukningen prognostiserades i statsbudgeten till 6 miljarder kronor. I aktuell prognos ingår emellertid förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive anslag och utgiftsområde. Totalt beräknas anslagsbehållningarna nu minska med ca 16 miljarder kronor under 2000. Den kraftiga minskningen är till största delen en effekt av indrag till följd av den s.k. 3%-regeln. Under 1999 ändrades anslagsförordningen så att myndigheterna endast efter ett särskilt beslut av regeringen får disponera hela eller en del av ingående anslagssparande som överstiger 3 % av förra årets tilldelade anslag.

Tabell 5.8 Prognos för takbegränsade utgifter 2000

Miljarder kronor

	Statsbudget	Förslag till tilläggsbudget	Totalt anvisat	Prognos	Differens prognos statsbudget
UO 1 Rikets styrelse	4,5	0,2	4,7	5,1	0,6
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,6	0,0	1,6	1,7	0,1
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,9	0,0	5,9	6,3	0,3
UO 4 Rättsväsendet	22,7	0,1	22,7	23,5	0,8
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	3,0	-0,2	2,8	3,1	0,1
UO 6 Totalförsvaret	46,6	0,0	46,7	45,9	-0,7
UO 7 Internationellt bistånd	13,2	0,0	13,2	15,2	1,9
UO 8 Invandrare och flyktingar	4,9	0,0	4,9	4,7	-0,3
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	25,4	2,1	27,5	27,5	2,2
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	92,5	1,5	94,0	97,2	4,7
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33,6	0,0	33,6	33,4	-0,3
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	44,8	0,0	44,8	44,6	-0,2
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	30,6	0,0	30,6	30,8	0,2
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	46,1	-0,2	45,9	44,7	-1,4
UO 15 Studiestöd	21,0	-0,5	20,4	18,7	-2,3
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	32,6	0,0	32,5	32,2	-0,3
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,6	0,0	7,6	7,6	0,1
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	15,6	-0,5	15,1	13,9	-1,7
UO 19 Regional utjämning och utveckling	3,3	0,2	3,5	3,7	0,4
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1,7	0,0	1,7	1,7	0,0
UO 21 Energi	1,4	0,4	1,9	1,8	0,4
UO 22 Kommunikationer	25,5	0,0	25,5	25,9	0,3
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	9,7	0,0	9,7	10,3	0,6
UO 24 Näringsliv	3,0	0,0	3,0	3,3	0,4
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	97,7	0,0	97,7	98,2	0,5
UO 26 Statsskuld räntor m.m.	81,8	0,0	81,8	93,4	11,6
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	23,1	0,0	23,1	23,2	0,1
Minskning av anslagsbehållningar	6,0		6,0		-6,0
Summa utgiftsområden	705,3	3,1	708,4	717,6	12,3
Summa utgiftsområden exkl. statsskuld räntor	623,5	3,1	626,6	624,2	0,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	140,0		140,0	139,9	-0,1
Takbegränsande utgifter	763,5		766,7	764,1	0,6
Budgeteringsmarginal	1,5			0,9	-0,6
Utgiftstak för staten	765,0			765,0	0,0

5.4 Förslag till tilläggsbudget

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget innebär att anvisade medel ökar med 3 127 miljoner kronor netto. De föreslagna ökningarna av anslagen uppgår till 5 867 miljoner kronor och de föreslagna minskningarna uppgår till 2 741 miljoner kronor.

Regeringens ambition är att ökade utgifter skall finansieras genom motsvarande minskning av utgifterna samma år. När det gäller de ökade utgifterna för bidrag för läkemedelsförmånen och sjukpenning och rehabilitering har emellertid detta inte varit möjligt. Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 0,9 miljarder kronor för år 2000.

5.4.1 Teknisk justering av vissa anslag

Budgetåren 1998, 1999 och 2000 har tekniska justeringar genomförts av anslagen för förvaltningskostnader. Justeringarna har varit föranleda av förändrad finansiering av avtalsförsäkringarna på det statliga området. Justeringarna har ingen effekt på statsbudgetens saldo eftersom inkomsterna på inkomstitel 5211 Statliga pensionsavgifter ökar i motsvarande grad. I budgetpropositionen för 2000 höjdes de fastställda utgiftstaken med anledning av den tekniska justeringen. I underlaget för justeringarna inför budgetåret 2000 saknades vissa uppgifter, vilket medförde att alla justeringar inte kunde göras på anslagsnivå. I förslaget till tilläggsbudget ingår de kompletterande anslagsjusteringarna för innevarande budgetår. Totalt innebär dessa justeringar ökade utgifter med drygt 80 miljoner kronor. Förslagen redovisas under respektive anslag nedan.

5.4.2 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

C1 Regeringskansliet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 2 497 155 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* ökas med 233 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Utrikesförvaltningen* under utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan minskas.

Skälen för regeringens förslag: Regeringskansliet är sedan den 1 januari 1997 en myndighet men dess verksamhet finansieras från två skilda anslag, anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* under utgiftsområde 1 och anslaget A1 *Utrikesförvaltningen* under utgiftsområde 5.

I syfte att få ett effektivare IT-stöd till hela Regeringskansliet har, från den 1 januari 2000, all IT-verksamhet inklusive personal flyttats från UD till Regeringskansliets förvaltningsavdelning. Anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* bör av detta skäl ökas med 148 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Utrikesförvaltningen* under utgiftsområde 5 minskas med motsvarande belopp.

För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* med ytterligare 85 000 000 kronor.

C3 Allmänna val

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C3 *Allmänna val* får även användas för ett tidsbegränsat utvecklingsarbete för folkstyret.

Skälen för regeringens förslag: Det är viktigt att utveckla demokratin och att skapa förutsättningar för att öka medborgarnas aktiva deltagande i de politiska beslutsprocesserna och i samhällslivet. Ett utvecklingsarbete för folkstyret kommer att genomföras fram till valet år 2002. Namnet på utvecklingsarbetet är Tid för demokrati. Detta arbete avses inledas redan i år. Medel under an-

slaget C3 *Allmänna val* bör få användas för ändamålet.

5.4.3 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

A2 Riksrevisionsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 156 106 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Riksrevisionsverket* minskas med 7 542 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen minskas anslaget A2 *Riksrevisionsverket*.

A3 Ekonomistyrningsverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 60 960 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Ekonomistyrningsverket* minskas med 1 289 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen minskas anslaget A3 *Ekonomistyrningsverket*.

A6 Statistiska Centralbyrån

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 384 772 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A6 *Statistiska Centralbyrån* ökas med 1 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* under utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad* och *arbetsliv* minskas.

Skälen för regeringens förslag: En tillförlitlig och heltäckande statistik om vakanser behövs. En sådan statistik ger information om hur re-

kryteringsproblem bidrar till arbetslöshet och om lönebildningens förutsättningar. Som exempel kan nämnas att en hög vakanskvot kan leda till lönekonkurrens och löneglidning. Den vakansstatistik som finns i dag bygger på lediga platser som anmälts till arbetsförmedlingen. Den är bristfällig i flera avseenden. Regeringen föreslår därför att anslaget A6 *Statistiska centralbyrån* ökas med 1 500 000 kronor för att finansiera förbättrad vakansstatistik. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 14 *Arbetsmarknad* och *arbetsliv* uppförda anslaget A1 *Arbetsmarknadsverket* minskas med motsvarande belopp.

A10 Statens kvalitets- och kompetensråd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 184 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A10 *Statens kvalitets- och kompetensråd* ökas med 631 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget A10 *Statens kvalitets- och kompetensråd*.

B4 Riksgäldskontoret: Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 425 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att teckna eller förvärva aktier för högst 2 000 000 kronor i bolag som direkt eller indirekt driver verksamhet i syfte att tillhandahålla en elektronisk marknadsplats primärt för handel i statsobligationer.

Skälen för regeringens förslag: Målet för statsskuldförvaltningen är att statens skuld skall förvaltas så att den långsiktiga kostnaden minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Väl fungerande och effektiva marknadsplatser med hög tillgänglighet för de aktörer som handlar i svenska statspapper kan förväntas öka likviditeten och genomlysningen av marknaden och därmed medföra lägre upplåningskostnader för staten. För staten som emittent av statspapper

per finns det därför skäl att bidra till väl fungerande och effektiva marknader för handel med statspapper, inte minst vad gäller andrahandsmarknaden för statsobligationer. Denna form av marknadsvård utgör ett naturligt inslag i strävandena att minimera de långsiktiga kostnaderna i statens upplåning.

Regeringen anser därför att det under vissa förutsättningar skulle kunna bli aktuellt för staten att, via Riksgäldskontoret, gå in som delägare i ett bolag som administrerar ett elektroniskt system primärt för handel i statsobligationer. Om staten går in som delägare i ett sådant bolag skulle processen med att skapa en effektivare marknadsplats kunna påskyndas. På sikt skulle en elektronisk marknadsplats för statsobligationer kunna förbättra konkurrensvillkoren för den svenska statspappersmarknaden.

En kapitalinsats i ett sådant bolag beräknas uppgå till maximalt 2 miljoner kronor. Finansiering sker från det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget B4 *Riksgäldskontoret: Vissa kostnader för upplåning och låneförvaltning*.

Premiepensionsmyndigheten

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 500 000 000 kronor för att tillgodose Premiepensionsmyndighetens behov av likviditet i handeln med fondandelar.

Skälen för regeringens förslag: Premiepensionsmyndigheten (PPM) inrättades den 1 juli 1998 för att administrera det nya pensionssystemet. En av PPM:s huvuduppgifter är att administrera pensionsspararnas konton och för deras räkning genomföra handel med till PPM anslutna fondbolag. Under hösten 2000 och våren 2001 skall de premiepensionsrätter som tjänats in under åren 1995–1999 placeras. Värdet på dessa pensionsrätter uppgår sammanlagt till ca 74 miljarder kronor. Pensionsspararna kommer att kunna välja bland nästan 500 värdepappersfonder för placering av sina pensionsrätter och byten mellan fonder.

Av den totala kreditramen behövs huvuddelen för att täcka de temporära likviditetsunderskott som kan uppstå i PPM:s handel med fondandelar. Underskotten kan orsakas av obalanser i in- och utflöden av betalningar vid byte mellan olika

fonder eller av förseningar av betalningar från fondbolag till PPM. För att PPM i sådana lägen skall kunna fullgöra sina åtaganden och minska risken i verksamheten kan en kredit behöva utnyttjas. Under normala omständigheter bedöms en kredit på 100–200 miljoner kronor behövas för att täcka det temporära likviditetsbehovet. På motsvarande sätt kommer kontot att uppvisa behållningar andra dagar. För att säkerställa genomförande av fondhandeln även i extrema situationer bedöms krediten behöva uppgå till 450 miljoner kronor.

Utöver detta behöver PPM en kredit för att kunna finansiera handel i eget lager av fondandelar. Syftet med lagret är att effektivisera fondhandeln och att minska behovet av att genomföra handel med små belopp. För att hålla ett tillräckligt stort handelslager bedöms 50 miljoner kronor vara tillräckligt.

Totalt bedömer därmed regeringen att behovet av kreditutrymme för finansiering av likviditetsbehovet i fondhandeln uppgår till 500 miljoner kronor.

5.4.4 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

B1 Tullverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 127 027 000 kronor.

Regeringens förslag: Expeditions- och ansökningsavgifter, tullförrättningsavgifter samt tullräkningsavgifter vid Tullverket redovisas fr.o.m. den 1 juli 2000 mot anslaget B1 *Tullverket* i stället för mot inkomstitlarna 2511 och 2541.

Skälen för regeringens förslag: När Öresundsbron öppnas beräknas Tullverket få en merkostnad på 25 miljoner kronor per år. Regeringen kan inte acceptera att Tullverkets ambitionsnivå sänks. Ett resurstillskott behövs därför redan innevarande år. Tullverket bör få disponera medel från de expeditions- och ansökningsavgifter, tullförrättningsavgifter och tullräkningsavgifter som för närvarande redovisas mot inkomstitlarna 2511 och 2541.

Regeringen gör bedömningen att denna förändring ökar Tullverkets resurser med 25 miljoner kronor på årsbasis. Statsbudgetens inkomster

minskar med samma belopp. Avgifternas karaktär av offentligrättsliga avgifter förändras inte.

5.4.5 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

A1 Polisorganisationen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 11 506 881 000 kronor för polisen.

Regeringens förslag: Avgifter för pass som utfärdas av polismyndigheterna redovisas fr.o.m. den 1 juli 2000 mot anslaget A1 *Polisorganisationen* i stället för mot inkomsttiteln 2511.

Anslaget A1 *Polisorganisationen* ökas med 100 420 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D2 *Statliga tjänstepensioner* under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas.

Skälen för regeringens förslag: Polisväsendets ekonomiska situation är bekymmersam. Polisen beräknas under innevarande år förbruka ca 440 miljoner kronor mer än vad som anvisats på statsbudgeten. Detta finansieras genom utnyttjande av anslagssparande och utnyttjande av anslagskrediten. Polisen måste arbeta aktivt för att ytterligare effektivisera resursanvändningen. Regeringen kan dock inte acceptera att polisens arbete med att genomföra närpolisreformen stannar av. Ett resurstillskott redan innevarande år är därför nödvändigt.

Genom att låta polisväsendet få disponera avgifter från pass utfärdade av polismyndigheterna kan ca 90 miljoner kronor tillföras under innevarande år. Regeringen gör bedömningen att den föreslagna ändringen ökar polisens resurser med 180 miljoner kronor på årsbasis. Statsbudgetens inkomster minskas med motsvarande belopp. Passavgifternas karaktär av offentligrättslig avgift påverkas inte av denna ändrade budgetmässiga redovisning.

Anslaget A1 *Polisorganisationen* bör ökas med 110 000 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppförda anslaget D2 *Statliga tjänstepensioner* minskas med motsvarande belopp.

För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen bör dessutom anslaget minskas med 9 580 000 kronor.

B2 Ekobrottsmyndigheten

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 250 933 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B2 *Ekobrottsmyndigheten* ökas med 13 462 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget B2 *Ekobrottsmyndigheten*.

F6 Rättshjälpkostnader m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 802 396 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F6 *Rättshjälpkostnader m.m.* minskas med 47 600 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget F6 *Rättshjälpkostnader m.m.* bör minskas med 47,6 miljoner kronor. Syftet med detta är att bidra till finansieringen av en ökning av anslaget F7 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* och av det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg uppförda anslaget B16 *Statens institutionsstyrelse*. Utgifterna för rättshjälp kan minskas bl.a. till följd av den reform som har genomförts på området.

F7 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 399 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F7 *Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.* ökas med 10 600 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av kostnadsökningar bl.a. till följd av den nya lagen (1998:714) om frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder ökar resursbehovet. Regeringen anser att anslaget bör ökas med 10,6 miljoner kronor. Finansiering sker genom att anslaget F6 *Rättshjälpkostnader m.m.* minskas med motsvarande belopp.

5.4.6 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

A1 Utrikesförvaltningen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 891 058 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Utrikesförvaltningen* minskas med 175 630 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget A1 *Utrikesförvaltningen* minskas med 148 000 000 kronor för att finansiera motsvarande ökning av anslaget C1 *Regeringskansliet m.m.* under utgiftsområde 1 Rikets styrelse med anledning av sammanslagningen av Regeringskansliets två IT-organisationer.

För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen minskas anslaget med ytterligare 27 630 000 kronor.

B4 Fredsfrämjande verksamhet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 147 416 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts tidigare.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för ändamål som omfattas av anslaget B4 *Fredsfrämjande verksamhet* under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 150 000 000 kronor efter år 2000.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan utan att inhämta riksdagens godkännande besluta att med svensk personal delta i internationella fredfrämjande insatser i första hand inom ramen för FN och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE). Sådana beslut kan innebära ekonomiska förpliktelser för staten under kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att för ändamål som omfattas av anslaget B4 *Fredsfrämjande verksamhet* under år 2000 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda

åtaganden innebär utgifter på högst 150 000 000 kronor efter år 2000.

5.4.7 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

A3 Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 22 340 782 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* ökas med 700 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* minskas med 700 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Budgetåret 1999 delades det tidigare anslaget A1 *Försvarmakten* i två anslag, nämligen anslaget A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* och anslaget A3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling*. Syftet var att ge bättre förutsättningar att styra och följa upp verksamheten. Riksdagen har ställt sig bakom att en avvägning mellan de olika verksamhetsområdena borde kunna ske inför varje budgetår (prop. 1997/98:83, bet. 1997/98:FöU10, rskr. 1997/98:269).

I enlighet med vad regeringen anförde i prop. 1998/99:74 *Förändrad omvärld – omdanat försvaret* har Försvarmakten under 1999 och 2000 vidtagit åtgärder för att påbörja en strukturomvandling i syfte att hantera problem under innevarande försvarsbeslutsperiod och för att möjliggöra en minskning av den ekonomiska ramen under nästa försvarsbeslutsperiod. Som ett led i omställningen har även förskjutningar av utgifter mellan verksamhetsområden och budgetår skett.

Fördelningen av utgifter för innevarande budgetår kommer därmed att förskjutas mellan anslagen. Anslaget A3 *Materiel, anläggningar samt forskning och teknikutveckling* bör därför ökas med 700 000 000 kronor och anslaget A1 *Förbandsverksamhet och beredskap m.m.* minskas med motsvarande belopp.

B1 Funktionen Civil ledning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 437 983 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B1 *Funktionen Civil ledning* ökas med 700 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat att det centrala lednings- och samordningsansvaret för trossamfundens verksamhet inom totalförsvaret från och med 2000 skall övergå från Svenska kyrkan till Överstyrelsen för civil beredskap (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). En minskning med 700 000 kronor gjordes därför av det under utgiftsområde 17 Kultur, medier trossamfund och fritid uppförda anslaget K1 *Stöd till trossamfund*. Den avsedda ökningen av anslaget B1 *Funktionen Civil ledning* kom dock inte att ske, varför en justering nu bör göras.

B3 Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 691 677 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst* ökas med 4 931 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D6 *Stöd till frivilliga försvarsorganisationer* minskas med 4 931 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat om en ändrad uppgiftsfördelning mellan anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst* och anslaget D6 *Stöd till frivilliga försvarsorganisationer* (prop. 1998/99:74, bet. 1998/99:FöU5, rskr. 1998/99:224). Anslaget D6 *Stöd till frivilliga försvarsorganisationer* skulle rätteligen uppgå till 88 245 000 kronor och anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst* till 696 608 000 kronor. Sistnämnda anslag bör därför nu ökas med 4 931 000 kronor och anslaget D6 *Stöd till frivilliga försvarsorganisationer* minskas med motsvarande belopp.

C5 Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 526 489 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* får år 2000 användas för att täcka den förlust som uppkommit i Statens räddningsverks internationella verksamhet.

Skälen för regeringens förslag: Statens räddningsverk får mot full kostnadstäckning genomföra internationella uppdrag på regeringens uppdrag. Den 6 juni 1996 och 11 september 1997 uppdrog regeringen åt Räddningsverket att stödja Europakommissionens arbete med ett återuppbyggnadsprojekt i Bosnien-Hercegovina. Räddningsverket utförde ett bostadsförsörjnings- och infrastrukturprogram i Bosnien-Hercegovina som inte uppfyllde kravet på full kostnadstäckning. På grund av brister i myndighetens styrning och uppföljning uppkom en förlust på 20 879 000 kronor. Förlusten behöver regleras. Regeringen har noterat att Räddningsverket under 1999 har stärkt den ekonomiska styrningen av verksamheten genom inrättande av en särskild funktion för kontroll och uppföljning samt att de ekonomiska villkoren för den internationella verksamheten har förändrats under 1999. Regeringen föreslår att anslaget C5 *Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor* år 2000 får användas för att täcka den angivna förlusten.

D3 Försvarets radioanstalt

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 428 494 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget D3 *Försvarets radioanstalt* ökas med 11 190 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget D3 *Försvarets radioanstalt*.

5.4.8 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

A2 Bidrag för läkemedelsförmånen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 14 137 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Bidrag för läkemedelsförmånen* ökas med 2 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utöver utbetalning av ersättning till landstingen under år 2000 kommer anslaget att belastas av en förlustdelning avseende 1999 års läkemedelskostnader. Statens andel av förlustdelningen beräknas uppgå till knappt 1 215 000 000 kronor. Dessutom är anslaget belastat av ett underskott från tidigare budgetår på 828 000 000 kronor. För att täcka utbetalningarna för förlustdelningen samt det ackumulerade underskottet föreslås att anslaget ökas med 2 000 000 000 kronor.

A9 Smittskyddsinstitutet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 131 224 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A9 *Smittskyddsinstitutet* ökas med 10 000 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget C1 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* minskas.

Skälen för regeringens förslag: För att möta Smittskyddsinstitutets ekonomiska svårigheter har verksamheten tillförts extra resurser, senast i statsbudgeten för innevarande år. Myndigheten har fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som krävs för att myndighetens ekonomi skall komma i balans samt vilka åtgärder som planeras för att förbättra den ekonomiska styrningen av verksamheten. Smittskyddsinstitutet har rapporterat uppdraget till regeringen. Regeringen föreslår nu att myndigheten tillförs ökade medel för att i första hand kunna vidta de åtgärder som krävs för att få kontroll över ekonomin och förbättra styrningen av verksamheten. Av de anslagna medlen skall 800 000 kronor användas för deltagande i EU:s smittskyddssamarbete.

Regeringen föreslår att anslaget A9 *Smittskyddsinstitutet* ökas med 10 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget C1 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* minskas med motsvarande belopp.

A13 Ersättning till steriliserade i vissa fall

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 90 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A13 *Ersättning till steriliserade i vissa fall* ökas med 101 530 000 kronor. En delfinansiering sker genom att anslaget A14 *Personligt ombud* minskas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anvisade och beräknade medel för perioden 1999–2001 bygger på uppskattningen att 1 000 personer skulle komma att erhålla ersättning. Nya prognoser visar att närmare 1 700 personer kommer att beviljas ersättning.

För att täcka de beräknade utgifterna under år 2000 måste anslaget A13 *Ersättning till steriliserade i vissa fall* ökas med 101 530 000 kronor. En delfinansiering sker genom minskning av anslaget A14 *Personligt ombud* med 15 000 000 kronor.

B2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 330 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* minskas med 55 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I budgetpropositionen för 2000 beräknade regeringen 55 000 000 kronor under anslaget B2 *Vissa bidrag inom handikappområdet* för särskilda insatser inom handikappområdet. Regeringen föreslår nu i det följande hur dessa medel bör fördelas till olika ändamål under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

B4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 78 394 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B4 *Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* minskas.

Skälen för regeringens förslag: Rikstolktjänsten är ett ekonomiskt stöd för den tolktjänst som förtroendevalda i handikapporganisationernas riksorganisationer behöver för riksövergripande och internationella uppdrag som inte bekostas genom landstingens vardagstolkning. Under 1999 ökade såväl efterfrågan som tillgången på tolkar och anslaget var förbrukat innan året var slut. Det större medelsbehovet förväntas föreligga även år 2000. Regeringen anser därför att anslaget bör ökas med 1 000 000 kronor för att bidrag skall kunna lämnas i ökad omfattning.

Finansiering sker genom att anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* minskas med 1 000 000 kronor.

B5 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 132 194 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B5 *Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer* ökas med 20 500 000 kronor. Finansiering sker genom minskning av anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* och genom att anslaget B1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* minskas med 1 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I takt med att fler handikapporganisationer bildas och ansöker om ekonomiskt stöd ökar efterfrågan på de statliga bidragen till handikapporganisationerna. För att möta det ökade resursbehovet hos organisationerna och för att underlätta övergången till en ny fördelningsmodell avseende bidragen till organisationerna anser regeringen att ökade resurser behövs för bidrag till handikapporganisatio-

nerna. Det ökade stödet är ett av förslagen i regeringens proposition (1999/2000:79) *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken*.

Under senare år har även antalet pensionärsorganisationer ökat medan anslagsnivån varit oförändrad. Regeringen anser därför att ytterligare medel behövs så att ökade bidrag kan lämnas till pensionärsorganisationerna. Regeringen anser därför att anslaget sammantaget bör ökas med 20 500 000 kronor.

Finansiering sker genom att anslaget B1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken* minskas med 1 000 000 kronor och genom att anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* minskas med 19 500 000 kronor.

B9 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 63 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B9 *Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget N2 *Lotteriinspektionen* under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och medier minskas.

Skälen för regeringens förslag: Med anledning av propositionen *Kasinospel i Sverige m.m.* (prop. 1998/99:80, bet. 1998/99:KrU11, rskr. 1998/99:229) aviserade regeringen att den avsåg att föreslå riksdagen att ytterligare öka resurserna för att motverka negativa sociala och ekonomiska konsekvenser av spel. Detta förslag lämnas nu.

Under anslaget är medel beräknade för arbetet mot spelberoende. Hittills har insatserna i huvudsak tagit sikte på att öka kunskaperna om spelberoende. Med stöd av de kunskaper som vunnits finns det nu anledning att gå vidare med förebyggande insatser mot spelmissbruk och för att öka medvetenheten om problemen bland de yrkesgrupper som möter spelmissbrukare i sitt arbete. Också frågor om hjälp och stöd till missbrukare bör nu tas upp.

Regeringen föreslår att anslaget B9 *Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget N2 *Lotteriinspektionen* under utgiftsom-

råde 17 Kultur, medier, trossamfund och medier minskas med motsvarande belopp.

B12 Statens institut för särskilt utbildningsstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 663 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B12 *Statens institut för särskilt utbildningsstöd* ökas med 1 500 000 kronor. Finansiering sker genom minskningen av anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet*.

Skälen för regeringens förslag: I regeringens proposition (1999/2000:79) Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken föreslår regeringen ett nationellt program för kompetensutveckling av personal inom olika samhällsområden kring frågor som rör bemötande av personer med funktionshinder. Enligt förslaget skall Statens institut för särskilt utbildningsstöd utarbeta och ha ansvar för programmet på central nivå. Regeringen anser därför att ytterligare 1 500 000 kronor bör anvisas på anslaget.

Finansiering sker genom att anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* minskas med 1 500 000 kronor.

B16 Statens institutionsstyrelse

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 557 032 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B16 *Statens institutionsstyrelse* ökas med 96 200 000 kronor. Finansiering sker genom minskning av anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* samt genom att anslagen B3 *Statsbidrag till vårdartjänst* minskas med 24 450 000 kronor, anslaget B15 *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor* minskas med 250 000 kronor, anslaget C1 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* minskas, anslaget C2 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning* minskas med 1 100 000 kronor samt genom att anslaget F6 *Rättshjälpkostnader m.m.* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet minskas.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten vid Statens institutionsstyrelse (SIS) är mycket omvärldsberoende och därför svårplanerad. Verksamheten är uppdelad i tre verksamhetsgrenar: missbrukarvård, ungdomsvård och slutna ungdomsvård. Slutna ungdomsvård är en ny straffpåföljd för ungdomar i åldrarna 15 till 20 år. Möjligheten att döma till denna påföljd infördes den 1 januari 1999 och vid SIS inrättades tio årsplatser som helt finansieras via styrelsens anslag. Antalet domar till slutna ungdomsvård har dock kontinuerligt ökat och idag vårdas ungdomar motsvarande 40 årsplatser. Betydligt fler ungdomar har således dömts till slutna ungdomsvård än vad regeringen beräknade när påföljden infördes. Regeringen bedömer att platsantalet för slutna ungdomsvård måste utökas med ytterligare 40 årsplatser, dvs. till totalt 50 platser. Kostnaderna för 40 nya årsplatser beräknas till 62 400 000 kronor. Volymerna i den slutna ungdomsvården ökade redan under 1999 och därför tillförs anslaget nu medel för att täcka även kostnaderna för denna ökade verksamhet.

För ungdomsvården i övrigt avseende placeringar enligt lagen om vård av unga (LVU) är SIS i behov av ytterligare 24 årsplatser, dvs. totalt 646 årsplatser. Orsaken är en ökad efterfrågan på sådana platser från kommunerna. Dessa platser finansieras till viss del av vårdavgifter från kommunerna. Statens kostnad för en utbyggnad med ytterligare 24 platser beräknas till 22 100 000 kronor.

Regeringen avser att noga följa utvecklingen vid SIS och hur de tillförda resurserna används. Meningen är att den slutna ungdomsvården skall utvärderas efter två år och avsikten är att utvärderingen skall påbörjas under hösten år 2000. Utvärderingen skall även analysera dimensioneringen av den slutna ungdomsvården och vad påföljden har haft för konsekvenser för den ordinarie ungdomsvården.

Regeringen föreslår att anslaget B16 *Statens institutionsstyrelse* ökas med 96 200 000 kronor för år 2000. Utgiftsökningen finansieras genom minskning av anslaget B2 *Vissa statsbidrag inom handikappområdet* med 33 000 000 kronor, anslaget B3 *Statsbidrag till vårdartjänst* med 24 450 000 kronor, anslaget B15 *Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor* med 250 000 kronor, anslaget C1 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* med 400 000 kronor och anslaget C2 *Socialvetenskaplig forskningsrådet: Förvaltning* 1 100 000 kronor. Vidare minskas anslaget F6 *Rättshjälpkostnader m.m.* under ut-

giftsområde 4 Rättsväsendet med 37 000 000 kronor.

C1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 117 655 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* minskas med 10 400 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget C1 *Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* minskas med 10 000 000 kronor för att finansiera ökningen av anslaget A9 *Smittskyddsinstitutet* samt med 400 000 kronor för att delfinansiera ökningen av anslaget B16 *Statens institutionsstyrelse*.

5.4.9 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

A1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 31 502 036 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* ökas med 1 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: På grund av den kraftigt ökade sjukfrånvaron har utgifterna för sjukpenning ökat och de medel som har anvisats på statsbudgeten för år 2000 har visat sig vara otillräckliga. För närvarande finns det ingenting som tyder på att utgifterna kommer att minska under de närmaste åren.

De prognoser som ligger till grund för regeringens bedömning av utgiftsutvecklingen för år 2000 är dock mycket osäkra. Huruvida den föreslagna ökningen är tillräcklig eller inte för hela året är därför svårt att förutse. Regeringen kommer att tillsätta en arbetsgrupp som skall utarbeta en handlingsplan för att minska ohälsan samt föreslå åtgärder som bryter den negativa utvecklingen.

Regeringen föreslår att anslaget A1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* ökas med 1 500 000 000 kronor.

5.4.10 Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

A4 Delpension

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 122 800 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A4 *Delpension* ökas med 103 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Efterlevandepensioner till vuxna* minskas med 103 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Före år 1999 betalades delpensionerna från delpensionsfonden. Från och med år 1999 betalas delpensionerna från ett eget anslag. Utbetalning av delpensioner har minskat under de senaste åren och på sikt skall anslaget avvecklas. Några nya delpensioner kommer inte att beviljas efter år 2000. När anslaget beräknades överskattades dock den nedåtgående trenden i volymutvecklingen.

Utgifterna år 2000 beräknas uppgå till 197 600 000 kronor. Efter utnyttjande av anslagssparandet och en möjlig anslagskredit behövs ytterligare 103 000 000 kronor. Regeringen föreslår därför att anslaget A4 *Delpension* ökas med 103 000 000 kronor.

Finansiering sker genom att anslaget A2 *Efterlevandepensioner till vuxna* minskas med motsvarande belopp.

5.4.11 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

A3 Underhållsstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag 2 737 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Underhållsstöd* ökas med 12 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen avser att under maj månad lämna ett förslag till

riksdagen om ändrade regler för utfyllnadsbidrag vid växelvis boende. Förslaget beräknas kunna träda i kraft den 1 januari år 2001 och tillämpas första gången i fråga om underhållsstöd som avser tid efter den 31 mars 2001. Förslaget kommer att innebära en besparing på anslaget A3 *Underhållsstöd* med 37,5 miljoner kronor år 2001 och med 50 miljoner kronor per år för tiden därefter.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000 att detta förslag skulle överlämnas riksdagen senast i samband med 2000 års ekonomiska vårproposition för i kraftträdande den 1 juli år 2000 och tillämpas för underhållsstöd som avser tid efter den 30 september år 2000. Förslaget skulle då innebära en besparing med 12,5 miljoner kronor år 2000. Beräkningen av anslaget för år 2000 baserades på denna förutsättning. Det senarelagda ikraftträdandet gör att anslaget A3 *Underhållsstöd* behöver ökas med 12 500 000 kronor.

5.4.12 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

A1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 527 565 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* minskas med 3 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget A1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* minskas med 3 000 000 kronor för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda anslaget A16 *Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling* med 1 500 000 kronor och ökningen av det under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uppförda anslaget A6 *Statistiska centralbyrån* med 1 500 000 kronor.

A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 19 590 591 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 100 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med 30 000 000 kronor med anledning av regeringens förslag om reformering av det förstärkta anställningsstödet. Vidare bör anslaget minskas med 70 000 000 kronor till följd av regeringens förslag om att införa ett särskilt anställningsstöd för äldre arbetslösa enligt förslaget i prop. 1999/2000:98 Förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt. Sammantaget innebär regeringens förslag att anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskar med 100 000 000 kronor.

Förstärkt anställningsstöd

Regeringens förslag: Det förstärkta anställningsstödet utvecklas ytterligare.

Det förstärkta anställningsstödet skall för en person som sedan 48 månader antingen har varit öppet arbetslös eller har deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd och omedelbart före anvisningen under samma tid varit anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen kunna lämnas enligt följande. Stödet lämnas med 75 procent av lönekostnaden, dock högst 525 kronor per dag, i 12 månader samt med 50 procent av lönekostnaden, dock högst 350 kronor per dag, under ytterligare 12 månader.

Det utökade anställningsstödet skall gälla från och med den 1 augusti 2000.

Skälen för regeringens förslag: En av arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgifter är att motverka långa tider utan reguljärt arbete. Anställningsstödet har visat sig vara en framgångsrik åtgärd när det gäller att bryta arbetslöshet.

Anställningsstödet har fått ökad betydelse under 1999 genom det förstärkta stödet som infördes hösten 1999 och de ändringar som gjordes vid årsskiftet 1999/2000 och som innebär särskilda hänsynstaganden till bl.a. personer med arbetshandikapp (prop. 1999/2000:1 utg.omr. 14, bet. 1999/2000:AU1, rskr. 1999/2000:83).

Regeringen anser att det nu finns skäl att ytterligare utvidga det förstärkta anställningsstödet för att underlätta för personer, som har varit ar-

betslösa mycket långa perioder, att komma in på den reguljära arbetsmarknaden. Det är viktigt att även dessa grupper får del av den konjunkturuppgång Sverige nu befinner sig i. Många arbetsgivare är tveksamma till att anställa personer som har varit arbetslösa mycket länge och det är därför extra viktigt att incitament skapas som underlättar för dessa personer att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Det förstärkta anställningsstödet bör utvecklas på sätt som framgår av regeringens förslag.

De nya bestämmelserna bör gälla från och med den 1 augusti 2000.

Ersättningen till arbetsgivarna sker i form av en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto på samma sätt som för det nuvarande allmänna och förstärkta anställningsstödet. Statens inkomster beräknas minska med 30 000 000 kronor år 2000.

B3 Forskning, utveckling och utbildning m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 308 585 000 kronor. Regeringen har vidare ett bemyndigande att under år 2000 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 250 000 000 kronor under åren 2001–2003.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2000, såvitt avser ramanslaget B3 *Forskning, utveckling, och utbildning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 250 000 000 kronor under åren 2001–2004.

Skälen för regeringens förslag: Långsiktiga samarbetsprojekt behöver kunna bedrivas. Regeringen bör därför få ett bemyndigande som innebär att beslut kan fattas under 2000 som medför utgifter även under år 2004.

B5 Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 218 854 000 kronor. Regeringen har vidare ett bemyndigande att under år 2000 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 420 000 000 kronor under åren 2001–2003.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2000, såvitt avser ramanslaget B5 *Finansiering av forskning och utveckling inom arbetslivsområdet*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 420 000 000 kronor under åren 2001–2005.

Skälen för regeringens förslag: Långsiktiga forsknings- och utvecklingsprojekt behöver kunna finansieras och initieras. Regeringen bör därför få ett bemyndigande som innebär att beslut kan fattas under 2000 som medför utgifter även under åren 2004 och 2005.

B13 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 018 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B13 *Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning* ökas med 80 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget B13 *Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning*.

D2 Statliga tjänstepensioner

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 7 755 800 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget D2 *Statliga tjänstepensioner* minskas med 110 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget D2 *Statliga tjänstepensioner* bör minskas med 110 000 000 kronor för att finansiera ökningen av det under utgiftsområde 4 Rättsväsendet upptagna anslaget A1 *Polisorganisationen*.

Statens pensionsverk

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000 besluta om en rörlig kredit i Riksgäldskontoret om högst 25 000 000 kronor för att tillgodose Statens pensionsverks behov av likviditet i samband med pensionsutbetalningar för uppdragsgivares räkning.

Skälen för regeringens förslag: Statens pensionsverk (SPV) får bedriva uppdragsverksamhet som ligger nära verkets huvuduppgifter. Detta innebär pensionsberäkning och utbetalning av pensioner åt kommuner m.fl. De penningflöden som härvidlag hanteras är mycket stora. I normalfallet har SPV rekviderat medel från uppdragsgivaren innan utbetalning sker. I liten omfattning gör dock SPV utbetalningar för uppdragsgivares räkning innan rekvisition av medel har skett. SPV anser att ett rörelsekapital i form av en speciell kredit i Riksgäldskontoret (RGK) bör skapas. Den räntekontokredit som SPV för närvarande disponerar är inte avsedd för detta ändamål och är inte heller tillräckligt stor.

5.4.13 Utgiftsområde 15 Studiestöd

A2 Studiemedel m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 9 806 499 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Studiemedel m.m.* ökas med 195 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Luftfartsverket utbildar varje år flygledare för att täcka det nationella behovet av flygtrafikledningstjänst. Under utbildningstiden får flygledaraspiranterna en lön från Luftfartsverket som motsvarar studiemedel och studielån. Luftfartsverkets kostnad för en certifierad flygledare beräknas i dag uppgå till drygt två miljoner kronor. I takt med att flygledningstjänsten i allt högre grad styrs av internationella regler har verksamheten och marknaden blivit alltmer global, vilket i sin tur har lett till att flygledarna i allt större omfattning rör sig friare mellan länderna. Den internationella efterfrågan på flygledare har lett till att de i Sverige

utbildade flygledarna, efter några års verksamhet, flyttar utomlands för att utöva yrket.

Regeringen anser mot denna bakgrund att det är rimligt att den enskilde i större utsträckning får ta ekonomiskt ansvar för utbildningen, vilket blir fallet om utbildningen finansieras inom ramen för studiestödssystemet. Studiestödet kommer att omfatta de elever som påbörjar sin utbildning från och med hösten 2000. År 2002 kommer samtliga elever i flygledarutbildningen att omfattas av studiestödet. Den totala utgiften kommer då att uppgå till uppskattningsvis 1 900 000 kronor per år. En motsvarande höjning av utdelningen från Luftfartsverket kommer att ske. Innevarande år bör anslaget A2 *Studiemedel m.m.* ökas med 195 000 kronor.

A3 Vuxenstudiestöd m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 195 998 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Vuxenstudiestöd m.m.* minskas med 540 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Efterfrågan på vuxenstudiestöd förväntas bli mindre än vad som budgeterats för innevarande år på anslaget A3 *Vuxenstudiestöd m.m.* Regeringen anser därför att anslaget skall minskas med 540 000 000 kronor.

Beslut om studiestöd m.m.

Regeringens bedömning: Regeringen avser att delegera till Statens skolverk att på ett kostnadsneutralt sätt besluta om rätt till studiestöd för kompletterande utbildningar på dels gymnasial, dels eftergymnasial nivå vilka står under statlig tillsyn som utövas av verket. Därvid bör gränsdragningen mellan utbildningsnivåerna ankomma på verket. Omfattningen av de delegerade studiestödsvolymer och anslagspåverkande förändringar i övrigt bör beredas inom ramen för den årliga budgetprocessen.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen har tidigare i propositionen Ett reformerat studiestödssystem (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000 UbU7, rskr. 1999/2000:96) redovisat

bedömningen att beslut om studiestödsberättigande utbildningar bör fattas av regeringen inom ramen för budgetprocessen på grundval av ett samlat förslag från berörda myndigheter.

Regeringen anser nu att det av praktiska skäl är motiverat att till Statens skolverk delegera att på ett kostnadsneutralt sätt fatta beslut om rätt till studiestöd för kompletterande utbildningar som står under statlig tillsyn som utövas av verket. Möjligheterna till dialog med utbildningsanordnarna och att omfördela statsbidrag mellan utbildningar förbättras om verket har möjlighet till samordning med studiestödet. Den utbildningsvolym det hela motsvarar är ca 4 200 årselevplatser. I volymen ingår ej utbildningar som hör till Högskoleverkets ansvarsområde. Förändringar av volymen kan bli aktuella t.ex. i samband med att en utbildning genom beslut av regeringen i stället ställs under statlig tillsyn som utövas av Högskoleverket.

Som redovisats i propositionen bör studiemedel i princip kunna lämnas till studerande under 20 år vid påbyggnadsutbildning eller motsvarande utbildning, där det för antagning fordras slutbetyg från treårig utbildning i gymnasieskolan och påbyggnadsutbildningen bygger vidare på dessa kunskaper. Regeringen avsåg tidigare att utfärda de närmare reglerna om gränsdragningen. Den ovan nämnda ordningen för beslut om rätt till studiestöd för kompletterande utbildningar innebär att gränsdragningsfrågan för ifrågasättande utbildningar i stället bör ankomma på Skolverket.

5.4.14 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

A16 Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 17 163 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A16 *Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling* ökas med 1 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* under utgiftsområde 14 minskas.

Skälen för regeringens förslag: Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling har fr.o.m. den 1 januari 2000 ett utvidgat ansvarsområde. På grund av överföring av Europeiska Socialfondens mål 4, Adapt och Employment, till Arbetsmarknadsverket har finansieringen av Svenska EU-programkontorets fasta kostnader minskat. Regeringen föreslår därför att anslaget A16 *Svenska EU-programkontoret för utbildning och kompetensutveckling* ökas med 1 500 000 kronor och att anslaget A1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv minskas med motsvarande belopp.

B52 Enskilda kommunala högskoleutbildningar m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 543 659 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B52 *Enskilda kommunala högskoleutbildningar m.m.* ökas med 487 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget B52 *Enskilda kommunala högskoleutbildningar m.m.*

C3 Centrala studiestödsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 343 250 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* ökas med 20 000 000 kronor.

Avgifter för uppläggning av lån vid Centrala studiestödsnämnden redovisas från och med 1 januari 2000 mot anslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* i stället för mot inkomsttitel 2552.

För att finansiera det ökade anslaget och de minskade inkomsterna skall anslaget B53 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m. m.* minskas med 60 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: En väl fungerande studiestödsadministration prioriteras högt av regeringen.

Regeringen anmälde i budgetpropositionen för 2000 osäkerhet om det framtida anslagsbehovet för Centrala studiestödsnämnden (CSN). Regeringen föreslår nu att anslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* ökas med 20 miljoner kronor.

Därutöver föreslår regeringen att CSN skall få disponera de avgiftsintäkter som tas ut för uppläggning av lån och som idag redovisas mot inkomstitel 2552. Regeringen gör den bedömningen att denna förändring ökar CSN:s resurser med 80 miljoner kronor på årsbasis. Statsbudgetens inkomster minskas med motsvarande belopp. Avgifternas karaktär av offentligrättsliga avgifter förändras dock inte. Resurstillskottet innevarande år finansieras till viss del genom att anslaget B53 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m. m.* minskas med 60 000 000 kronor.

5.4.15 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 116 196 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* ökas med 12 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Integrations- och tillväxtfrämjande åtgärder i Öresundsregionen är en angelägenhet för en rad politikområden. I anslutning till arbetet med den fasta förbindelsen över Öresund pågår ett samarbete mellan den danska och den svenska regeringen i syfte att främja integration och dynamisk utveckling i hela Öresundsregionen.

Det bilaterala projektet Kulturbro 2000 syftar till att stärka samarbetet och bidra till att bygga upp en ny regional identitet i Öresundsregionen genom att skapa en dansk-svensk biennial för bildkonst, design, teater, dans och musik. En ut-

gångspunkt är att den danska och den svenska staten bidrar till finansieringen av projektets första biennial som äger rum under hösten 2000. För denna åtgärd har (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 17, bet. 1999/2000:KrU1, rskr. 1999/2000:87) under anslaget A2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* beräknats 2 500 000 kronor. För att motsvara den danska statens insats behövs ytterligare 12 500 000 kronor. Regeringen föreslår därför att det nämnda anslaget ökas med 12 500 000 kronor.

E2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 252 184 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* ökas med 7 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I enlighet med förslag i propositionen Konstnärernas villkor (prop. 1997/98:87, bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303) samt i budgetpropositionen för 1999 (prop. 1998/99:1, utg. omr. 17, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55) tillfördes kulturområdet 22,5 miljoner kronor under tiden 1 januari 1999 - 30 juni 2000 (15 miljoner kronor på årsbasis) för genomförande av flera olika stödinsatser riktade till konstnärer. Under samma period har under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv genomförts försök med en tredje anställningsform inom teatern (TeaterAlliansen), med arbetsförmedling vid centrumbildningarna samt med tydligare kriterier avseende vilka som skall ha rätt till arbetsmarknadspolitiska åtgärder med inriktning mot den konstnärliga arbetsmarknaden. En utvärdering av försöksverksamheterna har nu redovisats. Regeringen gör bedömningen att försöken fallit väl ut och föreslår därför en förlängning av samtliga försök året ut och därmed även av de stödinsatser som riktats mot konstnärer. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att anslagsnivån höjs med 7 500 000 kronor. Därutöver finansieras förlängningen av försöken med TeaterAlliansen samt försöket med arbetsförmedling vid centrumbildningarna inom ramen för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

F5 Arkivet för ljud och bild

Regeringens förslag: Arkivet för ljud och bild skall byta namn till Statens ljud- och bildarkiv den 1 januari 2001.

Skälen för regeringens förslag: Arkivet för ljud och bild skall från och med den 1 januari 2001 byta namn till Statens ljud- och bildarkiv för att det tydligare skall framgå att det är en statlig myndighet. Med hänsyn till att riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen fattas så sent på året, är det av praktiska skäl lämpligt att frågan behandlas redan nu. Förslaget föranleder ändringar i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram, lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden och lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument.

N2 Lotteriinspektionen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 28 459 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget N2 *Lotteriinspektionen* minskas med 2 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget N2 *Lotteriinspektionen* bör minskas med 2 000 000 kronor för att finansiera ökningen av anslaget B9 *Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.* under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

5.4.16 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

A8 Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 7 000 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000, såvitt avser ramanslaget A8 *Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder*, besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 7 000 000 kronor under år 2001.

I ärenden där beslut om bidrag fattats tidigare, men där begäran om utbetalning ännu inte skett, skall åtgärderna vara slutförda och begäran om bidrag kommit in senast den 1 juli 2001.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen beslutade hösten 1998 (prop. 1998/1999:1, bet. 1998/99:BoU1, rskr. 1998/99:59) att bidragsgivningen till åtgärder mot radon i bostäder skulle begränsas av en årlig ram. För budgetåret 1999 – och senare även för år 2000 – beslutades en ram om 7 miljoner kronor. Som en följd av denna begränsning kom beviljande av bidrag att stoppas under 1999.

Regeringen anser att ett stopp på beviljanden under nuvarande budgetår kan skapa osäkerhet för enskilda beträffande om och när de kan få stöd. Vidare kan det antas att sådan osäkerhet medför att färre kommer att åtgärda sina radonhus. Åtgärder måste därför vidtas för att möjliggöra fortsatt beviljande av bidrag under år 2000.

Regeringen föreslår därför att

- regeringen bemyndigas att bevilja nya ansökningar med stöd av ett beställningsbemyndigande,
- ärenden där bidrag redan beviljats skall slutföras och att begäran om utbetalning skall komma in senast vid ett visst datum.

Regeringen avser också att ändra bestämmelserna så att när nya ansökningar beviljas skall en sista dag bestämmas för när åtgärden skall ha slutförts respektive när begäran om utbetalning senast skall ha kommit in.

Enligt regeringens bedömning bör beställningsbemyndigandet uppgå till 7 000 000 kronor.

A10 Bostadsbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 670 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A10 *Bostadsbidrag* minskas med 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Utgifterna för bostadsbidrag är starkt beroende av inkomst-, boendekostnads- och arbetslöshetsutvecklingen och därmed av den samhällsekonomiska utvecklingen i stort. Sjunkande arbetslöshet och ökade reallöner innebär att samhällets kostnader för bostadsbidrag minskar. Mot bakgrund av den senaste ekonomiska bedömningen kan därför anslaget A10 *Bostadsbidrag* minskas med 500 000 000 kronor.

A12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål inte uppfört något anslag eller något bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande besluta om stöd till investeringar för anordnande av bostäder för studenter som innebär utgifter på högst 400 000 000 kronor under åren 2001 och 2002.

Ett nytt ramanslag A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter* på 1 000 000 anvisas.

Skälen för regeringens förslag: Den snabba utbyggnaden av antalet utbildningsplatser vid högskolor har ökat efterfrågan på ytterligare studentbostäder och på vissa orter kan kötiden för en studentbostad vara ca ett år vid höstterminens start.

Det är angeläget att detta bostadsbehov kan tillgodoses och att den nyproduktion som behövs kommer igång snabbt. Regeringen föreslår därför att ett tillfälligt investeringsbidrag lämnas för anordnande av nya studentbostäder genom ny- eller ombyggnad och som medför ett tillskott av bostadslägenheter. Bidraget bör lämnas för bostäder som tillkommer genom sådana ny- och ombyggnader som stöds med statlig bostadsbyggnadssubvention men för vilka annat statligt investeringsstöd inte lämnas samtidigt. Bidrag bör lämnas med upp till 15 procent av bidragsunderlaget för räntebidrag enligt förordningen (1992:986) om statlig bostadsbyggnadssubvention. Bidragsunderlaget för det statliga räntestödet reduceras inte med bidragsbeloppet. Bidrag bör lämnas med högst 40 000 kronor för varje rum i lägenheter för en eller två studerande.

Investeringsbidrag bör kunna lämnas för ny- och ombyggnadsprojekt som påbörjas under tiden 13 april 2000–31 december 2002 och som färdigställs inom ett och ett halvt år från påbörjandet. Regeringen kommer att utfärda närmare bestämmelser för investeringsbidraget.

Bidragsgivningen rambegränsas så att bidrag kan beviljas med högst 400 miljoner kronor.

För år 2000 föreslås att regeringen bemyndigas att besluta om stöd som innebär utgifter på högst 400 miljoner kronor under åren 2001–2002 med utbetalning tidigast 1 januari år 2001. Utbetalning av stöd avses inte komma att ske under år 2000. Ett formellt anslagsbelopp bör anvisas 2000 för att ge bemyndigandet en lämplig anknytning till statsbudgeten.

5.4.17 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

A1 Allmänna regionalpolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 303 850 000 kronor. Regeringen har vidare ett bemyndigande att besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 1 688 000 000 kronor under åren 2001–2008.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2000, såvitt avser ramanslaget A1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 2 588 000 000 kronor under åren 2001–2008.

Skälen för regeringens förslag: För budgetåret 2000 har riksdagen beslutat att regeringen får ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 1 688 000 000 kronor under åren 2001–2008. Anslaget A1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* uppgår till 1 303 850 000 kronor för budgetåret 2000.

De åtgärder för vilka åtaganden kan göras är ofta mycket långsiktiga. Det gäller t.ex. sysselsättningsbidrag och andra regionalpolitiska företagsstöd.

Även beslut om företagsstöd, som till viss del medfinansieras av medel från EG:s strukturfonder, sker med stöd av bemyndigandet knutet till anslaget A1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder*. Detta innebär att medlen blir ett tillskott till

verksamheten dvs. möjliggör en ökad stödkapacitet för länen. Medel från EG:s strukturfonder utbetalas i efterskott från anslaget A9 *Europeiska regionala utvecklingsfonden* perioden 2000–2008 till länsstyrelserna och de regionala självstyrelseorganen sedan kostnaderna uppstått.

För att undvika snedvridning mellan långsiktiga och kortsiktiga åtaganden behöver en lämplig balans finnas mellan anslagets respektive bemyndigandets storlek. Regeringen anser att den nuvarande bemyndiganderamen inte i tillräckligt stor utsträckning möjliggör nya åtaganden för åren 2001–2008. Bemyndigandet att ingå ekonomiska förpliktelser bör därför höjas med 900 000 000 kronor.

A7 Statens institut för regionalforskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 068 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A7 *Statens institut för regionalforskning* ökas med 36 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget A7 *Statens institut för regionalforskning*.

A13 IT-infrastruktur: Regionala transportnät

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag A13 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät* på 400 000 000 kronor anvisas. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* minskas med 75 000 000 kronor och genom att anslaget A4 *Ersättning för nedsättning av socialavgifter* minskas med 150 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: I proposition Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86) föreslår regeringen att som en del av ett nationellt IT-infrastrukturprogram skall stöd kunna lämnas till finansiering av utbyggnad av regionala transportnät som inte kommer till stånd på kommersiella grunder. I propositionen finns en närmare beskrivning av varför regional-

politiska medel till en del bör bidra till att finansiera genomförandet av dessa åtgärder.

Regeringen konstaterar således att tillgång till modern informationsteknik till konkurrenskraftiga priser bör finnas för att näringslivet i hela landet skall kunna utvecklas så att det bidrar till den ekonomiska tillväxten. För att hela Sverige skall leva och utvecklas bör även företag i regionalpolitiskt prioriterade regioner snabbt få tillgång till denna teknik så att de kan konkurrera på mer likvärdiga villkor med företag i övriga landet.

Mot bakgrund av främst den stora betydelsen av att även företag i de regionalpolitiskt mest utsatta områdena får del av den moderna informationsteknikens alla fördelar men även av att EG-kommissionen har allvarliga invändningar mot och ännu inte har godkänt stödformen nedsatta socialavgifter, är regeringens bedömning att det inte är försvarligt att längre vänta på att stödformen eventuellt skall komma att godkännas av EG-kommissionen i en oviss framtid och i mycket inskränkt omfattning. De regionalpolitiska medlen som frigörs bör i stället tills vidare användas för att på andra sätt förbättra förutsättningarna för näringslivet i de regionalpolitiskt mest utsatta områdena, dvs. i huvudsak de områden som tidigare haft nedsatta socialavgifter. Utnyttjande av delar av befintligt anslagssparande på Landsbygdslån, som uppstått i samband med att riksdagen beslutat om avskaffande av regionala utvecklingslån, samt av hittills outnyttjade medel för Allmänna regionalpolitiska åtgärder bedöms inte väsentligt påverka de hittillsvarande regionalpolitiska insatsernas omfattning.

Regeringen bedömer vidare att det för utvecklingen av nuvarande och ett lönsamt framtida näringsliv i bl.a. de områden där nedsättning av socialavgifter har gällt, är viktigare att företagen snabbt tillförsäkras tillgång till ett transportnät för den moderna informationstekniken och nättjänster på konkurrenskraftiga villkor, än att de erhåller den generella kompensation som nedsatta socialavgifter hittills inneburit. Detta bör enligt regeringen bl.a. ske genom stöd till finansiering av regionala transportnät.

Regeringen föreslår att för det angivna ändamålet anvisas ett nytt ramanslag benämnt A13 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät* på 400 000 000 kronor. Dessa utgifter finansieras genom att anslaget A1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* minskas med 75 000 000 kronor och anslaget A4 *Ersättning för nedsättning av socialavgifter* minskas med 150 000 000 kronor. Vidare

avser regeringen att dra in 175 000 000 kronor av anslagssparandet på anslaget A2 *Landsbygdsån*.

5.4.18 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

A2 Miljöövervakning m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 132 297 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 16 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000, i fråga om ramanslaget A2 *Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 46 000 000 kronor under år 2001.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med miljöövervakningen är att beskriva miljötillståndet och förändringar av miljötillståndet. För att förbättra förutsättningarna för planering och genomförande av miljöövervakningen är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför få ett bemyndigande som innebär att beslut i ökad omfattning kan fattas under år 2000 som medför utgifter under år 2001. Bemyndigandet bör höjas från 16 miljoner kronor till 46 miljoner kronor.

A4 Sanering och återställning av förorenade områden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 65 000 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000, i fråga om ramanslaget A4 *Sanering och återställning av förorenade områden*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 60 000 000 kronor under år 2001.

Skälen för regeringens förslag: Enskilda efterbehandlingsprojekt har ofta förberedelsetider på 1–3 år och en därpå följande genomförandetid

som är ungefär lika lång. En flerårsplanering av efterbehandlingsprojekten förbättrar förutsättningarna för genomförande, förenklar förhandlingar med ansvariga samt möjliggör tidsmässiga och ekonomiska fördelar genom samordning av flera projekt. Regeringen bör därför få ett bemyndigande som innebär att beslut kan fattas under år 2000 som medför utgifter under år 2001.

A5 Miljöforskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 50 000 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000, i fråga om ramanslaget A5 *Miljöforskning*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 30 000 000 kronor under år 2001.

Skälen för regeringens förslag: Enskilda forskningsprojekt har ofta längre genomförandetid än ett år. För att förbättra förutsättningarna för projektens planering bör det vara möjligt att fatta beslut som innebär utfästelser om utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför få ett bemyndigande som innebär att beslut kan fattas under år 2000 som medför utgifter under år 2001.

5.4.19 Utgiftsområde 21 Energi

A1 Statens energimyndighet

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 113 768 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Statens energimyndighet* ökas med 4 870 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget A1 *Statens energimyndighet*.

B5 Energiteknikstöd

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 130 000 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser som medför utgifter på högst 520 000 000 kronor under åren 2001–2004.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000 i fråga om ramanslaget B5 *Energiteknikstöd* besluta om stöd till utveckling av ny teknik inom energiområde som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter om högst 520 000 000 kronor under åren 2001–2005.

Skälen för regeringens förslag: I budgetpropositionen för 2000 bemyndigade riksdagen regeringen att besluta om stöd som medför utgifter under åren 2001–2004. Medel från detta anslag disponeras bland annat för ett forsknings-, utvecklings-, och demonstrationsprogram som skall bidra till att minska vägtrafikens miljöförstöring och därmed skapa stabila förutsättningar för en långsiktigt konkurrenskraftig fordonsindustri. Programmet bedrivs i samarbete mellan staten och näringslivet under en sexårsperiod med början år 2000 och åtaganden bör kunna göras för hela programperioden. Riksdagen bör därför bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden även för år 2005.

B10 Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag B10 *Ersättning för vissa kostnader vid avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket* förs upp på statsbudgeten. Anslaget anvisas med 430 000 000 kronor och skall användas för ersättning till Barsebäcks Kraft AB (BKAB) för de särskilda kostnader som uppstår vid singeldrift i Barsebäcksverket, till följd av avställningen av den första reaktorn i verket. Vidare skall anslaget användas för utbetala ersättning till BKAB för merkostnader för avställnings- och servicedrift för den avställda reaktorn.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen beslutade den 5 februari 1998 med stöd av lagen

(1997:1320) om kärnkraftens avveckling att rätten att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 för att utvinna kärnenergi skulle upphöra vid utgången av juni år 1998.

Regeringsrätten beslutade den 14 maj 1998 om inhibition av regeringens beslut om stängning av Barsebäck 1 före den 1 juli 1998. Den 16 juni 1999 meddelade regeringsrätten att regeringens beslut skall stå fast. Emellertid skulle rätten att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 inte upphöra förrän vid utgången av november 1999.

Den 30 november 1999 slöts ett förslag till ramavtal om förtida avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB. Samtidigt ställdes Barsebäck 1 av. Förslag till åtaganden för staten som följer av avtalet om ersättning i samband med stängningen av Barsebäcksverket har underställts riksdagen för godkännande (prop. 1999/2000:63).

Enligt avtalet har Sydsvenska Värme Kraftaktiebolaget (SVKAB) och Barsebäck Kraft AB (BKAB) rätt till ersättning i form av pengar för vissa kostnader som uppstår till följd av avställningen av Barsebäck 1. Det rör sig om särskilda merkostnader som uppstår till följd av att enbart en av kraftverkets reaktorer får drivas för utvinning av kärnenergi, s.k. singeldrift. Denna ersättning uppgår till 12 miljoner kronor avseende år 1999 och 170 miljoner kronor för år 2000. Vidare rör det sig om kostnader för avställnings- och servicedrift av Barsebäck 1. Denna ersättning uppgår till 20 miljoner kronor för år 1999 och 228 miljoner kronor för år 2000. Sammantaget beräknas alltså 430 miljoner kronor behöva betalas ut som ersättning för kostnader som belöper sig på åren 1999 och 2000. Ersättningen skall utbetalas månadsvis i efterskott och de angivna beloppen skall uppräknas med nettoprisindex. De första utbetalningarna blir aktuella i anslutning till tillträdesdagen, som kan infalla tidigast en månad efter det slutliga godkännande av avtalet.

5.4.20 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

A2 Väghållning och statsbidrag

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 12 834 719 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000, i fråga om ramanslaget A2 *Väghållning och statsbidrag*, fatta beslut om bidrag till enskilda vägar som medför utgifter på högst 566 000 000 kronor under år 2001.

Skälen för regeringens förslag: En mindre del av anslaget används för bidrag till enskilda vägar. Beslut om bidrag fattas vanligen ett år innan det är aktuellt att betala ut bidraget. Sådana beslut om bidrag bör fattas med stöd av ett bemyndigande. Regeringen bör därför ges ett bemyndigande att ingå sådana ekonomiska förpliktelser. Den föreslagna omfattningen på bemyndigandet motsvarar den bedömda bidragsvolymen.

C1 Post- och telestyrelsen: Förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 11 206 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Post- och telestyrelsen: Förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter* skall också kunna användas till åtgärder i form av projekt och stöd till utbyggnad av IT-infrastrukturen.

Skälen för regeringens förslag: I proposition 1999/2000:86 Ett informationssamhälle för alla presenterar regeringen ett antal förslag till projekt samt förslag till utbyggnad av IT-infrastruktur som bedöms som angelägna för att understödja utvecklingen inom delar av IT-området. Regeringen anser att anslaget C1 *Post- och telestyrelsen: Förvaltningskostnader för vissa myndighetsuppgifter* skall kunna användas till att finansiera vissa av dessa projekt och delar av utbyggnaden av IT-infrastrukturen.

C4 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 140 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C4 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal* ökas med 4 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget C2 *Upphandling av samhällsättaganden* minskas med 4 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget har visat sig vara otillräckligt för att SOS Alarm Sverige AB ska kunna fullgöra sin uppgift enligt avtal. En förstärkning är nödvändig för att alarmfunktionen i samhället skall fungera tillfredsställande. Anslaget C4 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal* bör därför höjas med 4 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget C2 *Upphandling av samhällsättaganden* minskas med motsvarande belopp.

D1 Ersättning till Statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 50 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget D1 *Ersättning till Statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier* minskas med 17 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen föreslår att anslaget D1 *Ersättning till Statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier* minskas med 17 000 000 kronor för att finansiera ökade utgifter på anslaget A5 *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m.* under utgiftsområde 24 Näringsliv.

D2 Rikstrafiken

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget D2 *Rikstrafiken* ökas med 542 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget D2 *Rikstrafiken*.

E1 Statens väg- och transportforskningsinstitut

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 30 099 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E1 *Statens väg- och transportforskningsinstitut* ökas med 2 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget E1 *Statens väg och transportforskningsinstitut*.

E2 Kommunikationsforskningsberedningen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 155 851 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E2 *Kommunikationsforskningsberedningen* ökas med 1 365 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget E2 *Kommunikationsforskningsberedningen*.

Ändringar i telelagen

Regeringens förslag och bedömning: I telelagen införs en skyldighet för vissa operatörer på mobiltelemarknaden att låta abonnenter hos andra operatörer sända och ta emot teledelanden via sitt nät, s.k. nationell roaming.

Den som har ett telenät för mobila teletjänster och som innehar ett tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet skall tillgodose en begäran om nationell roaming. Nya tillståndshavare för mobila teletjänster eller nätkapacitet skall ha rätt till roaming under sju år. Rättigheten gäller inte om operatören själv har täckning i området. Skyldigheten omfattar bara tjänster som båda tillståndshavarna tillhandahåller och under förutsättning att det är en tjänst den operatör som skall tillgodose en begäran om roaming tillhandahåller enligt ett tillstånd denne innehaft i mer än fem år. Priser och övriga villkor

för nationell roaming skall bestämmas på marknadsmässig grund. En begäran om roaming skall tillgodoseas på villkor som är konkurrensneutrala och ickediskriminerande. Tillsynsmyndigheten får meddela undantag från skyldigheten till roaming om det finns särskilda skäl.

Post- och telestyrelsens förslag om att i sin tillsyn särskilt uppmärksamma frågor om nationell roaming enligt 23 b § genomförs inte. Tillsynsmyndighetens befogenhet att i vissa frågor dels bestämma när förhandling mellan parterna skall vara avslutad, dels på ansökan av en part besluta vad som skall gälla mellan parterna skall inte omfatta tvister om villkor för nationell roaming enligt 23 b §.

Ärendet och dess beredning: Regeringen har i propositionen *Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden* (prop. 1999/2000:57) nyligen förelagt riksdagen ett förslag som innebär att en skyldighet införs för tillståndshavare som innehar ett telenät för mobila teletjänster, att i den mån det finns tillgänglig kapacitet, på marknadsmässiga villkor upplåta nätkapacitet till andra. Skyldigheten gäller inte i förhållande till andra tillståndshavare.

Under beredningen av det ärendet har synpunkter framförts på att det finns ett behov av s.k. nationell roaming för att komplettera den föreslagna lagstiftningen. Post- och telestyrelsen har i en skrivelse den 17 december 1999 i det syftet föreslagit vissa ändringar i telelagen (1993:597). Skrivelsen har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet (N1999/12996/ITFoU). Vidare har myndigheten i en skrivelse den 22 februari 2000 lämnat vissa förtydliganden. Ett remissmöte har hållits den 2 mars 2000. Ett protokoll från mötet finns tillgängligt i ärendet. Remissinstanserna har givits tillfälle att lämna synpunkter på ett utkast till lagrådsremiss.

Regeringen beslutade den 21 mars 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Några redaktionella ändringar har gjorts i förhållande till den lagtext som remitterades till Lagrådet.

Post- och telestyrelsens förslag: Alla teleoperatörer med tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet, och som för verksamheten innehar radioinfrastruktur för mobila teletjänster, åläggs en skyldighet att på rimlig begäran ingå avtal om nationell roaming med annan sådan tillståndshavare. Rättigheten skall inte vara

tidsbegränsad. Det skall framgå av lagen att myndigheten särskilt skall uppmärksamma skyldigheten till nationell roaming i sin tillsyn. Myndigheten skall vidare ha samma befogenhet att bestämma när förhandling mellan parterna skall vara avslutad och avgöra tvister om nationell roaming som i fråga om tvister om samtrafikvillkor. I övrigt överensstämmer myndighetens förslag med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna stödjer i princip Post- och telestyrelsens bedömning att inträdesbarriärerna är så höga att det krävs ingrepp för att minska dessa. Telia AB, Europolitan AB och Tele2 AB avstyrker emellertid ändå förslaget med motiveringen att frågan inte är tillräckligt utredd. MCI Worldcom AB understryker att åtgärden bör vara temporär. Länsrätten i Stockholm, Banverket, Statskontoret, Nutek, Konsumentverket, IT-kommissionen, MCI WorldCom AB och Telenordia AB har inga invändningar mot Post- och telestyrelsens förslag om vilka som skall ha rättighet respektive skyldighet att ingå avtal om nationell roaming. Telia AB och Industriförbundet anser att rätten till roaming måste begränsas till nya operatörer som tilldelats UMTS-tillstånd men som inte innehar en egen GSM-infrastruktur. Europolitan AB och Tele2 AB anser att rätten bör tillfalla en ny operatör. Konkurrensverket, Europolitan AB, Tele2 AB och Telia AB menar att rättigheten bör infalla först då den nya operatören har uppnått en viss täckning med sitt eget nät. Konkurrensverket, Europolitan AB, Tele2 AB, Telia AB, Sonera AB och IT-företagen anser att rätten bör vara tidsbegränsad. Europolitan AB, Tele2 AB och Telia AB anser att skyldigheten endast bör föreligga då det finns överkapacitet.

Majoriteten av remissinstanserna instämmer i förslaget att ersättning bör bestämmas på marknadsmässig grund. Telenordia AB och MCI WorldCom AB menar emellertid att ersättningen bör vara kostnadsbaserad. Europolitan AB, Tele2 AB och Telia AB avstyrker den föreslagna tvistlösningen.

Bakgrund och utgångspunkter: Utvecklingen på den svenska mobiltelemarknaden har karaktäriserats av en kraftig tillväxt. Marknaden började utvecklas redan i mitten av 50-talet men det kraftiga genomslaget för mobiltelefonin kom i samband med att de digitala GSM-näten (GSM – Global System for Mobile Communications) introducerades hösten 1992. Vid årsskiftet fanns enligt MobilTeleBranschen, en branschorganisa-

tion för leverantörer, grossister och distributörer samt återförsäljarorganisationer inom branschen, ungefär 5 125 000 svenska mobilabonnemang vilket innebär att Sverige är bland världens mest mobiltelefonföretagade länder.

På den svenska marknaden finns för närvarande tre mobiltelefonoperatörer: Telia Mobile AB, Europolitan AB och Tele2 AB.

En bidragande orsak till att det inte finns fler operatörer är att marknaden för mobiltelefoni på ett avgörande sätt skiljer sig från den övriga telemarknaden i det att tillgången till frekvenser är begränsad. Detta innebär att det endast kan byggas ett visst antal mobila telenät och på så sätt begränsas antalet nätoperatörer. I dag är mobiltelefoniföretagen vertikalt integrerade vilket innebär att det i princip endast är de operatörer som äger näten som har möjlighet att erbjuda mobila teletjänster.

Utvecklingen på marknaden går snabbt och omfattande arbete sker för att öka överföringshastigheterna i de mobila näten och att utveckla framtidens system för mobil kommunikation. Ofta talar man om den tredje generationens system för mobil kommunikation, efter det analoga NMT och det digitala GSM. Inom EU har i december 1998 ett beslut fattats om ett samordnat införande av ett system för mobil- och trådlös kommunikation (UMTS – Universal Mobile Telecommunications System) av tredje generationen inom gemenskapen (nr 128/1999/EG). Med ökade överföringshastigheter möjliggörs t.ex. surfning på Internet och användning av olika typer av multimedietjänster. Utvecklingen bidrar också till att underlätta t.ex. distansarbete och distansutbildning.

I propositionen Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden (prop. 1999/2000:57) lämnar regeringen en mer utförlig redogörelse av utvecklingen på mobiltelemarknaden. Regeringen gör där bedömningen att konkurrensen på den svenska mobiltelemarknaden behöver främjas ytterligare. Konkurrensen utgör ett viktigt medel för att uppnå de telepolitiska målen om bl.a. effektiva telekommunikationer, regional balans samt mångfald och valfrihet för användarna. Regeringens bedömning grundar sig bl.a. på det faktum att de priserbudanden de tre operatörerna har – i synnerhet på privatmarknaden – är tämligen lika och förefaller inte förändras nämnvärt över tiden. Vidare har tjänsteleverantörer haft mycket svårt att få tillgång till nätkapacitet genom att sluta avtal med nätoperatörer på frivillig basis. Regeringen anser att detta med stor

sannolikhet innebär att tillväxten och innovationsförmågan bland tjänsteleverantörer hämmas. Detta innebär i dagsläget att användarnas tillgång till mobila teletjänster i praktiken är begränsat till det utbud som de tre mobiloperatörerna väljer att erbjuda. Regeringen konstaterar också att tillgången till mobil kommunikation generellt blir allt mer betydelsefullt i samhället. Det är också viktigt att inte försvåra integreringen av fast och mobil kommunikation.

Under året kommer tillstånd för UMTS att utfärdas i Sverige. Post- och telestyrelsen har i februari remitterat förslag till kriterier för urvalet av företag som skall få tillstånden. Post- och telestyrelsen föreslår att maximalt fem nya tillstånd för UMTS utfärdas. Det finns vidare visst frekvensutrymme för att tilldela ytterligare tillstånd i GSM 900- och 1800-banden. Två av de fem tillstånden för UMTS föreslås även ge möjlighet till GSM-verksamhet. Detta kommer att innebära ökade möjligheter för nya nätoperatörer att etablera sig på marknaden. Regeringen menar att även detta torde ha en positiv effekt för konkurrenssituationen på mobiltelemarknaden.

Det finns emellertid inträdesbarriärer som försvårar etableringen av nya mobila telenät. En betydelsefull konkurrensfaktor på mobiltelemarknaden är att kunna erbjuda sina kunder en god geografisk täckning. Om inte operatören på ett tidigt stadium kan erbjuda en sådan täckning försämras kraftigt möjligheterna att etablera sig på marknaden. Att etablera ett mobilt telenät är emellertid såväl mycket kostsamt som tidskrävande. Fysikaliska orsaker (radiobärvågens utbredningsförmåga) gör också att en utbyggnad för geografisk täckning blir flera gånger dyrare för de operatörer som tilldelas de nya mobilteletillstånden för UMTS där frekvenserna är i 2000 MHz-bandet i jämförelse med de operatörer som tidigare byggt de etablerade GSM-näten i 900- och 1800 MHz-bandet.

För närvarande sker betydande investeringar för att öka överföringshastigheterna i de etablerade GSM-näten. Övergången till den tredje generationens mobiltelefoni kommer sannolikt att ske gradvis. I vissa regioner kommer man inledningsvis att få nöja sig med den kapacitet som de utbyggda GSM-näten erbjuder medan man i andra redan tidigt kommer få tillgång till UMTS. De befintliga GSM-operatörer som väljer att ansöka om och som också erhåller UMTS-licenser kommer att ha en betydande konkurrensfördel i förhållande till nytillkommande UMTS-

operatörer genom sin redan starka ställning på marknaden och sina redan utbyggda GSM-nät.

Roaming innebär att två operatörer avtalar om att respektive operatörs abonnenter skall få möjlighet att nyttja den andre operatörens nät när det egna nätet inte är tillgängligt. Internationell roaming är mycket vanligt förekommande, dvs. avtal mellan operatörer i olika länder, vilket innebär att en abonnent hos en operatör i Sverige kan använda sin mobiltelefon när han eller hon är på resa i t.ex. Italien om den svenska operatören har ett roamingavtal med den italienska operatören. Internationell roaming kan anses vara en bidragande orsak till GSM-standardens framgång.

Genom nationell roaming kan en ny operatör – oavsett om det är på GSM- eller UMTS-marknaden – snabbt etablera sig på marknaden och övervinna den konkurrensnackdel det innebär att inte omedelbart ha ett fullt utbyggt nät.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt Post- och telestyrelsen kan två skilda utgångspunkter för att införa en skyldighet att tillhandahålla nationell roaming identifieras. Vilken utgångspunkt som anses vara viktigast får betydelse för förslagets närmare utformning.

Enligt den första finns det vissa inträdesbarriärer som försvårar en etablering av en ny nätoperatör på mobilmarknaden. Geografisk täckning är en så viktig konkurrensfaktor att ingen operatör kan ge sig in på marknaden och få en långsiktigt hållbar ekonomisk bärighet för verksamheten om man inte på ett tidigt stadium kan erbjuda sina kunder en god nationell täckning. Eftersom det både är tids- och resurskrävande att bygga ett mobilt telenät kommer ingen ny operatör att etablera sig om det inte införs en möjlighet att i viss utsträckning få tillgång till redan etablerade nät.

Den andra utgångspunkten har en bredare ansats. Enligt denna finns det en samhällsekonomiskt optimal nivå på investeringar i mobila telenät som i dag överträffas av de investeringar som görs av nuvarande nätoperatörer. Kostnaden för dessa överinvesteringar betalas av mobiltelefonanvändarna via samtalsavgifterna. Enligt detta synsätt har operatörerna i vissa delar av landet gjort investeringar som knappast kan motiveras utifrån den trafikmängd den egna kundkretsen genererar i området. I andra delar finns motsatt problem då inget nät alls etableras eftersom en operatör inte räknar med att få tillräcklig trafikmängd för att motivera en utbyggnad. Om en skyldighet att tillmötesgå begäran om nationell roaming införs kan den som investerar i täckning

av ett nytt geografiskt område räkna med att inte bara de egna abonnenterna trafikerar nätet utan även abonnenter som tillhör flera andra nät. Detta leder till en mer effektiv resursallokering. Nationell roaming bör enligt detta synsätt vara en permanent åtgärd.

Regeringen anser att det är angeläget att fler nätoperatörer etableras på den svenska mobiltelemarknaden. Det gäller såväl nuvarande GSM-marknad som den kommande marknaden för UMTS-tjänster. Potentiella nya nätoperatörer möter dock en mycket hög etableringsströskel. För att främja konkurrensen anser regeringen att det är angeläget att minska dessa inträdesbarriärer. Därför bör en skyldighet till nationell roaming för vissa tillståndshavare införas i telelagen.

En sådan åtgärd bör leda till att fler operatörer kan inleda verksamhet och erbjuda tjänster på marknaden vilket främjar konkurrensen. Konkurrensen utgör ett viktigt medel för att uppnå de telepolitiska målen om bl.a. effektiva telekommunikationer, regional balans samt mångfald och valfrihet för användarna. Det är inte orimligt att anta att den ökade konkurrensen också leder till en prispress.

Flera medlemsstater inom EU kommer eller överväger att införa en skyldighet om nationell roaming. Enligt en preliminär sammanställning som UMTS Forum, en internationell intresseorganisation för operatörer, myndigheter och tillverkare som arbetar för ett framgångsrikt införande och utveckling av tredje generationens system för mobil kommunikation, gjort visar att i Belgien, Danmark, Frankrike, Spanien och Storbritannien finns en skyldighet till nationell roaming. Vissa andra medlemsstater har ännu inte avgjort om man skall införa en skyldighet eller inte.

Vad gäller den bredare ansats som Post- och telestyrelsen framhåller i sitt förslag kan följande anföras. Regeringen menar att det är angeläget att användningen av mobila teletjänster har en god geografisk spridning och att en effektiv resursallokering sker, vilket gynnar användarna. Emellertid är regeringen av den uppfattningen att marknadsaktörer på egen hand har incitament att t.ex. dela kostnaderna för en investering i de fall det inte är lönsamt att ensam etablera ett nät. Då geografisk täckning betraktas som en betydelsefull konkurrensfaktor finns ett ömsesidigt intresse att genomföra gemensamma investeringar. När sådana möjligheter finns förefaller det mindre sannolikt att en operatör genomför investeringar som inte är lönsamma.

En tvingande föreskrift bör inte omfatta annat än vad som är nödvändigt för att uppnå det avsedda ändamålet. En lagstiftning om roaming bör således enligt regeringens uppfattning vara begränsad till att balansera den konkurrensnackdel som den nyetablerade nätoperatören under inledningsskedet har av att, i avsaknad av ett eget utbyggt nät, inte kunna erbjuda sina abonnenter en god täckning över landet.

Att införa en skyldighet för teleoperatörer med tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet att tillgodose en begäran om nationell roaming utgör ett komplement till det förslag regeringen lämnat i proposition 1999/2000:57. Båda förslagen syftar ytterst till att ytterligare främja konkurrensen på den svenska mobiltelemarknaden. Det sistnämnda förslaget syftar till att åstadkomma detta genom att underlätta för tjänsteleverantörer som inte har tillgång till ett eget mobilt telenät att få tillgång till kapacitet i mobila telenät. Operatörer som innehar telenät för mobila teletjänster är undantagna från rätten att få tillträde till nätkapacitet. Föreliggande förslag syftar till främja konkurrensen genom att underlätta för nya nätoperatörer att etablera sig på marknaden. Sådana tjänsteleverantörer som inte innehar ett eget mobilt telenät föreslås inte ha rätt att begära avtal om nationell roaming.

De nuvarande nätoperatörerna har invänt att förslaget inte är förenligt med bl.a. regeringsformen och skyddet för äganderätten i Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna och har hänvisat till de skäl som fördes fram vid remissbehandlingen av Post- och telestyrelsens förslag om tillträde till mobil nätkapacitet (prop. 1999/2000:57). Såväl regeringen som Lagrådet fann att det förslaget, sådant det förelades riksdagen, kunde godtas från dessa utgångspunkter. Som flera remissinstanser påpekat finns stora likheter mellan det förslaget och det föreliggande. Nätoperatörerna gör dock gällande att detta förslag till skillnad från det förra omfattar mer än bara överkapacitet och därför i det avseendet innebär ett större ingrepp i näringsverksamheten. Regeringen delar emellertid inte den bedömningen. Som utvecklas närmare i det följande är förslagen i detta avseende inte jämförbara. Bl.a. är det i föreliggande förslag inte fråga om upplåtelse av en viss kvantitet nätkapacitet utan om att – i likhet med samtrafik – ställa sitt nät till förfogande på visst sätt för förmedling av telededlarna mellan abonnenter. Detta förslag innebär

enligt regeringens mening inte en längre gående förpliktelse än det förra förslaget.

I övrigt företer förslagen sådana likheter i fråga om syfte – förbättra konkurrensen på mobiltelemarknaden – och närmare utformning, särskilt möjligheten till marknadsmässig ersättning och formen för tvistlösning, att regeringen inte finner skäl att komma till en annan slutsats i fråga om grundlagsenligheten och förenligheten med Europakonventionen än den som redovisades i den nu nämnda propositionen.

Som regeringen anförde ovan bör frågan om roaming begränsas till att utjämna den konkurrensnackdel nya nätoperatörer har gentemot de etablerade nätoperatörerna. Skyldigheten att möjliggöra roaming föreslås i enlighet härmed gälla den som har ett telenät för mobila teletjänster och som innehar ett tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet. Som utvecklas nedan är skyldigheten begränsad på det sättet att den avser endast tjänster som tillhandahålls enligt ett tillstånd som innehafts i mer än fem år. Under en sådan tid kan det generellt antas att nätet byggts upp i en sådan utsträckning att det är rimligt att en roamingskyldighet inträder.

Nya tillståndshavare för mobila teletjänster eller nätkapacitet oavsett för vilket system tillståndet är meddelat skall ha rätt till roaming. Flera remissinstanser har framfört att med det syfte roaming är avsedd att ha, bör rättigheten dels begränsas i tiden, dels göras beroende av att den nyetablerade operatören följer ett mer eller mindre långtgående krav på en snabb utbyggnad av nätet. Regeringen delar bedömningen att roamingrättigheten bör tidsbegränsas. När det gäller frågan om vilka övriga krav som bör ställas på den nye operatören är det viktigt att dessa inte skapar ett nytt etableringshinder. Den förevarande lagstiftningen är ju avsedd att komma till rätta med existerande etableringshinder.

När Post- och telestyrelsen meddelar tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet för sådana tjänster knyts regelmässigt vissa villkor om bl.a. krav på geografisk täckning till tillståndet (jfr numera 15 § första stycket 4 telelagen). Enligt det utkast till föreskrifter Post- och telestyrelsen remitterat har myndigheten vidare för avsikt att använda geografisk täckning som ett urvalskriterium vid den kommande inbjudan till ansökan om tredje generationens mobiltelefonisystem och om nya GSM-tillstånd. Detta torde ha betydelse för de ansökande operatörernas åtaganden om utbyggnadstakt och

geografisk täckning av det nya systemet eller det nya GSM-nätet. Om den sökande operatören tilldelas ett tillstånd efter ett urvalsförfarande överförs täckningsåtagandet till ett tillståndsvillkor. Om villkoren inte efterlevs har Post- och telestyrelsen möjlighet att meddela det föreläggande som behövs. Ytterst har myndigheten möjlighet att återkalla tillståndet.

Enligt regeringens bedömning är de kommande tillståndsvillkoren om täckning i kombination med en tidsbegränsning av rätten till roaming en väl avvägd balans mellan å ena sidan intresset av att inte åstadkomma alltför höga etableringshinder och intresset av att skapa incitament till en snabb nätutbyggnad å den andra. Vid bedömning av rättighetens längd beaktas att den behövligen tiden kan variera beroende på vilket mobilsystem det är fråga om. En relativt snävt bestämd tidsgräns innebär vidare ett incitament till en snabbare utbyggnad än om tiden är längre. En sådan kortare tidsperiod utgör också ett alternativ till att ha ett särskilt utbyggnadskrav i lagstiftningen som en förutsättning för roaming. Man slipper därmed att ha två parallella utbyggnadskrav, ett i tillståndsvillkoren och ett annat i lagen för den som vill få möjlighet till roaming. En ytterligare fördel är att det överlämnas till operatören att planera sin utbyggnad under roamingtiden och inom ramen för det givna tillståndsvillkoret om täckning, vilket i vissa fall grundar sig på det åtagande operatören själv gjort i sin tillståndsansökan. Operatören kan då bedöma vilken täckning som är konkurrenskraftig när rättigheten till roaming löper ut och denne därmed kan förlita sig endast till det egna nätet för den fortsatta verksamheten. Av betydelse är också från vilken tidpunkt tiden skall beräknas. Det kan ofta dröja någon tid efter tillståndet meddelas till dess verksamheten påbörjas. Med beaktande av dessa omständigheter bör rätten till roaming lämpligen begränsas till sju år från det tillståndet meddelas. Därmed kommer en operatör under en kortare tid att såväl ha en rätt som en skyldighet till roaming.

Liksom Post- och telestyrelsen anser regeringen att skyldigheten till roaming bara bör gälla i områden där den berättigade operatören saknar egen täckning. Roamingmöjligheten kan i annat fall användas för att förbättra kapaciteten i det egna nätet. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

Skyldigheten i den föreslagna lagstiftningen föreslås gälla endast tillståndshavare som efter ikraftträdandet meddelas ett tillstånd att till-

handahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet. De tre etablerade GSM-näten är för närvarande uppbyggda med stöd av två olika tillstånd enligt telelagen för tillhandahållande av tjänster, dels i 900 Mhz-bandet, dels i 1800 Mhz-bandet. Telia har därutöver tillstånd att tillhandahålla tjänster enligt den analoga NMT-standarden. Om nätoperatörerna också erhåller tillstånd att tillhandahålla mobila teletjänster eller nätkapacitet enligt UMTS eller motsvarande standard kommer meddelanden i respektive nät att förmedlas i åtminstone tre olika frekvensband. För dessa tre etablerade operatörer innebär den föreslagna regleringen att den som erhåller ett nytt tillstånd efter ikraftträdandet, exempelvis ett UMTS-tillstånd, skall tillgodose en begäran om roaming. Det framgår nedan att denna skyldighet i vissa avseenden är begränsad.

Skyldigheten till nationell roaming innebär att operatören som innehar det besökta nätet skall möjliggöra för en kund hos en annan operatör att via det nätet sända och ta emot teledelanden. Frågan uppkommer då vilka tjänster som den besökta operatören är skyldig att erbjuda.

Regeringen anser att samtliga de tjänster som en operatör erbjuder i sitt hemmanät skall kunden kunna använda även när han eller hon besöker ett annat nät i den utsträckning motsvarande tjänst också erbjuds i det besökta nätet enligt ett tillstånd som innehåfts i mer än fem år. Den operatör som är skyldig att bedriva roaming bör under utbyggnaden av ett nytt mobilsystem vara fredad från skyldigheten till roaming i sådana system. Detta innebär exempelvis att tjänster som tillhandahålls enligt kommande UMTS-tillstånd under fem år inte omfattas av roaming. En förutsättning för roaming är vidare att detta är tekniskt möjligt att åstadkomma för den besökta operatören. Som närmare utvecklas nedan föreslår regeringen att ersättningen för att upplåta sitt nät för nationell roaming skall bestämmas på marknadsmässig grund. Så kallad seamless handover, dvs. att förbindelsen inte bryts vid överkoppling mellan eget nät och det nät som utnyttjas för roaming, bör också omfattas av roamingenskyldigheten om det är tekniskt möjligt att införa funktionen.

Erbjuder den besökta operatören samma tjänster föreligger således inga hinder. Om emellertid den besökta operatören inte tillhandahåller en viss tjänst i sitt nät finns heller ingen omedelbar skyldighet för den operatören att erbjuda tjänsten till kunder hos en annan operatör som via roaming utnyttjar nätet. Parterna kan

dock via förhandlingar komma överens om att även en sådan tjänst skall erbjudas och vilka villkor för detta som i sådana fall skall gälla. I det fall operatören som innehar det besökta nätet erbjuder sina kunder vissa tjänster som operatören vars kunder via roaming besöker det nätet inte erbjuder, finns ingen skyldighet för den besökta operatören att erbjuda de besökande kunderna dessa tjänster.

Telia AB, Europolitan AB och Tele2 AB anser att skyldigheten att upplåta sitt nät för roaming endast bör föreligga i det fall överkapacitet råder. Europolitan pekar bl.a. på att det förslag om tillgång till nätkapacitet som regeringen lämnat i proposition 1999/2000:57 om ökad konkurrens på mobiltelemarknaden endast gäller i det fall överkapacitet finns. Vidare understryker bolagen att nätoperatörerna kan tvingas bygga ut sina nät för att tillmötesgå en begäran om nationell roaming.

Regeringen anser att skyldigheten att upplåta sitt nät för roaming skall gälla vid varje tidpunkt. Det finns skillnader mellan det förslag om tillgång till nätkapacitet som lämnades i prop. 1999/2000:57 och föreliggande förslag. Det förstnämnda förslaget riktar sig till tjänsteleverantörer som inte har tillgång till ett eget mobil telenät och följaktligen inte själv kan välja att bygga ut sitt nät. Störst efterfrågan uppkommer därför rimligen i de områden och på de tider då trafiken i näten är som störst. Eftersom upplåtelse av nätkapacitet enligt det förslaget innebär att en viss mängd kapacitet ständigt eller under vissa bestämda tider skall stå till förfogande uppkommer omedelbart frågan om sådan kapacitet redan finns tillgänglig eller om det krävs kapacitetsinvesteringar.

Föreliggande förslag riktar sig till nätoperatörer vars nät är under uppbyggnad. Det är rimligen så att en ny operatör väljer att inleda utbyggnaden av det egna nätet i de områden där trafikunderlaget är som störst. Trafiken som genereras via roaming får därför en annan geografisk fördelning än den fördelning operatörens egna kunders trafik har. Ett avtal om nationell roaming garanterar inte en viss mängd kapacitet för den operatör vars kunder utnyttjar roaming. I den mån tillgänglig kapacitet i nätet inte antas vara tillräcklig för att möta den ökade trafikmängd som kan bli följden av ett avtal om roaming blir detta föremål för förhandlingar mellan parterna.

Som närmare utvecklas nedan föreslås skyldigheten att sluta sådana avtal ske på marknads-

mässiga villkor. Nationell roaming bör följaktligen kunna genomföras under för båda parter gynnsamma villkor. Kan den besökta operatören visa att kraven på roaming innebär att investeringskostnaderna ökar bör dessa kostnader åter speglas i de villkor parterna kommer överens om.

Frågan om överkapacitet har ett nära samband med frågan om operatörernas rätt att prioritera sina egna kunder i nätet framför kunder som använder nätet via roaming. Om egna kunder har samma prioritet som gästande kunder så har dessa samma möjlighet att utnyttja tjänsten. Om nätoperatören har rätt att prioritera sina kunder framför de gästande kunderna kommer de sistnämnda regelmässigt att få sämre tillgänglighet under tider med stor trafikanhopning. Regeringen anser att en sådan situation avsevärt skulle försvåra möjligheterna att sluta avtal om nationell roaming vilket i sin tur skulle försämra chanserna till nyetableringar. Rätten till nationell roaming bör därför avse lika prioritet. Det bör således ankomma på varje nätinnehavare att erbjuda villkor som är ickediskriminerande i förhållande till vad denne tillämpar för sin egen verksamhet och, om det finns flera andra tillståndshavare, är konkurrensneutrala i förhållandet mellan dessa. Se vidare författningskommentaren. Eventuell roaming med lägre prioritet är dock en förhandlingsfråga där ersättningen rimligen anpassas därefter.

Av det anförda framgår att för att syftet med förslaget skall uppfyllas krävs att skyldigheten att tillgodose en begäran om nationell roaming gäller vid varje tidpunkt och med lika prioritet.

Regeringen föreslår att priser och andra villkor för nationell roaming skall bestämmas på marknadsmässig grund. Ett viktigt skäl för detta är att överenskommelser om nationell roaming så långt möjligt bör ingås utan ingripande av myndigheter. Ett annat viktigt skäl är att den föreslagna skyldigheten inte skall utgöra en ekonomisk börda för nätoperatörerna. Detta skulle i sin tur kunna innebära en konkurrensnackdel för dessa i förhållande till nytillkommande operatörer i stället för att bara jämna ut konkurrensförhållandena. Ersättningen kan därför inte baseras på kostnaderna såsom förordas av Telenordia AB och MCI WorldCom AB. Regeringen vill emellertid understryka att det inte är ett marknadsmässigt slutkundpris det är fråga om. I stället avses ett pris som är marknadsmässigt i grossistledet.

Marknadsmässiga villkor innebär att en skäligen avkastning på gjorda och framtida investeringar

beaktas. Operatören måste ha möjlighet att er-hålla en skäligen ersättning för kostnader och eventuella kapacitetshöjande investeringar som blir nödvändiga för att bibehålla servicenivån i nätet eller liknande. Som regeringen understrukit ovan bör eventuella ökade investeringskostnader återspeglas i de villkor parterna kommer överens om, givet att nätinnehavaren kan påvisa att utnyttjandet av roaming leder till sådana ökade kostnader.

Vid bedömning av underlag för fördelning av kostnader bör ledning kunna hämtas t.ex. från områden där mobilnätoperatörer sluter avtal som innebär ett åtagande gällande en stor mängd trafik. För att en mobilnätoperatör skall kunna erbjuda exempelvis en storkund ett konkurrenskraftigt pris, som samtidigt medger en god lönsamhet, krävs en bedömning av vilka kostnader som är förknippade med tillhandahållandet av den efterfrågade kapaciteten.

Undantag från skyldigheten till roaming bör i vissa fall kunna medges om det finns särskilda skäl. Ett sådant undantag kan gälla permanent eller för en begränsad tid. Ett undantag kan också vara begränsat i andra avseenden, det kan t.ex. meddelas för en viss tjänst.

Det kan förekomma mobilteleverksamheter som i grunden inte har ett kommersiellt syfte och vars tillkomst är baserat på att ett kommunikationsbehov skall tillgodoses för en begränsad krets av användare. Det finns för närvarande ingen sådan tillståndspliktig verksamhet etablerad i Sverige. Ett eventuellt framtida nationellt offentligt mobilradionät för nödtjänster skulle dock kunna tänkas falla inom denna kategori. Ett sådant nät skulle kunna drivas antingen av ett offentligt ägt nätbolag, eller genom att tjänsten upphandlas av en privat nätoperatör. Oavsett ägar- och driftform bör ett sådant nät inte omfattas av skyldigheten.

Det finns även andra omständigheter som kan medföra att en tillståndshavare bör undantas från den föreslagna skyldigheten. En sådan kan vara att telenätets driftsäkerhet skulle äventyras av att begäran tillgodoses. En förutsättning för att roaming skall fungera är vidare att det finns terminaler på marknaden som har radiogränssnitt som kan utnyttja båda näten. Saknas teknik för att kunna tillhandahålla tjänsten är det inte rimligt att en begäran om roaming skall tillgodoses.

Övriga frågor: I 58 § första stycket telelagen framhålls ett antal frågor som tillsynsmyndigheten skall ägna särskild uppmärksamhet åt vid sin tillsyn. Dessa är att avtal om samtrafik och om

upplåtelse och sammankoppling av nätkapacitet träffas i enlighet med lagen och meddelade villkorsvillkor samt åt att användningen av numerkapacitet sker enligt fastställda nummerplaner. I förarbetena uttalas att myndigheten givetvis kommer att behöva ägna sig även åt andra uppgifter än de som nämns i denna paragraf. Den inbördes prioriteringen av de olika uppgifterna får göras av myndigheten inom ramen för de övergripande syftena med regleringen. Det förhållandet att dessa frågor togs upp i paragrafen betingades av den generellt stora betydelse som dessa frågor har (prop. 1992/93:200 s. 312f).

Post- och telestyrelsen har föreslagit att även roaming skall vara en prioriterad uppgift i enlighet med denna paragraf. Enligt regeringen bör förevarande bestämmelse ses mot bakgrund av de särskilda förhållanden som rådde vid telelagens tillkomst. Lagen var den första heltäckande teleregleringen i Sverige och myndigheten var nybildad. Det kunde därför finnas anledning att för myndigheten framhålla vissa frågor som borde ägnas särskild uppmärksamhet vid tillsynen. Dessa skäl är inte längre hållbara. Om paragrafen tillförs alltför många frågor – låt vara av stor betydelse – förlorar dessutom paragrafen snart sitt syfte. Mot denna bakgrund finns det skäl att närmare överväga om bestämmelsen bör utmönstras ur lagen. Det bör dock ske i annat sammanhang efter sedvanligt remissförfarande. I avvaktan härpå bör myndighetens förslag i denna del inte genomföras.

Enligt 58 § andra stycket telelagen skall Post- och telestyrelsen när en tvist om tillämpningen av lagen uppkommer skyndsamt undersöka förhållandena och enligt huvudregeln medla mellan parterna. I 59 § föreskrivs att myndigheten kan bestämma när förhandlingar om vissa frågor skall vara avslutad. Om förhandlingarna inte avslutas inom den utsatta tiden är myndigheten skyldig att medla. Denna bestämmelse infördes som ett led i genomförandet av samtrafikdirektivet (97/33/EG). I avvaktan på den nära förestående översynen av gemenskapsregleringen inom teleområdet framstår det som lämpligast att inte nu utvidga denna bestämmelse utöver vad som följer av direktivet.

Post- och telestyrelsen har vidare föreslagit att tillsynsmyndigheten i händelse av tvist ges befogenhet att på ansökan av någon av parterna föreskriva vad som skall gälla mellan parterna, i den utsträckning det behövs för att skyldigheten enligt 23 b § skall efterlevas. En sådan befogenhet har tillsynsmyndigheten redan nu vid tvist om

ett flertal frågor enligt telelagen. Med hänsyn till den kritik som Lagrådet framförde mot motsvarande förslag till tvistlösning vid upplåtelse av mobil nätkapacitet enligt den föreslagna 23 a § (prop. 1999/2000:57) gick regeringen inte vidare till riksdagen med förslaget i den delen. Det finns för närvarande inte skäl att i detta ärende göra en annan bedömning. Såsom uttalades i den förra propositionen kan regeringen emellertid komma att återkomma till frågan i annat sammanhang efter ytterligare övervägande.

Författningskommentar: 23 b § – Paragrafen är ny. Skälen för förslaget har behandlats i tidigare avsnitt. De begrepp som används i första stycket finns definierade i 1 §. Jfr också författningskommentaren till 23 a § i prop. 1999/2000:57. Av övergångsbestämmelserna framgår att skyldigheten enligt förevarande bestämmelse bara tillämpas på tidigare tillståndshavare om denne beviljas ytterligare ett tillstånd efter ikraftträdandet. I andra meningen begränsas i vissa avseenden den skyldighet att bedriva roaming som följer av första meningen. Den gäller bara under förutsättning att den andre tillståndshavaren innehaft tillstånd – ett eller flera – i högst sju år. För vissa tillståndshavare beräknas emellertid tiden på annan grund, se övergångsbestämmelserna och kommentaren till dessa. Skyldigheten omfattar vidare inte områden där den roamingberättigade tillståndshavaren har täckning med eget telenät. Vilka tjänster som omfattas av roaming framgår av punkterna 3 och 4. Om det är fråga om en tjänst med liknande teknisk funktion som båda tillståndshavarna tillhandahåller omfattas den av skyldigheten under den ytterligare förutsättningen att det är en tjänst som den operatör som är skyldig att bedriva roaming tillhandahåller enligt ett tillstånd som innehafts i mer än fem år.

I paragrafens andra stycke har intagits en bestämmelse om att en begäran enligt första stycket skall tillgodoses på villkor som är icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet och, om det finns flera andra tillståndshavare, är konkurrensneutrala i förhållandet mellan dessa. Ett krav på konkurrensneutrala villkor innebär att tillståndshavaren inte utan saklig grund får särbehandla vissa konkurrenter, dvs. gynna eller missgynna någon konkurrent i förhållande till hur andra behandlas. Om det sker utan objektiva godtagbara skäl kan detta komma att snedvrیدا förutsättningarna för konkurrens mellan operatörerna. Vidare krävs att villkoren är icke-diskriminerande i förhållande till vad tillstånds-

havaren tillämpar för sin egen verksamhet. Om villkoren till sin utformning eller tillämpning innebär att den roamingberättigade operatören eller dess abonnenter behandlas mindre fördelaktigt än exempelvis de egna abonnenterna kan en diskriminering föreligga.

Enligt tredje stycket kan tillsynsmyndigheten bevilja undantag från skyldigheten enligt första stycket. Detta har behandlats ovan.

I fjärde stycket behandlas den situationen att flera juridiska personer inom samma koncern har beviljats tillstånd. Dessa skall anses som en tillståndshavare vid tillämpning enligt denna paragraf. Koncernbegreppet finns definierat i aktiebolagslagen (1975:1385).

64 § – Med den föreslagna ändringen blir det klargjort att tillsynsmyndighetens beslut enligt varje föreskrift som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och inte enbart enligt en föreskrift meddelad av regeringen.

Övergångsbestämmelserna – I enlighet med vad regeringen tidigare anfört föreslås skyldigheten i 23 b § bli tillämplig endast för den som beviljas ytterligare ett tillstånd efter ikraftträdandet. Denna skyldighet gäller dock bara under förutsättning bl.a. att den andre tillståndshavaren innehaft tillstånd i högst sju år. De tre befintliga tillståndshavarna meddelades sina första tillstånd enligt telelagen i april 1995. De har emellertid sedan långt dessförinnan – och längre än sju år – bedrivit tillståndspliktig verksamhet med stöd av tillstånd enligt äldre föreskrifter och av övergångsbestämmelser meddelade vid lagens tillkomst. Det saknas därför skäl att den föreslagna regleringen skall ge dem möjlighet till roaming. I övergångsbestämmelserna bör därför tas in en föreskrift om att skyldigheten enligt 23 b § inte gäller gentemot tillståndshavare som vid ikraftträdandet har bedrivit tillståndspliktig verksamhet i mer än sju år.

5.4.21 Utgiftsområde 23

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

B1 Statens jordbruksverk

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 249 096 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B1 *Statens jordbruksverk* ökas med 6 610 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget B1 *Statens jordbruksverk*.

B10 Arealersättning och djurbidrag m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 321 000 000 kronor. Vidare har regeringen ett bemyndigande att ingå ekonomiska förpliktelser på högst 3 800 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000 ifråga om ramanslaget B10 *Arealersättning och djurbidrag m.m.* besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 4 300 000 000 kronor under år 2001.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har bemyndigat regeringen att godkänna stöd som innebär utgifter på högst 3 800 000 000 kronor efter år 2000. Bemyndigandet avser utbetalning av arealersättning för år 2000 om ca 3 700 000 000 kronor. Vad gäller djurbidragen utbetalas dessa som en forskottsbetalning i slutet av det aktuella stödåret och resterande slutbetalning sker under första halvåret efter stödåret. De utestående förpliktelserna för djurbidragen år 2000 uppskattas till 600 000 000 kronor. Mot bakgrund av detta bör regeringen bemyndigas att besluta om arealbidrag och djurbidrag som innebär utgifter på högst 4 300 000 000 kronor under år 2001.

C1 Fiskeriverket

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 65 514 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Fiskeriverket* ökas med 2 560 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget F3 *Kostnader för livsmedelsberedskap* minskas med 2 560 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Sedan år 1998 pågår ett arbete med att via satellit övervaka fiskefartyg. Det satellitbaserade övervakningssystemet för fiskerikontroll omfattar ca 100 svenska fiskefartyg. För att kunna vidmakthålla och anpassa systemet till EU:s och omvärldens krav krävs fortsättningsvis medel för drift, underhåll och utveckling av Fiskeriverkets nuvarande system. För myndighetens verksamhet bör anslaget C1 *Fiskeriverket* höjas med 2 560 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F3 *Kostnader för livsmedelsberedskap* minskas med motsvarande belopp.

D1 Främjande av rennärning m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 35 700 000 kronor. Något bemyndigande för regeringen att ingå ekonomiska förpliktelser har inte begärts.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2000, ifråga om ramanslaget D1 *Främjande av rennäringen m.m.*, fatta beslut om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden innebär utgifter på högst 8 000 000 kronor under år 2001.

Anslaget får även användas för kostnader för medlare i tvister mellan samebyar och jordbrukare när det gäller skadeersättning vid renbetning på åkermark.

Skälen för regeringens förslag: Delar av anslaget medfinansierar EU-projekt för utveckling av rennäringen. Under år 2000 kommer beslut att fattas om medfinansiering som innebär utbetalningar från anslaget år 2001 med ca 7 900 000 kronor. Mot bakgrund av detta bör regeringen bemyndigas att besluta om medfinansiering som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, innebär utgifter på högst 8 000 000 kronor under år 2001.

Regeringen anser att medlare bör kunna utses för att medla i tvister mellan samebyar och jordbrukare om skadeersättning för renbetning på åkermark. Regeringen avser att senare besluta om närmare bestämmelser om medlingsverksamheten. Kostnaden för verksamheten bör enligt regeringens uppfattning finansieras från anslaget D1 *Främjande av rennäringen m.m.* Kostnaderna som beräknas till 100 000 kronor per år, ryms inom anslaget.

G3 Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 208 320 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget G3 *Skogs- och jordbrukets forskningsråd: Forskning och kollektiv forskning* ökas med 15 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B8 *Miljö-, struktur- och regionala åtgärder* minskas med 15 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen avsatte för åren 1997–1999 46,5 miljoner kronor av de s.k. revalveringsmedlen för ett forskningsprogram för ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion. Skogs- och jordbrukets forskningsråd uppdrogs att planera och genomföra forskningsprogrammet. Regeringen framhöll som skäl för detta bl.a. att Sverige genom en kraftfull satsning på forskning och utveckling kommer ytterligare ett steg mot ett ekologiskt anpassat samhälle som dessutom befrämjar en mångfacetterad arbetsmarknad.

Mot bakgrund av regeringens ambition att 20 % av jordbruksarealen fram till år 2005 skall ställas om till ekologisk produktion är det angeläget att forskningsprogrammet om ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion får en uppföljning. Forskningsrådets anslag bör därför höjas med 15 000 000 kronor för forskning om ekologiskt lantbruk. Finansiering sker genom att anslaget B8 *Miljö-, struktur- och regionala åtgärder* minskas med motsvarande belopp.

5.4.22 Utgiftsområde 24 Näringsliv

A1 Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 223 209 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader* ökas med 300 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A3 *Stöd till kooperativ utveckling* minskas med 300 000 kronor.

Skälen till regeringens förslag: Stödet till kooperativ utveckling fördelades tidigare genom beslut av regeringen. I budgetpropositionen för 2000 anmäldes att beslut om stödet i fortsättningen skulle fattas av NUTEK. Förvaltningsmedel kom dock inte att anvisas vid detta tillfälle. Detta behöver göras och anslaget A1 *Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader* bör därför ökas med 300 000 kronor. En motsvarande minskning görs av anslaget A3 *Stöd till kooperativ utveckling*.

A5 Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 139 714 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A5 *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m.* ökas med 25 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A8 *Fortsatt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt* minskas och genom att det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget D1 *Ersättning till statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier* minskas.

Skälen för regeringens förslag: I budgetpropositionen för 2000 anmälde regeringen att anslaget inte innehöll medel till förvaltning av oljelager. Regeringen angav att den hade för avsikt att föra medel från anslaget A7 *Sveriges geologiska undersökning: Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.* till anslaget A5 *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m.* Regeringen förbisåg dock att begära riksdagens godkännande för en sådan överföring. Regeringen tilldelade genom ett regeringsbeslut 25 000 000 kronor till förvaltningsanslaget från anslaget A7 *Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.* Detta beslut skall upphävas av regeringen. Då behovet av ytterligare medel kvarstår för anslaget A5 *Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m.* föreslår regeringen att detta anslag ökas med 25 000 000 kronor. Finansiering sker genom att det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget D1 *Ersättning till statens järnvägar i samband med utdelning från AB Swedcarrier* minskas med 17 000 000 kronor och genom att anslaget A8 *Fortsatt program för småföretagsutveckling,*

förnyelse och tillväxt minskas med 8 000 000 kronor.

A8 Fortsatt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 180 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A8 *Fortsatt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt* minskas med 14 100 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget A8 *Fortsatt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt* minskas för att finansiera utgiftsökningar på andra anslag inom utgiftsområdet.

B6 Patent- och registreringsverket: Finansiering av viss verksamhet (likvidatorer)

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett ramanslag B6 *Patent- och registreringsverket: Finansiering av viss verksamhet (likvidatorer)* bör åter föras upp och anvisas med 6 100 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Från och med den 1 januari 1999 överfördes ansvaret för frågor rörande vissa kostnader i samband med likvidation av företag från Domstolsverket till Patent och registreringsverket (PRV). Verksamheten anslagsfinansierades under 1999 från anslaget B7 *Patent- och registreringsverket: Finansiering av viss verksamhet (likvidatorer)*. PRV har på regeringens uppdrag utrett möjligheten att tillämpa avgiftsfinansiering. I avvaktan härpå fördes anslaget inte upp på statsbudgeten för år 2000. Efter att ha tagit del av PRV:s utredning är det regeringens bedömning att verksamheten även i fortsättningen bör vara anslagsfinansierad. Ett anslag behövs därmed.

De totala utgifterna för verksamheten år 2000 beräknas till 10 100 000 kronor. Det tidigare ramanslaget för motsvarande ändamål bör åter föras upp på statsbudgeten. Ett anslag på 6 100 000 kronor bör nu anvisas. Finansiering sker genom att anslaget A8 *Fortsatt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt* minskas med

6 100 000 kronor. För resterande 4 000 000 kronor kan det anslagssparande som finns kvar på det för samma ändamål år 1999 anvisade anslaget utnyttjas.

Statlig garanti till Volvo Aero AB

Efter förslag i kompletteringspropositionen våren 1995 (prop. 1994/95:150 bil. 12) beslöt riksdagen (bet. 1994/95:NU28, rskr. 1994/95:445) att staten skulle kunna medverka i finansieringen av utvecklingsverksamhet avseende flygmotorer genom att statliga garantier på 500 miljoner kronor beviljades Volvo Aero AB. Ett ramavtal utarbetades av Näringsdepartementet och Volvo Aero AB. Avtalet anmäldes till Europeiska kommissionen som bedömde att det faller under statsstödsreglerna eftersom avtalet enligt kommissionen innehåller ett stödelement.

Mot bakgrund av de diskussioner som förts med Europeiska kommissionen angående villkoren för garantierna samt statens krav på avgifter för garantier, vill regeringen informera riksdagen om att här aktuell statlig garanti inte kommer att ställas ut.

E5 Näringslivsutveckling i Östersjöregionen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 100 000 000 kronor.

Regeringens förslag: För att finansiera utgifter för integrationsfrämjande åtgärder i Öresundsregionen får medel under anslaget E5 *Näringslivsutveckling i Östersjöregionen* användas.

Skälen för regeringens förslag: Tillkomsten av förbindelsen över Öresund ger viktiga bidrag till den ekonomiska utvecklingen, inte bara i Öresundsregionen utan i hela Östersjöregionen. Det intensiva integrationssamarbetet med Danmark i Öresundsregionen har skapat stora tillväxtpöjligheter som är mätbara redan för år 1999. Inför Öresundsförbindelsens öppnande den 1 juli 2000 intensifieras det svensk-danska samarbetet. Stora krav och förväntningar ställs på att regeringarna aktivt bidrar tillsammans med de regionala organen för att underlätta integrationen.

Flera projekt i syfte att främja integrationen i Öresund är aktuella. Det gäller främst etablering av en gemensam svensk-dansk informations-

funktion som skall bidra till att främja rörligheten i området, inrättandet av ett informationskontor i Malmö som i samarbete med lokala myndigheter kan ge service direkt åt medborgarna och näringslivet och ett projekt för marknadsföring av Öresundsregionen internationellt. De angivna projekten medför utgifter under åren 2000–2003. Den danska regeringen och lokala myndigheter i Skåne kommer att svara för en del av finansieringen av projekten. Även den svenska regeringen behöver bidra med stöd till verksamheten. Ytterligare projekt för att främja integrationen i regionen kommer att bli aktuella. Utgifterna för år 2000 beräknas till 15 000 000 kronor. De samlade utgifterna för perioden beräknas till 60 000 000 kronor.

F1 Marknadsdomstolen

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 941 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F1 *Marknadsdomstolen* minskas med 500 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget F1 *Marknadsdomstolen* minskas för att finansiera utgiftsökningar på andra anslag under utgiftsområdet.

F2 Konsumentverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 84 340 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F2 *Konsumentverket* ökas med 250 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget bör höjas för att Konsumentverket skall kunna fortsätta arbetet med prisinformation till konsumenter, bl.a. som ett led i att stärka konkurrensen på framför allt dagligvarumarknaden. Ökningen finansieras genom att anslaget F1 *Marknadsdomstolen* minskas med motsvarande belopp.

F4 Fastighetsmäklarnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 7 247 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F4 *Fastighetsmäklarnämnden* ökas med 522 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att genomföra den i inledningen till förslaget till tilläggsbudget beskrivna tekniska justeringen ökas anslaget F4 *Fastighetsmäklarnämnden*.

F7 Bidrag till miljömärkning av produkter

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 600 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F7 *Bidrag till miljömärkning av produkter* ökas med 250 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: För att ge SIS Miljömärkning möjlighet att förbereda det kommande ordförandeskapet i EU år 2001 och ordförandeposten i European Union Ecolabelling Board (EUEB) behövs ytterligare resurser och anslaget behöver därför höjas. Finansiering sker genom att anslaget F1 *Marknadsdomstolen* minskas med motsvarande belopp.

5.4.23 Utgiftsområde 25

Allmänna bidrag till kommuner och landsting

A2 Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 1 019 500 000 kronor.

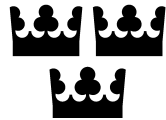
Regeringens förslag: Anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* får användas för vissa utredningsinsatser avseende en utvecklad uppföljning av kommunal verksamhet och ekonomi.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har de senaste åren strävat efter att förstärka och utveckla uppföljningen av verksamheten och ekonomin i kommuner och landsting. Ett inslag är det pågående utvecklingsarbetet i syfte att skapa en kommunal databas. Det finns skäl att göra ytterligare satsningar för att få ett bättre underlag för uppföljning och även för att på olika sätt försöka stimulera effektiviseringsarbetet i kommuner och landsting. Ett sådant arbete kräver dock särskilda resurser och måste pågå under flera år. Regeringen beräknar att 21 miljoner kronor behöver användas under en fyraårsperiod för sådant arbete. Av dessa medel beräknar regeringen att högst 3 miljoner kronor kommer att tas i anspråk under 2000.

Enligt regeringens uppfattning bör medlen på anslaget kunna användas för vissa utredningsinsatser. I första hand bör insatserna ta sikte på att åstadkomma ett utvecklat uppföljningsarbete utifrån de möjligheter som den kommunala databasen skapar, bl.a. genom att verka för en ökad användning av nyckeltal för att jämföra kommuner och landsting. Andra insatser som kan göras är att bedriva tvärspektoriella effektivitetsstudier i den samlade kommunala verksamheten och att sprida de erhållna kunskaperna till kommuner och landsting.

6

Inkomster

6 Inkomster

6.1 Inledning

Offentliga sektorns inkomster består av skatter och övriga inkomster. Skatterna består till cirka 66 procent av löneskatter, dvs. inkomstskatt och socialavgifter, 24 procent av skatt på varor och tjänster och 10 procent av kapitalskatter. Den stora andelen löneskatter innebär att utvecklingen av skatterna till stor del beror på hur sysselsättning och timlön utvecklas. Utvecklingen av skatterna och övriga inkomster under prognosperioden framgår av tabell 6.1.

De periodiserade skatterna, som ligger till grund för offentliga sektorns finansiella sparande och statsbudgetens inkomster, ökar under prognosperioden med 153 miljarder kronor. Den årliga ökningen varierar mellan 21 och 48 miljarder kronor. Den relativt svaga utvecklingen 2000 förklaras dels av första steget i den skattereform regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000, dels att Svenska kyrkan från och med 2000 inte ingår i den offentliga sektorn. Korrigerat för dessa båda ändringar uppgår förändringen till 47 i stället för redovisade 20 miljarder kronor. Den största ökningen redovisas 2001, men i beräkningen förutsätts då att omräkningsförfarandet av fastigheternas taxeringsvärden återinförs samt att skattesatsen för hyresfastigheter återgår till 1,5 procent. Sammantaget innebär förändringen av fastighetsbeskattningen att skatteintäkterna ökar med cirka 8 miljarder kronor. För regeringens överväganden om fastighetsskatten för 2001 hänvisas till kapitel 8. I de redovisade beräkningarna har inte hänsyn tagits till eventuella ändringar av införselregler och skattesatser för tobak och alkohol. Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 har de periodiserade skatterna ökat med mellan 14 och 24 miljarder

kronor per år. En stor del av ökningen, 7–10 miljarder kronor, förklaras av en högre prognos för realisationsvinster.

Tabell 6.1 Offentliga sektorns periodiserade skatter, offentliga sektorns inkomster enligt NR och statsbudgetens inkomster

Miljarder kronor och procent

	1999	2000	2001	2002	2003
Offentlig sektor, periodiserade skatter	1 079	1 100	1 148	1 189	1 233
Årlig förändring		21	48	41	44
Procent		2,0	4,4	3,6	3,7
Diff. BP2000	19	14	21	24	
Offentlig sektor, enligt nationalräkenskaperna					
Skatter	1 043	1 066	1 106	1 154	1 199
Övr. inkomster	145	144	138	138	144
Totalt	1 188	1 210	1 244	1 292	1 343
Årlig förändring					
Skatter		23	40	48	45
Procent		2,2	3,7	4,3	3,9
Diff. BP2000					
Skatter	22	10	25	29	
Övr. inkomster	11	11	7	9	
Totalt	33	21	32	39	
Statsbudgetens inkomster					
Skatter	672	647	653	687	718
Övr. inkomster	52	163	68	68	66
Totalt	725	810	721	754	784
Årlig förändring					
Skatter		-26	6	34	31
Procent		-3,8	0,9	5,2	4,6
Diff. BP2000					
Skatter	20	30	30	31	
Övr. inkomster	-2	-2	-3	-3	
Totalt	18	28	27	27	

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

Den offentliga sektorns finansiella sparande, vilket är ett av regeringens budgetpolitiska mål, baseras på skatter redovisade enligt nationalräkenskaper (NR). Skatterna enligt NR följer i stort utvecklingen av de periodiserade skatterna.

Statsbudgetens skatteinkomster ökar under prognosåren med 46 miljarder kronor. År 2000 minskar däremot inkomsterna med 26 miljarder kronor. Nedgången beror främst på pensionsomläggningen och den beslutade skattereformen. Pensionsomläggningen innebär att ytterligare 29 miljarder kronor förs över till pensionssystemet medan skattereformen minskar inkomsterna med cirka 11 miljarder kronor. Budgetåret 2001 ökar inkomsterna endast med 6 miljarder kronor, vilket bl.a. beror på en stor slutreglering av kommunalskatt om 9,6 miljarder kronor.

Övriga inkomster ökar under prognosperioden med 14 miljarder kronor. De årliga förändringarna är däremot mycket stora och förklaras av planerade försäljningar av statligt aktieinnehav samt utdelningar på statligt aktieinnehav. År 2000 planeras försäljningar om 95 miljarder kronor medan endast 15 miljarder kronor per år planeras för de återstående åren. I beräkningarna för 2000 ingår även en stor engångsutdelning om 11 miljarder kronor från förvaltningsaktiebolaget Statum.

6.1.1 Antaganden om den makroekonomiska utvecklingen m.m.

Prognosen över skatteintäkterna baseras på de makroekonomiska förutsättningar som finns redovisade i Bilaga 1, Svensk ekonomi. I tabell 6.2 redovisas de antaganden som har störst inverkan på skatteintäkterna samt förändringar i förhållande till budgetpropositionen för 2000.

I jämförelse med budgetpropositionen för 2000 har både timlönen och sysselsättningen (antal arbetade timmar) justerats upp samtliga år. Den utbetalda lönesumman beräknas år 2000 öka med 5,2 procent, vilket är 0,6 procentenheter högre jämfört med bedömningen i budgetpropositionen. Schablonmässigt innebär en ökning av lönesumman med en procentenhet att utbetalda löner ökar med 8–9 miljarder kronor och skatteintäkterna med 5–6 miljarder kronor. Hushållens konsumtionsutgifter har i löpande priser reviderats upp med 0,8 procentenheter, vilket

framför allt påverkar intäkterna från mervärdesskatt.

Tabell 6.2 Antaganden och förändringar jämfört med budgetpropositionen för 2000

Timlön, arbetade timmar, utbetalad lönesumma, hushållens konsumtionsutgifter och KPI: årlig procentuell förändring. Prisbasbelopp och skiktgräns: kronor.

	2000	2001	2002	2003
Timlön	3,5	3,5	3,5	3,5
Diff. mot BP2000	0,3	0,5	0,5	
Arbetade timmar	1,8	0,9	0,3	0,3
Diff. mot BP2000	0,3	0,4	0,1	
Utbet. Lönesumma	5,2	4,4	3,8	3,8
Diff. mot BP2000	0,6	0,9	0,6	
Hushållens konsumtionsutgifter i löpande priser	4,8	4,1	3,7	3,6
Diff. mot BP2000	0,8	0,3	-0,2	
KPI juni-juni	0,8	1,9	1,8	1,8
Diff. mot BP2000	-0,2	0,2	0,0	
Prisbasbelopp	36 600	36 900	37 600	38 300
Diff. mot BP2000	0	0	0	
Skiktgräns	232 600	239 100	248 400	257 800
Diff. mot BP2000	0	-400	100	
Övre skiktgräns	374 000	384 400	399 300	414 400
Diff. mot BP2000	0	-800	-100	

I jämförelse med budgetpropositionen har både de löne- och konsumtionsbaserade skattebaserna justerats upp. Den något lägre prisutvecklingen påverkar skiktgränserna.

6.1.2 Regeländringar

I beräkningarna har hänsyn tagits till regeringens proposition, ”Ett informationssamhälle för alla”, prop. 1999/2000:86, i vilken regeringen bland annat föreslår en skattereduktion för anslutning till bredband. Då den exakta utformningen av stödet och fördelningen mellan olika sektorer ännu inte är klar har fördelningen gjorts schablonmässigt. Vad avser omräkningen av fastigheternas taxeringsvärden samt återgång till 1,5 procent skatteuttag för bostadshyreshus 2001 har regeringen ännu inte tagit ställning (se kapitel 8). Beräkningen av skatterna baseras därför på att omräkningen i sin helhet återinförs. I beräkningen har inte heller hänsyn tagits till eventuella ändringar i införselregler eller skattesatser vad avser skatt på alkohol och tobak. Utvecklingen mellan åren för de olika skatteslagen beror dels på de underliggande skattebasernas förändring, dels på beslutade eller föreslagna regeländringar.

Som exempel kan nämnas att företagens inkomstskatt minskar med 0,7 miljarder kronor mellan 2000 och 2001, trots att den underliggande utvecklingen uppgår till 2,6 miljarder kronor. Tidigare beslutade regeländringar gällande skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond medför en minskning av intäkterna med 3,3 miljarder kronor 2001.

Tabell 6.3 Bruttoeffekter av regeländringar

Miljarder kronor

	1999	2000	2001
Statlig inkomstskatt	-5,7	-0,8	
Höjd skiktgräns 25 % statlig skatt	-4,2		
Allm. pensionsavgift tak 7,5 till 8,06 BB	-0,2		
200-kronan	-1,3		
Begränsat avdrag för allm. pensionsavg.		1,4	
Höjd skiktgräns		-2,2	
Kommunal inkomstskatt	-0,7	-5,9	
Allm. pensionsavgift tak 7,5 till 8,06 BB	-0,3		
Allm. pensionsavgift 6,95 % till 7,0 %		-0,1	
Medelutdebitering	-1,7	1,0	
200-kronan	1,3		
Begränsat avdrag för allm. pensionsavg.		5,0	
Kyrkans skiljande från staten		-11,8	
Skattereduktion	-3,2	-15,8	
Låg och medelinkomsttagare	-3,2		
Skattereduktion för allm. pensionsavg.		-15,8	
Inkomstskatt företag	-2,5	2,5	-3,3
Återföring av periodiseringsfonder		2,5	1,5
Återföring av skatteutjämningsreserv upphör			-2,1
Förlängd periodiseringsfond	-2,5		
Höjd periodiseringsfond 20 % till 25 %			-2,7
Socialavgifter o allm. pensionsavgift	0,9	-2,1	-0,9
Allm. pensionsavgift tak 7,5 till 8,06 BB	0,9		
Allm. pensionsavgift 6,95 % till 7,0 %		0,5	
Sänkt avgiftsuttag 33,06 % till 32,92 %		-1,2	
Anställningsstöd		-1,4	-0,9
Fastighetsskatt	-2,0	-0,6	7,3
Markvärdet vattenkraft 2,21 % till 0,5%	-1,2		
Hyreshus 1,5 % till 1,3 %	-0,8		0,9
Hyreshus 1,3 % till 1,2 %		-0,4	0,5
Hyreshus värdeår 89/90 1,2 % till 0,6 %		-0,2	0,2
Återinfört omräkningsförfarande			5,7
Energiskatter		1,7	-0,3
Höjda energiskatter		1,8	
Sänkta energiskatter jordbruk		-0,1	-0,3
Övrigt		0,8	-2,0
Avfallsskatt		1,3	
Återköp av egna aktier		-0,5	
Kompetensutveckling			-1,2
Bredbandsanslutning			-0,8

Anm: BB avser prisbasbelopp. Beloppen avseende periodiseringsfond inkluderar även egenföretagare.

För att enklare kunna följa den underliggande utvecklingen av de olika skatteslagen redovisas därför i tabell 6.3 bruttoeffekterna av de viktigaste regeländringarna under prognosperioden. Beloppen visar den årligt tillkommande in-

täktsförändringen till följd av ändrade skatteregler. Det är viktigt att understryka att redovisade belopp avser periodiserade bruttoeffekter, dvs. storleken på den initiala skatteändringen. Nettoeffekter beaktar även indirekta effekter på offentliga utgifter och andra skattebaser via förändringar i löner, priser och vinster. Effekterna på de kassamässiga inkomsterna och NR-inkomsterna är i regel mindre införandeåret eftersom bl.a. uppborädsförskjutningar och jämkningar måste beaktas.

6.2 Offentliga sektorns skatter – periodiserad redovisning

Den periodiserade redovisningen visar de skatter som avser ett visst inkomstår. Dessa skatter har en direkt koppling till det aktuella årets skatteregler och de makroekonomiska förutsättningarna i form av timlön, sysselsättning, inflation m.m. I tabell 6.4 redovisas offentliga sektorns skatteintäkter 1998–2003.

6.2.1 Inkomstskatt hushåll

Statlig inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	31,9	28,6	29,8	31,6	35,0	37,2
Diff. BP2000	0,0	0,0	0,7	1,4	1,5	

Mellan 1998 och 1999 beräknas den statliga inkomstskatten minska med 3,3 miljarder kronor. Förklaringen är dels att brytpunkten för uttag av 25 procent inkomstskatt höjts från 245 000 till 389 500 kronor, dels att det fasta beloppet om 200 kronor utgör en kommunal inkomstskatt 1999. Den relativt svaga utvecklingen 2000 beror på att skiktgränsen för uttag av både 20 och 25 procent statlig inkomstskatt justerats upp för att minska antalet skattskyldiga som betalar statlig inkomstskatt. Justeringen minskar skatteintäkterna med 2,2 miljarder kronor. Åren därefter beräknas intäkterna öka beroende på högre reallöner. Den relativt stora ökningen 2002 förklaras av att det fasta beloppet om 200 kronor åter blir en statlig inkomstskatt.

Tabell 6.4 Offentliga sektorns skatteintäkter 1998–2003

Miljarder kronor

Inkomstår	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Inkomstskatter	411,6	435,1	431,7	447,5	464,9	483,8
<i>Hushåll</i>	<i>350,9</i>	<i>369,4</i>	<i>361,3</i>	<i>374,6</i>	<i>388,9</i>	<i>405,2</i>
Kommunal skatt	306,4	322,8	330,9	344,1	355,7	370,3
Statlig skatt	31,9	28,6	29,8	31,6	35,0	37,2
Skatt på kapital	12,7	20,4	18,5	17,3	16,9	16,8
Skattereduktioner m.m.	-0,1	-2,4	-17,8	-18,3	-18,6	-19,1
<i>Företag</i>	<i>56,5</i>	<i>61,7</i>	<i>66,3</i>	<i>68,9</i>	<i>71,9</i>	<i>74,4</i>
Inkomstskatt	45,8	51,3	53,3	52,6	54,8	57,2
Avkastningsskatt	11,9	10,6	12,8	16,2	16,9	17,1
Skattereduktioner m.m.	-1,1	-0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
<i>Övriga inkomstskatter</i>	<i>4,1</i>	<i>4,0</i>	<i>4,0</i>	<i>4,0</i>	<i>4,1</i>	<i>4,2</i>
Socialavgifter och allmän pensionsavg.	330,4	351,9	365,7	380,5	394,5	409,4
Arbetsgivaravgifter	256,8	271,6	284,1	296,7	308,0	319,7
Egenavgifter	6,8	7,3	7,6	8,0	8,3	8,6
Allmän pensionsavgift	56,7	60,3	63,2	65,3	67,4	69,7
Särskild löneskatt	15,9	18,5	17,8	18,6	19,3	19,9
Nedsättningar	-5,7	-5,9	-7,1	-8,1	-8,4	-8,6
Skatt på egendom	36,8	36,6	36,2	44,3	45,5	46,7
Fastighetsskatt	24,8	23,3	23,1	30,4	31,4	32,3
Förmögenhetsskatt	6,0	6,6	6,7	7,4	7,6	7,7
Arvs- och gåvoskatt	2,0	2,2	2,1	2,1	2,2	2,2
Stämpelskatt	4,0	4,5	4,3	4,4	4,4	4,5
Skatt på varor och tjänster	241,4	254,9	268,7	278,0	287,0	296,3
Mervärdesskatt	160,5	173,0	183,5	191,9	199,6	207,6
Tobaksskatt	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,5
Skatt på etylalkohol	4,6	4,7	4,7	4,5	4,5	4,4
Skatt på vin m.m.	3,2	3,4	3,4	3,5	3,7	3,8
Skatt på öl	2,2	2,5	2,4	2,5	2,6	2,7
Skatt på energi	50,3	50,4	52,1	52,7	53,4	54,2
Skatt på annonser och reklam	1,2	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2
Skatt på vägtrafik	6,1	6,6	6,7	6,8	6,9	7,0
Skatt på import	3,8	3,6	3,7	3,8	4,0	4,3
Övrigt	3,3	3,3	4,9	4,9	5,0	5,0
Restförda skatter m.m.	-0,6	0,4	-2,4	-1,9	-2,7	-3,0
Offentliga sektorns skatteintäkter	1 019,5	1 078,9	1099,9	1148,4	1 189,3	1 233,2
varav						
Kommunalskatt	306,4	322,8	330,9	344,1	355,7	370,3
Avgifter till pensionssystemet m.m.	111,8	110,7	145,9	151,6	157,0	162,7
Statens skatteintäkter	601,3	645,4	623,2	652,7	676,6	700,2

Förändringen jämfört med beräkningen till budgetpropositionen förklaras av högre reallöner.

Skatt på kapitalinkomster

Miljarder kronor

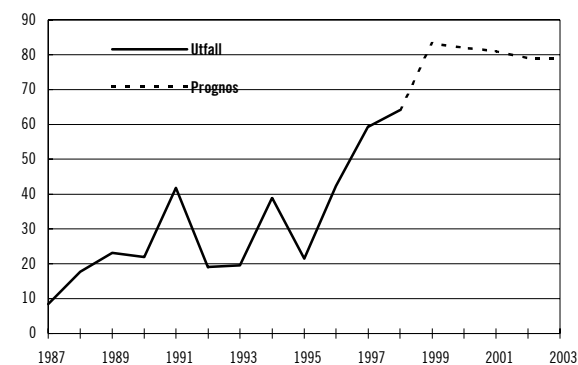
	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	12,7	20,4	18,5	17,3	16,9	16,8
Diff. BP2000	3,2	8,5	9,6	8,9	8,9	

Den statliga skatten på kapitalinkomster utgörs av nettot av skatt på intäktsröntor, realisationsvinster och skattereduktion för utgiftsröntor m.m. Skatteintäkterna 1999 beräknas öka med 7,7 miljarder kronor jämfört med 1998. Ökningen förklaras av högre realisationsvinster och ränteinkomster samt lägre utgiftsröntor. Från och med 2000 beräknas intäkterna minska främst till följd av högre utgiftsröntor som medför ökade skattereduktioner.

Realisationsvinster tillhör de inkomster som är mycket svåra att prognostisera. Förändringen mellan åren kan uppgå till 20 miljarder kronor, vilket framgår av diagram 6.1.

Diagram 6.1 Realisationsvinster 1987-2003

Miljarder kronor

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 har realisationsvinsterna justerats upp kraftigt. I beräkningen till budgetpropositionen gjordes en nedjustering jämfört med 1999 års ekonomiska vårproposition. Nedjusteringen gjordes utifrån det preliminära taxeringsutfallet avseende inkomståret 1998. Det slutliga taxeringsutfallet visade dock att beräkningen till vårpropositionen i stort sett var korrekt. För 1999 och framåt har en ytterligare uppjustering gjorts utifrån de kompletteringsbetalningar som hus-

hållen gjort avseende inkomståret 1999 samt tillgångsprisernas fortsatta utveckling.

Kommunal inkomstskatt

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	306,4	322,8	330,9	344,1	355,7	370,3
Exkl. kyrkan	296,0	311,8				
Diff. BP2000	0,6	1,8	5,0	7,2	8,5	

Anm: Differensen mot BP2000 är exkl. kyrkoskatten.

Den kommunala inkomstskatten är framför allt beroende av hur timlön, sysselsättning och beskattade transfereringar utvecklas. Inkomstskatten beräknas öka med 16 miljarder kronor mellan 1998 och 1999. Av ökningen förklaras 1,3 miljarder kronor av att det fasta beloppet om 200 kronor utgör en kommunal inkomstskatt 1999.

Från och med 2000 tillhör Svenska kyrkan organisatoriskt ej längre den offentliga sektorn. Trots att kyrkoskatten avskaffas, vilket för 2000 innebär ett bortfall om 11,8 miljarder kronor, beräknas intäkterna öka med 8,1 miljarder kronor mellan 1999 och 2000. Av denna ökning förklaras 5 miljarder kronor av den reducerade avdragsrätten för allmän pensionsavgift och 1 miljard kronor av en högre medelutdebitering 2000. Den underliggande förändringen uppgår dock till 14 miljarder kronor. Åren därefter beräknas skatteintäkterna öka med mellan 12 och 15 miljarder kronor per år, vilket främst förklaras av högre timlöner.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen ökar intäkterna över hela perioden, bl.a. till följd av högre timlön och ökad sysselsättning samt högre kommunal utdebitering.

Skattereduktioner m.m.

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	-0,1	-2,4	-17,8	-18,3	-18,6	-19,1
Diff. BP2000	-0,4	0,0	0,0	-0,1	-0,2	

Under skattereduktioner m.m. redovisas nettot av skattereduktioner och ett antal beloppsmässigt mindre skatter. På intäktsidan redovisas skattetillägg, förseningsavgift, expansionsme-

delsskatt och fram till och med 1998 sjömansskatt. Skattereduktioner utgörs av reduktion för reparation, om- och tillbyggnad (ROT), skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare, reducerad fastighetsskatt samt från och med 2000 skattereduktion för allmän pensionsavgift. Möjligheten att erhålla ROT-avdrag upphörde den 31 mars 1999. Skattereduktionen för den allmänna pensionsavgiften uppgår till 25 procent av den debiterade avgiften.

Nettot av skattereduktioner och övriga skatter visar ett underskott under hela perioden. Underskottet 1999 förklaras av skattereduktionen för låg- och medelinkomsttagare vilken beräknas till 3,2 miljarder kronor. År 2000 tillkommer skattereduktionen för allmän pensionsavgift, som beräknas uppgå till 15,9 miljarder kronor. Åren därefter stiger underskotten, främst till följd av högre skattereduktion för allmän pensionsavgift.

Utfallet för 1998 blev 0,4 miljarder kronor lägre än i beräkningen till budgetpropositionen för 2000. Detta förklaras av att ROT-avdraget blev högre än förväntat. Förändringarna för åren därefter beror främst på högre skattereduktion för allmän pensionsavgift.

6.2.2 Inkomstskatt företag

Inkomstskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	45,8	51,3	53,3	52,6	54,8	57,2
Diff. BP2000	-0,2	-0,1	0,2	0,1	0,2	

Utvecklingen av inkomstskatten under prognosperioden påverkas av vinstantaganden, regelförändringar och extraordinära intäkter. Mellan 1998 och 1999 ökar inkomstskatten med 5,5 miljarder kronor. Knappt 3 miljarder kronor av ökningen avser skatt på den realisationsvinst som uppkom vid det statliga bolaget Statligns försäljning av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn. Resterande del av ökningen förklaras av förbättrade vinster för företagen.

Trots de extraordinära intäkterna 1999 ökar inkomstskatten 2000 med 2,0 miljarder kronor. Återföringar från tidigare avsättningar till periodiseringsfonder beräknas öka intäkterna med 2,5 miljarder kronor. Dessutom antas företagets vinster öka med knappt 6 procent.

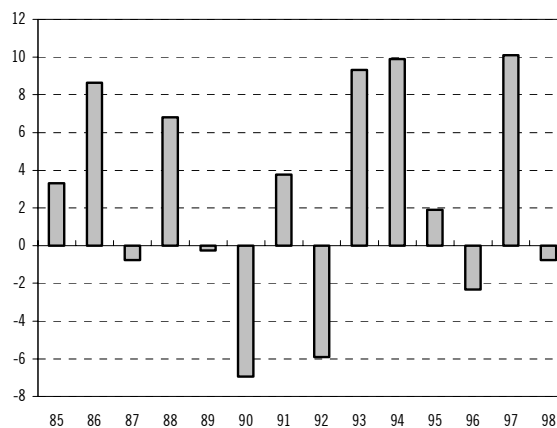
Mellan 2000 och 2001 minskar intäkterna med 0,7 miljarder kronor. År 2001 höjs avdragstaket för avsättning till periodiseringsfond från 20 till 25 procent av inkomsten, vilket beräknas minska intäkterna med 2,5 miljarder kronor. Intäkterna minskar med ytterligare 2,1 miljarder kronor på grund av att återföringar från företagets skatteutjämningsreserver upphör fr.o.m. 2001. Detta motverkas dock delvis av att skatt på återföringar från periodiseringsfonder beräknas bli 1,5 miljarder kronor högre än föregående år och att företagets vinster antas öka med 4,7 procent. Åren 2002 och 2003 ökar intäkterna med 2,2 respektive 2,4 miljarder kronor, vilket huvudsakligen förklaras av en antagen vinstförbättring för företagen på 4–5 procent per år.

I jämförelse med prognosen i budgetpropositionen för 2000 har intäkterna endast förändrats marginellt. Taxeringsutfallet avseende inkomstskatten 1998 blev 0,2 miljarder kronor lägre än beräknat. Övriga förändringar förklaras av nya vinstantaganden.

Intäkter från företagets inkomstskatt är mycket konjunkturkänsliga och kan variera kraftigt från ett år till ett annat. I diagram 6.2 visas den årliga förändringen av intäkterna under perioden 1985–1998.

Diagram 6.2 Årlig förändring av inkomstskatten

Miljarder kronor

Intäktsökningar motsvarande 8–10 miljarder kronor har förekommit flera gånger under perioden. Under lågkonjunkturen i början på 1990-talet minskade däremot intäkterna vissa år med 6–7 miljarder kronor. Om samma minskning av intäkterna som skedde 1990, -26 procent, skulle ske från 1998 års nivå skulle intäkterna minska med 12 miljarder kronor. På motsvarande sätt, om samma ökning som skedde 1997, 28 procent,

skulle ske från 1998 års nivå skulle intäkterna öka med 13 miljarder kronor.

Avkastningsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	11,9	10,6	12,8	16,2	16,9	17,1
Diff. BP2000	0,4	0,3	2,1	3,5	3,2	

Avkastningsskatten 1998 uppgick till 11,9 miljarder kronor. År 1999 beräknas intäkterna minska med 1,3 miljarder kronor. Åren 2000 och 2001 ökar intäkterna med 2,2 respektive 3,4 miljarder kronor. Intäkterna ökar även efterföljande år men då i en betydligt långsammare takt.

Underlaget för avkastningsskatten utgörs av ett kapitalunderlag vid årets ingång multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan föregående år. Kapitalunderlaget består till största delen av livförsäkringsföretagens förmögenhet. Den årliga ökningen av förmögenheten har under åren 1997–1999 varierat med 18–25 procent. För framförvarande år görs en mer försiktig framskrivning med en årlig ökningstakt på 6–7 procent. Nedan visas den genomsnittliga statslåneräntan 1997–1999 samt en prognos för 2000–2002.

Tabell 6.5 Genomsnittlig statslåneränta

Procent

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Aktuell beräkning	6,47	4,98	4,89	5,76	5,65	5,37
Diff. BP2000			0,19	0,46	0,25	0,17

Den stora räntenedgången på 1,5 procentenheter 1998 förklarar minskningen av avkastningsskatten 1999. År 2000 beräknas statslåneräntan stiga med 0,87 procentenheter vilket förklarar de kraftigt högre intäkterna 2001.

Ränteantagandet i föreliggande beräkning är högre än i budgetpropositionen för 2000 för samtliga prognosår. Detta förklarar huvudsakligen upprevideringen av intäkterna jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

6.2.3 Övriga inkomstskatter

Miljarder kronor

	1998	Utfall	Prognos			
		1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	3,0	3,9	4,2	4,1	4,2	4,3
Diff. BP2000	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	

Till övriga inkomstskatter hänförs särskild premieskatt för grupplivförsäkringar, kupong- och lotteriskatt, artistskatt samt skattereduktioner för företag. De lägre intäkterna jämfört med beräkningen till budgetpropositionen beror på att prognosen för kupongskatt har reviderats ned.

6.2.4 Socialavgifter och allmän pensionsavgift

Arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning varav	273,7	291,6	302,5	315,1	327,2	339,7
Arbgiv. avg	256,8	271,6	284,1	296,7	308,0	319,7
Egenavg.	6,8	7,3	7,6	8,0	8,3	8,6
Särsk. lönsk.	15,9	18,5	17,8	18,6	19,3	19,9
Nedsättning	-5,7	-5,9	-7,1	-8,1	-8,4	-8,6
Diff. BP2000	0,3	1,9	1,1	3,2	4,9	

Socialavgifterna består av arbetsgivaravgifter, egenavgifter och särskild löneskatt. År 2000 utgår arbetsgivaravgifter med 32,92 procent, egenavgifter med 31,11 procent och särskild löneskatt med 24,26 procent. Utvecklingen av intäkterna beror i huvudsak på hur timlön och sysselsättning samt inkomst av näringsverksamhet utvecklas.

Mellan 1998 och 1999 ökade socialavgifterna med 18 miljarder kronor. Främst förklaras ökningen av lönesummans starka tillväxt, men även av en stor ökning av särskild löneskatt för pensionsavsättningar. Bland annat gjorde Svenska kyrkan en större engångsinbetalning avseende pensionsavsättningar. För åren fram till och med 2003 beräknas intäkterna öka med cirka 11–13 miljarder kronor per år. Utvecklingen följer i stort den antagna förändringen i lönesumman.

Under vissa förutsättningar medges nedsättning av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Nedsättningarna avser nyanställningar i små och medelstora företag, anställning av långtidsarbetslösa och regionalt stöd. År 1999 uppgick nedsättningarna till knappt 6 miljarder kronor. Ökningen de följande åren förklaras till största delen av det anställningsstöd som fr.o.m. 2000 ges som en skattekreditering till företagen.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 ökar intäkterna med 1,9 miljarder kronor år 1999 och 1,1 miljarder kronor 2000. Ökningarna förklaras främst av högre intäkter från särskild löneskatt. År 2001 och 2002 ökar intäkterna med 3,2 och 4,9 miljarder kronor, främst till följd av högre sysselsättning och timlön.

Allmän pensionsavgift

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	56,7	60,3	63,2	65,3	67,4	69,7
Diff. BP2000	-0,2	-0,3	0,2	0,5	0,8	

Allmän pensionsavgift utgår på lön och skattepliktiga transfereringar och betalas av fysiska personer. Avgiftssatsen 2000 är 7,0 procent och utgår på inkomster upp till och med 8,07 gånger det förhöjda prisbasbeloppet. Intäktsförändringen över åren följer i stort utvecklingen av lönesumman.

Intäkterna 1999 är 0,3 miljarder kronor lägre än i beräkningen till budgetpropositionen. Upprevideringen av intäkterna 2000–2003 förklaras av en högre lönesumma.

6.2.5 Egendomsskatter

Förmögenhetsskatt

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	6,0	6,6	6,7	7,4	7,6	7,7
Diff. BP2000	0,3	0,6	0,6	0,6	0,6	

Förmögenhetsskatten 1998 uppgick till 6,0 miljarder kronor. År 1999 beräknas intäkterna öka med 0,6 miljarder kronor. Ökningen förklaras främst av utvecklingen på Stockholms fondbörs. Intäkterna väntas öka 2001 med ytterligare 0,7

miljarder kronor i och med att omräkningsförfarandet av taxeringsvärden för fastigheter antas återinfört.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen ökar intäkterna över hela perioden.

Fastighetsskatt

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos				
	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	24,8	23,3	23,1	30,4	31,4	32,3
Diff. BP2000	-0,1	0,0	0,0	0,8	0,8	

Fastighetsskatt tas ut på småhus, flerfamiljshus, lokaler och industrifastigheter. Prognosen på intäkterna baseras på antaganden om prisutvecklingen på de olika fastighetskategorierna och tillväxten i de olika bestånden. Tabell 6.6 redovisar antaganden om prisutveckling på småhus i nuvarande beräkning jämfört med antaganden i tidigare beräkningar. Av tabellen framgår att prisutvecklingen under perioden 1996–2000 successivt justerats upp vid de olika beräkningstillfällena. I nuvarande beräkning förväntas huspriserna öka med 30,8 procent, vilket är en ökning med ungefär 4 procentenheter jämfört med beräkningen till budgetpropositionen. Uppjusteringen beror på en fortsatt stark utveckling av småhuspriserna.

Tabell 6.6 Prisutveckling på småhus

Årlig procentuell förändring

	1996- 1997	1997- 1998	1998- 1999	1999- 2000	1996- 2000
Aktuell beräkning	6,8	6,9	9,2	4,9	30,8
BP2000	6,8	6,9	9,2	1,5	26,5
VP1999	6,8	6,9	3,9	1,5	20,4

Anm: Prisutvecklingen avser juli-juni.

Beräkningen av de totala intäkterna från fastighetsskatten utgår från nu gällande regler. Detta innebär att prisutvecklingen 1996–2000 får fullt genomslag 2001 då omräkningsförfarandet återinförs och skattesatsen för hyresfastigheter återgår till 1,5 procent. För regeringens bedömning av fastighetsskatteuttaget 2001 hänvisas till avsnitt 8.2.

De totala skatteintäkterna minskar 1999 och 2000 med 1,5 respektive 1,7 miljarder kronor jämfört med 1998, beroende på tidigare beslutade skattesänkningar. År 2001 beräknas enligt

gällande regler intäkterna öka med 7,3 miljarder kronor. Återstående prognosår beräknas intäkterna öka med cirka 1 miljard kronor per år.

Tabell 6.7 redovisar skatteintäkterna för de olika fastighetskategorierna.

Tabell 6.7 Fastighetsskatt fördelat på fastighetstyp

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Småhus	13,1	13,1	13,1	17,2	17,6	18,0
Flerfamiljshus	5,7	5,2	4,9	8,0	8,4	8,7
Lokaler	3,0	3,2	3,4	3,5	3,7	3,8
Industrier	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Vattenkraft	1,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4

Småhus och bostadsdelen i flerfamiljshus svarar för ungefär 80 procent av de totala skatteintäkterna. Intäkterna från lokaler beräknas öka med 0,8 miljarder kronor mellan 1998 och 2003. Skattereglerna för industrier och vattenkraft förändrades 1999 vilket minskade intäkterna med ungefär 1,1 miljarder kronor.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 ökar intäkterna 2001 och 2002 med 0,8 miljarder kronor per år beroende på ett högre antagande om prisutvecklingen på bostadsfastigheter.

Stämpelskatt

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos 2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	4,0	4,5	4,3	4,4	4,4	4,5
Diff. BP2000	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	

Stämpelskatt utgår vid förvärv av fast egendom (lagfart) och beviljande av inteckningar. Intäkterna är främst beroende av omsättningen och prisutvecklingen på fastighetsmarknaden. Mellan 1998 och 1999 ökade intäkterna med 0,5 miljarder kronor och förklaras av den historiskt sett höga omsättningen och de stigande fastighetspriserna. För 2000 antas en viss nedgång i intäkterna då omsättningen förväntas minska något. Därefter beräknas intäkterna öka med cirka 0,1 miljarder kronor per år.

Jämfört med budgetpropositionen för 2000 visar utfallet 1999 att intäkterna blev 0,2 miljarder kronor högre än beräknat. Prognosåren 2000–

2002 antas ingen förändring i intäkterna jämfört med budgetpropositionen.

Arvs- och gåvoskatt

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos 2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	2,0	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2
Diff. BP2000	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	

Intäkterna från arvsskatten blev 1,9 miljarder kronor 1999 vilket är 0,3 miljarder kronor mer än beräknat i budgetpropositionen för 2000. Prognosen för åren 2000–2002 har justerats upp med 0,2 miljarder kronor per år på basis av utfallet 1999. Prognosen på gåvoskatten är oförändrad, 0,2 miljarder kronor per år, jämfört med beräkningen till budgetpropositionen.

6.2.6 Skatt på varor och tjänster

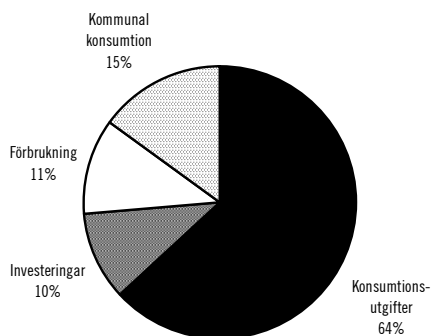
Mervärdesskatt

Miljarder kronor

	Utfall 1998	Prognos 1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	160,5	173,0	183,5	191,9	199,6	207,6
Diff. BP2000	0,2	4,2	6,9	7,9	7,8	

Under prognosperioden beräknas intäkterna öka med 47 miljarder kronor. Intäkterna ökar i genomsnitt med 9 miljarder kronor per år. Ökningen är störst 1999 och 2000 då intäkterna ökar med 13 respektive 10 miljarder kronor jämfört med föregående år.

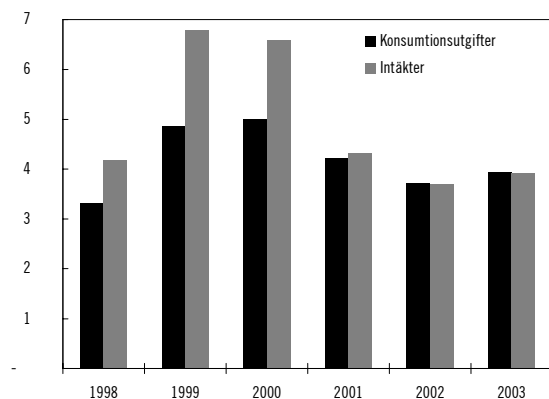
I diagram 6.3 visas fördelningen av mervärdesskatten 1999 uppdelad efter användning. Utvecklingen av mervärdesskatten är till stor del beroende av hushållens konsumtionsutgifter som förklarar 64 procent av intäkterna. Till resterande del härrör intäkterna från investeringar och insatsförbrukning i icke mervärdesskattepliktiga företag samt insatsförbrukning och investeringar i kommunsektorn. Fördelningen som visas nedan är relativt stabil över åren.

Diagram 6.3 Mervärdesskatt uppdelad efter användning

Fördelningen av konsumtionen på olika varugrupper har betydelse för hur intäkterna utvecklas, vilket framgår av diagram 6.4.

Diagram 6.4 Mervärdesskatt och konsumtionsutgifter i löpande priser, procentuell årlig förändring

Procent

År 1999 var skillnaden i utvecklingstakt mellan hushållens konsumtionsutgifter och intäkter från mervärdesskatten särskilt stor. Hushållens konsumtionsutgifter ökade med 4,9 procent medan intäkterna ökade med hela 6,8 procent.

I jämförelse med budgetpropositionen för 2000 har intäkterna för 1999 reviderats upp med 4,2 miljarder kronor, vilket förklaras av en ökad konsumtion och av att en större andel av konsumtionen avsåg högbeskattade varor, framför allt bilar, sällanköpsvaror och tjänster. För prognosåren 2000–2002 har intäkterna reviderats upp med 7–8 miljarder kronor vilket förklaras av högre antaganden om hushållens konsumtionsutgifter samt av en högre andel högbeskattade varor. Andelen högbeskattade varor beräknas bli högre än 1999 men ökningen förväntas inte ske i lika snabb takt.

Tobaksskatt

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,5
Diff. BP2000	0,0	0,4	0,4	0,4	0,5	

Intäkterna från tobaksskatten uppgick till 7,4 miljarder kronor 1999. För de följande prognosåren antas intäkterna vara i stort sett oförändrade. I beräkningen har hänsyn inte tagits till eventuella ändringar i införelse regler och skattesatser.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 har intäkterna räknats upp med 0,4 till 0,5 miljarder kronor per år, främst beroende på det högre utfallet för 1999.

Alkoholskatt

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	10,0	10,7	10,5	10,6	10,7	10,9
Diff. BP2000	0,0	0,3	0,1	0,1	0,0	

Under alkoholskatt redovisas skatt på etylalkohol, skatt på vin och andra jästa drycker, skatt på mellanklassprodukter samt skatt på öl. Med mellanklassprodukter avses i huvudsak starkviner, men även drycker där alkoholhalten inte enbart uppkommit genom jäsning, t.ex. sherry. I beräkningen har hänsyn inte tagits till eventuella ändringar i införelse regler och skattesatser.

För 2000 beräknas skatten på alkohol uppgå till 10,5 miljarder kronor, vilket är 0,2 miljarder kronor mindre än utfallet för 1999. Den långsiktiga trenden är emellertid svagt uppåtgående med en substitution av sprit mot vin och öl. Orsaken till de minskade intäkterna för 2000 är en särskilt hög vin- och ölkonsumtion 1999. Sammanlagt beräknas intäkterna öka med 0,2 miljarder kronor mellan 1999–2003.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 har intäkterna räknats upp med 0,1 miljarder kronor de första två prognosåren.

Energiskatt

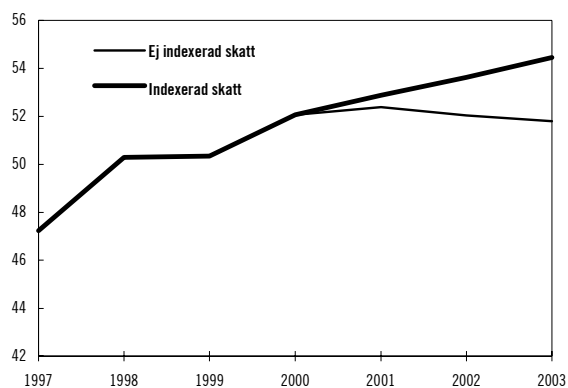
Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	50,3	50,4	52,1	52,7	53,4	54,2
Diff. BP2000	0,0	0,0	0,2	0,6	0,7	

Under energiskatt redovisas inte enbart energiskatt, utan även koldioxid- och svavelskatt. Åren 2000 till och med 2003 beräknas de sammanlagda skatterna på energi öka med 4,1 miljarder kronor. Den största delen av denna ökning sker 2000 då skatteintäkterna beräknas stiga med 1,7 miljarder kronor. Detta beror i huvudsak på höjningar av energiskatten på elektrisk kraft och dieselolja, men även indexeringen av skattesatserna bidrar till ökningen. Därefter beräknas den totala skatten på energi öka i relativt jämn takt med cirka 0,8 miljarder kronor per år. I diagram 6.5 visas de prognostiserade energiskatteintäkterna dels enligt nuvarande beräkning, dels för det fiktiva scenariot att skattesatserna 2000 bibehålls under hela prognosperioden.

Diagram 6.5 Energiskatt

Miljarder kronor

Av diagrammet framgår att den underliggande förbrukningen av olika energislag förväntas minska under perioden.

Fördelningen av intäkterna på de olika inkomstslagen framgår av tabell 6.8. Det beskattade energislag som dominerar i grupperna övrigt är oljeprodukter. Energiskatten utgör cirka 75 procent av de totala skatterna på energi. De resterande skatteintäkterna kommer nästan uteslutande från koldioxidskatten. Svavelskatten bidrar endast med 2 promille av de totala intäkterna.

Tabell 6.8 Skatt på energi

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Energiskatt	37,5	39,0	39,7	40,2	40,9
varav					
Elektrisk kraft	10,8	11,4	11,7	11,9	12,1
Bensin	19,5	19,5	19,8	20,0	20,3
Övrigt	7,2	8,1	8,2	8,3	8,4
Koldioxidskatt	12,7	12,9	12,8	13,1	13,3
varav					
Bensin	4,6	4,7	4,7	4,8	4,9
Övrigt	8,1	8,3	8,1	8,3	8,4
Svavelskatt	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 är intäkterna högre för hela prognosperioden.

Fordonsskatt

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	6,1	6,6	6,7	6,8	6,9	7,0
Diff. BP2000	0,0	0,4	0,2	0,3	0,4	

Fordonsskatt utgår på personbilar, bussar, lastbilar, motorcyklar, traktorer, tunga terrängvagnar, motorredskap och släpvagnar. Skatten beräknas efter fordonets skattevikt.

I jämförelse med beräkningen till budgetpropositionen blev 1999 års utfall 0,4 miljarder kronor högre beroende på en hög tillväxt i fordonsparken. För prognosåren antas denna återgå till en långsiktig trend med lägre ökningstakt. Prognosen justeras därmed upp med mellan 0,2 och 0,4 miljarder kronor per år.

Skatt på import

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	3,8	3,6	3,7	3,8	4,0	4,3
Diff. BP2000	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	

Skatt på import består av tullmedel, särskilda jordbrukstullar, sockeravgifter samt övriga skatter på import. Dessa intäkter är till största delen skatter som tillhör EU. Under prognosperioden ökar tullmedel med 0,7 miljarder kronor.

I jämförelse med budgetpropositionen för 2000 har intäkterna reviderats upp med 0,1 miljarder kronor.

Övriga skatter på varor och tjänster

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	3,3	3,3	4,9	4,9	5,0	5,0
Diff. BP2000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	

Under övriga skatter redovisas försäljningsskatt på motorfordon, skatt på elektrisk kraft från kärnkraftverk, särskild skatt mot försurning, avfallsskatt, Systembolaget AB:s inlevererade överskott, skatt på annonser och reklam, skatt på spel samt övriga skatter på varor och tjänster.

Ökningen 2000 förklaras av avfallsskatten som infördes den 1 januari 2000. Inkomsterna från särskild skatt på elektrisk kraft från kärnkraftverk beräknas uppgå till 1,8 miljarder kronor 2000. Detta är 0,3 miljarder kronor högre än utfallet år 1999. Orsaken är en höjning av skatten från 2,2 öre till 2,7 öre per kilowattimme vilken ökar intäkterna med 0,4 miljarder kronor. Samtidigt minskar stängningen av Barsebäck 1 intäkterna med 0,1 miljarder kronor. Den 1 juli planeras den särskilda skatten på elektrisk kraft från kärnkraftverk omvandlas till en effektskatt per installerad kapacitet (se vidare kapitel 8). Denna omläggning antas dock inte påverka skatteintäkterna.

6.2.7 Restförda skatter m.m.

Miljarder kronor

	1998	Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	-0,6	0,4	-2,4	-1,9	-2,7	-3,0

Anm.: Ej tidigare redovisad, varför differens mot BP2000 saknas.

Under restförda skatter m.m. redovisas dels ändringar av skatter som gjorts efter taxeringen, dels restförda skatter. De periodiserade skatterna är de skatter som debiteras avseende ett viss inkomstår. Även efter inkomståret ändras skatterna exempelvis genom revisioner, omräkningar och överklaganden. Om ändringen är till den skattskyldiges nackdel redovisas detta som en tillkommande skatt medan en ändring till den

skattskyldiges fördel redovisas som en återbetalning. I redovisningen hänförs dessa skatter inte till ett specifikt inkomstår.

De debiterade skatterna kommer aldrig i sin helhet in till staten utan en viss del restförs hos kronofogdemyndigheten. En del av detta belopp kan kronofogdemyndigheten driva in medan resterande belopp så småningom skrivs av. En redovisning av de periodiserade skatterna utan hänsyn tagen till restitutioner, tillkommande eller restförda skatter innebär i regel en överskattning av de totala skatterna.

6.3 Offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna

Skatteinkomsterna svarar för nästan 90 procent av den offentliga sektorns totala inkomster. De skatter som ingår i den offentliga sektorns inkomster enligt nationalräkenskaperna (NR) skiljer sig från de periodiserade skatterna av flera orsaker, vilket framgår av tabell 6.9.

Mervärdesskatt som betalas av kommuner samt skatter som tillhör EU ingår inte som en del av NR-skatterna. De delar av avgiften till EU-budgeten som avser tullar samt den moms-baserade delen av avgiften ingår inte i inkomsterna, eftersom dessa definitionsmässigt inte är nationella skatter utan skatter som tillhör Europeiska gemenskapen. Från och med 2001 föreslås företag och anställda få ett avdrag/skatte-reduktion för avsättningar till kompetensutveckling. Formerna för detta stöd utreds f.n. av utredningen för individuellt kompetenssparande. I beräkningarna är stödet inlagt som en kreditering på skattekontot, vilket minskar de betalda skatterna men inte de periodiserade. Ytterligare en skillnad är att även en del andra avgifter enligt NR redovisas som skatter. Bland dessa kan nämnas insättningsgarantin, avgifter till kärnbränslefonden och inlevererat överskott från AB Svenska Spel. Resterande skillnad utgörs av periodiseringseffekter, som uppkommer när betalningen av skatten sker efter det inkomstår som skatten avser.

Mellan 1999 och 2003 ökar skatterna med drygt 150 miljarder kronor både enligt NR och enligt den periodiserade redovisningen.

Tabell 6.9 Periodiserade skatter och skatter enligt NR

Miljarder kronor och procent

	Utfall 1999	Prognos			
		2000	2001	2002	2003
Periodiserade skatter	1079	1100	1148	1189	1233
./ Kommunoms	27	28	28	29	30
./ EU-skatter	12	12	13	10	10
./ Kompetensutveckling,			1	1	1
./ Bredband			1	1	1
+ Övriga NR-skatter	8	8	7	7	7
+ Periodiseringseffekter	-5	-1	-6	-1	2
Summa NR-skatter	1043	1066	1106	1154	1199
Skattekvot	53,5	51,8	51,0	51,0	51,0
Diff. BP2000					
Periodiserade skatter	22	14	21	24	
NR-skatter	22	10	25	30	

Förändringarna jämfört med budgetpropositionen är betydligt större för skatterna enligt NR än för de periodiserade skatterna. Detta förklaras främst av att prognosen för mervärdesskatt i NR-termer, i beräkningen till budgetpropositionen, blev för låg p.g.a. en felaktig framskrivning. Dessutom har preliminärskatterna för företagen reviderats ned fr.o.m. 2000, trots att den periodiserade skatten beräknas öka. Denna neddragning minskar skatterna i NR-termer år 2000.

I tabell 6.10 redovisas offentliga sektorns skatteinkomster fördelat på sektorer samt övriga inkomster. Pensionsomläggningen år 2000 minskar statens inkomster men ökar inkomsterna i pensionssystemet.

Tabell 6.10 Offentliga sektorns totala inkomster

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Staten	632	600	625	659	685
Pensionssystemet	95	129	134	139	144
Kommunerna	316	337	348	356	370
S:a NR-skatter	1043	1066	1106	1154	1199
Övriga inkomster	145	144	138	138	144
S:a NR-inkomster	1188	1210	1244	1292	1343
Diff. BP2000					
Skatter	22	10	25	30	
Övriga inkomster	11	11	7	9	

Den statliga sektorns skatter utvecklas snabbare än kommunsektorns och pensionssystemets inkomster. De båda senare sektorernas inkomster följer i stort sett löneutvecklingen. Den snabbare utvecklingen av statens skatteinkomster beror på en snabbare utveckling av konsumtions- och kapitalskatterna. Övriga inkomster är relativt stabila under perioden med en liten nedgång 2001 och 2002.

6.4 Statsbudgetens inkomster – kassamässig redovisning

I avsnitt 6.4 redovisas statsbudgetens inkomster som utgörs av skatter och övriga inkomster. De senare består främst av inkomster av statlig verksamhet, försäljning av statlig egendom samt bidrag från EU. Inkomsterna på statsbudgeten är i huvudsak kassamässiga.

6.4.1 Skatter

Övergången från periodiserad till kassamässig redovisning

I avsnitt 6.2 redovisas skatterna periodiserat. Det innebär att de är beräknade utifrån gällande skatteregler och de inkomster den skattskyldige har ett visst inkomstår. De periodiserade skatterna avser hela den offentliga sektorn. Statsbudgetens inkomster redovisas huvudsakligen kassamässigt, vilket innebär att det är de skatter och avgifter som under budgetåret betalas in till staten som redovisas. Statsbudgeten omfattar enbart statens skatteinkomster. Skillnaden mellan intäkter, dvs. periodiserade skatter, och inkomster, dvs. kassamässiga skatter, förklaras i huvudsak av förskjutningar i den månatliga uppbörden och att vissa skatter betalas in som preliminära skatter med slutreglering ett till två år senare.

För enskilda inkomstitlar finns ytterligare skillnader genom att de titlar vars skatter redovisas över skattekontot inte redovisar inbetalda skatter utan deklarerade/debiterade skatter. För t.ex. juridiska personers inkomstskatt innebär detta att underuttaget av slutlig skatt avseende inkomståret 1998 (kvarstående skatt) redovisas som inkomst budgetåret 1999 trots att betalningen sker 2000. Om betalningen avviker från de deklarerade beloppen redovisas denna skillnad mot *Betalningsdifferenser, skattekonto*. Betalningsdifferensen kan således redovisa antingen ett positivt eller ett negativt belopp. Juridiska personers underuttag av slutlig skatt påverkar betalningsdifferensen negativt 1999. År 2000 när betalningen sker visar differensen ett positivt saldo.

För de skatter som ingår i den samordnade uppbörden och som omförs från titlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt kan skillnaden bli än större. Den fastighets- och förmögenhetsskatt som redovisas i statsbudgeten avser den periodiserade skatten två år tillbaka i tiden.

Detta innebär att den höjning av fastighetsskatten som sker 2001 redovisas mot egen inkomstitel i statsbudgeten först 2003.

Redovisningsordningen innebär att vissa titlar redovisar ett mellanting av intäkt och inkomst medan andra endast redovisar inkomster. Statsbudgetens totala skatter blir däremot alltid kassamässigt redovisade eftersom även betalningsdifferenser ingår.

Utöver uppbördsförskjutningar förklaras skillnaden mellan statens periodiserade skatter och statsbudgetens skatter av förskjutningar i utbetalningar till kommunsektorn och pensionssystemet. Statens utbetalningar av kommunalskatt avseende inkomståret 2000 baseras på de uppräkningsfaktorer som regeringen fastställer i september året före budgetåret. Om det kommunala skatteunderlaget utvecklas snabbare än prognosen innebär detta att de högre kommunalskatterna tillfaller staten 2000 medan kommunerna får del av denna ökning som en slutreglering två år senare. I regel är den kommunala slutregleringen positiv. Även gentemot pensionssystemet förekommer slutregleringar. Redovisningen av enskilda inkomstitlar framgår av tabell 6.13.

1000 Skatter m.m.

De skatter som i statsbudgeten redovisas under inkomsttypen *Skatter m.m.* skiljer sig från de periodiserade skatterna för staten av flera orsaker, vilket framgår av tabell 6.11. Den kommunala utjämningsavgiften, som enbart är en inomkommunal avgift, bruttoredo visas i statsbudgeten, vilket innebär att inkomsterna redovisas på statsbudgetens inkomstsida medan utgifterna redovisas på statsbudgetens utgiftsida. De planerade stöden för kompetensutveckling och bredband minskar inkomsterna. Resterande skillnader förklaras av betalningsförskjutningar. Under prognosperioden beräknas statsbudgetens skatteinkomster öka med 46 miljarder kronor. År 2000 minskar inkomsterna med 25 miljarder kronor vilket förklaras av pensionsomläggningen och den påbörjade skattereformen. Nedgången beror även på en relativt stor slutreglering av kommunalskatter. Även 2001 påverkas inkomsterna av en mycket stor slutreglering av kommunalskatter om 9,6 miljarder kronor.

Tabell 6.11 Statsbudgetens skatter

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Periodiserade skatter	1079	1100	1148	1189	1233
./. Kommunsektorn	323	331	344	356	370
./. Pensionssystemet	111	146	152	157	163
= Periodiserade skatter, staten	645	623	653	677	700
+ Utjämningsavgift	21	19	18	18	18
./. Kompetensutveckling,			1	1	1
./. Bredband			1	1	1
+ Betalningsförskjutn.	6	5	-17	-7	1
Statsbudgetens skatter	672	647	653	687	718
Diff. BP2000	20	30	30	31	

År 2002 ökar skatteinkomsterna med 34 miljarder kronor, vilket utöver den underliggande inkomstutvecklingen, förklaras av att den högre fastighetsskatten 2001 till stor del betalas som kompletteringsbetalning året efter inkomståret samt att det fasta beloppet om 200 kronor åter blir en statlig inkomstskatt.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen har skatteinkomsterna ökat med mellan 20 och 31 miljarder kronor. De högre inkomsterna beror dels på en högre lönesumma men även den högre prognosen för realisationsvinster förklarar en stor del av ökningen.

I tabell 6.12 finns betalningsförskjutningar uppdelade på privat sektor, kommunsektor och pensionssystemet.

Tabell 6.12 Betalningsförskjutningar fördelade på sektorer

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Betalningsförskjutning varav	6	5	-17	-7	1
Privat sektor	-9	3	-9	-4	0
Kommunsektor	13	1	-9	-3	0
Pensionssystemet	1	1	1	1	1

Av tabellen framgår att betalningsförskjutningarna påverkar statsbudgetens skatteinkomster positivt åren 1999 och 2000 medan det motsatta förhållandet gäller för åren 2001–2002. År 2003 är betalningsdifferensen åter positiv.

Tabell 6.13 Statsbudgetens inkomster 1999–2003

Miljarder kronor

Budgetår		Utfall 1999	Prognos			
			2000	2001	2002	2003
1000	Skatter m.m.	672,4	646,7	652,8	686,6	717,9
1100	Skatt på inkomst	136,1	108,8	97,2	115,5	120,5
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	61,7	35,4	24,1	34,4	37,3
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	68,7	68,4	68,5	76,6	78,9
	Övriga inkomstskatter	5,7	4,9	4,6	4,5	4,4
1200	Socialavgifter och allmän pensionsavgift	232,8	221,7	231,0	237,7	246,8
varav	Inkomster	342,4	364,1	381,2	394,0	408,8
	Utgifter	109,6	142,4	150,3	156,3	162,0
1300	Skatt på egendom	39,2	37,2	36,4	36,4	44,5
varav	1310 Skatt på fast egendom	27,1	24,8	23,3	23,1	30,4
	1320 Förmögenhetsskatt	5,5	6,0	6,6	6,7	7,4
	1341 Stämpelskatt	4,5	4,3	4,4	4,4	4,5
	1330 Arvs- och gåvoskatt	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2
1400	Skatt på varor och tjänster	252,3	266,2	276,6	285,7	295,0
varav	1411 Mervärdesskatt	170,6	181,9	190,6	198,4	206,3
	1424 Tobaksskatt	7,4	7,5	7,4	7,4	7,5
	1425 Alkoholskatt	10,6	10,5	10,6	10,7	10,8
	1428 Energiskatt	50,5	51,8	52,6	53,3	54,1
	1452 Annon- och reklamskatt	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2
	1460 Skatt på vägtrafik	6,4	6,7	6,7	6,8	6,9
	1470 Skatt på import	3,5	3,7	3,8	4,0	4,3
	Övriga skatter på varor och tjänster	2,6	3,5	4,1	4,2	4,2
1500	Utjämningsavgift	20,5	18,6	18,6	18,6	18,6
1600	Betalningsdifferenser	-8,5	-5,8	-7,0	-7,2	-7,5
2000	Inkomster av statens verksamhet	33,5	45,8	30,9	29,1	27,9
varav	2411 Inkomster av statens aktier	8,0	16,9	6,3	5,3	5,0
3000	Inkomster av försåld egendom	1,0	95,0	15,0	15,0	15,0
varav	3312 Övriga inkomster av försåld egendom	1,0	95,0	15,0	15,0	15,0
4000	Återbetalning av lån	3,1	2,5	2,5	2,5	2,4
5000	Kalkylmässiga inkomster	5,2	9,0	9,5	9,7	9,9
6000	Bidrag m.m. från EU	9,3	10,6	9,9	11,2	10,9
Statsbudgetens totala inkomster		724,5	809,6	720,6	754,2	784,0

6.4.2 Övriga inkomster

Statsbudgetens övriga inkomster beräknas minska med cirka 100 miljarder kronor mellan 2000 och 2003. Bortsett från extraordinära inkomstförstärkningar under 2000, såsom försäljningsinkomster och aktieutdelningar, minskar inkomsterna med cirka 5,7 miljarder kronor under perioden 2000–2003.

2000 Inkomster av statens verksamhet

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos			
		2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	33,5	45,8	30,9	29,1	27,9
Diff. BP2000	-0,8	-3,0	-3,7	-5,3	

De största inkomsterna återfinns under följande inkomstitlar: *Riksbankens inlevererade överskott, Inlevererat överskott från AB Svenska Spel, Inkomster från statens aktier samt Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor.*

Mellan budgetåren 2000 och 2003 beräknas inkomsterna minska med cirka 18 miljarder kronor. Den enskilt viktigaste förklaringen till minskningen är tillfälligt höga inkomster av statens aktier 2000. Det förklaras i sin tur av den beräknade inleveransen om 11 miljarder kronor från förvaltningsaktiebolaget Stattums försäljning av aktieinnehavet i Pharmacia & Upjohn. Under perioden beräknas inlevererat överskott från Riksbanken minska från 9,8 miljarder kronor 2000 till 5,6 miljarder kronor 2003. Riksbankens inlevererade överskott beräknas utifrån Riksbankens genomsnittliga nettoresultat under de föregående fem åren. Nettoresultatet under perioden 1998–2002 beräknas nu i genomsnitt bli lägre i jämförelse med det genomsnittliga nettoresultatet under perioden 1995–1999. En revidering har nyligen gjorts av den metod som används för att beräkna Riksbankens nettoresultat i syfte att förbättra prognosen. På inkomstiteln *Övriga inkomster av statens verksamhet* redovisar ett hundratal myndigheter inkomster av extraordinär karaktär. Dessa inkomster beräknas minska med drygt 1,5 miljarder kronor mellan åren 2000 och 2003.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 förväntas Riksbankens inlevererade överskott bli lägre åren 2000–2003. De lägre inkomsterna 2000 förklaras också av att inkomster från statens aktier beräknas bli lägre, vilket bl.a. följer av beräknade försäljningar av statligt aktieinnehav. Från och med 2001 föreslås dessutom att avgifter för bl.a. körkort, motorfordon och finansieringsbidrag för arbetspraktik, som Vägverket respektive Arbetsmarknadsverket redovisar mot inkomstitel, skall budgeteras netto. Inkomsterna beräknas därmed bli 0,7 miljarder kronor lägre samtliga år under perioden 2001–2003. Övriga inkomster av statens verksamhet beräknas bli 0,9 miljarder kronor lägre såväl 2001 som 2002 i jämförelse med budgetpropositionen för 2000.

3000 Inkomster av försäld egendom

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos			
		2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	1,0	95,0	15,0	15,0	15,0
Diff. BP2000	0,2	0,0	0,0	0,0	

Försäljningar av statligt aktieinnehav beräknas under perioden 2000–2003 uppgå till 140 miljarder kronor. Större delen av försäljningarna beräknas ske under 2000. Prognosen är emellertid behäftad med stor osäkerhet.

I förhållande till bedömningen till budgetpropositionen för 2000 beräknas försäljningsinkomsterna bli oförändrade.

4000 Återbetalning av lån

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos			
		2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	3,1	2,5	2,5	2,5	2,4
Diff. BP2000	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	

Under denna inkomsttyp redovisas bl.a. återbetalningar av studiemedel men även återbetalningar av övriga lån såsom lokaliseringsslån och lån avseende såddfinansiering. Under perioden 2000–2003 beräknas inkomster från återbetalning av lån bli i stort sett oförändrade mellan åren.

Jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000 förväntas återbetalningar av studielån tecknade före 1989 bli lägre.

5000 Kalkylmässiga inkomster

Miljarder kronor

	Utfall 1999	Prognos			
		2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	5,2	8,9	9,5	9,7	9,9
Diff. BP2000	-0,1	-0,1	0,5	0,8	

De kalkylmässiga inkomsterna består av avskrivningar, amorteringar och statliga pensionsavgifter. Av de totala inkomsterna under inkomsttypen utgör inkomster på inkomstiteln *Statliga pensionsavgifter* en betydande del. Mellan åren

2000 och 2003 beräknas dessa inkomster öka med 1 miljard kronor till följd av högre lönesumma.

I jämförelse med bedömningen i budgetpropositionen för 2000 ökar inkomsterna med 0,5 miljarder kronor 2001 och med 0,8 miljarder kronor 2002, vilket framför allt förklaras av antagandet om högre utbetald lönesumma.

6000 Bidrag m.m. från EU

Miljarder kronor

	Utfall	Prognos			
	1999	2000	2001	2002	2003
Aktuell beräkning	9,3	10,6	9,9	11,2	10,9
Diff. BP2000	-1,4	0,9	0,2	1,1	

Mellan åren 2000 och 2003 beräknas inkomsterna öka med 0,3 miljarder kronor. Inkomsterna varierar dock under mellanliggande år. Det är framför allt *Bidrag från EG:s regionalfond* och *Bidrag från EG:s socialfond* som varierar under perioden. Det är mycket svårt att beräkna de kommande årens inkomster. För regional- och socialfonden ligger osäkerheten framför allt i att prognostisera kommande års utbetalningar, vilka i sin tur ligger till grund för de utbetalande myndigheternas rekvisitioner från Europeiska kommissionen.

I förhållande till budgetpropositionen för 2000 balanseras i viss mån de lägre inkomsterna från EG:s socialfond av högre inkomster från EG:s regionalfond. Totalt är inkomsterna ca 1 miljard kronor högre såväl 2000 som 2002, jämfört med beräkningen till budgetpropositionen för 2000.

6.5 Kommunernas skatter

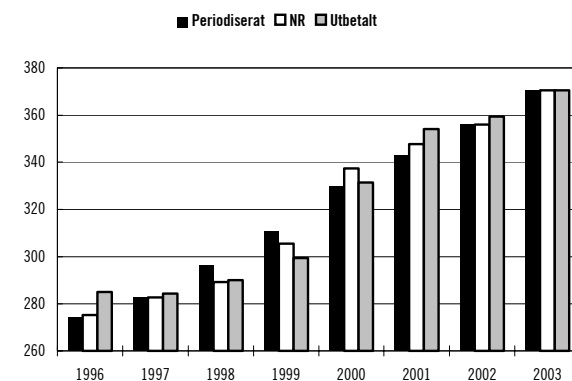
Kommunernas skatteinkomster är framför allt beroende av lönesummans utveckling, dvs. systerlöns och timlön. Även utvecklingen av skattepliktiga transfereringar är viktig. Av skatteunderlaget 2000 utgörs 70 procent av löner, 20 procent av pensioner och 7,5 procent av transfereringar exklusive pensioner medan inkomst av näringsverksamhet utgör 2,5 procent. Nivån på skatterna är även beroende av den kommunala utdebiteringen. Från och med 2000 är Svenska kyrkan skild från staten. Medelutdebiteringen år

2000 är 20,57 procent för kommunerna, 9,82 procent för landstingen, dvs. totalt 30,38 procent. Jämfört med 1999 är det en ökning med 0,09 procentenheter.

Kommunalskatterna kan redovisas enligt tre olika redovisningsprinciper – periodiserat avseende inkomståret, enligt nationalräkenskaperna (NR) och kassamässigt avseende budgetåret (utbetalt).

Diagram 6.6 Kommunernas och landstingens skatter

Miljarder kronor

Den kassamässiga skatten utgörs dels av ett förskott avseende inkomståret, dels av en slutavräkning som avser inkomståret två år tidigare. Slutregleringar påverkar de kassamässiga skatterna till och med 2002, då slutregleringen avseende inkomståret 2000 betalas ut. Även NR-skatterna påverkas av slutregleringarna, men endast med ett års eftersläpning, vilket innebär att NR-skatterna överensstämmer med den periodiserade skatten från och med 2002. I diagram 6.6 redovisas kommunernas och landstingens skatter enligt alla tre redovisningsprinciperna för åren 1996–2003.

Mellan år 1999 och 2003 beräknas de periodiserade skatterna öka med 60 miljarder kronor, vilket är betydligt mindre än ökningen av NR-skatterna och de utbetalda skatterna, vilka ökar med 65 respektive 71 miljarder kronor. Att ökningen är betydligt större i de senare fallen beror på slutregleringar av kommunalskatt avseende tidigare år. Den periodiserade skatten påverkas 2000 av den begränsade avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften. Denna ändring ökar kommunskatterna med 5 miljarder kronor. De ökade intäkterna medför dock ingen inkomstförstärkning för kommuner och landsting, eftersom en motsvarande neddragning görs av de generella statsbidragen.

6.6 Uppföljning av statsbudgetens inkomster 1999

Statsbudgetens totala inkomster för budgetåret 1999 uppgick till 724,5 miljarder kronor, vilket är 28,1 miljarder kronor högre än vad som beräknades i statsbudgeten.

1000 Skatter m.m.

Utfallet blev 672,4 miljarder kronor, vilket är 41,9 miljarder kronor mer än i beräkningen till statsbudgeten. De största avvikelserna avsåg fysiska personers inkomstskatt med 22 miljarder kronor, socialavgifter med 6 miljarder kronor, mervärdesskatt med 8 miljarder kronor, juridiska personers inkomstskatt med -4 miljarder kronor samt betalningsdifferenser med 9 miljarder kronor.

Fysiska personers inkomstskatt

Fysiska personers inkomstskatt blev 21,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Avvikelsen beror dels på högre utfall av utbetalda löner såväl 1998 som 1999, dels på högre kapitalinkomster av realisationsvinster.

Utfallet för den slutliga skatten avseende inkomståret 1998 blev 11 miljarder kronor högre än i beräkningen till statsbudgeten. Cirka 6 miljarder kronor avsåg realisationsvinster medan återstoden avsåg en högre lönesumma. Det högre utfallet medförde högre kompletteringsbetalningar under 1999.

Ett för lågt antagande om lönesummans utvecklingstakt för 1999 medförde dessutom att preliminärskatterna underskattades med cirka 9 miljarder kronor.

Juridiska personers inkomstskatt

Utfallet blev 4,1 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Preliminärskatten blev 9,4 miljarder kronor lägre än beräknat. Under 1999 jämkade företagen ned preliminärskatten i en betydligt större utsträckning än tidigare år. Detta motverkas dock delvis av att underuttaget av slutlig skatt (dvs. slutlig skatt minus preliminärskatt) avseende inkomståret 1998 blev 4,1 miljarder kronor högre än prognostiserat. Även nettot av tillkommande skatt och restitutioner blev drygt 1 miljard kronor högre än beräknat.

Socialavgifter

Utfallet för socialavgifterna blev 5,6 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Den faktiska utvecklingen av lönesumman blev högre än beräknat vilket medförde att inkomsterna underskattades med 6,8 miljarder kronor. Även nedläggningarna blev högre än beräknat vilket minskade inkomsterna med 1,2 miljarder kronor.

Mervärdesskatt

Utfallet för mervärdesskatten blev 8 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Det högre utfallet förklaras av att den privata konsumtionen blev högre än vad som antogs i beräkningen till statsbudgeten och av att konsumtionen av bilar, sällanköpsvaror och tjänster blev betydligt högre än väntat. Även intäkterna från insatsförbrukning och investeringar i kommunsektorn blev högre än beräknat.

Betalningsdifferenser, skattekonto

Betalningsdifferensen uppgick till -8,5 miljarder kronor, vilket är 9 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Ökningen beror antagligen både på större realisationsvinster och införandet av skattekontot. Kompletteringsbetalningarna i december blev 4 miljarder kronor högre än beräknat. Tidigare år har inbetalningar under december månad varit tämligen små men har sedan 1998 ökat i omfattning. Cirka 3 miljarder kronor beror på att det i prognosen antogs att företagen varken skulle ha under- eller överskott medan utfallen visar att företagen har månatliga överskott om cirka 3 miljarder kronor. Resterande del förklaras av att inbetalningar av underuttaget av slutlig skatt (f.d. kvarstående skatt) betalas in tidigare i skattekontosystemet, sannolikt till följd av den nya ränteberäkningen.

2000 Inkomster av statens verksamhet

För 1999 uppgick inkomsterna preliminärt till 33,5 miljarder kronor, vilket är 1,4 miljarder kronor högre jämfört med vad som beräknades till statsbudgeten. Förklaringen är framför allt en underskattning i statsbudgeten av inkomstiteln *Inkomster av statens aktier* med 1,4 miljarder kronor, *Skattetillägg* med 0,6 miljarder kronor och *Utförsäljning av beredskapslager* med 0,9 miljarder kronor. *Inlevererat överskott från AB Svenska Spel* är preliminärt 1,6 miljarder kronor lägre än det budgeterade beloppet, vilket främst

förklaras av att redovisningen mot inkomsttiteln är ändrad.

3000 Inkomster av försäld egendom

Utfallet uppgick preliminärt till 1 miljard kronor, vilket är 14 miljarder kronor lägre jämfört statsbudgeten. Avvikelsen avser *Övriga inkomster av försäld egendom*.

6000 Bidrag m.m. från EU

Det preliminära utfallet uppgick till 9,3 miljarder kronor, vilket är 0,9 miljarder kronor lägre jämfört med beräkningen till statsbudgeten. Avvikelsen förklaras främst av att *Bidrag från EG:s socialfond* senarelades.

6.7 Skattekvoten

Skattekvoten visar förhållandet mellan det totala skatteuttaget och BNP. Det finns flera olika definitioner av skattekvoten och i regel är de internationellt bestämda. Den vanligaste definitionen av skattekvoten är den som baseras på skatter redovisade enligt NR. Den skattekvot som beräknas utifrån NR:s definition är dock inte strikt periodiserad, eftersom skillnaden mellan slutlig skatt och preliminär skatt räknas till påföljande år. Skattekvoten är således beroende av när i tiden den skattskyldige väljer att betala sin skatt, vilket inte är fallet med den skattekvot som beräknas utifrån en fullständig periodisering av skatterna. En skatteändring för ett visst år påverkar den periodiserade skattekvoten för samma år medan detta inte behöver vara fallet vid beräkningen av NR:s skattekvot.

Internationella jämförelser av skattekvoter är svåra att göra, eftersom olika länders skattelagstiftningar behandlar inkomster och avdrag på skilda sätt. Ett land som t.ex. ger sitt stöd till barnfamiljer via en transferering får en högre skattekvot, särskilt om transfereringen är skattepliktig, jämfört med det land som i stället ger sitt stöd som en skattereduktion. Transfereringar till hushåll behandlas skattemässigt mycket olika

bland OECD-länderna. I vissa länder är huvuddelen av transfereringarna skattepliktiga medan det motsatta förhållandet gäller i andra länder. Ett alternativ vid internationella jämförelser är därför att exkludera skatter på offentliga transfereringar vid beräkning av skattekvoten. Som framgår av tabell 6.14 tillhör Sverige den grupp av länder inom OECD som har en hög andel skattepliktiga transfereringar. Om skatten på offentliga transfereringar exkluderas kommer den uppmätta skattekvoten för Sveriges del att minska med i storleksordningen 5–6 procentenheter.

Tabell 6.14 Skattepliktiga transfereringars inverkan på skattekvoten

Procent av BNP

0-0,5	0,5-3	5,0-6,0
Australien	Belgien	Danmark
Irland	Italien	Nederländerna
Storbritannien	Norge	Sverige
Förenta Staterna	Tyskland	

Källa: OECD.

I tabell 6.15 redovisas skattekvoten för perioden 1997–2002 dels enligt NR:s definition, dels beräknad utifrån de periodiserade skatterna.

Tabell 6.15 Skattekvot enligt nationalräkenskaperna (NR) och periodiserad skattekvot

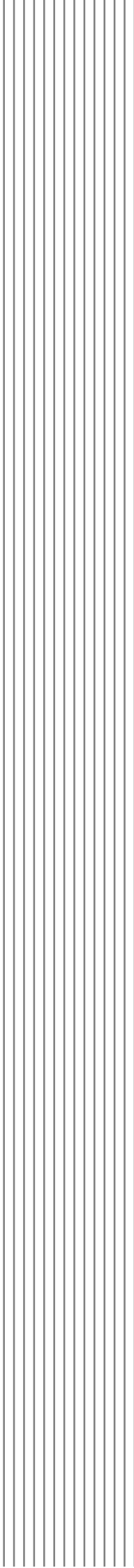
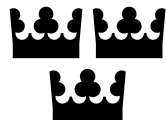
Procent

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Skattekvot enl. NR	53,4	53,5	51,8	51,0	51,0	51,0
Periodiserad skattekvot	53,1	53,7	51,9	51,3	51,1	51,0
Periodiserad skattekvot exkl. skatt på transfereringar m.m.	48,4	49,0	47,6	47,1	46,9	46,8

Dessutom redovisas den periodiserade skattekvoten exklusive skatt på offentliga transfereringar och för 1998–1999 den frivilliga delen av kyrkoskatten. Vid beräkningen av skattekvoten skall även vissa avgifter, som inte ingår i redovisningen av de periodiserade skatterna, läggas till. Till dessa hör bland annat bankgarantiavgifter och avgifter till kärnbränslefonden. I samtliga nedan redovisade skattekvoter ingår de ovan nämnda avgifterna.

7

Utgiftsramar åren
2001–2003

7 Utgiftsramar åren 2001–2003

7.1 Utgifternas fördelning på utgiftsområden

åren 2001–2002 skall hållas och att en tillfredsställande nivå på budgeteringsmarginalen skall uppnås för 2003.

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2001–2003 enligt tabell 7.1 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

Regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2000 en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2001–2002. Riksdagen godkände förslaget (prop. 1999/2000:1, bet. 1999/2000:FiU1, rskr. 1999/2000:28).

I detta kapitel presenterar regeringen en reviderad preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2001–2002 och en preliminär fördelning för 2003. Regeringens förslag till utgiftsramar för åren 2001–2003 samt skillnader i förhållande till de preliminära ramarna i budgetpropositionen för 2000 för åren 2001–2002 redovisas i tabell 7.1. Beräkningarna av fördelningen på utgiftsområden för åren 2001–2003 är baserade på nu kända förutsättningar vad avser den ekonomiska utvecklingen och gällande regelsystem och skall betraktas som preliminära. Inför budgetpropositionen för 2001 kan utgiftsramarna komma att justeras, t.ex. beroende på att pris- och lönekänsliga anslag kan komma att ändras till följd av nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen.

Regeringens förslag till utgiftstak för staten för 2003 och förslag om tekniska justeringar av utgiftstaken för åren 2001–2002 redovisas i avsnitt 4.1.1.

Utgångspunkten för förslaget till preliminära utgiftsramar är att de föreslagna utgiftstaken för

Tabell 7.1 Preliminär fördelning på utgiftsområden 2001–2003

Miljoner kronor

	2001	2002	2003	Differens mot budgetpropositionen för 2000	
				2001	2002
UO 1 Rikets styrelse	5 313	5 132	5 017	562	354
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 610	1 600	1 622	-14	-77
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	6 173	6 300	6 442	152	187
UO 4 Rättsväsendet	24 032	25 102	25 737	1 013	1 720
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 889	2 863	2 907	-138	-202
UO 6 Totalförsvaret	46 529	45 506	44 530	469	377
UO 7 Internationellt bistånd	15 029	15 597	18 181	671	1 272
UO 8 Invandrare och flyktingar	4 875	4 649	4 861	-42	178
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	27 011	28 313	29 737	1 111	2 104
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	100 075	102 610	104 612	7 621	10 364
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	34 164	33 746	33 386	1 473	1 549
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	48 172	49 639	50 400	256	1 397
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	27 447	27 418	27 424	-1 019	-855
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	45 555	45 948	46 540	-696	-694
UO 15 Studiestöd	21 860	24 591	24 530	-2 673	-243
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	34 745	39 683	40 734	-1 884	727
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 711	7 909	8 109	38	50
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	11 984	11 277	10 882	-298	-441
UO 19 Regional utjämning och utveckling	4 067	3 204	3 304	230	110
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	2 016	2 222	2 408	186	202
UO 21 Energi	2 262	2 085	1 302	342	347
UO 22 Kommunikationer	24 651	25 087	26 078	-517	-446
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 664	13 854	13 937	-304	-266
UO 24 Näringsliv	3 197	2 977	2 895	178	43
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	101 850	101 827	104 185	-22	35
UO 26 Statsskuldräntor m.m.	69 270	65 670	58 570	-7 840	3 460
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	24 093	24 795	24 742	272	1 118
Minskning av anslagsbehållningar	4 000	5 500	4 000	-3 500	500
Summa utgiftsområden	714 242	725 106	727 071	-4 372	22 867
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	644 972	659 436	668 501	3 468	19 407
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	144 686	151 337	158 364	-119	-53
Takbegränsade utgifter	789 658	810 773	826 865	3 349	19 354
Budgeteringsmarginal	2 342	6 227	20 135	-1 349	-16 354
Utgiftstak för staten	792 000	817 000	847 000	2 000	3 000

7.2 De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2000

Det är flera faktorer som leder till reviderade utgiftsramar för åren 2001 och 2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Utgiftsramarna har ändrats till följd av föreslagna satsningar och utgiftsminskningar, reviderad prognos för de makroekonomiska förutsättningarna, reviderad pris- och löneomräkning, förändrade volymer inom regelstyrda bidragssystem, förändrade prognosmetoder och förändrade prognoser av myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskredit. I tabell 7.2 har förändringen av de takbegränsade utgifterna för åren 2001–2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000 delats upp på dessa faktorer. Av tabellen framgår det att ökningen av de takbegränsade utgifterna åren 2001–2002 främst beror på förändrade volymer i regelstyrda bidragssystem.

Nya satsningar och utgiftsminskningar

Av redovisningen i avsnitt 4.3 framgår att de förslag till satsningar och utgiftsminskningar som nu lämnas eller aviseras för åren 2001–2002 sammantaget beräknas öka utgiftsområdesramarna med 2,4 miljarder kronor 2001 och 7,5 miljarder kronor 2002, i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2000.

Större utgiftsökningar åren 2001–2002 föreslås inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet, där satsningarna uppgår till ca 0,8 miljarder kronor 2001 och ca 1,3 miljarder kronor 2002. Satsningar på bl.a. de sämst ställda pensionärerna görs inom utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom på totalt ca 1,1 miljarder kronor per år. Införandet av pensionsrätt för totalförsvarsplikt och studier leder till högre utgifter med sammanlagt 1 miljard kronor 2001 och 1,8 miljarder kronor 2002 inom utgiftsområdena 6 Totalförsvaret och 15 Studiestöd. Införandet av en extra s.k. pappa- och mammamånad i föräldraförsäkringen beräknas öka utgifterna inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn med 1 miljard kronor per år från 2002. Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning tillförs ytterligare ca 1 miljard kronor 2002 för finansiering av maxtaxa och vissa andra åtgärder inom förskola och barnomsorg.

Större utgiftsminskningar föreslås genomföras på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv där anslaget *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* minskas med ca 0,8 respektive 0,7 miljarder kronor 2001 och 2002, vilket kompenseras av ett utökat stöd till långtidsarbetslösa på budgetens inkomstsida. Införandet av maxtaxa i förskolan väntas ske först 2002, vilket leder till 1,6 miljarder kronor lägre utgifter 2001.

Tabell 7.2 Förändring av takbegränsade utgifter mellan budgetpropositionen för 2000 och 2000 års ekonomiska vårproposition till följd av utgiftsreformer m.m.

Miljarder kronor

	2001	2002
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2000	786,3	791,4
Utgiftsreformer och utgiftsminskningar	2,4	7,5
Ändrade makroekonomiska förutsättningar	-0,6	-0,4
Reviderad pris - och löneomräkning	-0,3	0,2
Volymförändringar	5,7	11,1
Prognosfel m.m.	-0,3	0,4
Förändrad prognos för minskning av anslagsbehållningar	-3,5	0,5
Total utgiftsförändring	3,3	19,4
Takbegränsade utgifter i 2000 års ekonomiska vårproposition	789,7	810,8

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

Makroekonomiska förutsättningar

Utgifternas fördelning på utgiftsområden påverkas av en ändrad bedömning av den allmänna ekonomiska utvecklingen. Anslag som är beroende av makroekonomiska antaganden har för åren 2001–2002 justerats med hänsyn till nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Denna justering berör huvudsakligen ett fyrtiotal olika anslag för transfereringsändamål.

Den öppna arbetslösheten beräknas bli något lägre åren 2001 och 2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Vid en oförändrad medelersättning per arbetslös innebär detta att utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen minskar med ca 2 miljarder kronor per år. Högre inkomster för hushållen leder till lägre kostnader för bostadsbidragen. Andra makroekonomiska förändringar medför emellertid att de takbegränsade utgifterna blir högre. Den genomsnittliga timlönen beräknas bli högre båda åren vilket innebär ökade utgifter för inkomstrelaterade transfereringar. Upprevideringen av tillväxten och den därmed högre bruttonationalinkomsten innebär att utgiftsramarna för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd och utgiftsområde 27 Avgiften till den Europeiska gemenskapen blir högre. Högre ränta leder till högre utgifter för räntebidragen och ökar statens upplåningskostnader för finansiering av studiemedel. Sammantaget beräknas de förändrade makroekonomiska förutsättningarna medföra att de takbegränsade utgifterna minskar med 0,6 miljarder kronor 2001 och 0,4 miljarder kronor 2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000.

Pris- och löneomräkning av anslagen till myndigheternas förvaltningskostnader

I den inledande fasen av budgetprocessen hantearas anslag för förvaltningsändamål i fasta priser. Dessa anslag räknas om till löpande priser genom att pris- och löneindex knyts till anslagen.

I budgetpropositionen för 2000 gjordes en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för åren 2001–2002. Slutlig pris- och löneomräkning för 2001 har därefter genomförts. Den baserar sig på konstaterad pris- och löneutveckling mellan 1998 och 1999 inom den konkurrensutsatta sektorn. För åren 1995–2000 har den allmänna löneavgiften exkluderats vid beräkningen av det arbetskostnadsindex som används i löneomräkningen. Från

och med den slutliga pris- och löneomräkningen för 2001 inkluderas emellertid den allmänna löneavgiften i det arbetskostnadsindex som används.

För åren 2002 och 2003 görs en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål, vilken bl.a. baserar sig på prognostiserad löneutveckling mellan 1999 och 2001 i den konkurrensutsatta sektorn. Till följd av förändrade antaganden om den förväntade pris- och löneutvecklingen revideras den preliminära pris- och löneomräkning för 2002 som gjordes i budgetpropositionen för 2000.

Till följd av den slutliga pris- och löneomräkningen för 2001 och ny preliminär beräkning för 2002 minskar utgiftsramarna med 0,3 miljarder kronor 2001 medan anslagen ökar med 0,2 miljarder kronor 2002 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Förändringen berör främst utgiftsområde 4 Rättsväsendet, vars utgiftsramar ökar med 0,3 respektive 0,4 miljarder kronor per år och utgiftsområde 22 Kommunikationer, vars ramar minskar med 0,4 miljarder kronor per år på grund av reviderad pris- och löneomräkning.

Vid beräkningen av det löneindex som används för att räkna om förvaltningsanslagen till löpande priser görs ett avdrag för produktivitetsutvecklingen. Produktivitetsutvecklingen beräknas som genomsnittet av produktivitetsutvecklingen inom den privata tjänstesektorn under de 10 år som föregår aktuellt budgetår. Övergången till de nya nationalräkenskaperna innebär att ett problem uppstod med att välja brytår för övergången mellan de gamla och nya nationalräkenskapernas beräkning av produktivitetsutvecklingen. För åren 1993–1998 finns beräkningar enligt både de gamla och de nya nationalräkenskaperna och valet av brytår har visat sig ha relativt stor betydelse. I den pris- och löneomräkning som nu har genomförts har brytåret 1993 valts, vilket medför att produktivitetsavdraget blir ca 0,4 procentenheter lägre jämfört med om ett år mot slutet av perioden hade valts.

Volym

Den viktigaste orsaken till ökningarna av utgifterna i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2000 är nya prognoser för volymer inom regelstyrda system, främst inom Socialdepartementets områden. Dessa faktorer medför att utgiftsområdesramarna sammantaget ökar med 5,7 respektive 11,1 miljarder kronor åren 2001 och 2002 jämfört med beräkningen i

budgetpropositionen. De största volymökningarna prognostiseras inom följande områden:

- Utgifterna för assistansersättningen beräknas bli högre till följd av ett ökat antal personer med assistansersättning och ett ökat antal assistanstimmar per person. Upprevideringen uppgår till ca 1 miljard kronor 2001 och knappt 2 miljarder kronor 2002.
- Utgifterna för förtidspensionerna beräknas bli ca 1 miljard kronor högre 2001 och ca 2 miljarder kronor högre 2002, bl.a. till följd av att fler personer förtidspensioneras än vad som tidigare antagits.
- Sjukfrånvaron har ökat under 1998 och 1999 och väntas öka ytterligare under år 2000. Utgiftseffekten av denna volymökning samt effekten av att genomsnittsansättningen för de sjukskrivna ökar mer än vad som tidigare förväntats, beräknas uppgå till 6 respektive 8 miljarder kronor åren 2001–2002.

Prognosfel m.m.

Revideringar av ramarna har också orsakats av bl.a. nya prognosmetoder, justeringar till följd av nytillkommande information och regeländringar utom regeringens omedelbara kontroll (EU). Dessa revideringar leder till 0,3 miljarder kronor lägre utgifter 2001 och 0,4 miljarder kronor högre utgifter 2002.

Minskning av anslagsbehållningar

Statliga myndigheter har viss möjlighet att fördela sina utgifter över tiden. Medel på ram- och reservationsanslag som inte utnyttjas fullt ut kan sparas till efterföljande år. På motsvarande sätt kan en myndighet använda tidigare sparade anslagsmedel som komplement till årets anslag för att finansiera en större utgift. Myndigheter har också möjligheter att inom vissa gränser låna av efterföljande års anslag om medelstilledningen ett visst år är otillräcklig. Förskjutningar av detta slag redovisas som en för alla ramanslag och reservationsanslag gemensam nettopost kallad minskning (eller ökning) av anslagsbehållningar. För kommande budgetår erhålls en prognos för de takbegränsade utgifterna genom att en beräknad storlek på minskningen av anslagsbehållningarna läggs till utgiftsramarna och ålderspensionssystemets utgifter. Myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar är en osäker

faktor i utgiftsberäkningen. Minskningen av anslagsbehållningarna bedömdes i budgetpropositionen för 2000 bli ca 7,5 miljarder kronor 2001 och 5 miljarder kronor 2002.

Den aktuella utgiftsprognosen för 2000 innebär att de utgående anslagsbehållningarna vid årsskiftet 2000/2001 beräknas uppgå till ca 14 miljarder kronor (se kap. 5). Minskningen av anslagsbehållningarna under perioden 2001–2003 beräknas nu uppgå till sammanlagt 13,5 miljarder kronor, varav 4 miljarder kronor 2001, 5,5 miljarder kronor 2002 och 4 miljarder kronor 2003. De områden där minskningen av anslagsbehållningar är störst är bidrag till läkemedelsförmånen samt internationellt bistånd.

Att posten minskning av anslagsbehållningar 2001 nu väntas bli mindre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000 beror bl.a. på en skärpt tillämpning av den förordning som säger att anslagssparande över 3% av föregående års tilldelade medel skall dras in om inte något annat beslutats av regeringen.

7.3 Budgeteringsmarginalen och utnyttjande av saldoutrymme

Förslaget till utgiftsramar, beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och beräkningen av posten Minskning av anslagsbehållningar innebär att de takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 789,7 miljarder kronor år 2001, 810,8 miljarder kronor år 2002 och 826,9 miljarder kronor år 2003. Därmed beräknas de takbegränsade utgifterna för åren 2001 och 2002 bli drygt 3 respektive 19 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2000. Som andel av BNP beräknas de takbegränsade utgifterna minska från 36,7 procent 2000 (36,8 procent om utgifterna 2000 justeras för de tekniska korrigeringar som presenteras i denna proposition) till 34,9 procent 2003. De justerade takbegränsade utgifterna ökar med i genomsnitt 0,5 procent per år i fasta priser under perioden 2000–2003.

Budgeteringsmarginalen utgör skillnaden mellan utgiftstaket för staten och de takbegränsade utgifterna. Budgeteringsmarginalen beräknas uppgå till 2,3 miljarder kronor 2001 och till 6,2 miljarder kronor 2002. Budgeteringsmarginalen för åren 2001 och 2002 har därmed minskat med 1,3 respektive 16,4 miljarder kro-

nor i förhållande till vad som redovisades i budgetpropositionen för 2000. Enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder om det finns risk för att ett beslutat tak för statens utgifter kommer att överskridas. Regeringen kommer att följa utgiftsutvecklingen under åren 2001 och 2002 mycket noga och kommer att besluta eller föreslå åtgärder om dessa marginaler inte visar sig vara tillräckliga.

Budgeteringsmarginalen för 2003 beräknas uppgå till 20,1 miljarder kronor, vilket motsvarar 2,4 procent av de takbegränsade utgifterna. En marginal av denna storlek rekommenderades i 1996 års ekonomiska vårproposition för att möta makroekonomisk osäkerhet och den osäkerhet som följer av tidigare fattade beslut tre år framåt i tiden (se avsnitt 4.1.1). Under kommande år kan ett saldoutrymme ge möjlighet till ytterligare utgiftsreformer med ikraftträdande 2003, under förutsättning att dessa reformer är förenliga med en tillräcklig nivå på budgeteringsmarginalen.

Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn beräknas samtliga år 2001–2003 överstiga det målsatta sparandet om 2,0 procent av BNP. För de tre åren beräknas saldoutrymmet till 27, 36 respektive 59 miljarder kronor. Beräkningarna i denna proposition bygger på att detta saldoutrymme beräkningstekniskt förs över till hushållssektorn. I tabell 7.3 jämförs saldoutrymmet med den budgeteringsmarginal som finns för respektive år.

Tabell 7.3 Saldoutrymme och budgeteringsmarginal 2001–2003.

<i>Miljarder kronor</i>			
	2001	2002	2003
Budgeteringsmarginal	2,3	6,2	20,1
Saldoutrymme	27	36	59

7.4 Beskrivning av utgiftsområden

I följande avsnitt redovisas regeringens sammanfattande bedömning av utgiftsområdena och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I tabellform redovisas det preliminära utfallet för 1999, anslag 2000, utgiftsprognos för 2000 och preliminära utgiftsramar för åren 2001–2003 i löpande priser.

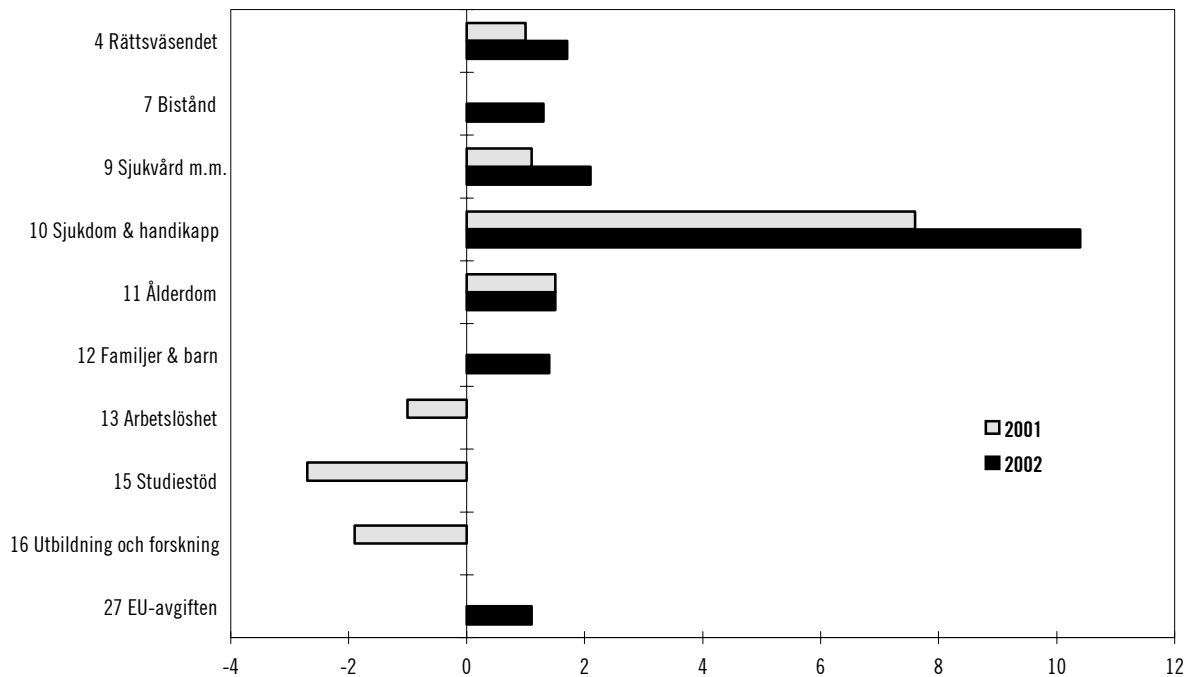
Utgiftsprognoserna för budgetåret 2000 avviker i vissa fall från anvisade medel på statsbudgeten. Detta beror bl.a. på att anslagssparande och reservationer förbrukas samt på förändrade antaganden om den ekonomiska utvecklingen.

Diagram 7.1 visar de utgiftsområdesramar som förändrats med mer än 1 miljard kronor jämfört med de preliminära ramarna i budgetpropositionen för 2000.

Som framgår av diagrammet är det utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp som ökar mest jämfört med tidigare beräkning. Utvecklingen inom samtliga utgiftsområden samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten presenteras nedan.

Diagram 7.1 Större förändringar av utgiftsområdesramar åren 2001 och 2002 jämfört med budgetpropositionen för 2000

Miljarder kronor

Utgiftsområde 1: Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
4 541	4 461	5 062	5 313	5 132	5 017

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen, centrala myndigheter samt mediefrågor. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 4,5 miljarder kronor, varav 2,6 miljarder kronor till regeringen m.m., 0,9 miljarder kronor till riksdagen och dess myndigheter samt 0,7 miljarder kronor till mediefrågor.

Regeringen beräknar att utgiftsområdet ökar med 396,4 miljoner kronor 2001 jämfört med budgetpropositionen. Ökningen förklaras av ett antal tillskott till olika verksamheter inom utgiftsområdet.

Regeringen beräknar att Kungliga hov- och slottsstatens anslagsram höjs med 3 miljoner kronor från 2001 och med ytterligare 2 miljoner kronor från 2003. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2001 med ett

mer preciserat förslag när det gäller finansieringen av denna verksamhet.

Regeringen beräknar att Riksdagens ombudsmän tillförs 1,4 miljoner kronor från 2001 med anledning av ökade hyreskostnader.

Regeringskansliets utgifter (exklusive UD som finansieras av utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan) har de senaste fyra åren varit större än det årliga anslaget i statsbudgeten. För att finansiera verksamheten har det tidigare ackumulerade anslagssparandet samt en del av UD:s anslagssparande tagits i anspråk. En utredning om Regeringskansliets dimensionering och verksamhet har genomförts. Regeringen avser att återkomma med en samlad bedömning avseende utredningen. I avvaktan på regeringens bedömning beräknas att Regeringskansliet engångsvis tillförs 230 miljoner kronor varav 100 miljoner kronor för ett extra toppmöte under Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd första halvåret 2001. Regeringen beräknar vidare att Regeringskansliet tillförs 150 miljoner kronor från utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan från och med 2001 till följd av att IT-organisationerna inom Regeringskansliet och utrikesförvaltningen från 1 januari 2000 är en gemensam organisation.

I budgetpropositionen för 2000 aviserade regeringen en sammanslagningen av Regeringskansliets och Utrikesdepartementets förvaltningsanslag från den 1 januari 2002. Anslagen handhas av två olika utskott och indelningen i utgiftsområden är reglerad i riksdagsordningen. Med anledning av detta avser regeringen att senare återkomma med ett förslag till riksdagen om nödvändig lagändring, dock senast i 2001 års ekonomiska vårpropositionen.

Internetprojektet Sverige Direkt skall bedrivas vidare som en kommitté med uppgift att ytterligare utreda möjligheterna att samordna likartad verksamhet samt sköta driften av den befintliga portalen.

Regeringen beräknar att anslaget C3 *Allmänna val* tillförs 10 miljoner kronor per år 2001 och 2002 för utvecklingsarbetet Tid för demokrati. För detta ändamål inrättas en demokratidelegation.

Utgiftsområde 2: Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
1 522	1 578	1 670	1 610	1 600	1 622

Utgiftsområdet omfattar bland annat Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet och Finansinspektionen. Vidare ingår vissa råd och nämnder, vissa administrativa kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vissa finansierings- och garantiåtaganden samt Riksdagens revisorer. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,6 miljarder kronor, varav 1,5 miljarder kronor till centrala myndigheter och nämnder.

Utgiftsområde 3: Skatteförvaltning och uppbörd

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
5 953	5 922	6 269	6 173	6 300	6 442

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, skattemyndigheterna och Tullverket. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 5,9 miljarder kronor, varav 4,8 miljarder kronor till skatteförvaltningen.

När det gäller skatteförvaltningens verksamhet konstaterade regeringen i budgetpropositionen för 2000 att det kan komma att krävas ett resurstillskott för att dels upprätthålla kontrollintensiteten på önskvärd nivå, dels skapa visst utrymme för särskilda satsningar när läget så kräver. Regeringen redovisade också bedömningen att 1997 års kontrollnivå är en rimlig utgångspunkt. Regeringen gör nu bedömningen att skatteförvaltningen inför 2001 bör tillföras ett varaktigt tillskott om 125 miljoner kronor.

Beträffande Tullverket genomgick myndigheten en omorganisation under 1999 vilket innebär att Tullverket har blivit en sammanhållen myndighet med en central ledning och sex tullregioner. Under 2000 kommer effekterna av omorganisationen att kunna bedömas.

Arbetet med förberedelserna inför öppnandet av Öresundsbron fortlöper. För att finansiera de merkostnader som uppstår avser regeringen att inför 2001 tillföra Tullverket 10 miljoner kronor samt ge Tullverket möjlighet att disponera avgiftsmedel från vissa av de avgifter som Tullverket uppbär.

Ombyggnaden av terminalerna på Arlanda flygplats kommer att påverka tullverksamheten på sikt. Regeringen har för avsikt att följa utvecklingen på Arlanda och återkomma till riksdagen vid behov.

Utgiftsområde 4: Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
22 263	22 667	23 516	24 032	25 102	25 737

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförbyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden. För 2000 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 22,7 miljarder kronor, varav polisväsendet svarar för ca 12 miljarder kronor.

Rättsväsendet tillförs 1 miljard kronor för 2001, 1,5 miljarder kronor för 2002 och 1,6 miljarder kronor för 2003, varav 180 miljoner kronor avser avgiftsinkomster som polisen får disponera. Medlen skall användas för fortsatt modernisering av rättsväsendet. Moderniseringsarbetet skall leda till ett rationellt strukturerat rättsväsende som utifrån en helhetssyn på myndigheternas verksamhet uppfyller medborgarnas berättigade krav på snabbhet, rättssäkerhet och hög kvalitet.

För att uppnå detta krävs verksamhetsuppföljning och redskap för effektiv budgetkontroll inom respektive verksamhetsområde. I de mål som uppställs ingår att öka rättsväsendets förmåga och effektivitet när det gäller att förebygga och bekämpa vardagsbrottslighet, den nya och grövre kriminaliteten i form av bl.a. ekonomisk brottslighet inklusive miljöbrottslighet och IT-relaterad brottslighet, narkotikabrottslighet, våldsbrottslighet, särskilt våld mot kvinnor och barn, brott med homofobiska inslag och brott med rasistiska eller extremistiska förtecken. Ett mycket viktigt inslag i detta är att öka antalet poliser och att ytterligare utveckla kompetensen inom hela rättsväsendet. Bland andra viktiga inslag kan nämnas att förbättra gränskontrollen och delta i det EU-relaterade arbetet, utveckla närpolisverksamheten och det problemorienterade arbetssättet, konsolidera och utveckla det omfattande reformarbete som genomförts inom åklagarväsendet, fullfölja moderniseringen av domstolsväsendet och ge kriminalvården förutsättningar att möta ett ökat platsbehov och fortsätta utveckla verksamheten.

Regeringen avser att noga följa rättsväsendets verksamhet och resultat och att återkomma till riksdagen om de ytterligare insatser som erfordras för att fullfölja statsmakternas intentioner för utvecklingen av rättsväsendet.

Utgiftsområde 5: Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
2 877	2 983	3 096	2 889	2 863	2 907

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak utrikesförvaltningen, dvs. Utrikesdepartementet och de

103 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor, information om Sverige i utlandet samt Europainformation. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 2,9 miljarder kronor, varav anslaget till utrikesförvaltningen uppgår till 1,9 miljarder kronor och bidragen till internationella organisationer till 1 miljard kronor.

Till följd av sammanslagningen av Regeringskansliets två IT-organisationer, den inom UD och den för övriga Regeringskansliet, till en gemensam organisation från den 1 januari 2000 beräknas utgiftsområdet minska med 150 miljoner kronor från och med 2001.

Utrikesförvaltningens verksamhet har de senaste åren inte till fullo kunnat finansieras inom ramen för det årliga anslaget. För att finansiera verksamheten har det tidigare ackumulerade anslagssparandet tagits i anspråk. Regeringen beräknar därför att utgiftsområdet engångsvis bör tillföras 50 miljoner kronor 2001 avseende utrikesförvaltningen i avvaktan på regeringens samlade överväganden med anledning av utredningen om Regeringskansliets dimensionering och verksamhet.

I budgetpropositionen för 2000 aviserade regeringen en sammanslagning av Regeringskansliets och Utrikesdepartementets förvaltningsanslag från den 1 januari 2002. Anslagen handhas av två utskott och indelningen i utgiftsområden är reglerad i riksdagsordningen. Med anledning av detta avser regeringen att återkomma med ett förslag till riksdagen om nödvändig lagändring, dock senast i 2001 års ekonomiska vårproposition.

Utgiftsområde 6: Totalförsvaret

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
44 279	46 649	45 948	46 529	45 506	44 530

Utgiftsområdet omfattar verksamheter inom det militära och civila försvaret, Kustbevakningen, Statens räddningsverk, Sprängämnesinspektionen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och det civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även internationell fredsfrämjande verksamhet med svensk trupp utomlands.

För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 46,6 miljarder kronor, varav 43,7 till det militära försvaret, 1,9 miljarder kronor till det civila försvaret och 1 miljard kronor till övrig verksamhet.

I samband med behandlingen av prop. 1999/2000:30 Det nya försvaret har riksdagen under våren 2000 fattat beslut om hur omriktningen av totalförsvaret skall genomföras (bet. 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168).

Med anledning av att pliktutredningen i februari 2000 lämnade sitt betänkande har ålderspensionsavgifter för totalförsvarsplikt beräknats. Utgiftsområdet beräknas därför öka med 240 miljoner kronor fr.o.m. 2001.

För att möjliggöra en fortsatt svensk närvaro i Kosovo har utgiftsområdets ram för 2001 beräknats öka med 250 miljoner kronor.

Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			2000	2001	2002
1999	2000	2000	2001	2002	2003
12 419	13 237	15 160	15 029	15 597	18 181

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna internationellt utvecklingssamarbete samt samarbete med Central- och Östeuropa. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 13,2 miljarder kronor, varav 12,5 miljarder kronor till utvecklingssamarbetet med utvecklingsländerna och 0,7 miljarder kronor till samarbete med Central- och Östeuropa.

Den totala biståndsramen för 2000 uppgår till 14,3 miljarder kronor vilket motsvarar 0,72 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). Ramen för 2001 uppgår till 0,73 procent av BNI, vilket med nuvarande BNI-prognos beräknas till 15,7 miljarder kronor. Ramen för 2002 uppgår till 0,74 procent av BNI. För 2003 höjs biståndsramen kraftigt till 0,81 procent av BNI. Regeringen har ambitionen att Sverige åter skall uppnå enprocentsmålet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. För att åstadkomma en jämn förbrukning av biståndsmedel beräknar regeringen att ca 1,7 miljarder kronor respektive 1,6 miljarder kronor av reservationerna förbrukas 2001 och 2002.

Från biståndsramen avräknas vissa asylkostnader, medel för EU:s gemensamma bistånd,

vissa FN-bidrag samt administration. Avräkningens storlek för 2002 och 2003 beräknas utifrån vid budgeteringstillfället tillgängligt prognosunderlag.

En parlamentariskt sammansatt kommitté är tillsatt med uppgift att utreda hur Sveriges politik för global utveckling bör vidareutvecklas.

Ett program för samarbetet med Central- och Östeuropa har beslutats av riksdagen för perioden 1999–2001 som totalt omfattar 2,4 miljarder kronor. Regeringen kommer i 2001 års ekonomiska vårproposition att lämna förslag på omfattning och inriktning av samarbetet efter 2001. Regeringen bedömer dock att samarbetet med Central- och Östeuropa kommer att fortsätta efter 2001. I avvaktan härpå har regeringen preliminärt beräknat 600 miljoner kronor 2002 och 900 miljoner kronor 2003, dvs. ett program i samma omfattning som nuvarande program. Innan medel anvisas för samarbetet med Central- och Östeuropa skall dock en oberoende utvärdering av verksamheten genomföras.

Utgiftsområde 8: Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			2000	2001	2002
1999	2000	2000	2001	2002	2003
4 402	4 901	4 651	4 875	4 649	4 861

Utgiftsområdet omfattar statlig migrations- och integrationspolitik. I området ingår även delar av storstadspolitiken. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 4,9 miljarder kronor, varav 2,2 miljarder kronor till migrationspolitiken och 2,7 miljarder kronor till integrationspolitiken.

I förhållande till antagandena i budgetpropositionen för 2000 bedöms nu att fler av de personer från Kosovo, som med stöd av den s.k. massflyktsförordningen beviljats tidsbegränsade uppehållstillstånd, kommer att söka asyl när uppehållstillståndet har upphört. Regeringen bedömer vidare att ett något mindre antal asylärenden kommer att avgöras än vad som låg till grund för beräkningarna i budgetpropositionen för 2000. Detta leder sammantaget till att antalet asylsökande i mottagandesystemet de kommande tre åren kommer att överstiga antagandena i budgetpropositionen. Följden blir att utgifterna för mottagande av asylsökande ökar och att ut-

gifterna för kommunersättning minskar. Regeringen beräknar att det årliga antalet asylsökande kommer att ligga på 12 000 från och med 2001.

Beroende på de osäkerheter som föreligger vad gäller antalet asylsökande och handläggningstider, kommer regeringen att noga följa utvecklingen inom området vad gäller prognoser och utgifter och återkomma med förslag om eventuella omprioriteringar i budgetpropositionen för 2001.

Storstadspolitiken fortsätter vara ett prioriterat område. Av denna anledning förlängs utvecklingsarbetet i storstadsregionerna och 230 miljoner kronor beräknas för detta område 2003.

Ett av regeringens prioriterade områden är att skapa förutsättningar för fler att få arbete. För att öka sysselsättningen bland invandrare beräknar regeringen 100 miljoner kronor per år under perioden 2001–2003 för detta ändamål. Medlen bör enligt regeringens bedömning tills vidare ligga under utgiftsområde 8. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2001 med förslag till hur de anvisade medlen skall fördelas.

Utgiftsområde 9: Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
24 519	25 363	27 539	27 011	28 313	29 737

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälsovård, sjukvård och social omsorg. För år 2000 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 25,4 miljarder kronor, varav 18,1 miljarder kronor avser hälso- och sjukvård, 7,1 miljarder kronor avser social omsorg och 0,1 miljarder kronor avser forskning.

Statens utgifter för hälsovård, sjukvård och social omsorg utgör en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. Huvudmannskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår till största delen från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

I syfte att likställa läkemedelsbehandling med andra behandlingsmetoder samt få kontroll över kostnadsutvecklingen i läkemedelsförmånen träffades år 1997 en överenskommelse med

Landstingsförbundet om att landstingen skall ta över kostnadsansvaret för läkemedlen. Under åren 1998 till 2000 har ett särskilt statsbidrag utgått till landstingen för läkemedelskostnaderna. Enligt den nämnda överenskommelsen skall en ny modell för statens ersättning till landstingen för läkemedelskostnader utformas under 2000. Avsikten är att det nya systemet skall börja gälla från 2001 och att medlen på anslaget för bidrag för läkemedelsförmånen fr.o.m. det året skall ingå i det generella statsbidraget till kommuner och landsting under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Med utgångspunkt i denna överenskommelse pågår överläggningar med Landstingsförbundet om hur överflyttningen av kostnadsansvaret skall genomföras. Prognosen över utgiften för det nuvarande anslaget för bidrag för läkemedelsförmånen är osäker men tyder på att det finns risk för utgiftsökningar under de kommande åren. Mot bakgrund av denna osäkerhet gör regeringen dock den bedömningen att de volymantaganden som låg till grund för de beräknade utgiftsnivåerna i budgetpropositionen för 2000 tills vidare bör kvarstå som utgångspunkt för de beräknade utgiftsnivåerna för perioden 2001 till 2003.

Genom försvarsuppgörelsen kommer sammanlagt åtta miljarder kronor att tillföras vården och omsorgen under perioden 2002 till 2004. Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2000 avsikten att för år 2001 föreslå att ytterligare en miljard kronor tillförs vården och omsorgen. Resurstillskottet kommer att inordnas i det generella statsbidraget till kommuner och landsting under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Mot bakgrund av att inriktningen i försvarsuppgörelsen är primärvård, psykiatri, vård och omsorg om äldre samt tillgänglighet och mångfald föreslår regeringen att resurstillskottet för samtliga år skall fördelas med 70 procent till landstingssektorn och 30 procent till kommunsektorn. Regeringen redovisade vidare i budgetpropositionen för 2000 avsikten att presentera en nationell handlingsplan för utveckling och förnyelse av sjukvården. Regeringen avser att följa genomförandet av handlingsplanen kontinuerligt. Därutöver skall en kontrollstation finnas efter två år. Syftet med kontrollstationen är att analysera hur de avsatta medlen har använts inom landstingen och vilken effekt de har haft i verksamheten. För uppföljning och utvärdering av den nationella handlingsplanen kommer vissa medel att omfördelas från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner till utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Regeringen avser att återkomma i dessa frågor i samband med budgetpropositionen för 2001.

Statens kostnader för assistansersättningen beräknas för år 2001 och framöver att öka kraftigt. Regeringen bedömer därför att ytterligare medel behöver tillföras anslaget så att det ökade behovet skall kunna tillgodoses. Regeringen avser också att i en särskild proposition återkomma med förslag som innebär att personer som beviljats assistansersättning före 65 års ålder skall ha rätt till denna ersättning även efter fyllda 65 år. Avsikten är att kunna presentera en proposition under hösten 2000 så att ikraftträdandet kan ske den 1 januari 2001.

Regeringen avser vidare att tillföra tandvården 200 miljoner kronor år 2002 och 500 miljoner kronor år 2003.

Utgiftsområdet beräknas öka med 21 miljoner kronor 2001 till följd av att prognosen visar att anslaget *Ersättning till vissa steriliserade* kommer att överskridas. Vidare beräknas utgiftsområdet tillföras 31 miljoner kronor för att bidra till att täcka Statens institutionsstyrelses kostnadsökning, eftersom fler än beräknat döms till slutten ungdomsvård.

Utgiftsområde 10: Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			2001	2002	2003
1999	2000	2000	2001	2002	2003
88 477	92 470	97 168	100 075	102 610	104 612

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden; ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt kostnader för socialförsäkringsadministrationen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa utges i form av dagersättningar, t.ex. sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepenning samt vissa yrkesskadeersättningar. Därutöver ingår i utgiftsområdet folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension samt handikappersättning. Sedan 1999 ingår även utgifterna för ATP i form av förtidspension, arbetsskadeersättningar, kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer samt ersättning för kroppsskador. Den sistnämnda ersättningen omfattar det statliga

personskadeskyddet i de fall skadan har inträffat under militär verksamhet.

För 2000 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 92,5 miljarder kronor, varav 87,0 miljarder kronor avser förmåner vid ohälsa och 5,5 miljarder kronor avser socialförsäkringsadministrationen.

Utvecklingen under 1999 har inneburit en fortsatt ökning av sjukfrånvaron. Antalet ersatta nettodagar (hela dagar) ökade med 24 procent under 1999. Medelersättningen för sjukskrivna ökade med 4,6 procent under samma år, vilket är en större ökning än den genomsnittliga timlöneökningen. Det beror sannolikt på att det har blivit fler personer med högre inkomster bland gruppen sjukskrivna under 1999 jämfört med tidigare år. På grund av den ökade sjukfrånvaron kommer utgifterna för sjukförsäkringen även 2000 att öka i förhållande till tidigare beräknade utgifter och därmed överskrida anslagna medel. Regeringens bedömning är att utgifterna för sjukpenning 2000 kommer att uppgå till 30,7 miljarder kronor. Prognosen bygger på ett antagande om att antalet ersatta nettodagar kommer att öka i en något långsammare takt än under 1999. En tendens till en avtagande ökningstakt är synbar under de första månaderna 2000. Prognosen utgår vidare från att medelersättningen ökar i samma takt som under 1999.

För åren 2001–2003 är prognosen mycket osäker. Som beskrivs nedan är tre olika utredningar verksamma inom området. De skall lämna delbetänkanden under 2000. Regeländringar utifrån utredningsförslagen kan träda i kraft tidigast under 2001. Dessa omständigheter har påverkat regeringens prognos.

Utredningen om den arbetslivsinriktade rehabiliteringen (dir. 1999:44) arbetar med att kartlägga den arbetslivsinriktade rehabiliteringsprocessen. Utredningen skall bl.a. klargöra hur ansvar och uppgifter effektivast kan fördelas mellan olika aktörer i rehabiliteringsarbetet samt behandla frågor som rör hur drivkrafter i rehabiliteringsarbetet kan förstärkas. Slutbetänkande skall lämnas senast den 1 juli 2000.

Utredningen om sjukförsäkringen (dir. 1999:54, dir. 1999:82) skall fördjupa analysen av varför sjukfrånvaron och utgifterna för sjukpenning förändras över tiden. Utredningen skall bl.a. peka på vilka faktorer som direkt och indirekt är avgörande för sjukpenningförsäkringens kostnadsutveckling. Vidare skall utredningen analysera hur incitament för såväl individ, arbetsgivare m.fl. kan förändras i syfte att minska kost-

naderna. Slutligen skall man lämna förslag till konkreta åtgärder för att minska sjukfrånvaron och för att minska utgifterna. Utredningen skall lämna ett delbetänkande senast den 1 juli 2000 och ett slutbetänkande senast den 1 december 2000.

Inom Regeringskansliet pågår vidare ett arbete med att reformera beräkningen av förtidspension. Arbetet är en nödvändig följd av det reformerade ålderspensionssystemet och bedrivs i enlighet med av riksdagen godkända riktlinjer (prop. 1997/98:111 Reformerad förtidspension, m.m.). I propositionen föreslog regeringen bl.a. vissa riktlinjer för utformningen av reglerna för medicinskt grundad arbetsoförmåga. Avsikten är att lämna ett förslag om ersättning vid långvarig arbetsoförmåga i en särskild promemoria under våren 2000.

Regeringen ser med oro på utvecklingen inom utgiftsområdet, framför allt när det gäller antalet sjukskrivna och de effekter detta kan få på utvecklingen inom förtidspensionsområdet. Denna oro är stark inte minst mot bakgrund av att en åldrande befolkning kommer att innebära en stor utmaning för välfärdssystemen i framtiden, men också utifrån den enskildes situation. Det är av största vikt att arbetsförhållanden och arbetsmiljö inte ger upphov till sjukdom eller arbetskada. Regeringen har därför för avsikt att, under Socialdepartementet, tillsätta en arbetsgrupp som dels skall bereda resultaten från de utredningar som kommer att färdigställas under året, dels utarbeta en handlingsplan för hela ohälsområdet. Syftet med arbetet är att bryta den negativa utvecklingen. Utgångspunkten för arbetet kommer bl.a. att vara att minska sjukfrånvaron från arbetslivet. Arbetsgruppen kommer att rapportera direkt till statsråden för Social-, Närings- och Finansdepartementen.

Utgiftsområde 11: Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			2001	2002	2003
1999	2000	2000	2001	2002	2003
34 450	33 619	33 356	34 164	33 746	33 386

Utgiftsområdet omfattar dels folkpension för de ålderspensionärer som saknar allmän tilläggs-pension (ATP), dels pensionstillskott (PTS) i form av ålderspension. Vidare ingår såväl ATP

som folkpension i form av efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer samt delpension. För 2000 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till ca 33,6 miljarder kronor. Därav svarar ålderspension för ca 10,8 miljarder kronor, efterlevandepension till vuxna för ca 13 miljarder kronor samt bostadstillägg till pensionärer för ca 9,7 miljarder kronor.

Jämfört med 2000 beräknas ålderspensionsutgifterna inom utgiftsområdet för 2001 och framöver minska något, främst på grund av att andelen pensionärer med ATP ökar och att färre pensionärer därmed är berättigade till pensions-tillskott. De höjda genomsnittliga ATP-nivåerna har dock den omvända effekten på efterlevandepensionerna till vuxna vilket innebär att utgifterna för detta anslag förväntas öka framöver. Vidare beräknas utgiftsområdet öka med ca 1,1 miljarder kronor årligen för insatser för pensionärer med låga inkomster.

I samband med riksdagens beslut angående Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (prop. 1998/99:106, rskr. 1998/99:201) höjdes pensionstillskottet med 1,4 procentenheter för att pensionärer som uppbär pensionstillskott skulle kompenseras för de förändringar av läkemedelsförmånen som genomfördes vid samma tillfälle. Det beslutades då att höjningen skulle vara tidsbegränsad och att pensionstillskottet i december 2000 skall återgå till den ordinarie nivå. Regeringen avser att i en proposition i maj 2000 föreslå att höjningen av pensionstillskottet permanentas. Förslaget påverkar även utgiftsområde 10.

Regeringen avser vidare att föreslå förändringar vad gäller bostadstillägget till pensionärer (BTP). Idag ersätter bostadstillägget boendekostnader mellan 100 kronor och 4 000 kronor per månad med 90 procent av kostnaden. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 föreslå att den undre gränsen vid 100 kronor slopas och att den övre gränsen höjs från 4 000 till 4 500 kronor. De föreslagna förändringarna innebär således att bostadstillägget från och med 2001 ersätter 90 procent av hela boendekostnaden upp till 4 500 kronor per månad. För de allra flesta pensionärer med bostadstillägg skulle förändringarna innebära höjd ersättning med mellan 1 080 kronor och 6 480 kronor per år.

Utöver det ordinarie bostadstillägget finns ett särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP). Denna förmån är utformad så att pensionären är garanterad skälig levnadsnivå efter betald boen-

dekostnad upp till 5 200 kronor i månaden. Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2001 föreslå att gränsen för skälig levnadsnivå i systemet höjs med 6 procentenheter från 122 till 128 procent av prisbasbeloppet samt att den övre hyresgränsen höjs till 5 700 kronor per månad. För en pensionär med SBTP skulle förändringen innebära höjd ersättning med mellan 2 400 kronor och 8 400 kronor per år.

Utgiftsområdet beräknas också tillföras 30 miljoner kronor för åtgärder inom änkepensionen. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 återkomma med förslag till regeländringar.

Vidare kommer utgiftsområdet från och med 2003 att påverkas av de förändringar som regeringen föreslår i propositionen 1999/2000:91 Efterlevandepensioner och efterlevandestöd för barn samt de förändringar som regeringen avser att föreslå i en proposition om övergångsvis garantipension i maj 2000. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 återkomma med en redovisning av utgiftseffekterna av dessa förslag.

I samband med att beslutet togs att införa ett nytt ålderspensionssystem, beslutades även att delpensionen skall avvecklas. I och med att ålderspension enligt de nya reglerna börjar utbetalas 2001 kommer inga nya delpensioner att beviljas från och med detta år.

Utgiftsområde 12: Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1999	2000	2003
41 175	44 756	44 589	48 172	49 639	50 400

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer. För 2000 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 44,8 miljarder kronor. Stödet utgörs av allmänna barnbidrag 18,8 miljarder kronor, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning 16,9 miljarder kronor, underhållsstöd 2,7 miljarder kronor, bidrag till kostnader för internationella adoptioner 20 miljoner kronor, folkpension och ATP i form av barnpension 1,0 miljard kronor, vårdbidrag för funktionshindrade barn 2,0 miljarder kronor och pensionsrätt för barnår 3,2 miljarder kronor.

Regeringen avser att föreslå att barnbidraget höjs med 100 kronor per barn och månad från och med den 1 januari 2001. Flerbarnstillägget höjs i motsvarande mån.

Regeringen har tillkallat en särskild utredare med uppgift att göra en analys av de samlade effekterna av de allmänna barnbidragen, underhållsstödet och bostadsbidraget till barnfamiljer. Syftet med analysen är att undersöka vilka möjligheter det finns att inom ramen för den generella välfärdspolitiken, med bibehållen eller ökad fördelningspolitisk träffsäkerhet, på ett mer effektivt sätt stödja barnfamiljerna. Förslag skall kunna presenteras i budgetpropositionen för 2002. Förslag till utgiftsbegränsande åtgärder inom underhållsstödet skall kunna lämnas i budgetpropositionen för 2001.

Regeringen avser att förlänga föräldraförsäkringen med 30 dagar från och med den 1 januari 2002 till sammanlagt 480 dagar varav 390 dagar med sjukpenninggrundande inkomst. Inom ramen för den förlängda föräldraförsäkringen kommer sammanlagt 60 dagar med ersättning motsvarande föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst att vara reserverade för mamman respektive pappan.

Utgiftsområde 13: Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
35 448	30 573	30 792	27 447	27 418	27 424

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och lönegarantiersättning. I huvudsak avser utgifterna inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning samt grundbelopp. Utöver detta avser utgifterna även utbetalning av ersättning till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs. För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 30,5 miljarder kronor, varav ca 29,7 miljarder kronor utgörs av bidrag till arbetslöshetsersättning och ca 0,9 miljarder kronor utgörs av bidrag till lönegarantiersättning.

Arbetslöshetsförsäkringen har en betydelsefull roll för arbetsmarknadens funktionssätt. En översyn av arbetslöshetsförsäkringen har genomförts under det gångna året (Ds 1999:58 Kontrakt för arbete – Rättvisa och tydliga regler i arbetslöshetsförsäkringen). Översynen har visat att systemets legitimitet ifrågasätts från flera håll. Tillämpningen av reglerna har visat sig skilja sig åt mellan olika arbetslöshetskassor och olika arbetsförmedlingar, vilket är otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring skall stärkas. Detta har regeringen nyligen aviserat tillsammans med förslag som presenterats vad gäller införandet av en aktivitetsgaranti (prop. 1999/2000:98).

Regeringen avser att återkomma till riksdagen senare i vår med förslag till ändringar i reglerna för arbetslöshetsförsäkringen. Syftet är att försäkringen skall präglas av aktivitet och att en större tydlighet i reglerna skall skapas. Därigenom uppnås en större rättssäkerhet i tillämpningen.

Utgiftsområde 14: Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
48 796	46 130	44 729	45 555	45 948	46 540

Utgiftsområdet omfattar till största delen arbetsmarknadspolitiska program, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och arbetslivsfrågor samt Europeiska socialfonden. Vidare ingår tillsynsmyndigheter, diskrimineringsmyndigheter och forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, vissa andra myndigheter samt de av staten helägda bolagen Samhall AB och Lernia AB. I utgiftsområdet ingår även utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder samt statliga arbetsgivarfrågor.

För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 46,1 miljarder kronor, varav utgifterna för arbetsmarknad svarar för ca 32,9 miljarder kronor, arbetsliv och jämställdhet ca 5,5 miljarder kronor och statlig arbetsgivarpolitik ca 7,8 miljarder kronor.

Arbetsmarknadspolitiken skall enligt regeringen anpassas till de nya förutsättningar som kommer att gälla under 2000-talet. Arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska programmen skall på ett bättre sätt kunna bidra till fortsatt hög ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Vidare fortsätter arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Regeringen har nyligen presenterat förslag till en reformerad arbetsmarknadspolitik som innebär en tydligare prioritering av effektiv platsförmedling och insatser för de mest utsatta grupperna (prop. 1999/2000:98). I propositionen har regeringen föreslagit bl.a. en aktivitetsgaranti som innebär att personer som är eller riskerar att bli långtidsinskrivna kan anvisas heltidsaktiviteter som skall öka deras möjlighet att få ett reguljärt arbete. Inom ramen för aktivitetsgarantin skall de arbetslösa erbjudas arbete, praktik eller utbildning. Propositionen innehåller även ett förslag om ett särskilt anställningsstöd för äldre arbetslösa som varit arbetslösa mer än två år. Reformen är också anpassad till de förändringar inom arbetslöshetsförsäkringen som regeringen avser att föreslå riksdagen senare i vår.

Personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program och inte har kvalificerat sig till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen får idag 103 kronor per dag. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag om en höjning av denna nivå. Under utgiftsområdet beräknas 200 miljoner kronor 2001, 400 miljoner kronor 2002 och 600 miljoner kronor 2003 avsättas för att finansiera höjningen.

Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 föreslå riksdagen att Arbetsmarknadsverket även under 2001 får använda 700 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av detta belopp skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund. Regeringen beräknar 100 miljoner kronor per år 2001-2003 för insatser för att öka arbetskraftsdeltagandet bland invandrare. Medlen bör enligt regeringens bedömning tills vidare ligga under utgiftsområde 8. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2001 med förslag till hur dessa medel skall fördelas.

Anställningsstödet har visat sig vara en verkningfull åtgärd för de mest utsatta grupperna och regeringen föreslår därför på tilläggsbudget till statsbudgeten för innevarande budgetår att det förstärkta anställningsstödet skall förbättras för personer som varit arbetslösa eller deltagit i arbetsmarknadspolitiska åtgärder i minst fyra år.

Arbetshandikappades ställning på arbetsmarknaden måste stärkas. Regeringen avser därför att i budgetpropositionen för 2001 föreslå riksdagen att anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade förstärks med 120 miljoner kronor fr.o.m. 2001 och ytterligare 120 miljoner kronor fr.o.m. 2002.

Inom utgiftsområdet kommer sammanlagt 800 miljoner kronor att omfördelas under åren 2001-2004 för att användas inom ramen för det nationella IT-infrastrukturprogrammet.

Riksdagen har nyligen bifallit regeringens förslag i propositionen Lönebildning för full sysselsättning (prop. 1999/2000:32). En ny myndighet, Medlingsinstitutet, kommer därför att inrättas. Den skall ha i uppgift att medla i arbetstvister och verka för en väl fungerande lönebildning.

Regeringen bedömer med anledning av den kraftiga ökningen av arbetssjukdomar de senaste två åren att tillsynsverksamheten på det arbetsorganisatoriska området behöver förstärkas. Dessa problem måste angripas långsiktigt. Rege-

ringen avser därför att i budgetpropositionen för 2001 föreslå riksdagen att anslaget till Arbetsmarknadsverket förstärks med 20 miljoner kronor fr.o.m. 2001. Ökningen är avsedd för metod- och kompetensutveckling.

Utgiftsområde 15: Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
19 676	20 981	18 703	21 860	24 591	24 530

Utgiftsområdet omfattar statens utgifter för finansiering av studier på gymnasienivå, vuxenstudier samt högskola. För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 21 miljarder kronor, varav 2,4 miljarder kronor avser studie hjälp till gymnasieungdomar, 8,2 miljarder kronor avser vuxenstudiestöd och 9,8 miljarder kronor avser studiemedel.

Riksdagen beslöt hösten 1999 att ett reformerat studiestödssystem skall införas från och med den 1 juli 2001. Medel har beräknats för detta ändamål under utgiftsområdet från och med 2001. I beräkningen ingår även medel för pensionsrätt för studier och för ett högre fribelopp.

Regeringen beräknar att kunskapslyftet ligger kvar på i stort oförändrad nivå fram till femårsperiodens slut 2002. Regeringen avser att i en kommande proposition lämna förslag om vuxenutbildningens och vuxenstudiestödets fortsatta inriktning och dimensionering efter kunskapslyftsperioden. I avvaktan på denna proposition beräknas medel om ca 2,6 miljarder kronor för ett fortsatt vuxenstudiestöd efter 2002.

Utgifterna för vuxenstudiestöden har beräknats utifrån en förväntad förbrukning, vilket innebär att dessa 2001 blir ca 2,4 miljarder kronor lägre jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2000.

Utgiftsområde 16: Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			2000	2001	2002
1999	2000	2000	2001	2002	2003
29 149	32 573	32 249	34 745	39 683	40 734

Utgiftsområdet omfattar barnomsorg och skola, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde. För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 32,6 miljarder kronor, varav 7,0 miljarder kronor avser förskola, skola och vuxenutbildning, 22,7 miljarder kronor avser utbildning och forskning vid universitet och högskolor samt 2,3 miljarder kronor avser forskning.

Ett stegvis införande av allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen påbörjas nästa år. Den 1 juli 2001 ges barn till arbetssökande rätt till förskoleverksamhet. Den 1 januari 2002 införs en maxtaxa i barnomsorgen. Högsta avgiften i förskolan skall vara 1 150 kronor i månaden för det första barnet, 767 kronor för det andra och 383 kronor för tredje barnet. För ytterligare barn betalas ingen avgift. Upp till detta tak skall avgiften vara maximalt 3 procent av hushållets inkomst för första barnet och 2 respektive 1 procent för därpå följande barn. Rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldralediga med yngre syskon införs 1 januari 2002. En allmän förskola för 4- och 5-åringar införs från 1 januari 2003. Från 2002 beräknas 500 miljoner kronor för åtgärder som förbättrar kvaliteten i barnomsorgen. För 2003 beräknar regeringen att 5 600 miljoner kronor avsätts, vilket motsvarar en fullt utbyggd reform.

En framgångsrik inläring av basfärdigheter som läsning, skrivning och matematik är fundamental för den fortsatta skolgången. För vissa av eleverna i grundskolan finns behov av omfattande stöd för att uppfylla dessa mål. Under 1990-talet har t.ex. specialundervisningen minskat och många skolor saknar nu lärare med specialpedagogisk utbildning. Det finns behov av insatser för att stimulera en ökad måloppfyllelse. Regeringen beräknar därför 100 miljoner kronor per år för särskilda utvecklingsinsatser under 2001 och 2002.

Regeringen prioriterar insatser för att stärka gymnasieskolans möjligheter att höja kvaliteten i

utbildningen och nå målen. Den garanterade undervisningstiden spelar en viktig roll för att förbättra resultaten; i synnerhet för program med yrkesämnen. Regeringen avser att återkomma med ett förslag om utökad undervisningstid för samtliga program i gymnasieskolan i budgetpropositionen för 2001.

För elever i specialskolan ska hemkommunen betala ersättning till staten för vissa kostnader. Avgiften ska fr.o.m. hösten 2001 höjas från 75 000 kronor till 175 000 kronor per elev och läsår. Enligt den s.k. finansieringsprincipen ska kommunerna kompenseras för detta. Regeringen anser att anslaget till specialskolorna bör nettobudgeteras och specialskolorna således bör få disponera ersättningen från hemkommunen. Regeringen avser återkomma till frågan i budgetpropositionen för 2001.

År 1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Under 1999 har omfattningen av kunskapslyftet legat på planerad nivå, vilket innebär att ca 100 000 årsstudieplatser har nyttjats av uppskattningsvis 150 000 personer, som därigenom fått möjlighet att stärka sin kompetens och sin ställning på arbetsmarknaden. Regeringen beräknar att kunskapslyftet ligger kvar på i stort oförändrad nivå fram till och med höstterminen 2002. Regeringen avser att i en kommande proposition lämna förslag om vuxenutbildningens fortsatta inriktning och dimensionering efter kunskapslyftsperioden. I avvaktan på denna proposition beräknas medel för ca 46 000 platser under 2003. Därutöver beräknas medel på oförändrad nivå motsvarande 12 000 platser i den kvalificerade eftergymnasiala yrkesutbildningen.

En väl fungerande studiestödsadministration prioriteras högt av regeringen. Regeringen anmälde i budgetpropositionen för 2000 osäkerhet om det framtida anslagsbehovet för Centrala studiestödsnämnden (CSN). Regeringen föreslår i denna proposition att CSN ges ett resurstillskott motsvarande ca 100 miljoner kronor per år under perioden 2000–2003. Resurstillskottet föreslås ske dels i form av att CSN:s anslag ökas med 20 miljoner kronor genom en omfördelning inom utgiftsområdet, dels att CSN skall få disponera de avgiftsintäkter som tas ut för uppläggning av lån och som i dag redovisas mot inkomstitel. Dessa intäkter beräknas uppgå till ca 80 miljoner kronor på årsbasis.

Regeringen avser att föreslå en fortsatt utbyggnad av grundutbildningen vid universitet och högskolor. För 2003 har för detta ändamål

beräknats 500 miljoner kronor (inklusive studie-stöd). Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya högskoleplatserna.

I prop. 1999/2000:81 Forskning för framtiden – en ny organisation för forskningsfinansiering, lämnas förslag som kommer att innebära omfördelning av medel på statsbudgeten. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2001 med en närmare redovisning av konsekvenserna på anslags- och eventuellt utgiftsområdesnivå.

Efter förslag i 1999 års ekonomiska vårproposition har riksdagen beslutat om en förstärkning av anslagen för grundforskning och forskarutbildning inom utgiftsområdet med 70 miljoner kronor 2000 och ytterligare 400 miljoner kronor 2001 samt ytterligare 309 miljoner kronor 2002. Regeringen beräknar i föreliggande proposition en ytterligare förstärkning av anslagen för grundforskning och forskarutbildning med 500 miljoner kronor för 2003. Regeringen kommer i bl.a. den forskningspolitiska propositionen hösten 2000 och i budgetpropositionen för 2001 att lämna förslag till inriktning och fördelning av den del av resurserna för 2001 och 2002 som ännu inte fördelats samt av resurserna för 2003.

Utgiftsområde 17: Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
7 554	7 570	7 638	7 711	7 909	8 109

Utgiftsområdet omfattar frågor om teater, dans, musik, bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter, bild och form, konsthantverk, ersättningar och bidrag till konstnärer, film, arkiv, kulturmiljö, arkitektur, formgivning och design, museer och utställningar, vissa medier (se vidare utgiftsområde 1), forskning inom kultur- och medieområdet samt stöd till trossamfund. Vidare omfattar utgiftsområdet folkbildningen, dvs. bidrag till folkhögskolorna och studieförbunden, bidrag till kontaktutbildningen samt vissa handikappåtgärder. Utgiftsområdet omfattar slutligen ungdoms-, folkrörelse-, friluft- och idrottsfrågor. För 2000 uppgår de totala anslagen för utgiftsområdet enligt statsbudgeten till 7,6 miljarder kronor.

Statens insatser för att förbättra konstnärernas villkor är en prioriterad del av kulturpolitiken. Målet är att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Åtgärderna inriktas på att stimulera den konstnärliga arbetsmarknaden. I enlighet med regeringens förslag i propositionen Konstnärernas villkor 1999 (prop. 1997/98:87, bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303) tillfördes utgiftsområdet 22,5 miljoner kronor under perioden 1 januari 1999 till den 30 juni 2000 för att genomföra flera olika stödinsatser riktade till konstnärer. Under samma period har det under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv genomförts försök med en tredje anställningsform inom teatern (TeaterAlliansen), med arbetsförmedling vid centrubildningarna samt med tydligare kriterier för vilka som skall ha rätt till arbetsmarknadspolitiska åtgärder med inriktning mot kulturarbetsmarknaden. Regeringen föreslår utifrån den utvärdering som genomförts gemensamt av Arbetsmarknadsstyrelsen, Statens kulturråd, Konstnärsnämnden och berörda konstnärorganisationer att såväl försöken som de tidsbegränsade stödinsatserna permanentas och att bidraget till TeaterAlliansen dessutom ökas. Utgiftsområdet beräknas därför öka med 40 miljoner kronor fr.o.m. 2001, varav 25 miljoner kronor är en överföring från utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

En framgångsrik och långsiktig kulturpolitik bygger på en infrastruktur av väl fungerande kulturinstitutioner. Institutionernas ekonomiska läge är bekymmersamt och den ekonomiska basen behöver allmänt sett stärkas. För att kunna behålla en kvalitativt hög nivå på institutionernas verksamhet föreslår regeringen en höjning av anslagen till vissa kulturinstitutioner. Regeringen har tidigare konstaterat att projektet Museum Vandalorum i Värnamo är ett intressant initiativ för att stärka de regionala utvecklingsmöjligheterna inom konst- och designområdet. Förutsatt att projektet realiserar har regeringen beräknat ett årligt verksamhetsstöd med ca 8 miljoner kronor fr.o.m. 2003. För dessa ökade satsningar på bland annat museiverksamhet beräknas utgiftsområdet öka med 30 miljoner kronor fr.o.m. 2001. Regeringen har dessutom tillkallat en kommitté för att utreda etablerandet av ett Forum för levande historia. Kommittén skall slutföra sitt uppdrag senast den 15 december 2000. Vad gäller Statens museer för världskultur

avser regeringen att återkomma med förslag till kompletterande finansiering.

Regeringen har även i beräkning av ramen förutsatt att riksdagen godkänner de i Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:78), föreslagna insatserna för ökad tillgänglighet inom kultursektorn för funktionshindrade personer. Det handlar om genomförande och fortsättning av Statens kulturråds handlingsprogram för ökad tillgänglighet, medel till Talboks- och punktskriftsbiblioteket för överföring av analoga talböcker till det nya digitala mediet samt förstärkt stöd till LL-stiftelsen (Centrum för lättläst litteratur) för utgivning av lättläst litteratur riktade till ungdomar i åldrarna 9–14 år. Sammanlagt handlar det om förstärkningar av utgiftsområdet med 10 miljoner kronor för dessa ändamål.

Riksdagen har vid behandlingen av budgetpropositionen för 2000 begärt att regeringen 2001 skapar utrymme inom utgiftsområdet för de kostnader som en flyttning av ledningen för Statens sjöhistoriska museer kan medföra (bet. 1999/2000:KrU1 s. 60). Regeringen avser att återkomma med förslag i budgetpropositionen för 2001.

I det livslånga lärandet, som är en nödvändighet för alla, har folkbildningen en viktig roll att fylla. I samband med de förslag om vuxnas lärande som regeringen avser att lämna till riksdagen i en kommande proposition om den framtida vuxenutbildningen kommer även folkbildningens roll att beaktas. För 2003 beräknas 10 000 folkhögskoleplatser som en del av kunskapslyftet.

Sammanlagt beräknas utgiftsområdet öka med 90 miljoner kronor fr.o.m. 2001, varav 80 miljoner kronor i satsningar på kulturen.

Utgiftsområde 18: Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			2001	2002	2003
1999	2000	2000	2001	2002	2003
17 172	15 592	13 895	11 984	11 277	10 882

Utgiftsområdet består främst av plan-, bygg- och bostadsväsendet, länsstyrelserna, lantmäteriverksamhet samt stöd till ekologisk omställning och utveckling. För 2000 uppgår det totala ansla-

get enligt statsbudgeten till 15,6 miljarder kronor.

Utgifterna för bostadsbidragen beräknas minska med 820 miljoner kronor 2001 respektive 870 miljoner kronor 2002 jämfört med budgetpropositionen för 2000. Minskningen beror framför allt på att hushållens inkomster beräknas bli högre. Regeringen har tillkallat en särskild utredningsman med uppgift att se över ekonomiska familjestöd inklusive bostadsbidrag (dir. 2000:16). Förslag skall kunna presenteras i budgetpropositionen för 2002.

Utgifterna för räntebidragen beräknas öka med 278 miljoner kronor 2001 respektive 308 miljoner kronor 2002 jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2000. Ökningen beror på att räntenivån beräknas bli högre.

I utgiftsramarna för 2001–2003 har det av riksdagen beslutade bidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet (prop.1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306) beaktats.

Regeringen föreslår i denna proposition att ett tillfälligt investeringsbidrag införs fram till och med 2002 för anordnande av studentbostäder på eller i anslutning till orter där det finns universitet eller högskola. Bidrag lämnas för ny- och ombyggnader som påbörjas under tiden den 13 april 2000 till den 31 december 2002. Bidragsgivningen rambegränsas så att bidrag beviljas med högst 400 miljoner kronor. Finansiering av investeringsbidraget sker genom att det statliga räntestödet för reparation och underhåll (RBF-stöd) avvecklas i sin helhet och genom att utgifterna under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner minskas.

Det är angeläget att uppmärksamma problemen kring höga radonhalter i bostäder. Radonsanering är nödvändig för att minska de negativa hälsoeffekterna.

Regeringen beräknar ytterligare 10 miljoner kronor 2001 och 2002 för Fonden för fukt- och mögelskador.

Regeringen beräknar 25 miljoner kronor per år 2001–2003 för länsstyrelsernas administration av skogsinköp.

Regeringen föreslår att satsningen på lokala investeringsprogram förlängs till att omfatta även 2003. Regeringen beräknar 900 miljoner kronor för denna verksamhet. För att utveckla beredningsprocessen har kraven på kommunernas redovisningar av bl.a. miljöeffekter, lönsamhet och konkurrenssituation skärpts. Dessutom har samarbetet med länsstyrelser och sektors-

myndigheter utvecklats. För information om och uppföljning av programmen har en databas skapats med detaljerade uppgifter om samtliga program som beviljats stöd.

Utgiftsområde 19: Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
3 719	3 310	3 745	4 067	3 204	3 304

Utgiftsområdet omfattar främst utgifter för olika regionalpolitiska utvecklingsinsatser och företagsstöd samt medel från EG:s regionalfond. Utgiftsområdet brukar benämnas den "lilla" regionalpolitiken. För 2000 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 3,3 miljarder kronor, varav 1,3 miljarder kronor avser anslaget för allmänna regionalpolitiska åtgärder.

Sedan Sverige blev medlem i EU redovisas återflödet från EG:s regionalfond inom utgiftsområdet. För innevarande år uppgår detta till ca 1 miljard kronor och avser utbetalningar för två programperioder. Europeiska regionala utvecklingsfonden delfinansierar för programperioden 2000–2006 strukturfondsprogrammen inom mål 1 och 2 samt gemenskapsinitiativen Urban och Interreg i sin helhet.

Utgiftsprognosen för 2000 uppgår till 0,4 miljarder kronor mer än vad som anvisats enligt statsbudgeten. Till största delen beror avvikelserna på att vissa åtaganden skall täckas av anslagsbehållningar på s.k. äldreanslag samt anslagssparande på anslaget för Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Länsstyrelserna i Norrbottens och Jämtlands län är utsedda till förvaltningsmyndigheter för strukturfondsprogrammen i mål 1-området. Regeringen avser vidare att utse länsstyrelserna i Gävleborg, Örebro och Jönköpings län till förvaltningsmyndigheter och utbetalande myndigheter i mål 2-området och beräknar att överlämna de fyra programdokumenten för mål 2 till EG-kommissionen i april 2000. För gemenskapsinitiativet Interreg III A har uppdrag lämnats att arbeta fram programdokument för i stort sett samma områden som under programperioden 1995–1999 och för Urban har det lämnats en inbjudan till Göteborgs stad att utarbeta ett programdokument.

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté (dir. 1999:2) som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken. Kommittén skall bl.a. utarbeta en strategi för regional balans. Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti 2000. Regeringen avser att under 2001 återkomma till riksdagen med anledning av utredningens slutbetänkande.

Inom utgiftsområdet avses 1,5 miljarder kronor omfördelas under åren 2000–2004 för att inom ramen för ett nationellt IT-infrastrukturprogram bidra till utbyggnad av regionala transportnät som inte kommer till stånd på kommersiella grunder. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som bland annat skall föreslå vilka transportnätförbindelser som skall prioriteras av regional- och näringspolitiska skäl. EG-kommissionen har ännu inte godkänt stödformen nedsatta socialavgifter. De medel som därför tills vidare frigörs skall i stället användas för att på andra sätt förbättra förutsättningarna för näringslivet i främst de områden som hittills haft nedsatta socialavgifter. Förutom att delvis finansiera utbyggnaden av nämnda transportnät avser regeringen att utarbeta ett särskilt program för att främja användningen av modern informationsteknik i företaget i dessa områden.

Jämfört med de preliminära utgiftsområdesramarna som redovisades i budgetpropositionen för 2000 beräknas utgiftsområdet öka med 230 miljoner kronor för 2001 och 110 miljoner kronor för 2002. Skillnaden förklaras huvudsakligen av att vissa åtgärder behöver vidtagas i kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom försvarsmakten. Dessutom förstärks arbetet med att stödja projekt inom ramen för regionala och lokala resurscentra för kvinnor inom främst nationella stödområden och EG:s strukturfondsområden. För att ge stöd för den fortsatta processen med regionala tillväxtavtal beräknas således de regionala och lokala resurscentra som växt fram tillföras 10 miljoner kronor.

Utgiftsområde 20: Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
1 631	1 721	1 720	2 016	2 222	2 408

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljöforskning, sanering och återställning av förorenade områden, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,7 miljarder kronor, varav 1,5 miljarder kronor avser allmän miljö- och naturvård och 0,2 miljarder kronor avser strålskydd och kärnsäkerhet.

Regeringen beräknar att förstärkningar av utgiftsområdet i enlighet med den nivå som föreslagits i 1999 års ekonomiska vårproposition om ca 840 miljoner kronor för 2002 förlängs till att omfatta även 2003. Det innebär att medel tillförs för bl.a. fortsatta satsningar på miljöforskning, sanering och återställning av förorenade områden, miljöövervakning samt markinköp och kalkning. Därutöver bedömer regeringen att det finns behov av ytterligare förstärkningar. Därför föreslås utgiftsområdet tillföras 175 miljoner kronor 2001, 180 miljoner kronor 2002 och 310 miljoner kronor 2003. Förstärkningarna omfattar i första hand miljöövervakning, miljöforskning, marksanering samt åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden, bland annat skötsel av befintliga reservat.

Utgiftsområde 21: Energi

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
1 101	1 446	1 841	2 262	2 085	1 302

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna energiforskning och energiteknisk utveckling, investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt ekonomiskt stöd för eleffektivisering och minskad elanvändning för uppvärmning av bostäder och lokaler. Utgifts-

området omfattar också åtgärder för energi-effektivisering m.m. i bland annat Baltikum och Östeuropa, vilket utgör en viktig del av den svenska klimatpolitiken. För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,4 miljarder kronor.

Inom utgiftsområdet prioriteras under 2000 uppföljningen av det energipolitiska program som beslutats av riksdagen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Satsningen uppgår till totalt drygt 9 miljarder kronor och löper fram t.o.m. 2004. Enligt det energipolitiska beslutet skall den andra reaktorn i Barsebäcksverket ställas av senast den 1 juli 2001. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn är att kraftbortfallet kan kompenseras genom minskad elanvändning och ny elproduktion. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 redovisa sin bedömning av om detta villkor är uppfyllt.

I samband med införandet av schablonberäkning på elmarknaden avskaffades systemet med leveranskoncession. Av detta skäl har regeringen tillsatt en utredare som har till uppgift att kartlägga omfattningen av de dåvarande leveranskoncessionärernas långsiktiga kraftanskaffningsavtal samt avtalens utformning och karaktär. Utredaren skall bedöma konsekvenserna av dessa avtal och om denne finner det lämpligt föreslå generella lösningar och/eller ta upp förhandlingar med berörda parter i syfte att få villkoren justerade. Utredaren skall lämna sitt förslag till regeringen senast den 1 oktober 2000. Regeringen avser därefter att ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder. Utredaren skall lämna ett delbetänkande till regeringen senast den 1 september 2000 och sitt slutbetänkande i mars 2001.

En annan viktig fråga vad gäller elmarknadens funktionssätt är tillgången på effektreserver i det svenska elsystemet och behovet av åtgärder för att trygga elförsörjningen vid höglast. Affärsverket svenska kraftnät skall bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och förmedla relevant information till marknadens aktörer. Svenska kraftnät skall också utveckla marknadsinstrument som kan bidra till att säkra tillgången på effekt vid toppbelastning. Resultatet av detta arbete skall rapporteras till regeringen senast den 15 augusti 2000. Därefter avser regeringen att ta ställning till behovet av ytterligare åtgärder.

Ett viktigt led i omställningen av energisystemet är att goda ekonomiska förutsättningar

skapas för den förnybara elproduktionen. I detta sammanhang spelar vindkraften en nyckelroll och den kan också bidra till att uppfylla flera av de nationella miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutade om förra året. En god handlingsberedskap för en fortsatt vindkraftsutbyggnad är därför av strategisk betydelse. Regeringen bedömning är att planeringsmål för vindkraften kan utgöra ett lämpligt verktyg för att främja en sådan utveckling. Regeringen avser därför att i enlighet med det förslag som Vindkraftsutredningen redovisat i sitt slutbetänkande *Rätt plats för vindkraft* (SOU 1999:75) uppdraga åt Statens energimyndighet att redovisa områden med goda förutsättningar för vindkraft. Vidare ingår det i Energimyndighetens ansvar att ta fram uppgifter om områden av riksintresse för energiproduktion, t.ex. vindkraft. Vindkraftsutredningen har också föreslagit att en övergripande kartläggning av lokaliseringsförutsättningarna för etablering av vindkraft till havs och i fjällen genomförs. Ett programarbete med en sådan inriktning pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Med detta utredningsarbete som underlag avser regeringen att återkomma så snart som möjligt till riksdagen med förslag om ett lämpligt planeringsmål för vindkraften och förslag för att möjliggöra att ett sådant planeringsmål uppfylls.

Med dagens elpriser är en stor del av den el som produceras med förnybara energikällor inte lönsam. Riksdagen har efter förslag i budgetpropositionen för 2000 fattat beslut om ett tillfälligt stöd till den småskaliga elproduktionen. Stödet ersätter fr.o.m. den 1 november 1999 det skydd som systemet med leveranskoncession innebär. Det tillfälliga stödet gäller t.o.m. 2000. Bidraget uppgår till 9 öre per kWh. Stödet behandlas för närvarande av Europeiska kommissionen.

För att bland annat finna en mer långsiktig lösning vad gäller skyddet för småskalig elproduktion ser en arbetsgrupp för närvarande över systemet för stöd till elproduktion från förnybara energikällor. Arbetsgruppen skall se över samtliga stödordningar på området och, om det bedöms lämpligt, föreslå ett samlat program. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga i maj 2000 eller i budgetpropositionen för 2001.

Statens energimyndighet har på regeringens uppdrag utrett frågan om biobränslenas konkurrenskraft vid fjärrvärmeleveranser till industrin. I rapporten som lämnades den 1 februari 2000 fö-

reslår Energimyndigheten att ett stöd inrättas till biobränslegenererad värme som levereras till industrin. Rapporten är för närvarande under remissbehandling.

Utgiftsområde 22: Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
25 631	25 532	25 857	24 651	25 087	26 078

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna investeringar i samt drift och underhåll av vägar och järnvägar samt även sjöfart, luftfart, post, telekommunikationer, forskning och övergripande informationsteknikfrågor. För 2000 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 25,5 miljarder kronor, varav ca 23,2 miljarder kronor till väg och järnväg. Insatserna inom utgiftsområde 22 har till syfte att bland annat uppfylla de transportpolitiska målen, antagna av riksdagen 1998, om att säkerställa en samhällsekonomiskt effektivt och långsiktigt hållbar transportförsörjning, ett tillgängligt transportsystem, hög transportkvalitet, en säker trafik, en god miljö och en positiv regional utveckling.

De utgiftsnivåer som regeringen föreslår för åren 2001 till 2003 innebär i huvudsak ett fortsatt genomförande av de åtgärder som ingår i den nationella väghållningsplanen, i stomnätplanen för järnvägar och i länsplaner för regional transportinfrastruktur. Anvisade medel för genomförandet av dessa planer har under 1999 helt förbrukats och såväl Banverket som Vägverket har dessutom nyttjat delar av sina anslagskrediter. Regeringens förslag till utgiftsnivåer innebär att vissa planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna inte kommer att kunna genomföras under perioden 2001–2003. Det är dock regeringens ambition att upprätthålla en fortsatt god väg- och järnvägsstandard genom att anvisa en nivå på drift- och underhållsinsatser under perioden som motsvarar minst ramarna i den nuvarande nationella väghållningsplanen och stomnätplanen. Regeringen avser även att skapa förutsättningar för bland annat ökad bärighet, tjälsäkring och rekonstruktion av det regionala vägnätet.

Regeringen anser att det är angeläget att påskynda satsningen för höjd bärighet och utökad

lastprofil på järnväg. För att möjliggöra ett samverkande och effektivt tågssystem i södra Sverige och på Själland påbörjas planeringen omgående av elektrifiering av Blekinge kustbana så att en elektrifiering kan genomföras med början 2004. Förberedelserna för och byggandet av Botniabanan fortgår som planerat. Efter den miljöprövning som för närvarande pågår kommer regeringen att återkomma till riksdagen med frågan om ytterligare lånegarantier för Botniabanan AB vad gäller de två kvarvarande etapperna mellan Nyland-Örnsköldsvik och mellan Husum-Umeå.

Regeringens åtgärder för ökad trafiksäkerhet på vägnätet enligt 11-punktsprogrammet kommer att fullföljas under perioden. Medel kommer därför även de närmaste åren att omprioriteras från byggande av stamvägar till riktade trafiksäkerhetsåtgärder på stamvägnätet. Den år 1999 påbörjade satsningen på riktade trafiksäkerhetsåtgärder på övriga vägnätet, för 400 miljoner kronor, fullföljs.

Regeringen avser att senare presentera en proposition om inriktningen av åtgärder för infrastrukturen med förslag till avvägning av åtgärder såväl mellan väg och järnväg som mellan åtgärder för säkerställande och bevarande av nuvarande infrastruktur och åtgärder för att utveckla ny infrastruktur.

I beräkningen av anslagsnivån på området ingår att Vägverket får använda de offentligrättsliga avgifter för myndighetsutövning som verket tidigare inte disponerat för att finansiera denna myndighetsverksamhet. Skälet till denna omprövning av tidigare beslut är att volymen för denna myndighetsverksamhet varierar påtagligt mellan åren.

I IT-propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86) föreslår regeringen att statens insatser prioriteras till tre områden i syfte att skapa ett informationssamhälle för alla. De tre områdena är regelsystem, utbildning och infrastruktur för att öka tilliten till IT, kompetensen att använda IT samt tillgängligheten till informationssamhällets tjänster.

Regeringen avsätter i anslutning till det nationella IT-infrastrukturprogrammet 2,6 miljarder kronor i stöd till de delar av transportnätet som inte kommer till stånd på kommersiella grunder. Vidare överväger regeringen en särskild skattelättnad för utgifter för anslutning för datakommunikation som innebär en väsentlig kapacitetsökning och ett stöd till kommuner för att möjliggöra abonnentanslutning med hög överfö-

ringskapacitet i glest bebyggda områden genom lokala transport- och accessnät. Den sammanlagda summan för stödet till kommunerna och skattelättnaden motsvarar 3,2 miljarder kronor.

På grundval av departementspromemorian Elektroniska signaturer (Ds 1999:73) har regeringen överlämnat till Lagrådet en lagrådsremiss med förslag till en lag om elektroniska signaturer för att underlätta användningen av sådana och därmed skapa en ökad tillit och en förbättrad säkerhet för elektronisk kommunikation.

En omfattande översyn av det samlade regelverket på telekommunikationsområdet inom EU pågår för närvarande. Kommissionen kommer under sommaren 2000 att presentera förslag till nya direktiv inom området. Det är angeläget att på gemenskapsnivå etablera ett regelverk som främjar tillväxt och investeringar, stärker Europas konkurrenskraft samt bidrar till utvecklingen av ett informationssamhälle med hög tillgänglighet där alla medborgare har möjlighet att delta. Ett aktivt arbete bedrivs med att utarbeta svenska ståndpunkter vad gäller utformningen av det framtida regelverket. Arbetet med översynen kommer att vara en prioriterad fråga under Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001.

Regeringen fortsätter sitt arbete med att på den inre marknaden främja den elektroniska handeln i Sverige under kommande år. Regeringen ser för närvarande över vilken lagstiftning som kan behöva ändras med anledning av ett kommande direktiv om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden och avser att återkomma till riksdagen i dessa frågor.

Näringsdepartementet har under 1999 låtit göra en översyn av Sjöfartsverkets, Luftfartsverkets och Handelsflottans kultur- och fritidsråds verksamhetsstrukturer i syfte att identifiera eventuella mål- och rollkonflikter och för att förbättra underlaget för statens styrning. Regeringen avser att återkomma med förslag i budgetpropositionen 2001 avseende fartygsförlagda utbildningsplatser.

Avgifterna för Sveriges medlemskap i de internationella organisationerna EUMETSAT, WMO och ECMWF, som finansieras via SMHI:s anslag, har ökat under senare år. Regeringen ser för närvarande över behoven samt eventuella möjligheter till omprioriteringar och avser att återkomma i denna fråga.

Utgiftsområde 23: Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
11 925	9 726	10 310	13 664	13 854	13 937

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna jordbruk, fiske, trädgårdsnäring, rennäring, djurskydd, djurhälsovård, livsmedelsfrågor, skogsnäring samt högre utbildning och forskning som rör vård och utnyttjande av biologiska naturresurser.

För 2000 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 9,7 miljarder kronor, varav ca 48 procent av beloppet finansieras av EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom djurbidrag, intervention och exportbidrag, vilka helt finansieras av EG-budgeten. Därtill kommer delfinansierade stöd såsom miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd. För att erhålla dessa stöd fordras nationell medfinansiering i storleksordningen 2 miljarder kronor per år. Anslagen till forskning och utbildning uppgår till närmare 1,4 miljarder kronor per år.

Regeringen har vid beräkningen av utgiftsområdesramen utgått från att de EG-finansierade arealersättningarna och djurbidragen höjs till ca 5,3 miljarder kronor 2001.

Regeringen har i en skrivelse till riksdagen (skr. 1999/2000:14) presenterat inriktningen av ett svenskt landsbygdsprogram för perioden 2000–2006. Regeringens förslag till landsbygdsprogram har överlämnats till Europeiska kommissionen för prövning. Ett beslut väntas senast i juni 2000. Programmet kommer att genomföras i full omfattning från 2001.

Regeringen har i annat sammanhang bl.a. föreslagit att energi- och koldioxidskatterna för elektricitet och eldningsolja inom jordbruket skall sänkas fr.o.m. den 1 juli 2000 vilket följer samma princip som inom tillverkningsindustrin. Åtgärderna är ett led i arbetet med att bevara och utveckla ett långsiktigt hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk.

Ytterligare en kostnadsdämpande åtgärd som nu bör vidtas är att ta bort den årliga avgiften för de s.k. blockkartorna inom jordbruket. Regeringen har riksdagens bemyndigande att ta ut avgifter enligt lagen (1994:1710) om EG:s för-

ordningar om jordbruksprodukter. Inkomsterna på statsbudgeten från dessa avgifter uppgick 1999 till ca 25 miljoner kronor. Avgiften avskaffas fr.o.m. innevarande år.

Av avgörande betydelse för företagets konkurrenskraft är, förutom den enskilde jordbrukarens skicklighet som företagare, den sammantagna effekten av pris-, stöd- och kostnadsnivån. Ett fortsatt analys- och utvecklingsarbete vad gäller kostnadsnivån och kostnadsstrukturen i jordbruket sker inom Jordbruksverket och Livsmedelsekonomiska institutet. I detta sammanhang analyseras bland annat skillnader i den redovisning som publiceras av Eurostat.

Mot bakgrund av regeringens ambition att 20 procent av jordbruksarealen fram till 2005 skall ställas om till ekologisk produktion är det angeläget att forskningsprogrammet om ekologisk jordbruks- och trädgårdsproduktion får en uppföljning. Regeringen kommer därför att i budgetpropositionen för 2001 föreslå att 35 miljoner kronor per år under tre år avsätts för ekologisk forskning.

I budgetpropositionen för 2000 har under anslaget D2 *Ersättningar för viltskador m.m.* anvisats 63 miljoner kronor, varav engångsvis 7 miljoner kronor. Rovdjursutredningen överlämnade i januari 2000 sitt slutbetänkande Sammanhållen rovdjurspolitik (SOU 1999:146). I betänkandet, som för närvarande remissbehandlas, tar utredningen upp frågor om bland annat rovdjursförvaltning, inventeringar samt bidrag och ersättningar för de skador som rovdjuren åstadkommer. Mot bakgrund härav, och då skadorna även av annat vilt än rovdjur ökar, avser regeringen att i budgetpropositionen för 2001 öka anslaget med ytterligare 8 miljoner kronor till 71 miljoner kronor under en treårsperiod. Den närmare användningen av medlen bör övervägas senare.

Beslut har nyligen fattats av Statens energimyndighet om att öka de statliga insatserna för forskning och utveckling av bland annat energiskogsproduktion. Regeringen avser att återkomma till frågan om fortsatt stöd till energiskogsodling i budgetpropositionen för 2001.

Regeringen beräknar att tidigare förstärkningar av resurserna för biotopskydd i skog om 100 miljoner kronor 2002 förlängs till att omfatta även 2003.

Utgiftsområde 24: Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
3 255	2 983	3 334	3 197	2 977	2 895

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt konsumentfrågor.

För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 3,0 miljarder kronor, varav ca 0,9 miljarder kronor till näringspolitik, 0,2 miljarder kronor till teknologisk infrastruktur, bl.a. patentfrågor, teknisk provning och kontroll, 0,1 miljarder kronor till konkurrensfrågor, 0,7 miljarder kronor till teknisk forskning och utveckling, 0,6 miljarder kronor till rymdverksamhet, 0,4 miljarder kronor till utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt 0,1 miljarder kronor till konsumentfrågor. Inom utgiftsområdet avsätts resurser för att säkerställa och utveckla tillgången på teknik- och kunskapsöverföring från bl. a. högskolorna till små och medelstora företag.

I propositionen Vissa organisationsfrågor inom näringspolitiken (prop. 1999/2000:71) föreslås en ny myndighetsstruktur på central nivå för närings- och innovationspolitik. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2001 med en närmare redovisning av omfördelningar på anslags- och utgiftsområdesnivå.

Regeringen beslutade under hösten 1999 att satsa 6 miljoner kronor på att utforma ett internetbaserat informationssystem med myndighetsinformation riktat till företag. En kundundersökning genomfördes för att ta fram en samlad bild av hur företag upplever bl.a. myndigheters information. Undersökningen skall också vara ett stöd i bl.a. statens styrning av myndigheterna vad gäller förenklingar och förbättringar för småföretag. Regeringen avser att tillföra ytterligare 15 miljoner kronor årligen under perioden 2001–2003 för dessa satsningar.

I propositionen Ett informationssamhälle för alla (prop. 1999/2000:86) föreslås en satsning för att öka IT-kompetensen i småföretag. Satsningen skall genomföras under en tvåårsperiod med början 2001.

Regeringen har tillfört Konkurrensverket resurser för att genomföra mer generella och branschspecifika åtgärder för ökad konkurrens bl.a. inom bygg- och boendesektorn. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 tillföra Konkurrensverket ytterligare 5 miljoner kronor under perioden 2001–2003 för konkurrensfrämjande arbete. Regeringen avser att återkomma med förslag som ger ökad konkurrens och stärker konsumentens ställning.

Regionala tillväxtavtal är ett instrument i en ny regional näringspolitik. Utgångspunkten är att det regionala inflytandet över näringspolitiken skall öka och att tillgängliga resurser skall användas mer flexibelt. Program, som innehåller prioriterade insatser och åtgärder som skall genomföras under åren 2000–2002, har utarbetats i breda regionala partnerskap. Samtliga län har lämnat in sina avtal till regeringen. Regeringen ser mycket positivt på den process som har utvecklats kring tillväxtavtalen och på den lokala och regionala mobilisering som nu sker för tillväxt och sysselsättning.

Konsumentpolitiska kommittén överlämnade den 3 april 2000 sitt slutbetänkande Starka konsumenter i en gränslös värld (SOU 2000:29) om mål och medel för konsumentpolitiken inför ett nytt sekel. Regeringen avser att under hösten 2000 lägga fram förslag om den framtida konsumentpolitiken och även behandla frågor rörande prisinformation till konsumenter.

De totala anslagen för utgiftsområde 24 beräknas öka för 2001. Detta är till övervägande del en följd av en anslagsteknisk förändring i samband med fullständig övergång till användande av bemyndigandetekniken vid styrning av verksamheten under anslaget D1 *Teknisk forskning och utveckling*.

Utgiftsområde 25: Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
102 542	97 667	98 200	101 850	101 827	104 185

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. För 2000 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 97,7 miljarder kronor, varav 78,0 miljarder kronor till generellt statsbidrag, 18,6 miljarder kro-

nor till statligt utjämningsbidrag och 1,1 miljarder kronor till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Målet för utgiftsområdet är att så långt som det är möjligt skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och landstingen att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter. De höjda statsbidragen syftar till att underlätta för kommuner och landsting att klara det lagstadgade kravet om ekonomisk balans 2000 och samtidigt ge utrymme för fortsatta satsningar inom de prioriterade områdena skola, vård och omsorg.

Riksdagen har beslutat om tillskott till kommuner och landsting under åren 1997 till 2000 om totalt 20 miljarder kronor. Till följd av skattereformen minskades det generella statsbidraget för år 2000 med 4,8 miljarder kronor samtidigt som reformen innebar att kommunernas och landstingens skatteintäkter ökade med motsvarande belopp. För 2000 minskades också anslaget för utjämningsbidraget med ca 2 miljarder kronor i förhållande till 1999 års utfall på grund av de förändringar som gjordes i utjämningsystemet för kommuner och landsting. Förändringarna innebar också att en lika stor reduktion gjordes av den utjämningsavgift som kommuner och landsting betalar till staten.

Beräkningarna utgår från att det generella statsbidraget ökar 2001 med ytterligare 3,3 miljarder kronor och att statsbidraget till särskilda insatser ökar med 0,7 miljarder kronor. I ökningen av det generella statsbidraget ingår en särskild satsning på vård och omsorg som uppgår till 1 miljard kronor.

För 2001 har riksdagen också beslutat att den statliga skatt på 200 kronor som utgår för skattskyldiga med förvärvsinkomster skall utgöra kommunal inkomstskatt vilket ger kommunsektorn ett resurstillskott som motsvarar ca 1,3 miljarder kronor.

Genom försvarsuppgörelsen kommer sammanlagt 8 miljarder kronor att tillföras vården och omsorgen under perioden 2002–2004. För åren 2002 och 2003 innebär detta att det generella statsbidraget tillförs 1 respektive 3 miljarder kronor.

I det kommunala momssystemet har det uppkommit ett underskott till följd av att kommunernas och landstingens avgifter har varit för låga i förhållande till den ersättning som har betalats ut från systemet. Sammantaget beräknas underskottet uppgå till ca 4 miljarder kronor under innevarande år. Regeringen anser det vara av stor

vikt att kommunsektorn prioriterar skola, vård och omsorg samtidigt som balanskravet uppfylls. Regeringen aviserar därför att staten tar över detta underskott som annars skulle ha återbetalats via en högre momsavgift. Därmed frigörs betydande resurser för kommunsektorn.

Beslutade och aviserade tillskott innebär således en sammanlagd höjning av statsbidragen till kommuner och landsting med ca 26 miljarder kronor 2003 i förhållande till 1996 års nivå.

Utgiftsområde 26: Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
89 885	81 810	93 370	69 270	65 670	58 570

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter och Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet omfattas inte av det statliga utgiftstaket med motiveringen att utgifterna inte kan påverkas i det korta perspektivet.

För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 81,8 miljarder kronor varav räntor på statsskulden utgör 81,7 miljarder kronor. Under perioden beräknas ränteutgifterna minska kraftigt för att år 2003 uppgå till 58,5 miljarder kronor. De kraftigt minskade ränteutgifterna förklaras framför allt av den stora amorteringen som görs när utrymme uppkommer till följd av överföringar från AP-fonden i samband med ålderspensionssystemet samt försäljningar av statligt aktieinnehav.

Statsskulden uppgick vid utgången av 1999 till 1 374 miljarder kronor vilket är 75 miljarder kronor lägre än föregående år. Under perioden 2000–2003 beräknas statsskulden minska med 228 miljarder kronor för att 2003 uppgå till 1 145 miljarder kronor. Under perioden 2000–2003 uppgår summan av statsskuldens saldo till 82 miljarder kronor. Resterande delar av skuld-sänkningen uppkommer då statsobligationer till ett nominellt värde av 98 miljarder kronor skrivs av mot statsskulden 2001 i samband med att medel förs över från AP-fonden som ett led i den nya pensionsreformen. En annan viktig förklaring är att kronan antas stärkas mot övriga valutor vilket beräknas minska valutaskulden med 40

miljarder kronor t.o.m. 2003 års utgång. I avsnitt 4.4.2 Statsbudgetens utgifter ges en mer detaljerad redovisning av statsskuld räntorna.

Utgiftsområde 27: Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall 1999	Anslag 2000	Prognos 2000	Beräknat		
			2001	2002	2003
20 884	23 083	23 177	24 093	24 795	24 742

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska gemenskapens allmänna budget (EU-budgeten). För 2000 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 23,2 miljarder kronor.

EU-budgeten omfattar den Europeiska gemenskapens samtliga förväntade inkomster och utgifter. Budgeten finansieras huvudsakligen av de s.k. egna medlen, vilka utgörs av avgifter från medlemsländerna. Budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak, s.k. finansiellt perspektiv. Det nuvarande finansiella perspektivet gäller åren 2000–2006. Nivån för det finansiella perspektivet grundas på rådets beslut om gemenskapernas egna medel (94/728/EG, Euroatom), vilket bland annat anger taket för medlemsländernas finansieringsansvar för budgeten. Inom ramen för Agenda 2000 beslutades, förutom det nya finansiella perspektivet, att beslutet om egna medel skall ändras så att det nya beslutet kan träda i kraft från och med 2002. Kommissionen lade under sommaren 1999 fram ett förslag till nytt beslut som genomför förändringarna enligt Europeiska rådets beslut. Rådsbehandlingen är ännu inte avslutad. Beslut i frågan kräver enhällighet samt nationellt godkännande av samtliga medlemsländer. Regeringen kommer att lägga fram ett förslag för riksdagen när beslutet antagits. Eftersom rådsbehandlingen ännu inte är avslutad kan det innebära att det nya beslutet om egna medel kan bli försenat. Beslutet kommer dock att ha en retroaktiv verkan vid en eventuell försening.

Ändringen av beslutet om egna medel innebär att uttaget av mervärdesskattebaserad avgift minskas till 0,75 % 2002 och till 0,50 % 2004. Samtidigt ökas den nationella ersättningen för uppbördskostnader avseende s.k. traditionella egna medel från 10 % till 25 % fr.o.m. 2001. Dessutom skall finansieringen av den brittiska budgetreduktion ändras fr.o.m. 2002 så att finan-

sieringsandelen för Sverige, Nederländerna, Österrike och Tyskland minskas med 75 % i förhållande till nuvarande andel. Förändringen av finansieringsansvaret för den brittiska budgetreduktion beräknas minska den svenska avgiften med cirka 600 miljoner kronor år 2002.

Det finansiella perspektivet ligger numera väsentligt närmare utgiftsnivån för EU-budgeten. Möjligheten till finansiering av nya utgifter på EU-budgeten, genom utnyttjande av marginalen mellan finansiella perspektivet och de faktiska utgifterna i den årliga EU-budgeten, har därigenom minskat. Ett fullt utnyttjande av marginalen kan leda till behov av revidering av det finansiella perspektivet för att hantera oförutsedda utgifter.

Beräkningen för utgiftsområde 27 grundas på fastställd EU-budget för 2000 samt, vad gäller EU-budgetens utgiftsnivå, på finansiella perspektivet för 2001–2003 (kommissionens revidering till 2001 års prisläge). I förhållande till budgetpropositionen innebär detta en höjning av prognosen för EU-budgetens utgifter, vilket påverkar avgiftens nivå särskilt för åren 2002 och 2003. Effekterna av uppgörelsen i Berlin, bl.a. minskat finansieringsansvar för Storbritanniens budgetreduktion, har beaktats och påverkar den svenska EU-avgiften fr.o.m. 2002. Som nämnts ovan har det formella rådsbeslutet inte fattats, vilket kan innebära en risk för att beräknad avgiftsreduktion inte erhålls enligt beslutad tidplan. Beräkningen beaktar även förutsedda kurseffekter, utfallskorrigeringar m.m. Kommissionens budgetförslag presenteras i maj. Därigenom kan beräkningen i budgetpropositionen baseras på kommissionens budgetförslag för 2001.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall	Beräknat	Prognos	Beräknat		
			2000	2001	2002
1999	2000	2000	2001	2002	2003
136 095	140 034	139 904	144 686	151 337	158 364

Utgifterna omfattar ålderspension i form av allmän tilläggspension (ATP) och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP. För år 2000 beräknas de totala kostnaderna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten uppgå till ca 139,9 miljarder kronor.

Utgifterna väntas öka med ca 5 miljarder kronor år 2001 och med ca 7 miljarder kronor per år de två därefter följande åren. De utgiftsbestämmande faktorerna är antalet pensionärer med ATP (ca 85 % av samtliga ålderspensionärer), deras genomsnittliga antal ATP-poäng samt storleken på prisbasbeloppet. Antalet pensionärer ökar för närvarande i måttlig takt, med ca 0,5 % per år. De för närvarande mest betydelsefulla faktorerna för utgiftsutvecklingen är i stället prisbasbeloppets utveckling samt utvecklingen av den genomsnittliga ATP-nivån.

Prisbasbeloppet antas mellan åren 2001 och 2003 öka med ca 2 % per år, vilket innebär en utgiftseffekt på ca 3 miljarder kronor per år. Ungefär lika stor effekt har ATP-systemets fortsatta

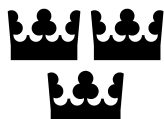
mognad, dvs. att äldre pensionärer med låg eller ingen ATP successivt ersätts av nytillkommande pensionärer med avsevärt högre ATP. De senare har i genomsnitt fler ATP-år och har även fått högre medelpoäng per år genom reallöneökningar under ett flertal år. För varje år ökar den genomsnittliga ATP-inkomsten med ca 0,03 prisbasbelopp eller med ca 2 %. Även detta innebär de närmaste åren utgiftsökningar med ca 3 miljarder kronor per år. Dessa faktorer förklarar tillsammans den utgiftsutveckling som förväntas för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Den ovan redovisade utgiftsutvecklingen kommer dock att påverkas av att den bostättningsbaserade del av folkpensionen som i dag utbetalas från AP-fonden år 2003 kommer att överföras till utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Vidare kommer pensionerna från och med 2002 att räknas upp med det nya pensionssystemets inkomstindexering i stället för ATP-systemets prisindexering. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2001 återkomma med beräkningar och prognoser för hur dessa faktorer kommer att påverka utgiftsutvecklingen.

Regeringen avser att i en proposition i maj 2000 lägga fram ett förslag till slutlig utformning av den automatiska balanseringsmekanism som kommer att utgöra en integrerad del av det reformerade ålderspensionssystemet.

8

Skattefrågor

8 Skattefrågor

8.1 Inledning

Regeringen tar i detta kapitel upp skattefrågor. Inledningsvis anges ett antal skattepolitiska prioriteringar för de närmaste åren. Därefter lämnas ett antal förslag på företags- och kapitalskatteområdet samt ett förslag på fastighetstaxeringsområdet. Vidare redovisas några i budgetpropositionen för år 2000 aviserade förslag som kommer att läggas fram i särpropositioner. Avslutningsvis anges de olika förslagens offentliga finansiella effekter.

Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har en promemoria – Vissa skattefrågor för småföretagare – utarbetats med vissa förenklingsförslag inom kapital- och företagsbeskattningen. Promemorian har remissbehandlats. Promemorian och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (dnr Fi2000/627).

Nästa allmänna fastighetstaxering av småhus skall ske år 2002. Frågan om att skjuta upp denna taxering till år 2003 har aktualiserats i samband med att Fastighetstaxeringsutredningen har avlämnat sitt betänkande med förslag till förändringar i de gällande reglerna för fastighetstaxering (Fastighetstaxering - precision, påverkansmöjligheter, individuella bedömningar, SOU 2000:10). Vid beredningen av förslaget har synpunkter under hand inhämtats från Riksskatteverket.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 23 mars 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslagen i kapitel 3. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran. Vissa i huvudsak redaktionella ändringar har

gjorts i förhållande till de lagförslag som lämnades till Lagrådet.

Förslaget till lag om allmän fastighetstaxering av småhusenheter år 2003 innebär att tidpunkten för den allmänna fastighetstaxeringen av småhus flyttas fram ett år. Förslaget är av sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Något yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

8.2 Skattepolitiska prioriteringar

För att bibehålla de förbättrade offentliga finanserna krävs en fortsatt hård prioritering inom skattepolitiken under de närmaste åren.

För det första prioriteras åtgärder som bidrar till att förbättra de skattemässiga villkoren för arbete, utbildning och investeringar i Sverige och som uppfyller kraven på att vara fördelningspolitiskt rättvisa. Till dessa åtgärder räknas förbättrade villkor för små och medelstora företag.

För det andra finns en grupp åtgärder som kan bli nödvändiga att vidta dels beroende på internationaliseringen och dess effekter på skattebasernas rörlighet, dels därför att det finns interna obalanser i skatteuttaget på vissa områden. Ett exempel på det senare gäller fastighetskatteuttaget. Inkomstberäkningen för 2001 förutsätter dels att nuvarande frysning av taxeringsvärdena upphör, dels att den – för åren 1999-2000 tillfälligt sänkta – skattesatsen för bostadshyreshus återgår till 1,5 procent. Den sammanlagda inkomstförstärkningen har beräknats till 8 miljarder kronor (jfr kapitel 6).

För att skapa utrymme för det önskvärda och nödvändiga bör stark återhållsamhet visas avse-

ende åtgärder som inte stödjer de nämnda prioriteringarna. Skatteuttaget på trögrörliga skattebaser bör upprätthållas i största möjliga utsträckning. Generella åtgärder prioriteras framför särregler som urholkar skattebaser, skapar snedvridningar och kontrollproblem och som försvårar fortsatt förenkling.

Nedan redovisas först ett antal åtgärder där ställningstaganden kan väntas i eller i anslutning till budgetpropositionen för 2001. Därefter kommenteras internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur.

8.2.1 Inför budgetpropositionen aktuella åtgärder

Fortsatt inkomstskattereform

Genom förslag i förra årets budgetproposition har en fjärdedel av den reform som innebär kompensation för egenavgifter och en minskning av andelen skattskyldiga med statlig inkomstskatt till 15 procent genomförts. Fullföljandet av reformen – till en tillkommande budgetkostnad om ca 36 miljarder kronor – är angelägen av både fördelningspolitiska skäl och för att stödja arbetslinjen.

I budgetpropositionen för 2000 gjordes det fortsatta genomförandet av reformen beroende av de löpande bedömningarna av de offentliga finanserna och av det konjunkturpolitiska läget. Vidare skall en avvägning göras i förhållande till de behov som finns att säkerställa en tillfredsställande kvalitet i de offentliga åtagandena, särskilt för vården, skolan och omsorgen. Dessa villkor gäller fortfarande.

Fastighetsskatt m.m.

Sedan 1996 har uttaget av fastighetsskatt på bostäder kraftigt begränsats genom en rad successiva beslut. Taxeringsvärdena har i princip varit oförändrade sedan 1997 genom att det omräkningsförfarande som infördes 1996 ej tillämpats som avsett. 1998 sänktes skattesatsen för bostadshus generellt från 1,7 procent till 1,5 procent. För bostadshyreshusen gäller för åren 1999-2000 en tillfällig sänkning; för innevarande år är skattesatsen 1,2 procent.

Såväl frysningsen av taxeringsvärdena som den tillfälligt sänkta skattesatsen för hyreshus upphör 2001 – såvitt inte riksdagen fattar nya beslut. Som tidigare redovisats innebär detta en inkomstförstärkning med 8 miljarder kronor. I ta-

bell 8.1 redovisas en uppdelning av de olika ingående komponenterna liksom skattebaser och skatteintäkter för åren 2000-2001.

Tabell 8.1 Skattebaser och skatteintäkter för småhus och hyreshus åren 2000-2001.

Miljarder kronor och procent

	Småhus	Hyreshus
Skattebas (=taxvärden) år 2000, mdkr	877	405
Skatteintäkter år 2000, mdkr	13,1	4,9
Skattebas (=taxvärden) år 2001, mdkr	1147	536
Procentuell förändring skattebas	31	32
Skattehöjningar 2000-2001, mdkr*	4,1	3,2
varav p g a förändrad skattebas	4,1	1,6
varav p g a förändrad skattesats	-	1,6
Fastighetsskatteintäkter år 2001, mdkr	17,2	8,0

Ett fullt genomslag för den mest betydelsefulla komponenten – uppjusteringen av taxeringsvärdena – skulle ge högst varierande regionala effekter. Enligt nuvarande bedömningar skulle taxeringsvärdena stiga kraftigt i vissa regioner; exempelvis skulle de genomsnittliga taxeringsvärdena för Stor-Stockholmsområdet höjas med i storleksordningen 60 procent. I andra regioner skulle taxeringsvärdena sjunka. Inom ramen för de olika regionala genomsnitten kan finnas betydande variationer för olika delområden och för olika slag av hushåll.

Regeringen bedömer att de effekter som nu kan förväntas vad gäller förändringar i skatteuttaget mellan åren 2000 och 2001 inte kan godtas och avser därför att i budgetpropositionen för 2001 lämna förslag som begränsar ökningen av skatteuttaget. I de fortsatta övervägandena bör vidare beaktas Fastighetsbeskattningskommitténs arbete – som kommer att presenteras före sommaren – liksom det betänkande som redan överlämnats av Fastighetstaxeringsutredningen.

* Utöver förändrad fastighetsskatt uppkommer en effekt via höjd förmögenhetsskatt med 0,7 miljarder kronor.

8.2.2 Internationaliseringens betydelse för svenska skattebaser och framtida skattestruktur

I budgetpropositionen för 1999 redovisade regeringen en kortfattad bedömning av de krav på det svenska skattesystemet som kan uppkomma i framtiden – och som redan delvis gör sig gällande – som ett resultat av den fortgående internationaliseringen av den svenska ekonomin, där marknaderna för varor och tjänster, liksom arbetsmarknaden och kapitalmarknaderna, alltmer integreras internationellt. I varierande utsträckning kommer detta att påverka rörligheten hos olika skattebaser och därmed möjligheterna att varaktigt finansiera våra gemensamma åtaganden. I takt med detta aktualiseras centrala frågor om den svenska skattestrukturens framtida utformning och vilken avvägning som skall göras mellan å ena sidan internationaliseringens krav, å andra sidan interna krav på systematik i skattesystemet och på en fördelningspolitiskt rättvis fördelning av det samlade skatteuttaget.

Under senare tid har diskussionen kring dessa frågor intensifierats och olika bedömningar och rekommendationer presenterats. Den senaste långtidsutredningen har uppmärksammat frågan, bl.a. dess kopplingar till möjligheten att finansiera de av demografiska förändringar ökande anspråken på offentligt finansierade tjänster inom vården och omsorgen. Finansmarknadsutredningen (SOU 2000:11) har i sin analys av den framtida konkurrenskraften hos den svenska finansiella sektorn behandlat skatternas betydelse, särskilt skatterna på kapitalinkomster och förmögenheter.

Den internationella integrationen ökar också konkurrensen om investeringar, företag och arbetskraft. I Sverige måste därför finnas goda förutsättningar för riskvilligt kapital, entreprenörskap och arbete.

De utmaningar den framtida skattepolitiken kommer att ställas inför gör det angeläget att få till stånd fördjupade bedömningar och kartläggningar av olika slag. Det handlar bl.a. om bedömningar av i vilket tidsperspektiv olika anpassningskrav kommer att uppstå. Men det gäller också analyser av de förutsättningar för skattepolitiken som ges av våra internationella åtaganden i olika avseenden, EU-medlemskapet inkl. ett eventuellt svenskt deltagande i EU:s valutaunion samt även andra internationella regelverk av betydelse. Mot denna bakgrund avser regeringen att inom kort tillsätta en utredning med

uppgift att förbättra underlaget för den framtida skattepolitiken i dessa avseenden.

8.3 Företags- och kapitalskattefrågor

Regeringen lämnar i detta avsnitt förslag på vissa regelförenklingar. Förslagen har särskild betydelse för de mindre företagen.

Av rättvise- och förenklingsskäl föreslås vissa ändringar av reglerna om avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa och resa i näringsverksamhet. Anställda skall vid beskattningen behandlas lika oavsett om traktamente betalas ut eller inte och näringsidkare skall i princip behandlas på samma sätt som anställda. De nya reglerna föreslås tillämpas första gången vid 2002 års taxering.

Vidare föreslås generösare och enklare avdragsregler för utgifter vid ombyggnad av lokaler i samband med byte av hyresgäst. Detta möjliggör ett mer effektivt utnyttjande av det kommersiella fastighetsbeståndet. De nya reglerna om ett utvidgat reparationsbegrepp föreslås gälla ändringsarbeten som påbörjats från och med den 1 januari 2000.

För att ytterligare förbättra villkoren för extern kapitalförsörjning till onoterade bolag och för att förenkla systemet föreslås att kapitalförluster på marknadsnoterade delägarätter skall kunna kvittas mot vinster på onoterade aktier. Vidare föreslås att kapitalvinst respektive kapitalförlust vid avyttring av andel i s.k. blandfond i sin helhet skall ingå i kvittningssystemet. De nya reglerna föreslås gälla för vinster och förluster som uppkommit från och med den 1 januari 2000.

En utgångspunkt för den fortsatta framställningen är reglerna och terminologin i inkomstskattelagen (1999:1229), IL, som trädde i kraft den 1 januari 2000 och som skall tillämpas första gången vid 2002 års taxering (prop. 1999/2000:2, bet. 1999/2000:SkU2, rskr. 1999/2000:117). Enligt lagen (1999:1230) om ikrafträdande av inkomstskattelagen, ILP, upphörde kommunal-skattelagen (1928:370, KL) och lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SIL att gälla den 1 januari 2000. De upphävda lagarna skall dock tillämpas vid 2001 års taxering.

8.3.1 Avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresor och resor i näringsverksamhet

8.3.1.1 Gällande rätt

Inkomstslaget tjänst

Huvudregeln i samtliga inkomstslag är enligt 9 kap. 2 § IL att den skattskyldiges levnadskostnader och liknande utgifter inte får dras av. I 12 kap. 6–17 §§ IL finns bestämmelser om att utgifter för *ökade* levnadskostnader i samband med tjänsteresor utanför den vanliga verksamhetsorten ändå får dras av om vissa förutsättningar är uppfyllda. Reglerna innebär i huvudsak följande.

För att avdrag skall få göras krävs att tjänsteresan är förenad med övernattnig. Som ökade levnadskostnader räknas utgifter för logi, ökade utgifter för måltider samt diverse småutgifter.

Om arbetet utanför den vanliga verksamhetsorten varit förlagt till samma ort under mer än tre månader i följd får avdrag i stället göras enligt bestämmelserna om tillfälligt arbete. En tjänsteresa anses pågå i en följd om den inte bryts av uppehåll som beror på att arbetet förläggs till en annan ort under minst fyra veckor.

Med *vanlig verksamhetsort* avses ett område inom 50 kilometer från den skattskyldiges tjänsteställe. Som vanlig verksamhetsort behandlas också ett område inom 50 kilometer från den skattskyldiges bostad. Tjänstestället är den plats där den skattskyldige utför huvuddelen av sitt arbete. Utförs detta under förflyttning eller på arbetsplatser som hela tiden växlar, anses i regel den plats där den skattskyldige hämtar och lämnar arbetsmaterial eller förbereder och avslutar sina arbetsuppgifter som tjänsteställe. Speciella regler gäller för vissa arbeten inom byggnads- och anläggningsbranschen, för reservofficerare, nämndemän m.fl. och för skattskyldiga som under en begränsad tid arbetar vid någon av Europeiska unionens institutioner eller organ eller vid Europaskolorna men som får den huvudsakliga lönen för arbetet från en annan arbetsgivare.

Vid beräkningen av avdraget används för tjänsteresa i Sverige ett maximibelopp och för tjänsteresa utomlands ett normalbelopp för respektive land. Avdraget beräknas för hel eller halv dag. Som hel dag behandlas också avresedagen om resan påbörjas före kl. 12.00 och hemresedagen om resan avslutas efter kl. 19.00. Som halv dag behandlas avresedagen om resan påbör-

jas kl. 12.00 eller senare och hemkomstdagen om resan avslutas kl. 19.00 eller tidigare. *Maximibeloppet* är 0,5 procent av prisbasbeloppet, avrundat till närmaste tiotal kronor. För 2000 års taxering uppgår det till 180 kr. *Normalbeloppet* för varje land motsvarar den normala ökningen av levnadskostnaderna under en hel dag för frukost, lunch och middag som består av en rätt på restaurang av normal standard samt för småutgifter. Om det finns särskilda skäl, får normalbeloppet avse ökade utgifter för måltider på en restaurang av bättre standard.

Om den anställda under en tjänsteresa samma dag uppehåller sig i mer än ett land bestäms avdraget efter vad som gäller för vistelse i det land där han uppehållit sig den längsta delen av dagen (kl. 06.00–24.00). Avdrag för ökade levnadskostnader skall minskas med värdet av kostförmåner som den skattskyldige fått, förutom sådana kostförmåner på allmänna transportmedel som enligt 11 kap. 2 § IL inte skall tas upp av den anställda.

För merutgifter för *måltider* och *småutgifter* gäller olika regler beroende på om den anställda fått ersättning för sådana merutgifter från sin arbetsgivare, s.k. dagtraktamente, eller inte.

Om den skattskyldige fått dagtraktamente för en tjänsteresa i Sverige, skall ett belopp som motsvarar ersättningen dras av. För varje hel dag som tagits i anspråk för resan skall avdraget uppgå till högst ett maximibelopp och för varje halv dag till högst ett halvt maximibelopp. Visar den skattskyldige att den sammanlagda utgiftsökningen under samtliga tjänsteresor under beskattningsåret i en och samma tjänst varit större än det schablonmässigt beräknade avdraget skall i stället ett belopp som motsvarar den faktiska utgiftsökningen dras av.

Om den skattskyldige fått dagtraktamente för tjänsteresa utomlands skall ett belopp som motsvarar ersättningen dras av. För varje hel dag som tagits i anspråk för resan får avdraget uppgå till högst ett normalbelopp och för varje halv dag till högst ett halvt normalbelopp. Visar den skattskyldige att utgiftsökningen under en tjänsteresa varit större än avdraget beräknat på detta sätt skall i stället ett belopp som motsvarar den faktiska utgiftsökningen dras av.

En skattskyldig som inte fått dagtraktamente men som gör sannolikt att han haft ökade utgifter för måltider och småutgifter skall göra avdrag för varje hel dag med ett halvt maximibelopp vid tjänsteresa i Sverige och med ett halvt normalbelopp vid tjänsteresa utomlands. Denna katego-

ri anställda har inte rätt att få avdrag för sina faktiska utgifter och inte heller rätt att få schablonavdrag för halva dagar.

Reglerna om avdrag för *logi* är desamma för båda kategorierna anställda. Utgift för *logi* skall dras av. Om den skattskyldige inte kan visa vilken utgift han har haft, skall ett halvt maximibelopp per natt dras av vid tjänsteresa i Sverige och ett halvt normalbelopp vid tjänsteresa utomlands.

Reglerna om avdrag för logiutgifter ändrades år 1999 (prop. 1998/99:83, bet. 1998/99:SkU17, SFS 1999:317). Tidigare hade skattskyldiga som inte uppbar nattractamente endast rätt till avdrag för faktiska logikostnader. Om den faktiska utgiften inte kunde visas fanns ingen rätt till avdrag och den skattskyldige fick med beskattade pengar bekosta den merutgift som boendet medförde, t.ex. boende i husvagn, fritidsbostad, olika former av inneboende och dylikt. Regeringen ansåg att olikheten i den skattemässiga behandlingen av personer som i stort sett befann sig i identiska situationer inte var motiverad. Man borde sträva efter att skattemässigt likabehandla dem som arbetar tillfälligt utanför bostadsorten, oavsett om arbetet utförs inom ramen för en tjänsteresa eller på annat sätt. Av rättvis- och förenklingskäl skulle även anställda som inte uppbar nattractamente få göra avdrag för logikostnader med schablonbelopp. Ett par remissinstanser ansåg att det av lagtexten skulle framgå att den skattskyldige måste kunna göra sannolikt att någon kostnad för *logi* förekommit för att avdrag med schablonbelopp skulle få göras. Regeringen delade inte denna uppfattning. Grunden för avdragsrätt var att övernattnings skett på arbetsorten. Redan detta förhållande måste enligt regeringen vara tillräckligt för att anse det som sannolikt att kostnader för *logi* har uppkommit. Däremot måste givetvis den skattskyldige fullgöra sin bevisbörda i fråga om att han övernattat på arbetsorten (prop. 1998/99:83 s. 24). Riksdagen godtog detta synsätt.

Utredningen om ökade levnadskostnader m.m. har i sitt slutbetänkande *Förmåner och ökade levnadskostnader* (SOU 1999:94) föreslagit att även reglerna om avdrag för måltider och småutgifter skall bli desamma för båda kategorierna anställda. Anställda som inte fått traktamente bör ha rätt till avdrag enligt samma schablon som anställda som fått traktamente. De som fått traktamente skall oavsett traktamentets storlek alltid ha rätt till avdrag med hela schablonen. Dessutom skall skattskyldiga som inte fått

traktamente kunna få avdrag för sin verkliga utgiftsökning om de kan visa att denna är större än schablonavdraget. Som skäl för förslaget har i huvudsak angetts att båda kategorierna anställda kan förutsättas ha likartade merutgifter vid tjänsteresor.

Inkomstslaget näringsverksamhet

I likhet med vad som gäller för anställda kan näringsidkare få göra avdrag för ökade levnadskostnader vid resa i näringsverksamheten utanför den vanliga verksamhetsorten. Det finns dock, utom för yrkesfiskare, inte några regler om avdragsrätt i inkomstslaget näringsverksamhet. Avdragsrätt anses föreligga enligt de allmänna reglerna i 13 kap. 1 § och 16 kap. 1 § första stycket IL om att utgifter på grund av näringsverksamhet räknas till inkomstslaget näringsverksamhet och att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster får dras av som kostnad i inkomstslaget. Det är näringsidkarens verkliga merutgifter vid resan som är avdragsgilla. Han måste kunna visa att sådana utgifter uppkommit och även hur stora de varit.

För yrkesfiskare finns en särskild bestämmelse i 16 kap. 36 § IL. En yrkesfiskare får göra avdrag för ökade levnadskostnader på grund av fiske utanför hemorten om resan är förenad med övernattnings. Riksskatteverket har meddelat rekommendationer m.m. (RSV S 1994:23) om sådana avdrag att tillämpas fr.o.m. kalenderåret 1994. Enligt dessa får avdraget beräknas med utgångspunkt i bestämmelserna om maximibelopp för avdrag i inkomstslaget tjänst. Schablonbeloppet per dag uppgår till hälften av maximibeloppet.

Riksskatteverket har i en framställning till Finansdepartementet föreslagit att avdrag för ökade levnadskostnader i form av måltider och småutgifter vid resa i näringsverksamheten som medför övernattnings utanför den vanliga verksamhetsorten skall kunna göras enligt schablon även i inkomstslaget näringsverksamhet analogt med vad som gäller för anställda som inte uppbar traktamente (dnr Fi1999/2994). Av förslaget framgår att skattemyndigheterna ofta godtar en schablon för kostfördyring i analogi med vad som gäller avdrag för löntagare som inte fått traktamente. Verket anser, främst av förenklingskäl, att samma schablonregler bör gälla för näringsidkare som för anställda som inte fått traktamente. I den mån näringsidkaren önskar avdrag med verklig fördyring enligt bokförda verifikationer skall det vara tillåtet även i fortsätt-

ningen. Samma avdragsprincip skall dock gälla för samtliga resor samma år. Vidare anser verket att de särskilda reglerna för yrkesfiskare kan utmönstras om förslaget genomförs.

8.3.1.2 Överväganden och förslag

Avdrag för skattskyldiga som inte fått traktamente

Regeringens förslag: Skattskyldiga skall behandlas lika från avdragssynpunkt oavsett om traktamente betalas ut eller inte. Båda kategorierna skattskyldiga skall dra av utgifter för måltider och småutgifter med de belopp som gäller för skattskyldiga som fått traktamente.

Promemorians förslag: Stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna som yttrat sig i frågan tillstyrker förslagen. *Riksskatteverket* vill gå längre och anser att man bör eliminera den skattemässiga skillnad som finns mellan skattskyldiga som fått respektive inte fått traktamente även efter tremånadersperiodens utgång. *Hovrätten för Västra Sverige* tillstyrker förslaget för skattskyldiga som inte fått traktamente men avstyrker en ändring för dem som fått traktamente. Hovrätten anser att en viktig invändning mot en ändring är att det synes kräva ett delvis ändrat beskattningsförfarande. Enligt gällande regler föreligger ingen obligatorisk kontrolluppgiftsskyldighet för arbetsgivaren så länge traktamentena håller sig inom schablonbeloppen och arbetsgivaren behöver inte heller göra skatteavdrag på denna del av ersättningen till den anställde. Om promemorians förslag genomförs måste det förutsättas att skattemyndigheten får tillgång till uppgifter om antalet tjänsteresor etc. Detta skulle innebära merarbete både för arbetsgivarna i form av ökad kontrolluppgiftsskyldighet och för skattemyndigheterna genom att fler uppgifter skall granskas. *Kammarrätten i Stockholm* har i sak inget att invända mot att skattskyldiga skall behandlas lika oavsett om traktamente betalas ut eller inte men anser att den föreslagna utvidgningen av avdragsmöjligheterna för skattskyldiga som inte fått traktamente i någon mån kan komma att innebära kontrollproblem för skattemyndigheten. För att begränsa problemen bör

en utökad uppgiftsskyldighet för arbetsgivare övervägas.

Skälen för regeringens förslag: Numera görs inte någon skillnad mellan skattskyldiga som fått respektive inte fått traktamente när det gäller rätten till avdrag för logiutgifter vid tjänsteresor. I samband med att de nya reglerna infördes uttalade regeringen (prop. 1998/99:83 s. 24) att en olikhet i den skattemässiga behandlingen av personer som i stort sett befinner sig i identiska situationer inte är motiverad. Personer som är på tjänsteresa på samma plats under liknande förhållanden kan även förutsättas ha en likartad situation beträffande merutgifter för måltider och småutgifter, oberoende av om traktamente betalas ut eller inte. Det talar för att avdragsreglerna bör vara desamma för båda grupperna. Det är exempelvis rimligt att avdrag för båda kategorierna skattskyldiga skall kunna göras med de schablonbelopp som utgör avdragsgräns för skattskyldiga som fått traktamente.

Skattskyldiga som inte fått traktamente har, under förutsättning att de gör sannolikt att de haft merutgifter, för närvarande rätt till avdrag med hälften av de belopp som utgör avdragsgräns för skattskyldiga som fått traktamente. Schablonbeloppen för dessa skattskyldiga bör höjas till samma nivå som de nuvarande avdragsgränserna för skattskyldiga som fått traktamente. Detta innebär även att skattskyldiga som inte fått traktamente, i motsats till vad som hittills gällt, kommer att få avdrag för merutgifter för halva dagar. Liksom hittills bör det krävas att en skattskyldig som inte fått traktamente gör sannolikt att han har haft merutgifter för måltider och småutgifter för att avdrag skall få göras.

För skattskyldiga som fått traktamente gäller att schablonavdraget inte får överstiga ersättningen, även om denna är lägre än de belopp som utgör avdragsgräns. Av rättviseskäl bör även dessa skattskyldiga ha rätt till avdrag med helt schablonbelopp oavsett om ersättningen uppgått till detta belopp eller inte.

Skattskyldiga som inte fått traktamente har, till skillnad från dem som fått sådant, inte rätt att göra avdrag för sina verkliga merutgifter för måltider och småutgifter. Det finns inte något skäl till fortsatt särbehandling i det avseendet. Hädanefter bör därför även dessa skattskyldiga ha rätt till avdrag för sina verkliga utgifter om de kan visa att dessa varit högre än schablonavdraget. Reglerna bör utformas på samma sätt som för anställda som fått traktamente. Det bör således krävas att den verkliga utgiftsökningen för

samtliga resor inom Sverige varit större än avdraget beräknat enligt schablon. När det gäller en resa utomlands bör det räcka att de faktiska utgifterna under just den resan varit högre än schablonavdraget.

Reglerna om avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa kommer liksom hittills inte att gälla efter den tidpunkt då arbetet varit förlagt till samma ort under mer än tre månader i en följd. Då gäller i stället särskilda regler om avdrag vid tillfälligt arbete på annan ort (12 kap. 18–22 §§ IL). Avdragsrätten är inte utformad på ett likartat sätt för skattskyldiga som fått traktamente och sådana som inte fått det. Utredningen om avdrag för ökade levnadskostnader m.m. har i sitt slutbetänkande Förmåner och ökade levnadskostnader (SOU 1999:94) föreslagit ändringar av dessa regler som bl.a. innebär att de två kategorierna skattskyldiga skall behandlas på ett likartat sätt. Under promemorians remissbehandling har önskemål framförts om att göra sådana ändringar redan nu. Regeringen delar uppfattningen att inte minst förenklingskäl talar för en förändring. Med hänsyn till bl.a. att utredningens förslag ännu inte remissbehandlats bör dock frågan om avdrag vid tillfällig anställning tas upp vid ett senare tillfälle. Något förslag läggs därför inte fram i detta lagstiftningsärende.

Skattekontrollutredningen har i slutbetänkandet Självdeklaration och kontrolluppgifter – förenklade förfaranden (SOU 1998:12) föreslagit ett flertal ändringar i reglerna om kontrolluppgifter. Förslagen i betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet. Frågan om behov av en utökad kontrolluppgiftsskyldighet vid avdrag för ökade levnadskostnader, som berörts av vissa remissinstanser, kommer att ses över i det sammanhanget.

Förslagen medför ändringar i 12 kap. 14–16 §§ IL.

Avdrag i inkomstslaget näringsverksamhet

Regeringens förslag: Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag skall ha rätt till schablonavdrag för ökade levnadskostnader vid resa i näringsverksamheten som varit förenad med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten. Principerna för avdragen skall vara desamma som för anställda.

Promemorians förslag: Stämmer i sak överens med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslagen. *Riksskatteverket* anser dock inte – i linje med hur verket ser på reglerna för anställda – att det finns tillräckliga skäl att avvakta med att införa särskilda bestämmelser för tid efter tre månader. Även *Näringslivets skattedelegation*, *Företagarnas Riksorganisation*, *Svenska Revisorsamfundet SRS* och *Tjänstemännens Centralorganisation* anser att näringsidkare efter tremånadersperiodens utgång i avdragshänseende bör likställas med anställda som erhåller traktamente.

Skälen för regeringens förslag: För enskilda näringsidkare finns inte några regler om rätt till schablonavdrag för ökade levnadskostnader vid resa i näringsverksamheten som är förenad med övernattning utanför den vanliga verksamhetsorten. Motsvarande gäller fysiska personer som är delägare i handelsbolag. Skattemyndigheterna har ändå i praktiken ofta tillåtit schablonavdrag för merutgifter för kost och småutgifter med samma belopp som gäller för anställda som inte fått traktamente. Av rättvis- och förenklingskäl bör det införas lagregler om rätt till schablonavdrag för näringsidkare. Utgångspunkten vid utformandet av de nya reglerna bör vara bestämmelserna i inkomstslaget tjänst, med beaktande av förslagen avseende skattskyldiga som inte fått traktamente.

För att avdrag enligt schablon skall få göras bör i första hand krävas att resan skett utanför den vanliga verksamhetsorten samt att den varit förenad med övernattning. Begreppet vanlig verksamhetsort bör ha samma innebörd som i inkomstslaget tjänst.

Schablonavdrag för merutgifter för måltider och småutgifter bör få göras med samma belopp som gäller för anställda. I likhet med vad som gäller för anställda som inte fått traktamente bör det för rätt till avdrag krävas att näringsidkaren gör sannolikt att han har haft merutgifter. Det skall finnas kvar en möjlighet att få avdrag för de faktiska utgifterna om näringsidkaren kan visa att dessa är högre än schablonavdraget. För resa i Sverige bör krävas att utredningen avser samtliga resor i näringsverksamheten under året. För resa utomlands räcker det att utredningen avser den aktuella resan.

Vidare bör en enskild näringsidkare liksom en anställd få göra schablonavdrag för logi när han inte kan visa vilka verkliga utgifter han haft för övernattning utanför den vanliga verksam-

hetsorten. Det bör inte krävas att näringsidkaren gör sannolikt att han haft utgifter för logi för att schablonavdrag skall få göras. Grunden för avdragsrätt är att övernattningskostnad skett på arbetsorten. Däremot måste han givetvis fullgöra sin bevisbörda i fråga om att han övernattnat på sistnämnda ort (jfr prop. 1998/99:83 s. 24). Schablonavdraget för näringsidkare bör uppgå till samma belopp som för anställda.

De föreslagna reglerna bör förutom av enskilda näringsidkare även kunna tillämpas av fysiska personer som är delägare i handelsbolag.

Förslagen innebär att en ny bestämmelse om avdrag för ökade levnadskostnader för näringsidkare vid resa i näringsverksamheten utanför den vanliga verksamhetsorten förs in i 16 kap. IL.

Anställda har inte rätt att tillämpa reglerna om ökade levnadskostnader vid tjänsteresa när arbetet utanför den vanliga verksamhetsorten pågått mer än tre månader. I stället gäller särskilda regler om avdrag vid tillfälligt arbete på annan ort. Inte heller näringsidkare bör ha rätt att få göra schablonavdrag enligt de principer som gäller för tjänsteresa när tre månader har gått. Liksom för anställda bör en resa anses pågå i en följd om den inte bryts av uppehåll som beror på att arbetet förläggs till en annan ort under minst fyra veckor. Reglerna om avdrag efter tremånadersperiodens utgång är inte desamma för anställda som fått traktamente som för anställda som inte fått det. Regeringen har gjort bedömningen (se föregående avsnitt) att en ändring av de reglerna inte bör ske utan ytterligare beredning. Eftersom en utgångspunkt bör vara att reglerna för anställda och näringsidkare samordnas även i detta avseende bör frågan om näringsidkarnas avdragsrätt tas upp i anslutning till att reglerna om avdrag efter tremånadersperiodens utgång i inkomstslaget tjänst behandlas.

När generella regler om avdrag för ökade levnadskostnader införs för samtliga näringsidkare kan det hävdas att den särskilda regeln i 16 kap. 36 § IL om yrkesfiskaravdrag inte längre behövs. Utredningen om konkurrenssituationen för det svenska yrkesfisket har i betänkandet Yrkesfiskets konkurrenssituation (SOU 1999:3) bl.a. föreslagit ändringar i regeln. En lagrådsremiss om ett särskilt skatteavdrag för yrkesfiskare förbereds för närvarande (jfr avsnitt 8.5).

8.3.2 Det utvidgade reparationsbegreppet

Regeringens förslag: Generösare avdragsregler införs för utgifter vid ombyggnad av lokaler i samband med byte av hyresgäst. Det s.k. utvidgade reparationsbegreppet ändras så att det klart framgår att även sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i fastighetsförvaltning omfattas.

Promemorians förslag: Stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta instanserna tillstyrker förslaget. *Riksskatteverket* framhåller att förslaget innebär förenklingar, men efterlyser ett förtydligande huruvida nyttjanderättshavare omfattas. *Sveriges Byggindustrier*, *Sveriges Fastighetsägareförbund* och *Näringslivets skattedelegation* anser att de generösare avdragsreglerna även skall omfatta mer genomgripande ändringar av byggnadens användningssätt, som att bygga om bostäder till affärs- och kontorslokaler. *Lantbrukarnas Riksförbund* framhåller att det i dagens lantbruk blir mer och mer vanligt att man ändrar produktionsinriktning och därigenom användningen av ekonomibygnader, t.ex. övergång från svinproduktion till hästuppfödning. Skall sådana ändringar av byggnadens användningssätt inte omfattas av avdragsrätten bör detta klart anges i lagtexten. *Sveriges Jordägareförbund* och *KIBRA Skattejuridiska Byrån AB* anför att det är oklart hur det utvidgade reparationsbegreppet skall tillämpas på privatbostäder som skattemässigt får redovisas som näringsfastigheter och föreslår att frågan klargörs.

Sveriges Advokatsamfund anför att det angivna syftet – att det utvidgade reparationsbegreppet skall omfatta även s.k. hyresgästanspassningar, men inte mer genomgripande ändringar av byggnadens användningssätt – bör framgå tydligt av lagtexten.

Bakgrunden till regeringens förslag: I regel får utgifter för reparation och underhåll av en byggnad dras av omedelbart medan utgifter för ny-, till- eller ombyggnad skall räknas in i anskaffningsvärdet och dras av genom årliga värdeminskningsskatt. Värdeminskningsskatten skall beräknas enligt avskrivningsplan efter en viss procentsats per år på byggnadens anskaffningsvärde. Procentsatsen skall bestämmas med hänsyn till byggnadens ekonomiska livslängd.

För vissa ändringsarbeten gäller ett utvidgat reparationsbegrepp. Enligt 19 kap. 2 § andra stycket IL får utgifter för sådana ändringsarbeten på en byggnad som kan anses normala i den bedrivna verksamheten behandlas som utgifter för reparation och underhåll. Hit räknas inte åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden.

Bestämmelsen fick sin nuvarande utformning vid införandet av IL. I KL hade motsvarande stadgande en något fylligare lydelse (punkt 3 av anvisningarna till 23 §). Som exempel på ändringsarbeten som normalt medför avdrag angavs där upptagande av nya fönster- och dörröppningar samt flyttning av innerväggar och inredning i samband med omdisponering av lokaler. Vidare angavs som exempel på åtgärder som innebär en väsentlig förändring att ett djurstall eller en verkstadsbyggnad byggs om för att i stället användas för ett helt annat ändamål. På förslag av Skattelagskommittén ströks exemplen. Vidare föreslog kommittén att bestämmelsen skulle omfatta sådana ändringsarbeten som var normala i näringsverksamheten. Uttrycket "i den bedrivna verksamheten" kom dock att behållas eftersom någon utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde inte var avsedd (prop. 1999/2000:2 del 2 s. 248).

Många anser att bestämmelsen i rättspraxis getts en alltför restriktiv tolkning. Avdrag brukar vägras för ändringsarbeten som fastighetsägaren bekostar i samband med byte av hyresgäst om den nye hyresgästen driver annan slags verksamhet än den föregående. Som exempel på fall där avdrag vägrats kan nämnas ombyggnad av en lokal för färghandel till lokaler för två nya verksamheter, den ena för affärsändamål och den andra för kontor. Sveriges Byggindustrier, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO) och Sveriges Fastighetsägareförbund har i en framställning hos Finansdepartementet föreslagit att det utvidgade reparationsbegreppet vidgas ytterligare (dnr. 1631/94). Förbunden framhåller att det är fråga om utgifter som varje fastighetsägare måste räkna med att få vidkännas i sin löpande förvaltning. Avdrag bör enligt förbunden få göras även för det fall syftet med ombyggnaden är att bereda en ny hyresgäst ändamålsenliga lokaler. Detta bör gälla även om den nya hyresgästen driver en annan slags verksamhet än den föregående. Verksamhetsbedömningen bör göras med utgångspunkt i fastighetsägarens förhållanden. För den som bedriver fastighetsförvaltning med uthyrning av lokaler torde det vara normalt att

räkna med skifte av hyresgäster och ändringsarbeten som föranleds av det.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande utvidgade reparationsbegreppet framstår i vissa avseenden som alltför begränsat. Många näringsidkare anser att gällande regler är svåra att förstå och tillämpa. Bedömningen av vad som kan anses vara normala ändringsarbeten görs utifrån den verksamhet som bedrivs i den uthyrda lokalen. Detta kan medföra att många byggnadsarbeten inte kommer till stånd. Fastighetsföretag kan föredra att låta lokaler stå tomma långa perioder i avvaktan på en hyresgäst som inte har behov av reparations- och ändringsarbeten eller som driver verksamhet av samma slag som den föregående hyresgästen. Nuvarande skatteregler kan därför sägas motverka ett effektivt utnyttjande av det kommersiella fastighetsbeståndet. Reglerna bör ändras så att utgifter för reparations- och ändringsarbeten får dras av omedelbart även om arbetena vidtas i samband med byte av hyresgäst.

Det utvidgade reparationsbegreppet bör utformas så att verksamhetsbedömningen i stället görs utifrån vad som kan anses normalt i den skattskyldiges näringsverksamhet. Det bör således göras en bedömning av antingen fastighetsägarens eller hyresgästens verksamhet, beroende på vem av dem som bekostar ändringsarbetena. Svarar fastighetsägaren för arbetena och består dennes verksamhet i uthyrning av lokaler för affärs- och kontorsändamål bör avdrag således kunna få göras för sådana ändringsarbeten som man normalt kan räkna med i näringsverksamheten. Detta bör gälla även om ändringsarbetena sammanhänger med ett byte av hyresgäst, en sammanslagning av två intilliggande lokaler eller en delning av en lokal.

Bestämmelserna om avdrag för reparation och underhåll, inklusive det utvidgade reparationsbegreppet, gäller således även för arbeten som bekostas av nyttjanderättshavaren. Detta följer av den allmänna bestämmelsen om att utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster skall dras av som kostnad (16 kap. 1 § IL och 23 § KL). Bestämmelserna i 19 kap. 2–25 §§ IL gäller alla näringsidkare och inte enbart fastighetsägare. Svarar hyresgästen för ändringsarbetena och är dessa att anse som normala i dennes näringsverksamhet får avdrag göras förutsatt att det inte är fråga om en väsentlig förändring av byggnadsdelen.

Några remissinstanser föreslår att även väsentliga förändringar i en byggnads användningsätt skall anses normala och således omfattas av

det utvidgade reparationsbegreppet. I annat fall föreslås att det i lagtexten klart anges vilka åtgärder som innebär en väsentlig förändring av byggnaden eller dess användningssätt. En förändring av det utvidgade reparationsbegreppet till att omfatta mer genomgripande ändringar av byggnadens användningssätt, såsom när bostadslägenheter byggs om till affärs- och kontorslokaler går klart utöver vad som åsyftas med lagstiftningen. Detsamma gäller ingrepp i bärande konstruktioner eller den nya stommen för vatten och avlopp i annan bemärkelse än utbyte av befintliga stammar. Enligt regeringens uppfattning föreligger inte tillräckliga skäl för en så genomgripande förändring. Det är knappast heller möjligt att utforma lagtexten på ett sådant sätt att det exakt går att utläsa vilka arbeten som i varje givet fall kan komma att omfattas av regeln. Avgränsningen av reparation och ombyggnad är till sin karaktär beroende av bedömningar i det enskilda fallet. Regeringen är därför inte beredd att föreslå någon ändring av gällande rätt i dessa hänseenden utan hänvisar till den praxis som vuxit fram genom åren.

Före 1990 års skattereform gällde det utvidgade reparationsbegreppet generellt i inkomstlagen rörelse. För inkomst av jordbruksfastighet var det begränsat till ändringsarbeten på ekonomibyggnader. I inkomstlagen annan fastighet gällde det endast för den del av fastigheten som inte användes för bostadsändamål. I samband med skattereformen gjordes bestämmelsen tillämplig på hela inkomstlagen näringsverksamhet. Det utvidgade reparationsbegreppet gäller därför även näringsfastigheter som innehåller bostäder. Någon klar praxis har ännu inte utvecklats sig men utgifter för ändrad rumsindelning i bostadslägenheter brukar i den praktiska rättstillämpningen anses omedelbart avdragsgilla så länge användningen till bostad består (jfr Riksskatteverkets handledning för beskattning vid 1999 års taxering s. 518).

Till näringsfastighet räknas också sådana småhus på lantbruksenhet som, om ägaren begär det, inte skall räknas som privatbostad (2 kap. 9 § IL). Bl.a. Sveriges Jordägareförbund efterlyser klargöranden hur det utvidgade reparationsbegreppet skall tillämpas i vissa situationer. Det är även här fråga om bedömningar som måste göras i det enskilda fallet. Det är därför inte lämpligt att genom lagstiftning närmare reglera dessa frågor.

Förslaget föranleder en ändring i 19 kap. 2 § IL samt införande av en ny paragraf, 5 kap. 10 §, i ILP.

8.3.3 Ökade möjligheter till kvittning av kapitalförluster på marknadsnoterade delägarätter

Regeringens förslag: Kapitalförluster på marknadsnoterade delägarätter får även utnyttjas för kvittning mot vinster på onoterade aktier.

Kapitalvinster respektive kapitalförluster vid avyttring av andelar i marknadsnoterade svenska blandfonder får utnyttjas för kvittning fullt ut mot vinster respektive förluster på marknadsnoterade delägarätter och onoterade aktier.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag med den skillnaden att s.k. blandfonder även i fortsättningen skulle ligga utanför kvittningssystemet.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som yttrat sig i denna del är samtliga positiva till förslaget om utökad kvittningsrätt. Vissa remissinstanser – *Riksskatteverket, Fondbolagens Förening, Svenska Bankföreningen, Handelshögskolan i Stockholm, Juridiska Fakulteten vid Lunds Universitet, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR* och *Sveriges Advokatsamfund* – anser att kvittningsmöjligheterna bör ytterligare utökas i olika avseenden.

Skälen för regeringens förslag: Genom 1990 års skattereform infördes för kapitalförluster (realförluster enligt terminologin i SIL) på finansiella tillgångar en huvudregel som innebär att sådana förluster skall kvoterats till 70 procent. Vid en kapitalinkomstskatt på 30 procent innebär detta att en förlust ger en skattelättnad på 21 procent. Anledningen till att kvoteringsregeln infördes var att det ansågs önskvärt att minska inslaget av skattekrediter i kapitalinkomstbeskattningen. Sådana skattekrediter uppkommer bl.a. genom att sparare i aktier och liknande tillgångar i viss utsträckning kan välja att realisera förluster före vinster på liknande tillgångar.

Ett undantag gjordes från den allmänna kvoteringsregeln. Förluster på marknadsnoterade aktier och liknande värdepapperstillgångar får i sin helhet kvittas mot vinster på sådana tillgångar. Efter förslag från Företagsskatteutredningen infördes en motsvarande full kvittningsrätt för

onoterade aktier från och med 1998 års taxering. Samtidigt infördes en lättnad i ägarbeskattningen för utdelning och kapitalvinster på sådana aktier (prop. 1996/97:45, bet. 1996/97:SkU13, rskr. 1996/97:133, SFS 1996:1611).

I samband med 1998 års ekonomiska vårproposition utvidgades möjligheten att kvitta förluster på onoterade aktier till att även omfatta vinster på marknadsnoterade aktier och andelar i vissa värdepappersfonder (prop. 1997/98:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284, SFS 1997:448). Skälet härför var att förbättra villkoren för extern kapitaltillförsel till onoterade företag. För risktagande i näringslivet och villigheten till nysatsningar ansågs den skattemässiga behandlingen av förluster vara av stor betydelse.

I dag kan vinster på onoterade aktier användas till kvittning i sin helhet endast mot förluster på sådana tillgångar. En ytterligare förbättring av villkoren för extern kapitalförsörjning till onoterade företag torde följa om begränsningen i kvittningsrätten slopades så att kvittning också kan ske mellan vinster på onoterade delägarätter och förluster på marknadsnoterade delägarätter. Reglerna skulle också bli tydligare och olika investeringsalternativ neutrala i förhållande till varandra.

Beträffande värdepappersfonder gäller att vinster och förluster på marknadsnoterade andelar i svenska värdepappersfonder där värdet av fondens innehav av delägarätter inte annat än tillfälligtvis understigit 75 procent av fondförmögenheten (s.k. aktiefonder) får kvittas på samma sätt som marknadsnoterade delägarätter i övrigt.

En värdepappersfond som inte utgör en aktiefond och inte heller innehåller enbart svenska fordringsrätter (s.k. räntefond) kallas för blandfond. För andelar i blandfonder har gällt – med undantag för den period då utdelning från svenska företag var skattefria – att de behandlats som om de varit onoterade med den följd att förluster på andelar i sådana fonder inte har fått kvittas fullt ut mot vinster på andra delägarätter och att vinster på sådana fondandelar inte har ingått bland de vinster mot vilka förluster på marknadsnoterade delägarätter har kunnat kvittas helt. Skälet för att vinst respektive förlust vid avyttring av andelar i blandfonder skulle hållas utanför möjligheterna till full kvittning var att sådana fonder regelmässigt ger större löpande avkastning än fonder vars förmögenhet är placerad i aktier. Om fonder med en betydande andel fordringar skulle beskattas enligt aktievinstreg-

lerna, ansågs skattefördelar kunna uppnås genom att sådana andelar avyttrades med vinst strax före en utdelning och att kvittningsunderlag därigenom kunde tas fram för att utnyttja en reaförlust på marknadsnoterade aktier. Sådan skatteplanering ansågs böra förhindras (prop. 1989/90:110 s. 432 f.).

I IL är en andel i en svensk värdepappersfond definierad som en delägar rätt (48 kap. 2 §). Med den ordalydelse som 48 kap. 20–22 §§ IL har fått kan således förluster på marknadsnoterade delägarätter respektive onoterade delägarätter fullt ut dras av mot vinster på marknadsnoterade delägarätter, dvs. även mot vinster på andelar i marknadsnoterade blandfonder. En sådan utvidgning av gällande rätt har inte varit avsedd. I den remitterade promemorian föreslogs att inkomstskattelagen skulle justeras i detta avseende.

De skäl som åberopades vid skattereformen för att hålla vinst respektive förlust vid avyttring av en andel i en blandfond utanför kvittningssystemet har på grund av de ändringar som skett i tiden efter 1990 års skattereform väsentligen förlorat sin betydelse. Regeringen anser därför i likhet med flera remissinstanser att någon kvittningsbegränsning när det gäller blandfonderna inte längre behövs. Reglerna blir därigenom enklare.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att förluster på marknadsnoterade delägarätter får kvittas fullt ut mot vinster på sådana andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade. Vidare föreslås att vinster respektive förluster vid avyttring av andelar i marknadsnoterade svenska blandfonder får kvittas fullt ut mot vinster respektive förluster på marknadsnoterade delägarätter och andelar i svenska aktiebolag och utländska juridiska personer som inte är marknadsnoterade.

Förslaget föranleder ändringar i 48 kap. 19–22, 24 och 27 §§ IL samt införande av en ny paragraf, 5 kap. 9 § i ILP.

Förslaget innebär inte någon förändring beträffande förluster på andelar i räntefonder. Sådana förluster skall som tidigare dras av i sin helhet. Däremot bör 48 kap. 20 § IL justeras så att – i enlighet med vad som gällde enligt 27 § 6 mom. SIL – kapitalförluster på andra delägarätter inte får kvittas mot kapitalvinster på andelar i marknadsnoterade räntefonder.

Bestämmelserna bör – med hänsyn till riksdagsbehandlingen – träda i kraft den 1 juli 2000 men tillämpas på vinster respektive förluster som

uppkommit under beskattningsåret 2000. I fråga om beskattningsår som påbörjats före den 1 juli 2000 och som taxeras vid 2002 års taxering skall den äldre lydelsen av inkomstskattelagen tillämpas till den del detta leder till lägre skatt.

8.4 Allmän fastighetstaxering av småhus

Regeringens förslag: Den allmänna fastighetstaxeringen av småhus flyttas från år 2002 till år 2003.

Skälen för regeringens förslag: Allmän fastighetstaxering av småhus sker vart sjätte år räknat fr.o.m år 1990. Nästa allmänna fastighetstaxering av småhus skall ske år 2002. Fastighetstaxeringsutredningen, som har haft i uppgift att se över förfarandet vid fastighetstaxeringen, har tidigare i år avlämnat betänkandet Fastighetstaxering - precision, påverkansmöjligheter, individuella bedömningar (SOU 2000:10). I betänkandet lämnas bl.a. förslag till hur värderingsmodellerna kan förbättras och till hur fastighetsägarnas möjligheter till insyn kan öka. Betänkandet remissbehandlas till och med utgången av juni månad.

Regeringen anser att det är angeläget att ställning kan tas till utredningens förslag innan nästa småhustaxering genomförs. Med hänsyn till det förberedelsearbete som en allmän fastighetstaxering kräver är det emellertid inte möjligt att beakta de ändringar som Fastighetstaxeringsutredningens betänkande kan föranleda vid en allmän fastighetstaxering år 2002. I så fall måste småhustaxeringen år 2002 skjutas upp ett år. Alternativet är att genomföra 2002 års allmänna fastighetstaxering enligt nuvarande regler och att de ändringar som kan komma att bli aktuella till följd av Fastighetstaxeringsutredningens förslag får genomslag först vid 2008 års allmänna fastighetstaxering av småhus. En sådan ordning framstår som mindre lämplig. Riksskatteverket har vid underhandskontakter i denna fråga förordat att den beslutade fastighetstaxeringen skjuts upp.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att småhustaxeringen år 2002 skjuts upp ett år, dvs. till år 2003. Ändringen bör göras i en särskild lag. Enligt vad som följer av 1 kap. 7 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) kommer den därpå följande allmänna fastighetstaxeringen av småhus

att äga rum år 2008. Taxeringsvärdena för småhus år 2002 kommer därmed att grunda sig på de basvärden som bestämts vid den allmänna fastighetstaxeringen av småhus år 1996 eller genom en ny taxering vid en särskild fastighetstaxering därefter.

8.5 Förslag i särpropositioner m.m.

I en särskild proposition (1999/2000:105) lägger regeringen fram förslag avseende vissa punktskattefrågor.

Kärnkraftsskatten läggs om till en effektskatt

I budgetpropositionen för 2000 aviserades en omläggning av kärnkraftsskatten till en effektskatt, dvs. en omläggning från en rörlig till en fast skatt. Regeringen lägger nu fram förslag om de lagändringar som krävs för att genomföra omläggningen.

Omläggning av jordbrukets energibeskattnings.

I likhet med kärnkraftsskatten aviserades i budgetpropositionen en omläggning av jordbrukets energibeskattnings som innebär att jordbruket skall få tillämpa samma skattereduceringar som finns för tillverkningsindustrins förbrukning av el och bränslen för uppvärmning. I propositionen lägger regeringen fram förslag om de lagändringar som fordras.

Skattelättnad för bilar i miljöklass 1.

Regeringen föreslår att en skattelättnad införs i fordonsskattelagen för bilar som uppfyller kraven för miljöklass 1 i bilavgaslagen. För personbilar och lätta bussar med en tjänstevikt om högst 2 470 kilogram samt lätta lastbilar med en tjänstevikt om högst 1 275 kilogram föreslås en skattelättnad med 3 500 kronor om skatteplikt inträder för första gången under år 2000 och med 1 500 kronor om skatteplikt inträder för första gången under år 2001. För personbilar och lätta bussar med en tjänstevikt överstigande 2 470 kilogram samt lätta lastbilar med en tjänstevikt överstigande 1 275 kilogram föreslås en skattelättnad med 3 500 kronor om skatteplikt inträder för första gången under år 2001 och med 1 500 kronor om skatteplikt inträder för första gången under år 2002.

Exportbutiker och proviantering

Regelsystemet för exportbutiker justeras i syfte att underlätta för exportbutiksinnehavarna att organisera verksamheten på ett från kommersiell synpunkt effektivt sätt. Samtidigt anpassas delar av provianteringslagstiftningen till vad som gäller i Danmark och Finland genom att det föreslås att skattefrihet skall gälla för alkohol- och tobaksvaror som provianterats utan skatt och som därefter förstörts genom olyckshändelse eller force majeure.

Punktskatteverksamhetens organisatoriska inplacering i skatteförvaltningen

Med anledning av riksdagens beslut om att punktskatteverksamheten organisatoriskt skall föras över till Riksskatteverket redovisar regeringen de förändringar som bör göras i lagstiftningen för att den nya organisationen skall fungera från och med den 1 juli 2000.

Yrkesfiskaravdrag

Regeringen avser att inhämta Lagrådets yttrande över ett förslag till särskilt skatteavdrag för yrkesfiskare. Sedan godkännande inhämtats från EU-kommissionen enligt statsstödsreglerna avser regeringen återkomma till riksdagen med en proposition.

8.6 Effekter på de offentliga finanserna

I detta avsnitt redovisas de finansiella effekterna för statsbudgeten och den konsoliderade offentliga sektorn av de olika skatteförslagen (tabell 8.2). För respektive förslag presenteras bruttoeffekten och den varaktiga effekten för den offentliga sektorn. Därutöver anges de kassamässiga effekterna för statsbudgeten och den offentliga sektorn för kalenderåren 2000-2003. Såväl förslaget om utökat avdrag för ökade levnadskostnader som förslag om ett utvidgat reparationsbegrepp beräknas ge en varaktig budgetförsvagning för offentlig sektor om vardera 0,1 miljarder kronor. Den för enskilda år under perioden större budgetförsvagningen beror på att vid en kassamässig redovisning förskjutningar i skatteuppbörden får genomslag.

Förslaget om ökade kvittningsmöjligheter i inkomstslaget kapital beräknas ge en budgetförsvagning på 0,16 miljarder kronor. I förhållande till redovisningen i lagrådsremissen utgör detta

en tillkommande budgetförsvagning på 0,01 miljarder kronor genom att kvittningsrätten utvidgats något.

Förslaget om att den allmänna fastighetstaxeringen av småhusenheter flyttas från år 2002 till år 2003 beräknas inte ge några offentligfinansiella effekter, eftersom omräkningsförfarandet enligt gällande regler skall tillämpas för de berörda åren.

I budgetpropositionen för 2000 aviserades förslag om omvandling av produktionsskatten på kärnkraftsel till en effektskatt. Denna omvandling beräknas inte ge några offentligfinansiella effekter. I samma proposition aviserades också vissa förändringar i jordbrukets energibesättning med en preliminär redovisning av de finansiella effekterna. De förslag som presenteras i proposition 1999/2000:105, Vissa punktskattefrågor, beräknas ge en varaktig nettobudgetförsvagning för den offentliga sektorn på 0,18 miljarder kronor. För år 2000 blir den kassamässiga budgetförsvagningen mindre beroende på att skattesänkningen sker först fr.o.m. 1 juli 2000 och uppgår till 0,09 miljarder kronor för offentlig sektor. Nu gjorda beräkningar avviker från de som redovisades i budgetpropositionen för 2000. Detta har beaktats vid inkomstberäkningen (jfr kapitel 6).

Förslaget om lättnader i i fordonsskatten för miljövänliga bilar aviserades i budgetpropositionen för 2000, där också de finansiella effekterna redovisades.

Det kommande förslaget om en utvidgning av yrkesfiskaravdraget beräknas ge en budgetförsvagning för offentlig sektor med 0,01 miljarder kronor.

Det kommande förslaget om stöd till utbyggnad av bredband för att möjliggöra abonnentanslutning med hög överföringskapacitet i glest byggda områden samt skattereduktion för abonnenter för anslutning till hög överföringskapacitet beräknas ge en årlig budgetförsvagning på 0,8 miljarder kronor under åren 2001-2004.

Tabell 8.2 Budgeteffekter av i vårpropositionen presenterade skatteförslag m.m.

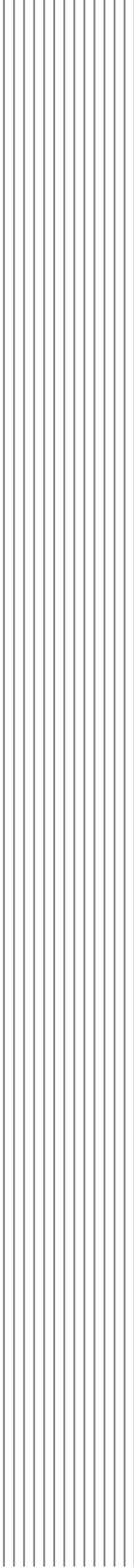
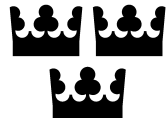
Bruttoeffekter, kassamässiga effekter för statsbudgeten och för offentlig sektor åren 2000-2003 samt varaktiga nettoeffekter för offentlig sektor.

Miljarder kronor

	Med ver- kan från	Brutto- effekt	Stats- budget 2000	2001	2002	2003	Offentlig sektor 2000	2001	2002	2003	Varaktig effekt
<i>Förslag i vårpropositionen</i>											
Avdrag för ökade levnadskostnader	1.1.2001	-0,1	0	0,00	-0,02	-0,04	0,00	0	-0,1	-0,2	-0,1
Utvidgat repara- tionsbegrepp	1.1.2000	-0,1	0	-0,1	-0,2	-0,1	0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1
Ökade kvitt- ningsmöjligheter för kapitalför- luster	1.1.2000	-0,16	0	-0,16	-0,16	-0,16	0	-0,16	-0,16	-0,16	-0,16
<i>Delsumma</i>		-0,36	0,00	-0,26	-0,38	-0,30	0	-0,26	-0,46	-0,46	-0,36
<i>Förslag i särskilda propositioner</i>											
Jordbrukets ener- gibesättning	1.7.2000	-0,22	-0,1	-0,19	-0,18	-0,19	-0,09	-0,18	-0,16	-0,18	-0,18
Utvidgning av yrkesfiskar- avdrag	1.1.2001	-0,01	0	-0,01	-0,01	-0,01	0	-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Skattereduktion bredband	1.1.2001	-0,8	0	-0,8	-0,8	-0,8	0	-0,8	-0,8	-0,8	-0,16
Utvidgat anställ- ningsstöd	1.8.2000	-0,84	-0,1	-0,75	-0,84	-0,84	-0,1	-0,75	-0,84	-0,84	-0,84

9

Kommunsektorn

9 Kommunsektorn

9.1 Allmänna utgångspunkter

Kommuner och landsting svarar för verksamheter som är av stor vikt för samhället, såsom sjukvård, skola, barnomsorg och äldreomsorg. Många politikområden påverkas på olika sätt av kommunernas och landstingens verksamhet. Förutsättningarna för en ökad tillväxt förstärks av kommunala insatser när det gäller utbildning, barnomsorg, arbetsmarknadsåtgärder och infrastruktur samt insatser inom ramen för regionalpolitiken. Förutsättningarna för en god välfärd påverkas således i hög grad av kommunernas och landstingens insatser.

Den ekonomiska krisen i början av 1990-talet påverkade kommuner och landsting negativt, bland annat genom en svagare inkomstutveckling. Samtidigt har behoven av kommunala tjänster ökat. Trots besparingar och effektiviseringar har många kommuner och landsting redovisat underskott i ekonomin under 1990-talet.

Samhällsekonomin utvecklas nu gynnsamt och skatteinkomsterna ökar. Samtidigt har riksdagen beslutat att öka statsbidragen till kommuner och landsting. Därmed är förutsättningarna goda för kommunerna och landstingen att klara både nuvarande verksamhet och det krav på ekonomisk balans som trädde i kraft vid årsskiftet. Det finns dock fortfarande ett antal kommuner och landsting för vilka det kan ta ytterligare något eller några år innan en ekonomi i balans uppnått. Regeringen bedömer därför att det finns fortsatta behov av särskilda satsningar i vissa kommuner och landsting för att dessa skall uppnå långsiktig balans i ekonomin.

Balanskravet kan sägas vara uppfyllt om intäkter och kostnader balanserar i bokslutet. Detta skall dock endast ses som ett minimikrav.

Kommunallagens bestämmelse om god ekonomisk hushållning ställer i princip högre krav. Begreppet god ekonomisk hushållning har dock inte preciserats närmare. Regeringen har därför för avsikt att tillsätta en utredning om kommunernas och landstingens ekonomiska förvaltning, som bland annat skall behandla frågan om god ekonomisk hushållning.

Utvecklingen av den kommunala ekonomin är starkt beroende inte bara av den samhällsekonomiska utvecklingen utan även av de samlade krav som ställs på kommuner och landsting. I dessa krav inbegrips såväl förändringar i behovsbilden som följer av den demografiska utvecklingen och konjunktursvängningarna, som förändringar till följd av regeländringar eller höjda ambitionsnivåer. Enligt den kommunala finansieringsprincipen skall staten anvisa en finansiering när nya åtaganden läggs på kommuner och landsting. Det är också angeläget att göra en sammanvägd bedömning av de samlade kraven på kommuner och landsting i förhållande till de totala resurser som samhället förfogar över, inte minst mot bakgrund av balanskravet.

Även om utvecklingen på kort sikt ser förhållandevis gynnsam ut för kommunsektorn som helhet, är det viktigt att även beakta faktorer som kan påverka de kommunala verksamheterna på längre sikt. Enligt Långtidsutredningen (SOU 2000:7) kommer den demografiska utvecklingen på 10-15 års sikt att innebära att behoven av tjänster ökar inom framför allt sjukvården och äldreomsorgen. Samtidigt kan den demografiska utvecklingen medföra att tillväxttakten i ekonomin bromsas upp på längre sikt. De närmaste åren finns det dock förutsättningar för en fortsatt stark tillväxt, samtidigt som de samlade behoven av kommunala tjänster beräknas öka täm-

ligen långsamt. Inriktningen bör därför vara att nu konsolidera ekonomin i kommuner och landsting. Uppenbara brister i verksamheten bör givetvis rättas till, men ambitionshöjningar måste vägas mot framtida finansieringsmöjligheter.

Det är regeringens uppfattning att det genomsnittliga kommunala skatteuttaget inte bör öka ytterligare. Staten har vid flera tillfällen under 1990-talet vidtagit åtgärder i syfte att motverka kommunalskattehöjningar. Den genomsnittliga kommunalskattesatsen har ökat något under 1990-talet, men ökningstakten har varit lägre jämfört med de närmast föregående årtiondena. Inför 2000 har dock flera kommuner och landsting höjt skatten.

I enlighet med vad som tidigare aviserats bedömer regeringen att statsbidragen till kommuner och landsting för 2001 bör höjas med 4 000 miljoner kronor. Av dessa medel avser 1 000 miljoner kronor den satsning på vården och omsorgen som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000. Regeringen avser att återkomma med en nationell handlingsplan för utveckling och förnyelse av sjukvården.

Vidare ingår i statsbidragshöjningen för 2001 en höjning av anslaget för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting med 700 miljoner kronor.

Regeringen föreslår i denna proposition att den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget till kommuner förlängs att gälla även under år 2001.

Ett stegvis införande av allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen påbörjas nästa år. Den 1 juli 2001 ges barn till arbetsökande rätt till förskoleverksamhet. Den 1 januari 2002 införs en maxtaxa i barnomsorgen. Rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldraledda med yngre syskon införs 1 januari 2002. En allmän förskola för 4- och 5-åringar införs från 1 januari 2003.

Den tidigare angivna inriktningen att landstingen skall ta över kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen 2001 ligger fast. För närvarande pågår förhandlingar i frågan mellan staten och Landstingsförbundet. I och med överföringen kommer medlen för anslaget för läkemedelsförmånen att flyttas från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg till det generella statsbidraget under utgiftsområde 25.

I den nyligen framlagda IT-propositionen (1999/2000:86) överväger regeringen bland annat ett stöd till kommuner för att möjliggöra

abonmentanslutning med hög överföringskapacitet i glest bebyggda områden.

Under senare tid har tre utredningar arbetat med och lagt förslag som rör dels det kommunala momssystemet, dels det kommunala utjämningsystemet, dels utjämnning för kostnader som avser insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag i en särskild proposition senare under våren.

Vad gäller kommunkontosystemet bedömer regeringen att systemet bör bibehållas ytterligare ett år. Ett arbete inleddes för att ytterligare analysera systemet. Det underskott som ackumulerats i systemet till och med utgången av 2000 tas över av staten. Detta betyder att kommunsektorn engångsvis tillförs medel, som kommuner och landsting annars skulle ha betalat in till kommunkontosystemet. Underskottet kan för närvarande uppskattas till ca 4 000 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för 2001.

Den övergång som gjorts under 1990-talet från i huvudsak specialdestinerade statsbidrag till generella statsbidrag ställer ökade krav på uppföljningen av kommuner och landsting. Regeringen bedriver sedan något år ett arbete med att utveckla den nationella uppföljningen. Inom ramen för detta arbete bedrivs bland annat ett projekt i syfte att ta fram förslag till utformning av en kommunal databas, som bland annat skall kunna användas för jämförelser mellan kommuner i syfte att öka effektiviteten.

9.2 Utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren

Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition en skrivelse till riksdagen om utvecklingen i den kommunala sektorn (skr. 1999/2000:102). Skrivelsen avser att ge underlag för en samlad bedömning av den finansiella utvecklingen i kommuner och landsting samt av resursutnyttjandet och måluppfyllelsen i de verksamheter som kommuner och landsting ansvarar för.

Det ekonomiska resultatet för kommunerna har förbättrats under det senaste året. Preliminärt uppgår resultatet för 1999 till 3,5 miljarder kronor. Landstingens resultat för 1999 uppgår preliminärt till -5,4 miljarder kronor.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att kvaliteten i skolan, vården och omsorgen i allt väsentligt är god, även om det förekommer skillnader mellan enskilda kommuner och landsting.

Allt fler kommuner arbetar inom äldreomsorgen med kvalitetssäkringssystem. Det har vidare skett en positiv utveckling vad gäller kommunernas ambitioner att erbjuda människor med funktionshinder bra levnadsvillkor. Inom grundskolan ökade dock andelen elever som ej når godkänd nivå i ett eller flera ämnen, samtidigt som andelen elever som erhåller slutförslag inom fyra år efter inträdet i gymnasieskolan har minskat något.

9.2.1 Kommunsektorns finansiella utveckling

Kommuner och landsting utgör en betydande del av samhällsekonomin. I nedan redovisade siffror ingår även kyrkan vad gäller den finansiella utvecklingen. Svenska kyrkan har t.o.m. 1999 utgjort en del av den kommunala sektorn. Kommunsektorns utgifter 1999 motsvarade 23 procent av BNP, varav kommunala konsumtionsutgifter utgjorde 19,2 procentenheter. Kommunsektorns inkomster motsvarade 22,9 procent av BNP, varav skatter och statsbidrag utgjorde 20,2 procentenheter.

Under 1990-talet skedde ett trendbrott vad gäller den kommunala sektorns resursutveckling. Efter en mer eller mindre oavbruten expansion under efterkrigstiden minskade de reala utgifterna under några år på 1990-talet, främst till följd av den kraftiga lågkonjunkturen i början av 1990-talet. Till följd av förbättrad tillväxt i ekonomin och ökade statsbidrag har resurserna för kommunsektorn som helhet ökat under 1998 och 1999. Därmed är utgifterna i reala termer tillbaka på ungefär samma nivå som i början av 1990-talet. Det finns emellertid skillnader mellan enskilda kommuner och landsting. Kommunsektorns finansiella utveckling 1995-1999 redovisas i tabell 9.1.

Den kraftiga ökningen av de kommunala konsumtionsutgifterna mellan 1997 och 1998 beror till stor del på överföringen av betalningsansvaret för läkemedelsförmånen till landstingen. Landstingen har kompenserats för detta genom ett särskilt statsbidrag. Räknas effekten av det ändrade betalningsansvaret för läkemedelsförmånen bort, ökade konsumtionsutgifterna för sektorn som helhet med 2,8 procent. De kommunala kon-

sumtionsutgifterna påverkas även av de satsningar som de senaste åren har gjorts på den kommunala vuxenutbildningen inom ramen för kunskapslyftet.

Tabell 9.1 Kommunsektorns finanser 1995-1999

Miljarder kronor

	1995	1996	1997	1998	1999
Inkomster	377,2	386,2	395,2	430,0	450,9
Skatter	262,7	287,2	292,7	299,5	316,0
Statsbidrag ¹	68,1	53,7	57,8	82,6	83,1
Övriga inkomster	46,4	45,3	44,7	47,9	51,8
Utgifter	378,1	391,3	405,4	434,9	453,7
Transfereringar	48,8	47,5	47,6	50,9	48,7
Konsumtionsutg.	303,4	320,7	329,5	358,2	378,3
volymförändring ²	-0,1	0,0	-0,2	6,6	2,0
Investeringar	25,9	23,1	28,3	25,8	26,7
Finansiellt sparande	-0,9	-5,1	-10,3	-4,9	-2,9

¹Statsbidragen redovisas netto efter avdrag för kommunernas och landstingens avgifter till det kommunala moms-systemet.

²Årlig procentuell förändring i fasta priser.

Källor: Statistiska centralbyrån och Konjunkturinstitutet.

Som framgår av tabell 9.1 har det finansiella sparandet varierat mellan åren. Det är dock inte det finansiella sparandet som är avgörande för om kommuner och landsting klarar det s.k. balanskravet, utan resultatet (jfr. avsnitt 9.2.2). Det som skiljer det finansiella sparandet och resultatet åt är bland annat hur investeringar och framtida pensionsåtaganden redovisas.

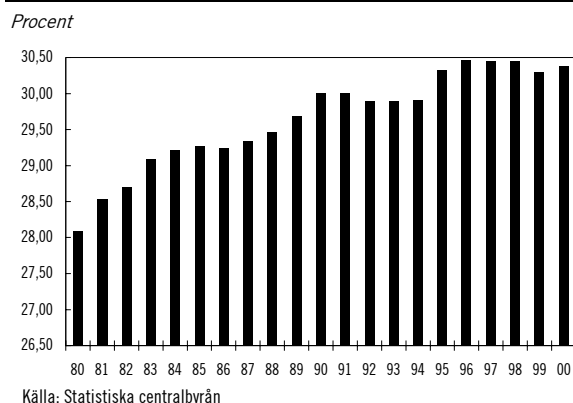
Åren 1980-1990 ökade den genomsnittliga skattesatsen i kommuner och landsting med 1,92 kronor per skattekrona eller 1,92 procentenheter. Under 1990-talet vidtog staten vid flera tillfällen åtgärder i syfte att förhindra eller motverka kommunala skattehöjningar. Åren 1991-1993 tillämpades ett skattestopp. År 1994 fick de kommuner och landsting som inte höjde skatten särskild ekonomisk kompensation. Åren 1997-1999 har kommuner och landsting som höjt skatten fått statsbidragen reducerade. I praktiken har reglerna tillämpats på fem kommuner 1999.

Sammantaget ökade den genomsnittliga skattesatsen i kommuner och landsting mellan 1990 och 2000 med 0,37 procentenheter. Mellan 1998 och 1999 sjönk den genomsnittliga skattesatsen från 30,48 till 30,29 procent. År 2000 uppgår den genomsnittliga skattesatsen till 30,38 procent, vilket innebär en ökning med 0,09 procentenheter jämfört med 1999. I huvudsak förklaras ökningen av höjda landstingsskatter. Vissa kommuner har höjt skatten men samtidigt har andra sänkt skatten. För kommunerna uppgår den ge-

nomsnittliga skattesatsen 2000 till 20,57 procent och för landstingen till 9,82 procent (på grund av avrundningar summerar inte skattesatserna för delsektorerna till genomsnittet för hela sektorn).

Hur den genomsnittliga skattesatsen i kommuner och landsting utvecklats 1980-2000 framgår av diagram 9.1.

Diagram 9.1 Genomsnittlig skattesats i kommuner och landsting 1980-2000

9.2.2 Den ekonomiska resultatutvecklingen

Ekonomiskt resultat för kommunerna

Kommuner och landsting skall fr.o.m. räkenskapsåret 1998 upprätta redovisningen enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Detta har bland annat inneburit att principerna för redovisning av pensionsförpliktelser har ändrats. Dessa skall nu redovisas enligt den s.k. blandade modellen och tas upp bland verksamhetens kostnader. Resultaträkningen är fr.o.m. 1998 därför inte jämförbar med tidigare års resultaträkningar vad gäller vissa poster. Årets resultat är dock jämförbart. I tabell 9.2 redovisas resultatutvecklingen för kommunerna 1995-1999.

Tabell 9.2 Kommunernas resultaträkning 1995-1999

Miljarder kronor, löpande priser

År	1995	1996	1997	1998	1999
Verksamhetens intäkter	80,1	75,6	74,9	76,7	78,6
Verksamhetens kostnader	-275,5	-290,8	-297,6	-316,7	-320,3
Avskrivningar				-11,4	-11,7
Verksamhetens netto-kostnader	-195,4	-215,2	-222,7	-251,4	-253,3
Skatteintäkter	179,9	192,0	197,2	201,9	208,2
Generella statsbidrag och utjämnning	31,3	32,7	37,4	46,2	42,8
Finansnetto	-1,0	-0,1	0,3	0,4	0,4
Resultat före extraordinära poster¹	14,7	9,3	12,2	-2,9	-2,0
Avskrivningar	-10,0	-10,2	-10,7		
Förändring av pensionskuld	-5,3	-5,6	-6,1		
Extraordinära poster	3,5	9,0	7,7	2,4	5,5
Årets resultat (förändring av eget kapital)	2,9	2,5	3,1	-0,5	3,5
- exkl. extraordinära poster	-0,6	-6,5	-4,6	-2,9	-2,0

¹T.o.m. 1997 benämnt resultat efter skatteintäkter och finansnetto. Uppställningen av resultaträkningen har ändrats fr.o.m. 1998. Preliminära uppgifter för 1999.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Preliminära uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB) för 1999 visar på ett positivt resultat på 3,5 miljarder kronor för kommunerna sammanlagt. Ett positivt resultat redovisas av 108 kommuner. Extraordinära poster gav ett positivt netto på 5,5 miljarder kronor 1999. Ett positivt resultat exklusive extraordinära poster redovisas av 100 kommuner.

För enskilda kommuner varierar resultatet kraftigt. För 1998 varierade årets resultat mellan -6 023 kronor per invånare och 10 563 kronor per invånare. För 1999 uppgår motsvarande siffror till -8 015 respektive 32 632 kronor per invånare. Till största delen förklaras den stora skillnaden av extraordinära kostnader och intäkter. Spridningen i resultat före extraordinära poster 1998 mätt i kronor per invånare var -3 267 och 6 828 samt 1999 -3 861 och 1 771. Spridningen har i detta avseende således minskat mellan 1998 och 1999.

Ekonomiskt resultat för landstingen

Preliminära uppgifter från landstingen för 1999 visar på ett resultat på -5,4 miljarder kronor, vilket är en förbättring jämfört med 1998, då resultatet uppgick till -6,2 miljarder kronor. Exkluderas extraordinära poster har emellertid resultatet varit oförändrat. I tabell 9.3 redovisas resultatutvecklingen för landstingen 1995-1999.

Tabell 9.3. Landstingens resultaträkning 1995–1999

Miljarder kronor, löpande priser

År	1995	1996	1997	1998	1999
Verksamhetens intäkter ¹	24,0	23,2	22,3	38,1	38,9
Verksamhetens kostnader ¹	-115,8	-111,5	-113,0	-136,6	-150,1
Avskrivningar				-4,6	-4,8
Verksamhetens netto-kostnader	-91,8	-88,3	-90,6	-103,2	-116,2
Skatteintäkter	87,2	85,7	86,3	89,0	99,4
Generella statsbidrag	8,5	5,8	6,8	8,5	11,0
Finansnetto	1,1	1,2	0,9	0,6	0,6
Resultat före extraordinära poster¹	4,9	4,5	3,4	-5,1	-5,1
Avskrivningar	-4,4	-4,4	-4,3		
Förändring av pensionsskuld	-3,2	-3,6	-3,0		
Extraordinära poster	0,0	-0,2	-0,1	-1,0	-0,3
Årets resultat (förändring av eget kapital)	-2,7	-3,7	-4,0	-6,2	-5,4
<i>- exkl. extraordinära poster</i>	<i>-2,7</i>	<i>-3,5</i>	<i>-3,9</i>	<i>-5,1</i>	<i>-5,1</i>

¹T.o.m. 1997 benämnt resultat efter skatteintäkter och finansnetto. Uppställningen av resultaträkningen har ändrats fr.o.m. 1998. Preliminära uppgifter för 1999.

Källor: Statistiska centralbyrån och Landstingsförbundet

Samtliga landsting utom två redovisar ett negativt resultat 1999. År 1998 redovisade endast ett landsting ett positivt resultat.

9.2.3 De kommunala verksamheterna

Syftet med den höjning av statsbidragen som gjordes mellan 1996 och 1998 var dels att bibehålla och öka sysselsättningen inom den kommunala sektorn. Dels var syftet att även bibehålla och stärka kvaliteten i verksamheterna skola, vård och omsorg. Det är också inom dessa verksamheter som nettokostnaderna har ökat mest i löpande priser mellan 1996 och 1998.

Kommunernas nettokostnader

De sammanlagda nettokostnaderna enligt resultaträkningen uppgick 1999 enligt preliminära uppgifter till ca 253 miljarder kronor. Nettokostnaderna för skola, vård och omsorg utgör två tredjedelar av de totala nettokostnaderna. Nettokostnaderna enligt driftredovisningen ökade totalt med ca 7 procent i löpande priser mellan 1996 och 1998.

Hur kommunernas nettokostnader förändrats för vissa verksamheter mellan 1996 och 1998 framgår av tabell 9.4

Tabell 9.4 Förändring av kommunernas nettokostnader 1996-1998 för olika verksamheter

	Löpande priser	
	Miljarder kronor	Procent
Barnomsorg	-0,1	-0,3%
Grundskola	4,3	9,0%
Gymnasieskola	1,3	6,8%
Äldreomsorg	6,8	10,7%
Individ- och familjeomsorg	1,4	6,7%
Övrigt	2,3	4,3%
Totalt	16,0	6,7%

Källa: Statistiska centralbyrån

Inom grundskolan ökade nettokostnaderna med 9 procent mellan 1996 och 1998, samtidigt som barnomsorgskostnaderna minskade med 0,3 procent. Förändringen av nettokostnaderna för barnomsorgen har, på grund av organisatoriska förändringar, beräknats exklusive förskoleklassen (tidigare sexårsverksamheten).

Även nettokostnaderna för äldre- och handikappomsorgen ökade mellan 1996 och 1998 mer än nettokostnaderna totalt, eller med närmare 11 procent.

Landstingens nettokostnader

De totala nettokostnaderna enligt resultaträkningen uppgick enligt preliminära uppgifter 1999 till ca 116 miljarder kronor, varav fyra femtedelar utgörs av kostnader för hälso- och sjukvård (primärvård samt läns- och regionsjukvård). Landstingens nettokostnader enligt driftredovisningen ökade i löpande priser mellan 1996 och 1998 med 9 procent. Hur landstingens nettokostnader har förändrats för vissa verksamheter framgår av tabell 9.5.

Tabell 9.5 Förändring av landstingens nettokostnader 1996-1998 för olika verksamheter

	Löpande priser	
	Miljarder kronor	Procent
Läns- och regionsjukvård	4,7	7,0%
Primärvård	3,6	20,5%
Tandvård	0,0	0,4%
Kollektivtrafik	-0,3	-7,6%
Utbildning	0,0	-0,1%
Övrigt	1,6	18,9%
Totalt	9,6	9,0%

Källa: Landstingsförbundet och Finansdepartementet.

Nettokostnaderna för primärvården har under perioden ökat med ca 21 procent. Förändringen ligger i linje med riksdagens krav på att primärvården skall utgöra basen i sjukvården.

Kostnaderna för kollektivtrafiken har sjunkit med ca 8 procent under perioden. År 1997 upphandlade trafikhuvudmännen ca 85 procent av all lokal och regional busstrafik i konkurrens, vilket har möjliggjort kostnadsbesparingar.

Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

Kommunerna håller en hög kvalitet vad avser tillgängligheten till barnomsorg för förvärvsarbete eller studerande föräldrar. Tillgängligheten är något sämre för arbetslösa eller föräldralösa. Antalet barn i verksamheten har fortsatt att minska. Samtidigt har andelen barn som är inskrivna i barnomsorgen fortsatt att öka.

Avgifternas andel av bruttokostnaderna har stigit under hela 1990-talet och uppgår i genomsnitt till 16,6 procent. År 1990 var den genomsnittliga avgiftsfinansieringsgraden 10 procent inom barnomsorgen.

Bruttokostnaden per inskrivet barn ökade mellan 1997 och 1998 med 4,6 procent. Samtidigt minskade antalet barn med 6,8 procent. Personaltätheten var oförändrad mellan 1997 och 1998 i förskolan, men minskade i fritidshemmen.

Förskoleklassen är en egen skolform och ersätter den tidigare sexårsverksamheten. Verksamheten omfattar minst 525 timmar om året och är obligatorisk för kommunerna att anordna men är frivillig för den enskilde att delta i. Verksamheten är avgiftsfri. Verksamheten är i hög grad integrerad med grundskolan. Under 1998 deltog 91 procent av sexåringarna i denna verksamhet.

Ett förändrat betygssystem försvårar jämförelser bakåt i tiden av de resultat eleverna har nått i grundskolan. Vårterminen 1999 var det nära 23 procent av eleverna som inte nådde godkänd nivå i ett eller flera ämnen. Motsvarande siffra för tio år sedan kan, i det då gällande relativa betygssystemet, uppskattas till 20-25 procent. Det föreligger dock relativt stora variationer mellan enskilda kommuner. Andelen elever i kommunerna som inte nått godkänt i ett eller flera ämnen varierar mellan 3,3 och 43,4 procent.

Våren 1999 fick 90,3 procent av eleverna behörighet att läsa på gymnasiet efter genomgången grundskola. Andelen var 91,4 procent 1998. Andelen elever som inte fick godkänt inom svenska, engelska, matematik och svenska som andraspråk ökade.

Lärartätheten steg mellan 1997 och 1998 med 0,1 lärare per 100 elever, efter att ha minskat under ett antal år.

Inom gymnasieskolan slutförde 74 procent av de elever som påbörjade sin utbildning 1994/1995 utbildningen inom fyra år. Det är en minskning med 6 procentenheter jämfört med de elever som påbörjade sin utbildning 1993/1994. Övergångsfrekvensen till högskolan fyra år efter avslutade studier var 45 procent 1998.

Inom den kommunala vuxenutbildningen har andelen studerande som slutför sina studier ökat. Antalet studerande har i stort sett fördubblats efter att kunskapslyftet infördes 1997.

Hälso- och sjukvård

Den utveckling som skett under 1990-talet inom hälso- och sjukvården har ställt krav på omfördelningar av resurser, omorganisation och anpassning till förändrade villkor. Generellt sett är tillståndet i den svenska hälso- och sjukvården gott. Antalet läkarbesök ökade med 4 procent mellan 1997 och 1998. Även kostnaderna ökade med 4 procent.

Antalet anmälningar till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd har fördubblats sedan början av 1990-talet, från 1 500 anmälningar per år till 3 000. Antalet anmälningar som har lett till påföljd har dock varit konstant under perioden, omkring 400 per år.

Läkemedelskostnaderna har ökat kraftigt under 1990-talet. Orsakerna är bland annat strukturförändringar som lett till att en allt större andel av läkemedlen skrivs ut i öppenvård, tillkomsten av nya och dyrare läkemedel samt de demografiska förändringarna som inneburit att antalet äldre har ökat. Regeringen har mot bakgrund av de fortsatta kostnadsökningarna tillsatt en utredning för att göra en översyn av läkemedelsförmånen (dir. 1999:35).

Äldreomsorg

Andelen äldre som erhåller hjälp i ordinärt eller särskilt boende fortsätter att minska. De kommunala insatserna koncentreras till de allra äldsta och de med mest behov av vård och omsorg. Minskningen av insatser kompenseras i viss utsträckning av köp av tjänster från privata företag och med hjälp från anhöriga.

Det bedrivs i stor utsträckning bra verksamhet, samtidigt som olika rapporter dock visar på brister i tillgång till hjälp och i kvaliteten på den hjälp som ges. Kvaliteten på det särskilda boen-

det förbättras fortlöpande, även om det kvarstår skillnader i kvaliteten.

Antalet personer som är 65 år eller äldre och som erhåller hjälp av kommunens äldreomsorg har mellan 1994 och 1998 minskat med ca 7 procent till 258 000 personer. Mellan 1996 och 1998 har antalet personer som får hjälp och som tillhör åldersgruppen 65-79 år minskat, medan antalet personer som är 80 år och äldre och som får hjälp har varit i stort sett oförändrat.

Allt fler kommuner arbetar med kvalitetssäkringssystem. År 1998 använde ungefär en tredjedel av kommunerna ett kvalitetssäkringssystem. Inledningsvis har rutiner för informationsöverföring mellan olika personalgrupper och för att stärka den enskildes rättssäkerhet varit föremål för ett mer systematiskt kvalitetsarbete. Drygt två tredjedelar av kommunerna arbetar även aktivt med att förbättra anhörigstödet.

Sedan 1996 har avgifterna i äldreomsorgen höjts i drygt hälften av landets kommuner. Skillnaderna i avgifter är stora såväl mellan olika vårdtagare, som mellan enskilda kommuner. År 1999 förstärktes skyddet för att en make/maka inte skall få en oskäligt försämrad ekonomisk situation när den andra parten endera flyttar till ett särskilt boende eller på annat sätt har ett behov av omsorg. Merparten av kommunerna har inte vidtagit några åtgärder med anledning av detta.

9.2.4 Sysselsättningsutvecklingen i kommuner och landsting fram till år 1999

Den kommunala sektorn i Sverige svarar för ca 25 procent av sysselsättningen. Kvinnor utgör ca 80 procent av antalet sysselsatta i kommunsektorn. Kommunsektorns resurser, mätt som bruttoproduktionens förändring i fasta priser, minskade med cirka 2 procent perioden 1991-1997. Brutttoproduktionen beräknas här som summan av utgifter för personal, köp av materiel och tjänster samt en beräknad kapitalförslitning. Sysselsättningen i kommunsektorn minskade emellertid betydligt mer. Medan lönesumman minskade med ca 10 procent i fasta priser, ökade köp av material och tjänster med ca 20 procent i fasta priser. En bidragande orsak till denna utveckling är att verksamheter som tidigare bedrivits i egen regi har lagts ut på entreprenad.

Ytterligare en orsak till att sysselsättningsminskningen blivit så pass kraftig är att perso-

nalminskningarna i stor utsträckning skett bland personalkategorier med en lön som understiger den genomsnittliga. Det krävs då en större minskning av antalet årsarbetare för att åstadkomma en given utgiftsminskning. Detta har varit särskilt märkbart inom hälso- och sjukvården.

De ökade statsbidragen till kommuner och landsting från 1997 och framåt förutsattes av regeringen bland annat att bidra till en betydande positiv sysselsättningsutveckling i förhållande till vad som annars varit möjligt (prop. 1996/97:150). Under senare delen av 1997 vände den negativa sysselsättningsutvecklingen i kommunsektorn. Utvecklingen påverkas även av andra faktorer, t.ex. (som nämnts ovan) att delar av den kommunala verksamheten lagts på entreprenad och att allt fler kommuner och landsting erbjuder sina deltidsanställda heltidstjänster.

I tabell 9.6 redovisas utvecklingen av antalet anställda/anställningar i kommuner och landsting enligt den s.k. novemberstatistiken från Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Tabell 9.6 Antalet hel- och deltidsanställda/anställningar i kommuner och landsting 1993-1999 (exkl. timanställda)

Tusental personer							
År	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999 ³
Kommuner ¹	637	627	650	653	633	628	635
Landsting ²	300	281	256	231	235	241	244

¹ Inklusiva tjänstlediga.

² Exklusiva tjänstlediga.

³ Uppgifterna för år 1999 är preliminära.

Källor: Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet

De båda förbunden tillämpar olika metoder för redovisning av tjänstlediga, varför uppgifterna i tabell 9.6 inte bör summeras.

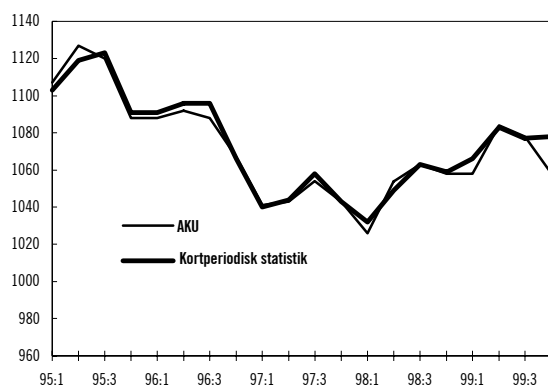
De statistikkällor som finns för kommunal sysselsättning är i huvudsak Svenska Kommunförbundets respektive Landstingsförbundets novemberstatistik, Arbetskraftsundersökningen (AKU) från SCB samt den s.k. kortperiodiska statistiken. Den sistnämnda statistiken hämtades tidigare in av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet, men fr.o.m. 1999 har SCB övertagit ansvaret. Novemberstatistiken tas in vid ett måttillfälle per år och är totalundersökningar. AKU är en urvalsundersökning och rapporteringen sker både månadsvis, kvartalsvis och årsvis. Syftet med den kortperiodiska statistiken är att den skall vara en totalundersökning. Den redovisas kvartalsvis av SCB.

Valet av statistikkälla för att följa antalet sysselsatta i kommuner och landsting kan ge skill-

nader bland annat när det gäller utvecklingstakten. Med anledning av det gav regeringen i november 1999 SCB i uppdrag att analysera skillnaderna. Analysen visar att olika definitioner, populationer och uppgiftslämnare gör det svårt att jämföra de olika statistikkällorna. SCB konstaterar i den första delrapporten till regeringen den 15 mars 2000 att det finns skillnader vid en jämförelse mellan olika statistikkällor. Nedanstående diagram visar en jämförelse mellan AKU och den kortperiodiska statistiken vad gäller antalet anställda i kommuner och landsting.

Diagram 9.2 Antal anställda i kommuner och landsting 1995-1999 per kvartal

Tusental

Anm: Den kortperiodiska statistiken inkluderar anställda enligt beredskapsavtal (BEA) och tjänstlediga.

Källor: Statistiska centralbyrån, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet

Diagram 9.2 visar på en tämligen god överensstämmelse för kommunsektorn som helhet mellan AKU och den kortperiodiska statistiken, även om det finns vissa skillnader. AKU baseras på ett urval och därmed är behäftat med en statistisk felmarginal. Den nedgång av sysselsättningen inom kommunsektorn som redovisas för 4:e kvartalet 1999 enligt AKU ligger inom felmarginalen. Den kortperiodiska sysselsättningsstatistiken redovisar en svag ökning under det 4:e kvartalet 1999.

SCB har även brutit ner AKU på kommun- och landstingsnivå och jämfört den med den kortperiodiska statistiken. Enligt SCB förefaller det då som att AKU överskattar antalet anställda i kommunerna jämfört med den kortperiodiska statistiken, medan antalet anställda i landstingen snarare underskattas jämfört med den kortperiodiska statistiken. Även denna överskattning respektive underskattning beror främst på att AKU är en urvalsundersökning.

Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att öka i kommuner och landsting. Ökningen av antalet

nyanmälda platser under 1999 har enligt AMS skett i hela den kommunala sektorn. För t.ex. hälso- och sjukvården redovisas en ökning med 19 000 platser eller 18 procent jämfört med föregående år.

Efter en tid med relativt god tillgång på personal och uttalad övertalighet för vissa yrkesgrupper har situationen nu förändrats. De stora pensionsavgångarna i kombination med ökade behov i skolan, vården och omsorgen innebär att det kan uppstå brist på bland annat lärare, läkare och annan vårdpersonal några år in på 2000-talet, enligt olika rapporter från SCB, Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet.

9.2.5 Kommuner och landsting med ekonomiska problem

Bakgrund

Från och med 1996 har särskilda medel ställts till regeringens förfogande för att skapa möjligheter att i rekonstruktivt syfte tillfälligt bistå kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation.

Bakgrunden är främst att 1990-talets ekonomiska problem skapade anpassningssvårigheter för vissa kommuner och landsting som fick stora underskott i ekonomin. Detta ledde bland annat till att frågan om ett krav på en ekonomi i balans i kommuner och landsting aktualiserades. Anslaget för särskilda insatser inrättades i samband med att det nya statsbidrags- och utjämnings-systemet infördes 1996. Anslaget har kommit att användas för olika typer av ekonomiska problem i kommuner och landsting.

Regeringen har från 1996 och fram till nu tagit emot sammanlagt 175 ansökningar från kommuner om bidrag för särskilda insatser (exklusive ansökningar för flyktingkostnader) och 12 ansökningar från landsting. Ett antal kommuner och landsting har sökt flera gånger. Regeringen har beviljat bidrag till 13 kommuner och avslagit 45 ansökningar. Totalt 111 ansökningar (avseende 86 kommuner och 7 landsting) har lämnats över till Bostadsdelegationen och Kommundelegationen.

Av anslaget för bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting har regeringen fram till utgången av 1999 fördelat 650 miljoner kronor för flyktingkostnader, 185 miljoner kronor för omstruktureringsprojekt samt 174 miljoner kronor för förebyggande hiv/aids-

verksamhet. Dessutom har bidrag på drygt 340 miljoner kronor utbetalats till 13 kommuner. De kommuner som beviljats bidrag av regeringen har haft en svår ekonomisk situation på grund av flera samverkande faktorer. Flertalet av dessa kommuner har en negativ befolkningsutveckling vilket ofta sammanhänger med hög arbetslöshet. De har i allmänhet genomfört ett antal åtgärder för att minska underskotten i verksamheten, men ekonomin visar ändå en negativ utveckling. Flera kommuner har tillskjutit stora belopp till bostadsföretagen vilket ytterligare försämrat en redan svag kommunal ekonomi. I de flesta fall har ett villkor för regeringens bidrag varit att kommunen skall upprätta en plan för hur man skall uppnå en ekonomi i balans.

Bostadsdelegationen

Den 1 juli 1998 inrättade regeringen i enlighet med riksdagens beslut Delegationen för stöd till vissa kommuner med bostadsåtaganden (Bostadsdelegationen) för att tillfälligtvis hantera frågor om stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306). Frågor om stöd skall i första hand prövas mot kommunens egna ekonomiska förutsättningar. Endast kommuner med en särskilt svår ekonomisk situation kommer därför i fråga för stöd. En ytterligare förutsättning för stöd är att de förhållanden som ligger bakom kommunens svaga ekonomi inte är sådana att de på kort sikt kan påverkas av kommunen själv och att kommunen vidtagit nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med sin ekonomiska situation. I Bostadsdelegationens uppgifter ingår bland annat att överlägga med enskilda kommuner om lämpliga åtgärder och villkor för stöd för att t.ex. möjliggöra en rekonstruktion av kommunens bostadsföretag.

I mars 2000 hade Bostadsdelegationen tagit emot sammanlagt 84 ansökningar. Avtal har hittills träffats med 19 kommuner, 25 kommuner har fått avslag på sin ansökan och fyra ansökningar har avskrivits.

För de kommuner som beviljats bidrag av Bostadsdelegationen har besluten föregåtts av överläggningar. Mellan kommunfullmäktige i respektive kommun och Bostadsdelegationen har därefter avtal träffats om rekonstruktionsåtgärder i bostadsföretaget, som en förutsättning för statligt stöd. I de kommuner som kan få del av stödet, är de kommunägda bostadsföretagens anspråk på insatser från sina ägare i allt väsentligt förorsakade av de uthyrningssvårigheter företa-

gen möter på en vikande lokal bostadsmarknad. Ett omfattande hyresbortfall leder till att företagen inte klarar att betala räntorna på sina lån. I kombination med en låg soliditet medför detta att företagen ofta kontinuerligt är i behov av ägartillskott för att inte bli likvidationsskyldiga.

Staten har genom de 19 avtal som hittills har träffats åtagit sig att lämna bidrag till de berörda kommunerna med sammanlagt ca 872 miljoner kronor, varav ca 858 miljoner kronor avser de medel som Bostadsdelegationen disponerar.

Bostadsdelegationen förfogar t.o.m. 2000 över totalt 1 660 miljoner kronor, varav således ca 800 miljoner kronor återstår.

Kommundelelegationen

Det finns också kommuner och landsting som har en så pass problematisk ekonomiska situation att de kan behöva ett ekonomiskt stöd för att genomföra rekonstruktiva åtgärder med en annan inriktning än vad som gäller för det tillfälliga stöd som i dag kan lämnas av Bostadsdelegationen.

För att föra en dialog med berörda kommuner och landsting om vilka åtgärder de kan vidta har regeringen tillkallat en särskild delegation (dir. 1999:65). Delegationen för stöd till vissa kommuner och landsting med svårigheter att klara balanskravet (Kommundelelegationen) har till uppgift att inför regeringens beslut bereda ärenden om ett ekonomiskt stöd eventuellt skall utgå till vissa kommuner och landsting för rekonstruktiva åtgärder i syfte att nå ekonomisk balans. Delegationen skall därvid överlägga med berörda kommuner och landsting om villkoren för ett stöd. Regeringen har hittills beslutat överlämna 42 ansökningar om stöd till Kommundelelegationen, varav 35 avser kommuner och sju avser landsting. Därtill kommer 26 ärenden hos Bostadsdelegationen i vilka Bostadsdelegationen skall samråda med Kommundelelegationen. Det gäller sådana ansökningar från kommuner som sökt stöd både från regeringen och Bostadsdelegationen, eller ansökningar där en del av kommunens problem är bostadsrelaterade men där det också kan finnas andra problem.

Kommundelelegationen skall senast den 1 juli 2000 rapportera sitt uppdrag till regeringen.

9.3 Förutsättningar för kommuner och landsting under de närmaste åren

9.3.1 Utvecklingen de närmaste åren i enskilda kommuner och landsting

I syfte att kartlägga hur kommunerna och landstingen själva räknar med att ekonomin kommer att utvecklas under de närmaste åren genomförde SCB i december 1999 på uppdrag av Finansdepartementet en enkätundersökning i samtliga kommuner och landsting. Uppgifterna i enkäten omfattar bland annat budgeten för 2000 samt planerna för 2001 och 2002. Undersökningen har, avseende budgeten för 2000, kompletterats med uppgifter från andra källor för de kommuner som inte besvarat enkäten.

Kommunerna har budgeterat ett resultat före extraordinära poster på totalt 1,8 miljarder kronor för 2000. I jämförelse med preliminära uppgifter avseende budgetutfallet för 1999 är detta en förbättring med 3,8 miljarder kronor.

Landstingen har för 2000 budgeterat ett sammanlagt resultat före extraordinära poster på -0,7 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 4,4 miljarder kronor jämfört med 1999.

Enligt planerna för 2001 och 2002 kommer såväl kommunernas som landstingens resultat att förbättras väsentligt jämfört med de senaste årens utfall. Resultatutvecklingen redovisas i tabell 9.7.

Tabell 9.7 Resultatutveckling i kommuner och landsting 1999-2002

Resultat före extraordinära poster, miljarder kronor

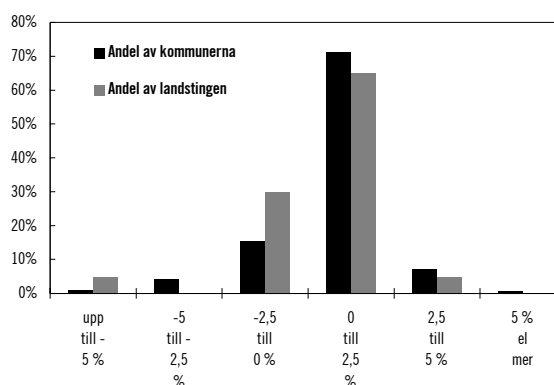
	1999	2000	2001	2002
Kommuner	-2,0	1,8	2,8	2,6
Landsting	-5,1	-0,7	2,4	3,0

Källor: Statistiska centralbyrån och Landstingsförbundet

De enskilda kommunernas och landstingens situation vid ingången av 2000 skiljer sig kraftigt åt. Variationen i ekonomiskt resultat är stor, både mellan enskilda kommuner och mellan enskilda landsting vilket framgår av diagram 9.3.

Diagram 9.3 Spridning av ekonomiskt resultat som andel av nettokostnaderna 2000

Andel kommuner respektive landsting

Källa: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Enligt enkätundersökningen har 44 av 252 svarande kommuner (17 procent) budgeterat ett negativt resultat för år 2000. Av de 20 landstingen har sju angivit att de i budgeten för år 2000 räknar med ett underskott.

Det är sammanlagt 57 kommuner som antingen beräknas behöva minska nettokostnaderna med minst 5 % i löpande priser under 2000 för att nå balans, och/eller som har budgeterat ett negativt resultat 2000. Av dessa 57 kommuner har 50 sökt bidrag för särskilda insatser, varav 25 har överlämnats till Bostadsdelegationen och 19 till Kommundelegationen. Sex kommuner har fått avslag på sina ansökningar.

Av enkätundersökningen framgår vidare att tolv av tjugo landsting enligt budgeten antingen inte klarar balans 2000 och/eller behöver reducera nettokostnaderna med mer än 5 % i löpande priser under 2000. Av dessa har sju landsting sökt bidrag för särskilda insatser och ansökningarna bereds av Kommundelegationen. Ett landsting har fått avslag på sin ansökan av regeringen.

År 2000 är det första året med ett lagstadgat krav på ekonomi i balans, vilket innebär att budgeten skall upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om utfallet ändå visar ett negativt resultat skall det egna kapitalet återställas de två därpå kommande åren. Detta innebär att ett negativt resultat ett år skall följas av ett sammanlagt positivt resultat de två följande åren som minst motsvarar underskottet. Om synnerliga skäl föreligger kan fullmäktige besluta om att det egna kapitalet inte skall återställas. Det är först efter utgången av 2002 som det kan utläsas om balanskravet uppfyllts eller inte.

Enligt de planer som kommuner och landsting fastställt för 2001 och 2002 kommer 32 av 44

kommuner och fyra av sju landsting som budgeterar underskott 2000 inte att återställa det egna kapitalet de två följande åren. Planerna indikerar också att spridningen mellan enskilda kommuner och landsting kommer att vara fortsatt stor dessa år. Uppgifter saknas dock om kommunerna och landstingen i sina planer har beaktat de av regeringen aviserade tillskotten för 2001 och 2002.

Av de ovan nämnda 32 kommunerna som enligt enkäten inte räknar med att återställa det egna kapitalet har 29 ansökt om bidrag för särskilda insatser, varav 14 har överlämnats till Kommun-delegationen och 11 bereds av Bostadsdelegationen. Fyra har fått avslag på sina ansökningar av regeringen. Av de fyra landsting som inte bedöms återställa det egna kapitalet har tre ansökt om bidrag för särskilda insatser. Dessa ansökningar bereds av Kommun-delegationen.

9.3.2 Den finansiella utvecklingen i kommunsektorn

Bedömningen av kommunsektorns finansiella utveckling under de närmaste åren baseras på de förutsättningar som redovisas i bilagan Svensk ekonomi (bilaga 1). I de uppgifter som redovisas i det följande ingår kyrkan för 1999. Fr.o.m. 2000 ingår kyrkan inte längre i kommunsektorn.

Utvecklingen 1999-2003 redovisas i tabell 9.8. Det justerade sparandet i tabell 9.8 har beräknats genom att vissa poster har periodiserats i enlighet med de kommunala redovisningsprinciperna. Även framtida pensionsåtaganden har beaktats och vissa andra justeringar har gjorts vid beräkningen. Det justerade sparandet kan ses som en uppskattning av resultatet i den kommunala redovisningen.

Tabell 9.8 Kommunsektorns finanser 1999-2003

Miljarder kronor

	1999	2000	2001	2002	2003
Inkomster	451	472	487	500	518
Skatter	316	337	348	356	370
Statsbidrag ¹	83	84	87	90	92
Övriga inkomster	52	51	53	54	55
Utgifter	454	461	477	497	516
Konsumtionsutg.	378	384	399	417	433
volymförändring ²	2,0	-1,3 ³	0,7	0,4	0,6
Övrigt	75	77	79	81	83
Finansiellt sparande	-3	11	10	2	2
Justerat sparande	-3	6	8	5	6

Anm: Kommunsektorn redovisas exkl. kyrkan fr.o.m. år 2000.

¹Statsbidragen redovisas netto efter avdrag för kommunernas och landstingens avgifter till det kommunala moms-systemet.

²Årlig procentuell förändring i fasta priser.

³Överföringen av kyrkan från kommunsektorn till hushållens ideella organisationer sänker de kommunala konsumtionsutgifterna. Exkl. överföringen blir utvecklingstakten 1,3 procent.

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet

Det kommunala skatteuttaget antas vara oförändrat efter 2000. Skatteinkomsterna ökar förhållandevis kraftigt mellan 1999 och 2000. Det beror på att en relativt stor slutavräkning beräknas betalas ut till kommuner och landsting i januari 2001. Slutavräkningen, som avser 1999 års skattemedel, periodiseras i nationalräkenskaperna till året före utbetalningsåret, dvs. 2000.

Statsbidragen omfattar både generella och specialdestinerade bidrag, samt redovisas netto efter avdrag för den avgift kommuner och landsting betalar till kommunkontosystemet (jfr. avsnitt 9.4.3).

Under perioden 2000-2003 beräknas konsumtionen öka med i genomsnitt 0,8 procent per år. De satsningar på den kommunala vuxenutbildningen som gjorts inom ramen för kunskapslyftet antas reduceras efter 2001, vilket medför att konsumtionsökningen då bromsas upp.

9.3.3 Utvecklingen på längre sikt

Även om förutsättningarna för kommuner och landsting ser förhållandevis gynnsamma ut för de närmaste åren, är det viktigt att beakta utvecklingen på längre sikt. Långtidsutredningen (LU) har nyligen presenterat sitt huvudbetänkade (SOU 2000:7). I betänkandet redovisas bland annat beräkningar av demografins påverkan på efterfrågan av kommunala tjänster. Dessutom presenteras olika scenarier för den samhällseko-

nomiska utvecklingen. Beräkningarna sträcker sig som längst fram till 2030 och är baserade på en befolkningsprognos från SCB.

Behoven av kommunala tjänster beräknas öka tämligen måttligt under de närmaste 10-15 åren på grund av demografiska förändringar. Därefter sker en snabbare behovsökning på grund av att antalet personer i de äldsta åldersgrupperna då beräknas öka förhållandevis snabbt, vilket främst påverkar kostnadsutvecklingen inom äldreomsorgen. För sjukvården visar beräkningarna på en jämnare behovsökning. Inom barnomsorgen och skolan (grundskolan och gymnasieskolan) beräknas behoven på sikt däremot minska något på grund av fortsatt låga födelsetal. En mängd andra faktorer påverkar också behovsutvecklingen. Alltför långtgående slutsatser bör därför inte dras, men sannolikt kommer de demografiska förändringarna att få större genomslag på efterfrågan av kommunala tjänster först efter 2015.

Samtidigt påverkar den demografiska utvecklingen även tillväxten i ekonomin. De olika tillväxtscenarierna som presenterats av LU visar på den betydelse som tillväxten i ekonomin har för kommuners och landstings resursutveckling och möjligheter att klara sina åtaganden. Antalet personer i arbetsför ålder (16-64 år) ökar något under de närmaste åren, men beräknas minska på längre sikt. En ökning av reallönerna antas leda till att löntagarna minskar den genomsnittliga arbetstiden. Därmed kommer tillväxttakten i ekonomin att successivt avta.

Den framtida ekonomiska politiken kan därmed enligt LU komma att ställas inför krav att hantera spänningar mellan ett krympande utbud av arbetskraft, ökande behov av vård och omsorg samt växande svårigheter att till fullo kunna finansiera välfärdssystemet med skatter på grund av internationaliseringens inverkan på det svenska skattesystemet.

En väl fungerande arbetsmarknad som stimulerar arbetskraftsdeltagandet och som på ett effektivt sätt kan tillgodose arbetskraftsbehovet inom olika sektorer är av stor betydelse för att hålla tillväxten på en nivå som underlättar möjligheterna att finansiera offentliga åtaganden, såsom skola, vård och omsorg, utan att öka skatteuttaget. Tillgång till utbildning och en väl fungerande barnomsorg kan i sin tur bidra till att stärka tillväxten.

9.3.4 Sammanfattande bedömning

Förutsättningarna för kommuner och landsting att klara balanskravet har förbättrats. Regeringen har genom de ökade statsbidragen prioriterat vård, skola och omsorg, men har samtidigt betonat vikten av att kravet på balans i ekonomin uppnås.

De bedömningar som i dag kan göras visar på en förhållandevis gynnsam utveckling under de närmaste åren. På längre sikt kommer sannolikt ökande behov att innebära en utmaning för kommuner och landsting, men även för övriga delar av de skattefinansierade välfärdssystemen.

Det genomsnittliga kommunala skatteuttaget bör inte öka ytterligare. Det är därför av stor vikt att arbetet med omstruktureringar och anpassningar fortsätter, så att resurserna i kommuner och landsting utnyttjas effektivt. Det är mot den bakgrunden som regeringens arbete med att utveckla uppföljningen av kommuner och landsting skall ses.

Att fortsätta arbetet med omstruktureringar och anpassningar är viktigt inte minst i de kommuner och landsting som inte kommer att kunna redovisa ett bokslut i balans för år 2000. Genom att uppnå ekonomisk balans står kommuner och landsting bättre rustade för att klara av de krav som sannolikt kommer att uppstå framöver på grund av bland annat demografiska förändringar. Möjligheterna att nå ekonomisk balans styrs i stor utsträckning av den enskilda kommunen och det enskilda landstinget. Att på kort sikt prioritera verksamheten på bekostnad av en stabil ekonomi kan medföra negativa konsekvenser för verksamheten på längre sikt.

Det finns dock kommuner och landsting som av egen kraft kan ha svårt att klara balanskravet och samtidigt bibehålla en rimlig ambitionsnivå i verksamheten. En grundläggande förutsättning för att på sikt ge kommuner och landsting likvärdiga förutsättningar att bedriva verksamheterna är det kommunala utjämningsystemet. För de kommuner vars ekonomi påverkats negativt av stora åtaganden för boendet finns möjligheter att få stöd i form av medel för särskilda insatser. För att även fånga upp kommuner och landsting som av andra orsaker kan ha svårt att klara balanskravet har, som tidigare nämnts, regeringen tillsatt Kommundelegationen.

Balanskravet kan sägas vara uppfyllt om intäkter och kostnader balanserar i bokslutet. Detta skall dock endast ses som ett minimikrav. Ett nollresultat innebär i praktiken en real ur-

holkning av kommunens eller landstingets eget kapital. Kommunallagens bestämmelse om god ekonomisk hushållning ställer i princip högre krav. Begreppet god ekonomisk hushållning har dock inte preciserats närmare. Regeringen har därför för avsikt att tillsätta en utredning om kommunernas och landstingens ekonomiska förvaltning, som bland annat skall behandla frågan om god ekonomisk hushållning.

Inriktningen bör mot denna bakgrund vara att nu konsolidera ekonomin i kommuner och landsting. Uppenbara brister i verksamheten bör givetvis rättas till, men ambitionshöjningar måste vägas mot framtida finansieringsmöjligheter.

Det är mot denna bakgrund också av stor vikt att finansieringsprincipen beaktas när förslag lämnas som innebär en utökning av det kommunala åtagandet.

9.4 Satsningar på kommuner och landsting

9.4.1 Höjda statsbidrag

Regeringens bedömning: Nivån på statsbidragen till kommuner och landsting bör höjas med 4 000 miljoner kronor från och med 2001. I detta belopp ingår en höjning av det generella statsbidraget till kommuner och landsting med 3 300 miljoner kronor, varav 1 000 miljoner kronor avser den särskilda satsningen på vård och omsorg som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000. Dessutom bör bidraget för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting tillfälligt höjas med 700 miljoner kronor för 2001.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen har i föregående avsnitt redovisat sin bedömning av utvecklingen i kommunsektorn under de närmaste åren. Regeringen gör mot denna bakgrund följande bedömning av utgiftsområdet för de närmaste åren.

Nivån på statsbidragen till kommuner och landsting bör höjas med 4 000 miljoner kronor fr.o.m. 2001. Tillskottet förbättrar förutsättningarna att tillgodose de ökade behov som kan förutses under de närmaste åren inom de kommunala kärnverksamheterna vård, omsorg och skola.

Det generella statsbidraget till kommuner och landsting bör höjas med 3 300 miljoner kronor 2001, varav 1 000 miljoner kronor avser den särskilda satsningen på vård och omsorg som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000. Hur tillskotten bör fördelas mellan kommuner och landsting redovisas närmare i avsnitt 9.4.7.

Anslaget för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting bör 2001 tillfälligt höjas med 700 miljoner kronor. En utförligare redovisning av behoven av särskilda insatser ges i avsnitt 9.4.6.

Vidare aviserar regeringen att det underskott som till och med utgången av 2000 ackumulerats i det s.k. kommunkontosystemet tas över av staten. Detta betyder att kommuner och landsting engångsvis tillförs, enligt vad som nu kan uppskattas, ca 4 000 miljoner kronor, medel som kommuner och landsting annars skulle ha återbetalat via höjda avgifter till kommunkontona. Se vidare avsnitt 9.4.3.

Riksdagen har tidigare beslutat att den statliga inkomstskatt om 200 kronor på förvärvsinkomst som alla fysiska personer betalar i stället skall utgöra kommunal inkomstskatt även 2001, vilket ger ett ytterligare tillskott till kommuner och landsting på närmare 1 300 miljoner kronor. Fördelningen av dessa skattemedel skall ske på samma sätt som för tidigare år.

I tabell 9.9 redovisas de höjningar av statsbidragsnivån som hittills beslutats samt de höjningar som aviseras för 2001-2003. Beloppen i tabell 9.6 har inte justerats med hänsyn till den nivåsänkning med 4 800 miljoner kronor som gjordes 2000 för att reglera effekten av den reducerade avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften. Genom reduceringen av avdragsrätten beräknades de kommunala skatteinkomsterna öka med 4 800 miljoner kronor.

Tabell 9.9 Höjda statsbidrag till kommuner och landsting 1997-2003

Miljoner kronor

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vårbudget 1997	4 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Budgetprop. för 1998			4 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Vårbudget 1998		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Budgetprop. för 1999 ¹					300	710	850
Vårbudget 1999					2 000	3 000	5 000
Budgetprop. för 2000					1 700		
Ökning jämfört med 1996²	4 000	12 000	16 000	20 000²	24 000²	23 710²	25 850²

¹Efter avdrag av de medel som i vårbudgeten 1999 fördes till utgiftsområde 16 utbildning och universitetsforskning som en del av finansieringen av en allmän förskola och maxtaxa inom barnomsorgen.

²Exklusive den i budgetpropositionen för 2000 gjorda reduceringen av statsbidragsnivån med 4 800 miljoner för att neutralisera effekten av den reducerade avdragsrätten för den allmänna pensionsavgiften.

9.4.2 Förlängning av det åldersbaserade bidraget till kommuner

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting om åldersbaserad fördelning av en del av det generella statsbidraget till kommuner förlängs att gälla även 2001.

Skälen för regeringens förslag: Det generella statsbidraget till kommuner och landsting betalas i huvudsak ut med ett enhetligt belopp per invånare. Åren 1997-2000 utgår en del av det generella statsbidraget till kommunerna i form av ett åldersbaserat bidrag beräknat utifrån antalet barn och antalet äldre i respektive kommun. År 2000 uppgår det åldersbaserade bidraget till 6 740 miljoner kronor.

Det åldersbaserade bidraget infördes i samband med att regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition föreslog resursförstärkningar till kommuner och landsting (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Regeringen bedömde att främst skolan och äldreomsorgen skulle komma att vidkännas ett ökat tryck till följd av att berörda åldersgrupper ökade. Regeringen konstaterade även att införandet av det åldersbaserade bidraget innebar ett visst avsteg från de principer som ligger till grund för det kommunala utjämningsystemet, men framhöll samtidigt att bidraget kan förbättra möjligheterna för kommuner med stor andel ungdomar och äldre att uppfylla målen för verksamheterna.

Regeringens förslag innebär att en del av det generella statsbidraget till kommunerna skall fördelas efter åldersbaserade kriterier även 2001.

Att regeringen nu föreslår en förlängning av det åldersbaserade bidraget med ett år skall främst ses mot bakgrund av att ett omedelbart avskaffande av bidraget skulle medföra att ett antal kommuner skulle behöva genomföra stora anpassningar av verksamheten till följd av de lägre inkomsterna. Bland dessa kommuner finns det många som redan har sämre förutsättningar att klara balanskravet och som även måste anpassa sig till avtrappningen av införanderegler i utjämningsystemet. Regeringen avser att ytterligare analysera effekterna av bidraget.

Regeringen bedömer att nivån 2001 på det åldersbaserade bidraget bör vara densamma som år 2000.

9.4.3 Kommunkontosystemet

Regeringens bedömning: Kommunkontosystemet bör bibehållas 2001. Det underskott som ackumulerats på konton i Riksgäldskontoret till och med utgången av 2000 tas över av staten. Detta betyder att kommunsektorn engångsvis tillförs medel, som kommuner och landsting annars skulle ha betalat in till kommunkontosystemet.

Ett fördjupat utredningsarbete startas i syfte att analysera systemets effekter när det gäller konkurrensneutralitet samt att förklara den stora variationen i de belopp som betalas ut från kommunkontosystemet till olika kommuner och landsting.

Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för 2001.

Bakgrund: Det s.k. kommunkontosystemet infördes 1996. Systemet bygger på inomkommunal finansiering. Kommuner och landsting får tillbaka ingående moms från ett kommunkonto respektive ett landstingskonto. Kontona finansieras genom en enhetlig avgift per invånare från kommuner respektive landsting. Systemet omslöt totalt 27,2 miljarder kronor 1999. Omslutningen har ökat med 4,7 miljarder kronor eller 21 procent sedan systemet infördes.

En utredning tillsattes hösten 1998 med uppgift att analysera och förklara orsakerna till de ökade utbetalningarna samt den omfördelnings-effekt som uppstår på grund av den kollektiva finansieringen. Utredningen lämnade hösten 1999 betänkandet Kommunkontosystemet och rättvisan (SOU 1999:133). I betänkandet redovisas ett antal förslag, bland annat tre alternativa lösningar på hur fortsatta underskott i systemet skall undvikas och hur den ökade omslutningen i systemet skall finansieras.

Det första alternativet innebär att kommunkontosystemet läggs in på statsbudgetens inkomstsida. Därigenom får kompensations-systemet för kommuner samma konstruktion som kompensations-systemet för statliga myndigheter. Avgifterna tas bort och en reglering görs genom en minskning av det generella statsbidraget.

Det andra alternativet innebär att nuvarande system bibehålls, men med en skärpning av de institutionella ramarna för avgiftsättningen. Det innebär att metoden för avgiftsberäkning läggs fast i lagstiftning så att större ackumulerade underskott inte skall uppstå.

Det tredje alternativet innebär att kommunkontosystemet bibehålls, men att systemet förs in på statsbudgeten. Det innebär att en bruttoredovisning görs över statsbudgeten av både de kommunala avgifterna, vilka betalas in på en inkomstitel på statsbudgetens inkomstsida, och ersättningarna till kommuner och landsting som betalas ut från ett anslag på statsbudgetens utgiftssida. Avgiften skulle enligt utredningen därigenom beslutas av riksdagen.

Utredningen har också presenterat vissa förslag när det gäller konkurrensneutraliteten inom främst tandvårdsområdet. Vidare har utredningen redovisat hur en förbättrad uppföljning och kontroll skulle kunna åstadkommas.

Utredningens betänkande har remitterats och remissinstansernas synpunkter finns tillgängliga hos Finansdepartementet (dnr. Fi2000/4284). Samtliga kommuner och landsting som besvarat remissen samt Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Föreningen Sveriges Kommunalekonomer förordar det första alternativet, dvs. att kommunkontosystemet läggs in på statsbudgetens inkomstsida. Riksgäldskontoret, Riksskatteverket, Ekonomistyrningsverket samt Socialstyrelsen anser att det andra alternativet, dvs. att bibehålla dagens system med skärpning av de institutionella ramarna, är att föredra. Övriga remissinstanser har valt att inte ta ställning i finansieringsfrågan.

Skälen för regeringen bedömning: Under förutsättning att kommunernas och landstingens inköp av varor och tjänster fortsätter att öka skulle det första alternativet innebära årligen indirekta resurstillskott till sektorn jämfört med om dagens kommunkontosystem bibehålls. Alternativet innebär också en motsvarande utebliven inkomstökning för staten. Statsbudgetens saldo påverkas därmed negativt av en övergång till detta alternativ, medan utgifterna inte påverkas.

De andra och tredje alternativen skulle innebära att en ökande omslutning i systemet helt och hållet får finansieras av kommuner och landsting, såvida inte staten beslutar att delfinansiera ökningarna i kommunkontosystemet genom ökade statsbidrag. Under förutsättning av att inköpen även fortsättningsvis ökar, kommer det andra och det tredje alternativet att ge upphov till en ökande momsavgift.

Regeringen bedömer mot denna bakgrund att nuvarande system bör bibehållas 2001 samtidigt som ett fördjupat analysarbete av effekterna av dagens system genomförs. Det bör bland annat inriktas på att analysera systemets effekter när det gäller konkurrensneutralitet samt att förklara den stora variationen i de belopp som betalas ut från kommunkontosystemet till olika kommuner och landsting.

Regeringen aviserar att det underskott som till och med utgången av 2000 ackumulerats på konton i Riksgäldskontoret skrivs ned genom att staten tar över underskotten. Detta betyder att kommuner och landsting engångsvis tillförs, enligt vad som nu kan uppskattas, ca 4 000 miljoner kronor, medel som annars skulle ha återbetalats via höjda avgifter till kommunkontona. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för 2001.

9.4.4 Utjämning för kostnader för verksamhet enligt LSS

Kostnaderna för verksamhet enligt lagen (1993:287) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) uppvisar stor spridning mellan kommunerna. I nuläget hanteras olikheterna mellan kommunerna dels genom länsvisa mellankommunala utjämningsystem som avtrappas successivt, dels genom avtal mellan enskilda kommuner om kostnadsansvaret för personer som flyttat före den 1 januari 1996, dvs. innan kommunaliseringen av denna verksamhet var helt genomförd. Den nuvarande situationen vad gäller utjämningen för kostnader avseende LSS är dock inte hållbar i ett längre tidsperspektiv.

För att lösa frågan om utjämning mellan kommunerna tillsattes en arbetsgrupp som under hösten 1999 presenterade sitt förslag (Ds 1999:72) till utformning av en utjämning mellan kommuner av kostnader för verksamhet enligt LSS. Arbetsgruppen fann att det saknas underlag för en kostnadsutjämning som utgår från strukturella faktorer eftersom kostnadsskillnaderna mellan kommunerna i första hand beror på individuella behov och på att verksamhet har koncentrerats till vissa kommuner.

Arbetsgruppens huvudsakliga förslag innebär att ett utjämningsystem, baserat på antal LSS-insatser och tre kostnadschabloner, införs vid sidan av det nuvarande inkomst- och kostnadsutjämningsystemet. Det föreslagna utjämningsystemet är statsfinansiellt neutralt. Omslutningen beräknas uppgå till 1 100 miljoner kronor.

För särskilt dyra insatser skall det enligt förslaget finnas möjlighet att söka ett särskilt statsbidrag. Bidraget skulle finansieras genom en minskning av det generella statsbidraget till kommunerna. Bidraget skulle riktas mot de kommuner som efter utjämningen har totala LSS-kostnader över riksgenomsnittet och som har en dyrbar verksamhet p.g.a. särskilt stora behov. Statsbidraget uppskattas till 300 miljoner kronor.

Förslaget har nyligen remissbehandlats. Många remissinstanser har framhållit behovet av ett system som tillgodoser kommuner med höga kostnader för verksamhet enligt LSS, men också att det finns andra problem som bör lösas. Regeringen avser att återkomma till riksdagen senare under våren med förslag om en kompensation

för kommuner med höga LSS-kostnader. Förslagen avses träda i kraft 2001.

9.4.5 Förändringar i det kommunala utjämningsystemet

Utgångspunkten för det kommunala utjämningsystemet är att alla kommuner och landsting, genom utjämningen, skall tillförsäkras likvärdiga ekonomiska förutsättningar för att bedriva sin verksamhet, oberoende av skattekraft och strukturella kostnadsskillnader.

Förändringar inför 2000

I december 1998 överlämnade kommunala utjämningsutredningen sitt slutbetänkande Kostnadsutjämning för kommuner och landsting (SOU 1998:151) till regeringen. Betänkandet remissbehandlades och i samband med vårpropositionen 1999 lämnade regeringen förslag till vissa ändringar i kostnadsutjämningen för kommuner och landsting i propositionen Förändringar i utjämningsystemet för kommuner och landsting (1998/99:89). Förändringarna trädde i kraft 1 januari 2000 och medför att omfördelningen i kostnadsutjämningen minskade med ca 2 000 miljoner kronor.

Förändringarna i kostnadsutjämningen består av vissa uppdateringar i underlagsdata, vissa ändringar i befintliga modeller samt en ny modell för merkostnader för barn och ungdomar med utländsk bakgrund.

Särskilda införanderegler tillämpas under perioden 2000–2004. Det innebär dels en förlängning med ett år av införandeperioden jämfört med tidigare gällande regler, dels en ytterligare begränsning av den totala bidragsminskning som en kommun eller ett landsting kan vidkännas för hela perioden 1996–2004.

Statens utgifter för utjämningsystemet för kommuner och landsting minskar till följd av förändringarna i kostnadsutjämningen. Samtidigt minskar de avgifter som kommuner och landsting betalar till systemet i motsvarande omfattning. De föreslagna förändringarna är således neutrala för såväl kommunsektorn som helhet som för statsbudgetens saldo.

Fortsatt utveckling av utjämningsystemet

I prop. 1998/99:89 aviserade regeringen att en utredning skulle tillsättas med uppdrag att fortsätta att utveckla utjämningsystemet. Dessutom aviserade regeringen att en utredning skulle till-

sättas med uppdrag att utreda möjligheterna att förenkla utjämningsystemet. Under hösten tillsattes en delegation för fortsatt utveckling av utjämningsystemet för kommuner och landsting (Fi1999:11) samt en expertgrupp för utredning av möjligheterna att förenkla utjämningsystemet för kommuner och landsting (Fi1999:10). Båda utredningarna skall senast den 30 november 2000 lämna förslag till förändringar i utjämningsystemet.

Delegationen för fortsatt utveckling av utjämningsystemet för kommuner och landsting överlämnade i februari 2000 till regeringen en delrapport med förslag till vissa förändringar i inkomstutjämnningen för kommuner samt förslag om ett omställningsbidrag för landsting med befolkningsminskning (dnr. Fi 2000/607).

Förslaget om inkomstutjämnningen innebär att de negativa marginaleffekter i inkomstutjämnningen som funnits för vissa kommuner elimineras. Alla kommuner får en reell möjlighet att påverka sina skatteinkomster. Förändringen skall enligt delegationen finansieras inom utjämningsystemet och är därmed statsfinansiellt neutralt.

Förslaget om befolkningsminskning för landsting innebär, om bidraget hade funnits idag, att sex landsting som haft en betydande befolkningsminskning under den senaste femårsperioden skulle ha erhållit en särskild kompensation. Därmed skulle dessa landsting fått större möjlighet att anpassa sin verksamhet till den minskande befolkningen. Enligt förslaget skall bidraget belasta anslaget för särskilda insatser för kommuner och landsting och utbetalas 2001 och 2002.

Delrapporten är just nu på remiss och regeringen avser att under våren återkomma med ett ställningstagande till utredningens förslag.

9.4.6 Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

Regeringens bedömning: Behovet av särskilda medel kvarstår även de följande åren.

Skälen till regeringens bedömning: I det föregående har lämnats en redovisning av hanteringen av ansökningarna från ett antal kommuner och landsting om stöd för särskilda insatser. Vidare har en redovisning lämnats av den förväntade utvecklingen de närmaste åren när det gäller förutsättningarna för de kommuner och lands-

ting som 2000 inte har uppnått balanskravet att göra detta. En slutsats av denna redovisning är att det fortfarande finns ett antal kommuner och landsting som med nuvarande förutsättningar inte räknar med att klara balans under perioden 2001-2002. Många av dessa är nu föremål för prövning av Bostadsdelegationen eller Kommundelegationen, och de har sannolikt stora behov av att vidta olika typer av åtgärder. En del av dessa kommer sannolikt också att behöva statligt stöd. Ett vanligen förekommande problem är negativa effekter av befolkningsminskningar.

Som tidigare redovisats så har Bostadsdelegationen 36 ärenden kvar att behandla, vartill kommer några ärenden där det återstår att hantera bostadsrättsföreningar. Huvuddelen av dessa bedöms av delegationen kunna bli färdigbehandlade under 2000, och även kunna rymmas inom de ekonomiska ramar som delegationen förfogar över. Vissa av de ärenden som Bostadsdelegationen har kvar att hantera gäller helt eller delvis frågan om borgensåtaganden för bostadsrättsföreningar. Om delegationen så medger kan Statens bostadskreditnämnd lämna en statlig kreditgaranti som avlöser kommunens borgensåtagande. En förutsättning för att detta skall kunna genomföras är att kreditgivaren accepterar utbytet. Förhandling måste ske med varje berörd bostadsrättsförening. Detta innebär att det kan bli fråga om en tidskrävande process som staten, i egenskap av tredje part, inte kan påskynda. Bostadsdelegationen bedömer medelsbehovet för 2001 för de ärenden som då återstår, vilket i första hand gäller avlösen av borgensåtaganden i bostadsrättsföreningar, till 400 miljoner kronor.

Kommundelegationen skall presentera sina förslag senast den 1 juli. Delegationen har som tidigare nämnts 42 ärenden att pröva (35 kommuner och sju landsting). Därtill kommer 26 ärenden hos Bostadsdelegationen i vilka Bostadsdelegationen skall samråda med Kommundelegationen. Det totala bidragsbehovet för de ärenden som Kommundelegationen har att hantera i någon form kan inte bedömas innan delegationen presenterar sina slutliga förslag.

De medel som för 2000 står till regeringens förfogande på anslaget Särskilda insatser i vissa kommuner och landsting uppgår till 489 miljoner kronor. Till detta kommer 699 miljoner kronor genom att staten, efter utnyttjande av sin köpoption, har sålt aktierna i Haninge Holding AB till Venantius AB. En del av fastighetsbeståndet i det av holdingbolaget ägda bostadsföretaget Haninge Bostäder AB kommer att av-

vecklas, varvid ytterligare medel kommer att kunna återvinnas.

Regeringen gör bedömningen att det fortfarande kommer att finnas kommuner och landsting som på grund av speciella omständigheter kan hamna i en särskilt svår ekonomisk situation, och att det därför kommer att finnas ett behov av att avsätta medel till särskilda insatser i kommuner och landsting även för åren framöver. Ramen för särskilda insatser 2001 på 1 771 miljoner kronor ligger därför fast tills vidare. Inför budgetpropositionen för 2001 kommer det att finnas ett mer fullständigt underlag för en bedömning av behovet av särskilda insatser till kommuner och landsting de kommande åren, främst med utgångspunkt från förslagen från Kommundelegationen.

Både Bostadsdelegationens och Kommundelegationens ärenden utmynnar i olika former av avtal eller överenskommelser om de villkor som respektive kommun eller landsting skall uppfylla för att erhålla statligt stöd. Dessa avtal och överenskommelser kommer att behöva följas upp. Detta gäller även de ärenden där regeringen tidigare har beviljat bidrag. Utgångspunkten för prövningen av ansökningarna om statlig stöd är att ansvaret för de åtgärder som krävs för att komma tillrätta med situationen helt vilar på kommunen eller landstinget, men att det statliga stödet skall underlätta genomförandet av åtgärderna. I en del av de ärenden som nu är aktuella hos Bostadsdelegationen och Kommundelegationen är åtgärdsbehoven dock mycket stora, vilket accentuerar behovet av uppföljning av de överenskommelser som träffas.

I detta sammanhang bör också framhållas de möjligheter som finns att nå en mer effektiv verksamhet genom en ökad samverkan mellan kommuner och landsting. En sådan samverkan sker redan idag på många håll, men skulle kunna utvidgas till fler kommuner och fler verksamhetsområden.

Bostadsdelegationens verksamhet skall successivt avvecklas. Regeringen kommer inför budgetpropositionen för 2001 även att överväga formerna för ett fortsatt arbete med att följa de kommuner och landsting som får statligt stöd, samt att undersöka hur en ökad samverkan mellan kommuner och landsting kan stimuleras.

9.4.7 Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner år 2001

År 2000 omfattar utgiftsområdet sammanlagt 97 667 miljoner kronor, varav 78 003 miljoner kronor avser generellt statsbidrag till kommuner och landsting, 1 092 miljoner kronor avser bidrag för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting och 18 571 miljoner kronor avser utjämningsbidrag till kommuner och landsting.

De medel som avser statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting för 2000 är baserade på en preliminär bedömning. Efter riksdagens beslut i december månad avseende budgetpropositionen för det kommande året gör SCB definitiva beräkningar av de utjämningsbidrag respektive utjämningsavgifter som landets kommuner och landsting skall erhålla eller betala under året. Beräkningarna kan leda till att omslutningen i utjämningsystemet ökar eller minskar.

Beräkningen av SCB i januari 2000 av bidraget avseende 2000 innebär att utjämningsbidraget blir 585 miljoner kronor högre än vad riksdagen beslutat. På motsvarande sätt blir utjämningsavgiften 585 miljoner kronor högre. De slutliga utjämningsavgifterna och utjämningsbidragen för 2000 fastställs dock först i april 2000. Ytterligare justeringar kan komma att göras. Regeringen avser att återkomma med förslag i tilläggsbudget vad gäller medel för anslaget i samband med budgetpropositionen för 2001 då de slutliga beräkningarna av utjämningsavgifterna respektive utjämningsbidragen föreligger.

I tabell 9.10 redovisas en preliminär beräkning av ramen för 2001-2003 med beaktande av de tillskott som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2000. Övriga förändringar kommenteras nedan.

Tabell 9.10 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner 2001-2003*Miljoner kronor*

	2001	2002	2003
Ram enligt Budgetprop. för 2000	101 872	101 792	104 142
Överföring till UO 1	-8	-8	0
Överföring till UO 18	-35	0	0
Regleringar enligt finansieringsprincipen	22	43	43
Summa	101 851	101 827	104 185

Regeringen bedömer att ramen för utgiftsområdet bör höjas med 4 000 miljoner kronor 2001, i syfte att möjliggöra för kommuner och landsting att bibehålla en hög kvalitet i den kommunala verksamheten.

Av tillskottet bör 1 000 miljarder kronor fördelas med 30 procent till kommunerna och 70 procent till landsting. Denna del av tillskottet är kopplat till den nationella handlingsplan för utveckling och förnyelse av sjukvården som regeringen avser att senare presentera. Regeringen avser att följa upp handlingsplanen kontinuerligt. Handlingsplanen skall dock utvärderas efter två år. Syftet med utvärderingen är att analysera hur medlen har använts inom kommunerna och landstingen samt vilken effekt de har haft i verksamheten.

2 300 miljoner kronor av tillskottet bör fördelas med 70 procent till kommunerna och 30 procent till landstingen.

Anslaget för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting bör 2001 tillfälligt höjas med 700 miljoner kronor.

Regleringar enligt finansieringsprincipen

Enligt skollagen (1985:1110) är elevers hemkommuner skyldiga att betala ersättning till staten för vissa kostnader för elever i specialskolor. I propositionen Elever med funktionshinder (prop. 1998/99:105) föreslår regeringen att ersättningsnivån höjs och att de berörda kommunerna även fortsättningsvis skall kompenseras av staten. Det generella statsbidraget till kommunerna bör därför höjas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan avgiftsintäkten vid föreslagen avgiftsnivå och avgiftsintäkten med nuvarande ersättningsnivå. Skillnaden är för helår beräknad till 43 miljoner kronor. År 2001 bör bidraget höjas med 21,5 miljoner kronor och 2002 med ytterligare 21,5 miljoner kronor.

Övrigt

Från utgiftsområdet överförs 35 miljoner kronor 2001 till utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande för att bidra till finansieringen av investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter.

Från utgiftsområdet överförs 8 miljoner kronor 2001 och 2002 till utgiftsområde 1 Rikets styrelse för att delfinansiera projektet "Tid för demokrati".

9.5 Utvecklad uppföljning av kommuner och landsting

Utvecklad uppföljning av kommuner och landsting

Regeringen tillsatte i maj 1998 en arbetsgrupp för att lämna förslag i syfte att utveckla uppföljningen av kommuner och landsting. Arbetsgruppen skall bland annat bedöma hur uppföljningen av de nationella målen för olika kommunala verksamheter kan förbättras, om målen behöver utvecklas eller förtydligas med hänsyn till uppföljning och utvärdering eller om det statistiska underlaget behöver förändras.

Det arbete som bedrivits hittills visar bland annat att nationella mål inte är något entydigt begrepp. De bestämmelser som i lag benämns som mål anger ofta mål av mycket övergripande karaktär, medan de lagparagrafer som innehåller mer konkreta, målliknande formuleringar i allmänhet inte benämns som mål för verksamheten.

En annan fråga som skall behandlas är hur uppföljningen av målen eller bestämmelserna kan förbättras, bland annat med utgångspunkt från en översyn av den samlade statistik om kommunal verksamhet som samlas in av olika myndigheter.

En kommunal databas

I 1999 års ekonomiska vårproposition aviserades ett utvecklingsarbete inom ramen för den nationella uppföljningen av kommuner och landsting. I juni 1999 startade ett projekt inom ramen för den ovan nämnda arbetsgruppens arbete, med syfte att utarbeta ett förslag till en kommunal databas som skall innehålla uppgifter som beskriver verksamhetens volym, kostnader och kvalitet. Databasen skall bland annat kunna utgöra ett stöd för förbättringar av statens och kommunernas uppföljning av verksamhet och

ekonomi utifrån nationella mål och utifrån lokala prioriteringar. En utbyggd databas skall också kunna utgöra underlag för mellankommunala jämförelser i syfte att öka produktivitet och effektivitet i den kommunala verksamheten. Databasen är tänkt att så långt som möjligt bygga på befintlig statistik.

Utgångspunkterna för projektet har varit att databasen skall utformas utifrån ett kommunledningsperspektiv, dvs. i princip skall alla verksamheter kunna följas samlat. Projektet har avgränsats till att omfatta barnomsorg, skola, vuxenutbildning samt socialtjänst. Förslag till nyckeltal som belyser kvalitet och måluppfyllelse i verksamheten skall utarbetas. Uppgifterna skall ha hög kvalitet och jämförbarhet samt framför allt en hög aktualitet för att kunna bli ett bra underlag för jämförande studier mellan enskilda kommuner.

Projektorganisationen består av en styrgrupp med representanter från Finans-, Social- och Utbildningsdepartementen samt Svenska Kommunförbundet. Huvuddelen av arbetet bedrivs i en projektgrupp som består av företrädare för de tolv deltagande kommunerna samt av företrädare för Finansdepartementet (projektledare), SCB, Skolverket, Socialstyrelsen och Svenska Kommunförbundet. En politisk referensgrupp med företrädare för de deltagande kommunerna är också knuten till projektet.

Det utvecklingsarbete som bedrivs i projektet innebär att en provdatabas skall tas fram. Provdatabasen skall innehålla de deltagande kommunernas egna uppgifter som tagits fram i projektet. Frågor om hur ett sådant material kan samlas in, analyseras och presenteras i en fullskalig databas skall också behandlas, liksom frågor om organisation och finansiering. Projektet beräknas vara slutfört i juni 2000.

Regeringen kommer, med utgångspunkt från det framtagna förslaget, att överväga frågan om det fortsatta arbetet med hur utveckling och implementering av en kommunal databas kan ske, samt dess finansiering. Centrala frågor är därvid att förankra och sprida kunskap om databasen, att diskutera och att samordna vilka förutsättningar som behöver vara uppfyllda för kommuner och myndigheter för att den skall bli möjlig att förverkliga, och även hur arbetet med andra närliggande aktiviteter kan bidra. Regeringen har på tilläggsbudget begärt medel för vissa utredningsinsatser avseende en utvecklad uppföljning av kommunal verksamhet och ekonomi. Dessa insatser bör bland annat ta sikte på de möjligheter som den kommunala databasen skapar. Andra tänkbara uppgifter är att bedriva tvärssektoriella effektivitetsstudier i den samlade kommunala verksamheten, samt att i samarbete med kommuner och landsting bedriva ett utvecklingsarbete för att stimulera benchmarking i syfte att öka effektiviteten i den kommunala verksamheten.

10

Revision av EU-medel

10 Revision av EU-medel

10.1 Bakgrund

Regeringen skall varje år informera riksdagen om hur regeringen agerar med anledning av Europeiska revisionsrättens rapporter (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95 FiU5, rskr. 1994/95:67). Regeringen lämnar härmed sin fjärde redovisning av detta slag till riksdagen.

Revisionsrätten svarar för den externa revisionen inom EU och presenterar i november varje år en årsrapport i vilken rätten redovisar sina iakttagelser från sin granskning av hur EU-budgeten genomförs. I årsrapporten lämnas också den s.k. revisionsförklaringen om huruvida redovisningen varit rättvisande och om de underliggande transaktionerna har varit lagliga och korrekta.

Revisionsrätten kan även avge särskilda rapporter. Som regeringen redovisade föregående år har revisionsrätten övergått till att redovisa en större del av sina granskningar i särskilda rapporter (i stället för i årsrapporten). Iakttagelser från granskningar rörande effektivitet och måluppfyllelse vad gäller användning av EU-medlen återfinns därför numera främst i de särskilda rapporterna. År 1999 kom emellertid enbart fyra särskilda rapporter att publiceras.

Som en följd av den nya strategin vad gäller specialrapporterna har årsrapportens innehåll koncentrerats till att främst utgöra iakttagelser rörande finansiell förvaltning och kontroll inom de olika sektorer som finansieras eller finansieras av EU-budgeten. Rapporten är indelad efter utgiftskategori i EU-budgeten. Därutöver redovisas särskilda avsnitt för finansiella instrument och banker, Europeiska utvecklingsfonden samt revisionsförklaringen. För att kunna uttala sig om de underliggande transaktionernas laglighet

och korrekthet har revisionsrätten granskat ett urval av transaktioner. Nytt för i år är att revisionsrätten har utnyttjat information från sin granskning till grund för revisionsförklaringen i sin bedömning av förhållandena inom respektive utgiftsområde. På så sätt ges en bättre bild av både omfattningen av samt vilka typer av brister som finns inom respektive sektor. Revisionsrätten understryker emellertid att det urval av transaktioner som gjorts är för litet för att man skall kunna dra några långtgående slutsatser om t.ex. omfattningen av antalet felaktiga utbetalningar inom en viss sektor. Revisionsrätten har också på ett mer systematiskt sätt i ett särskilt avsnitt för respektive utgiftsområde följt upp vilka åtgärder som Europeiska kommissionen vidtagit med anledning av iakttagelser från föregående år.

Årsrapporten och specialrapporterna skall, vid sidan av kommissionens ekonomiska redovisning mot budgeten, utgöra underlaget för rådets rekommendation till Europaparlamentet om beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen beträffande genomförandet av budgeten (artikel 276 i fördraget, f.d. artikel 206). Parlamentet kan sedan inför sitt beslut om ansvarsfrihet, till skillnad från rådet, också beakta annat underlag än vad revisionsrätten tagit upp i sina rapporter.

Rådets sakberedning av årsrapporten, med revisionsförklaringen samt särskilda rapporter avseende beviljande av ansvarsfrihet, sker i rådets budgetkommitté och beslutas slutligen av Ekonomi- och finansministerrådet (Ekofin-rådet). För år 1998 behandlades rekommendationen till parlamentet om ansvarsfrihet med tillhörande slutsatser i Ekofinrådet den 13 mars 2000. Europaparlamentet har ännu inte tagit ställning till rå-

dets rekommendation men det förväntas ske under april månad.

Parallellt med beredningen av rätts rapporter avseende budgetåret 1998 har rådet följt upp kommissionens åtgärder med anledning av resultatet av föregående års ansvarsfrihetsprövning. Denna uppföljning har skett på basen av en rapport från kommissionen om vilka åtgärder den har vidtagit med anledning av rådets synpunkter och krav i beslutet från mars 1999. Rådet har i det sammanhanget också beaktat de reformer som kommissionen aviserat i en vitbok som slutligt beslutades av kommissionen den 1 mars år 2000.

Regeringen redovisar i föreliggande proposition de viktigaste iakttagelserna i revisionsrätts rapporter, vilka skall ligga till grund för rådets rekommendation i ansvarsfrihetsprövningen. Vidare redovisas hur regeringen agerat vid behandlingen av revisionsrätts rapporter i rådet samt regeringens bedömning av de iakttagelser som berör Sverige

10.2 Uppföljning av ansvarsfrihetsprövningen för genomförandet av budgeten för 1997

Rådet beslutade den 15 mars 1999 att - på grundval av innehållet i revisionsrätts rapporter och under förutsättning att kommissionen vidtar de åtgärder som rådet begär av kommissionen - rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten för 1997. Senare samma dag publicerade den oberoende expertkommittén sin första rapport om kommissionens bristande förmåga att hantera misstänkta oegentligheter som involverade kommissionsledamöter vilken ledde till att kommissionen omedelbart beslutade att avgå.

Parlamentet beslutade i ljuset av kommissionens avgång att skjuta upp sitt ställningstagande till genomförandet av 1997 års budget. I stället beslutade man i juni 1999 om en resolution med rekommendationer till den nya kommissionen.

Europeiska rådet i Köln uppmanade samma månad den nya kommissionen till långtgående administrativa reformer. Europaparlamentet beslutade slutligen i januari 2000 att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten för 1997.

10.3 Utgångspunkter för Sveriges agerande rörande revisionsrätts iakttagelser

En effektiv och korrekt användning av gemenskapsmedlen är en prioriterad fråga för Sverige i EU-samarbetet. Revisionsrätten har en viktig roll att fylla genom sina granskningar och regeringen lägger stor vikt vid rätts iakttagelser och hur kommissionen tar till sig dessa. Eftersom ca 85 procent av EU:s medel administreras på nationell nivå i medlemsstaterna är det också avgörande att medlemsstaterna åtgärdar de brister som rätten upptäckt i sina granskningar på plats i medlemsstaterna.

Sverige fäster också stor vikt vid uppföljningen av vilka åtgärder kommissionen vidtagit med anledning av revisionsrätts iakttagelser och de synpunkter och krav som rådet, men också Europaparlamentet, framfört till kommissionen i samband med ansvarsfrihetsprövningen.

10.4 Iakttagelser i rapporterna för 1998 presenterade under 1999 samt svenskt agerande i rådet

Revisionsrätts iakttagelser i årsrapporten för 1998 publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning 1999/C 349/01. Här ingår också revisionsförklaringen och en sammanfattning av de fyra publicerade specialrapporterna samt en uppföljning av tidigare års granskning. Kommissionens svar ingår också. Rätten har sammanfattat de viktigaste iakttagelserna i ett särskilt informationsmeddelande.

De brister som revisionsrätten har iakttagit överensstämmer i många stycken med de som redovisats tidigare år, även om revisionsrätten noterar att flera åtgärder vidtagits från kommissionens sida vilka på sikt borde leda till förbättringar. Revisionsrätten lyfter fram fyra problem som särskilt bekymmersamma:

- Kommissionen använder allt för ofta utnyttjandegraden av anslagsmedel som den viktigaste indikatorn på berört programs framgång. Måluppfyllelse och resultat måste i stället sättas i fokus, vilket kräver tydliga och mätbara mål samt regelbunden uppföljning och utvärdering.
- Medlemsstaterna har ett delansvar för brister i förvaltningen och rätten har funnit allvarliga och ibland bestående svagheter på nationell

nivå. Kommissionen uppmanas därför att öka sina ansträngningar att säkerställa att medlemsstaterna åtgärda bristerna.

- Grundläggande reformering krävs av kommissionens interna kontroll, ansvaret för att verkställa EU-budgeten måste läggas på ansvariga direktorat och internrevisionen måste stärkas.
- Bemanningen inom kommissionen måste ses över så att fördelningen av personal överensstämmer med behovet och de kunskaper som krävs. Budgetförordningen, som reglerar budgetprocessen samt genomförandet och kontrollen av budgeten, måste moderniseras.

Inte heller för 1998 har rätten ansett sig kunna avge en positiv revisionsförklaring för betalningar av anslagsmedel mot bakgrund av att en för stor andel av de underliggande betalningarna visat sig vara behäftade med någon form av väsentligt fel. Revisionsrätten har ej publicerat information om hur stor denna omfattning är utan enbart refererat till att den uppgår till ungefär samma nivå som tidigare år, vilket talar för en nivå omkring 4-5% av samtliga utbetalningar. Det skall dock understrykas att det inte betyder att motsvarande belopp gått förlorade från EU-budgeten. Det går ej heller att dra slutsatsen att missbruk av medlen skett, utan det kan vara allt från misstag och förbiseenden i handläggningen eller kontrollverksamheten till avsiktliga försök till bedrägerier. De väsentliga felen innefattar fel som uppstått i hela kedjan i kommissionen, i förekommande hand hos mellanhänder eller medlemsstaternas administrationer, eller hos bidragsmottagarna. Merparten av felen återfinns inom jordbruks- och strukturfondsstödet som svarar för ca 85% av de totala utgifterna. Om man istället fokuserar på andelen fel inom respektive sektor så är problemen störst inom strukturfondsstödet och den inre politiken (forskning, transeuropeiska nätverk etc).

Utöver årsrapporten, revisionsförklaringen och de särskilda rapporterna vilka är föremål för prövning av ansvarsfrihet för kommissionen har revisionsrätten också lämnat revisionsrapporter avseende den ekonomiska förvaltningen under budgetåret 1998 vid Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Dublinfonden) och vid Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning i Tessaloniki.

Av kommissionens svar på revisionsrättens kritik framgår att kommissionen i de flesta fall instämmer i rättens bedömning. Kommissionen

pekar på att åtgärder redan vidtagits eller är på väg att vidtas, inte minst inom ramen för det omfattande reformarbete som den nya kommissionen inlett under ledning av vicepresident Neil Kinnock och som också redovisats för rådet i en vitbok som kommissionen beslutade den 1 mars 2000. Kommissionen har också kompletterat dessa åtgärder med en särskild handlingsplan med konkreta åtgärder för att bringa ned nivån på betalningar som är behäftade med väsentliga fel. I sammanhanget understryker dock kommissionen, med instämmande av revisionsrätten, att det tar tid innan åtgärder får effekt, särskilt inom de områden där administrationen och kontrollen sker på nationell nivå. Kommissionen har inte ansett sig kunna slå fast ett måldatum för när en positiv revisionsförklaring för utbetalningarna skall kunna uppnås, men har utfäst att nivån skall ha minskat väsentligt under den sittande kommissionens mandatperiod.

Ekonomi- och finansministerrådet beslutade den 13 mars 2000 att, på grundval av innehållet i revisionsrättens rapporter och i ljuset av kommissionens program för att reformera förvaltningen och kontrollen av EU-medlen samt administrationen i övrigt, rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet.

Rådets beslut stämmer väl överens med den svenska uppfattningen att innehållet i revisionsrättens rapporter i sig inte ger grund för att inte bevilja ansvarsfrihet för kommissionen, även om Sverige i allt väsentligt delar revisionsrättens iakttagelser. Till detta kommer dels att ansvarsfrihetsprövningen avser ett år då den nu sittande kommissionen ännu inte tillträtt, dels att den nya kommissionen aviserat en rad reformer och åtgärder vilka i stor utsträckning tar sikte på de brister och problem som revisionsrätten identifierat. Sverige har såväl bilateralt i kontakter med företrädare för kommissionen som i rådet uttalat starkt stöd för de aviserade reformerna och förutsätter att kommissionen genomför dem. Sverige har samtidigt verkat för att de kommentarer som rådet bifogat rekommendationen om ansvarsfrihet inskräper behovet av konkreta åtgärder från kommissionens, och i förekommande fall medlemsstaternas, sida.

10.5 Bedömning av iakttagelser som rör Sverige i årsrapporten

Sedan 1997 omfattas samtliga medlemsstater, i enlighet med ett beslut av Europeiska rådet i december 1996, av en skyldighet att till kommissionen redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av brister revisionsrätten upptäckt och som är direkt hänförliga till medlemsstaten i fråga.

I likhet med föregående års årsrapport har revisionsrätten för årsrapporten avseende 1998 med några enstaka undantag avstått från att redovisa i vilken eller vilka medlemsstater iakttagelserna är gjorda. Kommissionen har därför uppmanat Sverige (och övriga medlemsstater) att kommentera samtliga de iakttagelser som revisionsrätten gjort med hänvisning till medlemsstaterna generellt. Kommissionen har också uppmanat Sverige att kommentera tre konkreta fall i Sverige som revisionsrätten bedömt vara förknippade med fel. Den följande redogörelsen utgör en sammanfattning av regeringens bedömning och vidtagna åtgärder.

Egna medel

Revisionsrätten gör ett flertal påpekanden. Bland annat konstaterar revisionsrätten att fastställda fordringar i vissa fall inte ställts till kommissionens förfogande eller ställts till förfogande med betydande försening, vilket enligt rätten bör föranleda betalning av dröjsmålsränta för medlemsstaterna. Vidare konstaterar rätten att det finns betydande fel i de särskilda räkenskaperna (B-bokföring). Kommissionen och medlemsstaterna har ett gemensamt ansvar för att säkerställa att tullar och jordbruksavgifter som bestrids och inte täcks av säkerheter förs upp i de särskilda räkenskaperna till korrekt belopp. Endast ca 10% av tullskulderna som bokförts i de särskilda räkenskaperna är möjliga att uppbära, anser rätten. För Sveriges del gäller att systemet för de särskilda räkenskaperna successivt förbättrats under de fyra medlemskapsåren och inlemmats i ordinarie bokföringsrutiner. Av uppgifterna i rapporten avseende faktiskt uppbörd och nettoökningen under 1998 för de särskilda räkenskaperna framgår att B-bokförda belopp som andel av fastställda belopp under 1998 ökat till 2,35%. Motsvarande siffra för Sverige uppgår 1998 till 0,07%. Detta innebär att Sverige bokför i A-bokföringen och därmed också betalar in en andel av fastställda belopp vilken överstiger EU-genomsnittet.

Rätten är vidare kritisk till att så få medlemsstater kan tillhandahålla realtidsinformation om ställningen på Kommissionens konto för inbetalningar av egna medel. Sverige tillhör de länder som överlåtit administrationen av kommissionens konto för inbetalningar avseende moms- och BNI-avgifter till centralbanken. Riksbanken är ansluten till SWIFT-systemet och kan därmed tillhandahålla realtidsinformation om ställning på kontot.

Jordbruk

Revisionsrätten föreslår en reform av bestämmelserna för redovisningen av månadsrapporterna och uppmanar medlemsstaterna att redovisa rättelser (inbetalningar och bokföring av rättelser) som avser tidigare perioder på "rätt" månad. Sverige kan tänka sig en fullständig bruttoredovisning, d.v.s. att alla utgifter och inkomster redovisas var för sig den månad de verkställs respektive flyter in. Vidare riktas kritik mot kommissionen rörande lagstiftningens komplexitet som gör det svårt att avslå sent deklarerade utgifter från medlemsstaterna. Sverige delar revisionsrättens uppfattning att lagstiftningen bör förenklas så att svårigheterna med tillämpning och kontroll av dess tillämpning minskar.

Kritik har riktats mot Sverige vad gäller dokumentation av de fysiska kontrollerna av exportbidragsgods som utförs av Tullverket på uppdrag av Jordbruksverket. För att i möjligaste mån undvika att det som Sverige kritiserats för återupprepas har instruktionerna till Tullverket förtydligats och Jordbruksverket har utökat utbildningen av tullverkets tjänstemän.

En svensk ansökan om arealersättning från 1997 granskades år 1999 och ingår i årsrapporten för 1998. Av de nio skiften som ansökan avsåg, mättes endast tre och med felet från dessa tre som utgångspunkt extrapolerades en felaktighet för hela ansökan. Sverige har konstaterat att granskningen inte är fullständig då för liten redovisad areal på ett skifte kunnat uppvägas av för mycket redovisad på ett annat om samtliga nio hade mätts upp.

Revisionsrätten kommenterar även ett fall i Sverige där stödmottagare aviserats om revisionsrättens kontrollbesök betydligt tidigare än 48 timmar före besöket. Sverige har svarat att detta vore otänkbart vid en ordinarie fältkontroll och att den tidiga aviseringen om det aktuella kontrollbesöket varit betydelseöst eftersom det var tidigare års ansökningar som skulle granskas.

Jordbruksverket skall dock se över rutinerna rörande revisionsbesök.

År 1996 ombads medlemsstaterna att ge detaljer om utestående fordringar i en särskild tabell till bokslutet och framsteg har gjorts, men situationen var 1998 fortfarande otillfredsställande. Revisionsrätten anser att ett saldobesked borde göras obligatoriskt och att man måste komma överens om förfarandet för att avskrivna belopp. Jordbruksverket, som är Sveriges utbetalande organ, har hela tiden redovisat utestående fordringar på det sätt som kommissionen har bett om trots att den aktuella tabellen inte har varit obligatorisk och att saldobesked rörande utestående fordringar har gjorts obligatoriskt genom regeländringar först under 1999.

Strukturella åtgärder

Revisionsrätten konstaterar att det finns en risk att utgifter för strukturella åtgärder deklarerats för högt och därmed kan påverka gemenskapsbudgeten, men dock inte förrän berörda åtgärder avslutas i slutet av programperioden. Varje år har revisionsrätten hittat exempel på att kriterierna för stödberättigande inte efterlevts eller att viktig information saknats. Åren 1996 och 1997 träffades ett samarbetsavtal mellan kommissionen och svenska internrevisorer eftersom Sverige anser att det är av vikt med ett nära samarbete för att undvika de problem revisionsrätten påtalar.

De riktlinjer som utarbetats för att klarlägga vilka kostnader som är stödberättigande är enligt svensk uppfattning ett viktigt bidrag för att säkra en korrekt och enhetlig bedömning. För att säkerställa genomslag av riktlinjerna bör en dialog mellan nationella myndigheter, medlemsländerna och kommissionen utvecklas. På nationell nivå pågår en fortlöpande förbättring av kvaliteten på handläggningen.

Revisionsrätten konstaterar att de flesta väsentliga fel finns på stödmottagarnivå. I Sverige har de utbetalande myndigheterna för att undvika fel genomfört utbildningar och informationsmöten för handläggare i genomförande organisationer. Information har lämnats om erfarenheter vid revisionsbesök och EU-bedrägeridelegationen har arrangerat utbildning-

ar för handläggare rörande bedrägerier och vad som ska anmälas till kommissionen. Sverige betalar normalt inte ut stöd i förskott utan mot redovisade kostnader vilket bör motverka risken för väsentliga fel.

Vidare har medlemsstaterna, deras nationella myndigheter och kommissionen kritiserats av revisionsrätten för att inte kontrollera åtgärderna på plats i tillräcklig omfattning och att de granskningar som utförs är otillräckliga. Sverige anser att det är av vikt att i första hand förbättra kvaliteten och inte utöka antalet kontroller. Dessutom bör man göra en uppföljning av programmet efter investeringstiden för att på så sätt säkerställa att medlen har använts på ett korrekt sätt.

Kritik förs också fram vad gäller halvtidsutvärderingarna. Det har enligt revisionsrätten saknats underlag för att kunnat motivera strategiska ändringar i programplaneringen och ändringar i programmen görs varje år och inte i samband med halvtidsutvärderingen. Statskontoret har genomfört en studie av de genomförda halvtidsutvärderingarna för att vinna erfarenheter och utveckla metoder inför nästa programperiod. Sverige anser att det är viktigt att det finns gemensamma metoddokument för utvärderingar.

Revisionsrätten har redovisat ett substantiellt fel som rör Sverige i årsrapporten. Rätten anser att ett projekt i Mål 2 Bergslagen, finansierat från Europeiska regionala utvecklingsfonden, inte har någon anknytning till näringslivet utan är vanlig utbildning och därför inte stödberättigat från den regionala fonden.

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) som ansvarar för utbetalningar från den regionala fonden i Sverige, har vid ett flertal tillfällen under programperioden varit i kontakt med kommissionen för att få vissa klargöranden avseende utbildningar. Kommissionen har granskat och godkänt projektet vid sitt revisionsbesök 1997 och det framgick ej att projektet inte skulle kunna finansieras med medel från den regionala fonden. Med anledning av revisionsrättens kritik har kommissionen inlett en förnyad, ännu ej avslutad granskning av ärendet.